

Egyházkerületi közgyűlés 1947. november 20-21.

[Rögzítve 1995-97-ben OTKA támogatással T 18588 alap kutatás keretében.]

1. jkvsz

A közgyűlés tagjai a CXXV. zsoltár 1. 4. és 5. verseit éneklük, püspök úr felolvassa Máté 7. 13-27. verseit és buzgó imádsággal könyörög Istenhez áldásért és Szent Lelkének segítségéért.

2. jkvsz

Dr. Lázár Andor egyházkerületi főgondnok az elnökség nevében az alábbi beszéddel nyitja meg az egyházkerületi közgyűlést: [hiányzik!]

3. jkvsz

Az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjainak névsora:

A) Elnökség: Dr. Ravasz László püspök és Dr. Lázár Andor egyházkerületi főgondnok

B) Esperesek: Szabó Imre budapesti egyházmegyei, B. Szabó János vértessaljai egyházmegyei, Benkő István pestkörnyéki egyházmegyei, Nagy Ákos felsőbaranyai egyházmegyei, Rúzsa József külsősomogyi egyházmegyei, Vargha Tamás solti egyházmegyei, Jóba József kecskeméti egyházmegyei és dr. Ecsedy Aladár pesti egyházmegyei esperes. Joó S. András [kézi betoldás]

C) Egyházmegyei gondnokok: Dr. Szűts Gedeon vértessaljai egyházmegye, Dr. Réthey Ferenc pestkörnyéki egyházmegyei, Benkő Ferenc dr. budapesti egyházmegyei, Dobos Sándor dr. kecskeméti egyházmegyei és Gaál Dezső dr. tolnai egyházmegyei gondnok.

D) Egyházkerületi tanácsbírák: Lelkészek: Göde Lajos, Szabó Balázs, Muraközy Gyula, Hörömpő Ferenc, Okos Gyula, Tóth Lajos, Nyáry Pál, Bereczky Albert, Szabó Aladár dr, Kovács Bálint dr dr., Füle József, Csekey Sándor dr. és Dr. Kovács J. István.

Világiak: Szabó Béla dr., Kolozsváry Bálint dr., Sigray Béla dr., Jalsoviczky Károly dr., Boér Elek dr., Kelemen Kornél dr., Pataky Tibor dr., Gesztelyi Nagy László dr., Teleki József gróf dr., Kiss Gyula, Benkő Ferenc dr., Szarkas Lajos dr. és Miklós Géza dr.

E): Egyházkerületi tisztviselők: Muraközy Gyula lelkeszi főjegyző, Borsos Endre dr., világi főjegyző, Dr. Pap László és Hörömpő Dezső egyházkerületi lelkeszi jegyzők, Szász István dr., Kiss József dr., egyházkerületi világi jegyzők, Dr. Benedek Tamás egyházkerületi ügyész, Dr. Nagy Sándor egyházkerületi tanácsos, Deák Béla egyházkerületi számvevő és vagyongazdálkodó.

F) Egyházmegyék képviselői:

1. Budapesti egyházmegyéből: Kutas Emil, és Takáts Károly lelkeszi, Gergely István dr., Csilléry Béla dr., csécsi Nagy Imre és dr. Lázár Ferenc világi képviselők.

2. A felsőbaranyai egyházmegyéből: Kovács ..... lelkeszi és dr. Saortay Árpád világi képviselők.

3. A kecskeméti egyházmegyéből: Bükki Zsigmond, Sárközy József és Vásárhelyi Pál lelkeszi, F. Szabó Dezső, Pásthay Sándor világi képviselők.

4. A külsősomogyi egyházmegyéből: Kovács Szilárd lelkeszi és Ternai Jenő világi képviselők

5. A pesti egyházmegyéből : Deme László és Pungur Béla lelkeszi, Dr. Szilágyi László és dr. Dabasi Halász Mihály világi képviselők

6. A pestkörnyéki egyházmegyéből: Szabó Miklós és Kovács József lelkeszi, id. dr. Gyökössy Endre és dr. Szenyéri Ernő világi képviselők

7. A solti egyházmegyéből: Hettesheimer Fülöp és Soós Ferenc lelkeszi, Becze András és dr. Paál István világi képviselők

8. A tolnai egyházmegyéből: Imreh Károly lelkeszi és dr. Szüle Dénes világi képviselők

9. A vértessaljai egyházmegyéből: Kulifay Gyula lelkeszi és Bátor Lajos világi képviselők

G) A fő- és Középiskolák képviselői:

1. A budapesti theol. akadémia képviselőjében: dr. Csekey Sándor theol. akadémia professzor

2. A kecskeméti országos jogakadémia részéről: Révész László dr. jogakadémiai professzor

3. A budapesti gimnázium részéről: Kondói Kiss József dr.

4. A kecskeméti gimnázium részéről: Szemerey Andor igazgató

5. A kiskunhalasi gimnázium részéről: Gulyás Sándor igazgató

6. A kunszentmiklósi gimnázium részéről .... helyettes igazgató
7. A nagykőrösi gimnázium részéről Jánossy ... Géza igazgató
8. A gyönki gimnázium részéről Ternai Jenő igazgató
9. A Baár-Madas leánygimnázium részéről: Dr. Ványi Ferenc igazgató
10. A kecskeméti leánygimnázium részéről: Tóth Endre lelkipásztor
11. A kecskeméti tanítóképző-intézet részéről: Gulyás István tanár
12. A nagykőrösi tanítóképző-intézet részéről: Váczy Ferenc igazgató

H) A polgári iskolák képviselőiben: Torma Gábor igazgató

I) Az elemi iskolák képviselőiben: Pál Lajos nagykőrösi, Kiss Ferenc kölesdi, Pataki Ferenc makádi, Kardos Mihály ceglédi tanítók

A közgyűlés tagjai közül Dr. Kiss Roland tanácsbíró, Berkes József egyházkerületi lelkeszi tanácsbíró, Vámos Dezső vértessaljai egyházmegyei képviselő távolmaradásukat jelentették be. Az egyházkerületi elnökség a jelenlevő alkotó tagok számának alapján a közgyűlés határozatképességét megállapítja és a távolmaradók kimentését tudomásul veszi.

(H) Az egyházkerületi elnökség a jelenlevő alkotó tagok számának alapján a közgyűlés határozatképességét megállapítja és a távolmaradók kimentését tudomásul veszi.

4. jkvsz

A jegyzőkönyv hitelesítésére vonatkozóan az elnökség kihirdeti, hogy az egyházkerületi szabályrendelet értelmében

(H) a határozatoknak az előadók részéről való aláírásával történik. A közgyűlés által módosított határozatokat az előadók a másnapi ülés elején, illetve a közgyűlés végén felolvassák és aláírják.

5. jkvsz

Szőnyi Sándor egyházkerületi tanácsbíró az egyházkerület elnökségéhez intézett levelében bejelenti, hogy távollakása, mostani szolgálatának a természete és egyéb akadályok miatt viselt tanácsbírói tisztéről lemond.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Szőnyi Sándor lemondását indokaira való tekintettel, bár fájdalmas szívvel elfogadja. További szolgálataira Isten áldó kegyelmét kéri.

Megüresedett helyét az elrendelendő tisztújítás során tölti be.

6. jkvsz

Egyházkerületi tanács 1947. évi március hó 28-án tartott gyűlésén megállapította, hogy dr. Miklós Géza egyházkerületi tanácsbíróul választotta meg.

(H) Dr. Miklós Géza a közgyűlés színe előtt az esküt leteszi. Püspök úr köszöntő szavaira hálás szavakkal válaszol.

7. jkvsz

A tolnai egyházmegye 6. sz. határozatával jelenti, hogy az egyházmegye gondnokává dr. Gál Dezsőt, szekszárdi lakost, ügyészségi elnököt, egyházmegyei tanácsbíróvá választották meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés örömmel és szeretettel köszönti a tolnai egyházmegye új gondnokát és őt az egyházkerület alkotó tagjai közé iktatja.

8. jkvsz

Dr. Ravasz László püspök a következő püspöki jelentést teszi:

[Dr. Ravasz László XXVI. Püspöki Jelentése 1947.]

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Amint feljöttünk a szépen kijavított székházba, ahol mindnyájunkat ismét rend és tisztaság fogad, még az a csalóka érzés is átsuhanhatott rajtunk, hogy rossz álom volt mindaz, amibe majdnem tíz év óta rohantunk, elmerültünk, fuldokoltunk s valahogy ismét partra vánszorogtunk. Itt azonban a megváltozott világ kőkemény problémái várnak s nagyon hamar átlátjuk, hogy összes szellemi és erkölcsi erőnk megfeszítésére van szükségünk, hogy talpra álljunk. Lássunk hát neki.

Búcsúzás

Csak egy pár szót a magam gyászáról. Az egyházmegyei gyűléseken elhangzott a feleségem neve, amint az atyák és testvérek megemlékeztek róla és megáldották. Életében tartotta a kempistamási szót: ama nesciri s most is úgy úszott végig Dunamellék emlékezetének kék taván, mint a hattyú, aki eltűnik, de hátrahagy mindnyájunk szívében egy drága éneket. Köszönöm a megemlékezést és testvéri részvétet.

Váratlanul hunyt el Gilicze Sándor. Halkszavú, csendes, szelíd ember volt. Egy idő óta még halkabbá vált s szelídségébe el nem panasztolt fájdalmak szövődtek bele. Még szeptember 24-én esperesi jelentését ezzel az idézettel végzi be:

Én Istenem, én hangszerkészítőm!
És legfőbb mesterem!
Te tudod: mindig jót akartam,
Ne hagyj el engemet.
Ha másképp nem lehettem a Tiéd:
Az örökkévalóság szirtfalához
Vágd hozzá méltó haragodban
Méltatlan hangszered!

Két nap múlva a hangszer összetörve örökre elnémult. De csak idelelni. Isten, aki az ő nagy zenekarában idelelni is felhasználta, hogy tiszta és meleg hangjával fokozza az ő nagy zenedrámájának, az életnek együttesét, odafenn egy dicsőségesebb szinfóniában: az idvezült lelkek karában új ének mondásával bizza meg. Szerettük, megbecsültük, siratjuk és emlékezetét áldjuk.

Elköltözött az élők közül Debreczeni Sándor egyházkerületi tanácsbíró. Három évig volt az egyházkerület ügyésze. Tudását, önzetlenségét nem tudtuk sem megköszönni, sem meghálálni. Álljon itt róla a gyászjelentés jellemzése: "egyéniségét és életművét magasrendű erkölcsi elvek szerint öntudatosan és következetesen alakította. Legfőbb jónak a szabad és független emberi szellemet tartotta, amely értékét önmagában, belső minőségében hordja. A jogot azért szerette és művelte, mert erkölcsi törvények uralmát lehet vele biztosítani. Gazdasági kérdésekkel azért foglalkozott, hogy az anyagi javakat a szellem szolgálatába rendelje, szépséget és jóságot termeljen belőle. Határozott és súlyos egyénisége tele volt gyengédséggel, figyelemmel, lovagiassággal s lényé legmélyéről tiszta és jó érzések meleg forrásai fakadtak fel."

Vargha Gyuláné Szász Polixéna úrnő, néhai Szász Károly püspökünk leánya, kit Isten azzal bízott meg, hogy nemzedékének legjelentékenyebb asszony-evangélistora legyen s ezenkívül költői tehetségét lelki énekek fordításában Krisztus dicsőségére ajánlja fel, 85 éves korában megtért Urához, kinek egy életen át hűséges bizonyágtevője volt.

Elvesztettük Csűrös Istvánt is s ez a veszteség kikívánkozik egyik gimnáziumunk veszteséglistájáról. Nevelői egyénisége, pásztori karizmája, sugárzó bölcsessége a kedves mesemondót egy egész nemzedék nevelőjévé és sok lélek evangélistatorává tette. Feljegyezzük Lombos Alfréd bonyhádi, Kósa Ferenc gyönki, ifj. Nagy Ákos nagyvátyi, Kiss Géza kákicsi, Dr. Nagy Gyula pátkai, Hercegh László őrszentmiklósi, Aszalós Gyula luzsoki, Tóth Kálmán, Gál László, Halász István, Bódis Lajos ny. lelkészek nevét, kik földi vándorlásukból már hazaérkeztek. Imádjuk Istent gazdaságáért, hogy annyiféle lélek által annyiféle módon közli üzenetét és viszi végbe akaratát.

A testvér evangélikus egyházat az idén nagy veszteség érte. Elhunyt Raffay Sándor bányakerületi püspök, a magyar közélet oszlopembere, az evangéliumi világosságnak egyik legszínesebb és legerősebb lángja. Székely vérből eredőnek vallotta magát, akit Cegléd földje nevelt testben és lélekben vas-emberré. Egyenletesen, biztosan gördült tova szép pályáján, mint egy útrakelt hegykolosszus; aki azonban közelébe férközött, látta, hogy ebből a hegykolosszusból nemcsak komoly erő öntudata, hanem aranyszínű derű is árad s a hűvös mélységek és napsütötte tetők között sok tarka virág pompája virul. Bénán is bajnok volt, betegen is munkásabb, mint az egészségesek s mikor visszavonult az utolsó évek nagy magánosságába az Újszövetség izenetét szólaltatta meg ízes, zengő, színes magyar nyelven. A dunamelléki egyházkerület meghatottan búcsúzik Raffay Sándortól a jó baráttól és erős bajtárstól.

Két elköltözött holland barátunkról kell még megemlékezni, Dr. Colijn Henrik az egyik. Politikus volt: Hollandiának kétszer miniszterelnöke, többször szakminisztere, a református politikai párt főtitkára, majd Kuyper halála után vezére. Közgazda volt: a Batáviai Petroleum Társaság igazgatója, a Genfi Közgazdasági Világkonferencia tagja s a Népszövetség Közgazdasági bizottságának alelnöke. Mindenek felett azonban hívő református ember, az Isten ígéjével élő és Krisztusnak engedelmeskedő alázatos keresztyén. Nemzetének ebben az emberöltőben kétségtelenül legnagyobb fia. A magyar

kálvinizmussal Sebestyén Jenő útján a legbensőbb barátságot tartotta. Meg is látogatott minket s hatalmas előadásokat tartott a kálvinizmus és politika címen. Német internáltságban halt meg 1944 őszén. Annak a puritanizmusnak, mint élő történelmi erőnek volt kései megtestesítője, mely a szentírás kálvini értelmezésével a brit és északamerikai gazdasági, politikai és erkölcsi világhatalom megteremtéséből az oroszánrészt vette ki.

Nagy barátunk volt Stirum-Limburg Cornelia grófnő is. Vagyonát a kálvinizmus szolgálatában sáfárkodta el. Magyarországon is sok könnyet letörölt. Arnheimben megépítette országa legszebb leányiskoláját. A háború felgyújtotta ezt az épületet. Őt ápolónője súlyos betegen kimentette a tűzből, de a tomboló ostromban végig kellett néznie, mint lett a lángok martaléka élete gyönyörű alkotása. Két nap múlva meghalt. Vele eltűnt egy történelmi typos: a dúsgazdag arisztokrata nő, aki egész életét, minden anyagi és szellemi erejét a kálvinizmus szolgálatára áldozta.

Köszöntés.

Szívből köszöntjük a tolnai egyházmegye gondnokát Gaál Dezső testvérünket. Váralmástól Szekszárdig hosszú az út s ezen a hosszú úton érkezett meg hozzánk Gaál Dezső. Útközben Isten uja mintázta s a szülői ház örökségéből, ebből a jó materiából, elkészítette a nekünkvaló ajándékot.

Nagy öröme szolgál az egész magyar református egyháznak, hogy a konventi missziói bizottság előadói tisztén Makkai Sándor dr. vállalta el. Az ő hatásköre, az előtte megnyíló lehetőség, az a hatás, amit a református egyház lelki életére közvetve gyakorolhat, valójában nagyobb, mint a püspököké, akiket sokszor anyagi, jogi, igazgatási és társadalmi feladatok vonnak el a tiszta pásztori és missziói munkától. Bizalommal köszöntjük s munkájára Isten áldását kérjük.

Itt jelentem be, hogy a Dunamelléki Egyházkerület Nőszövetségének elnöki székét Zsindelyné Tüdős Klára foglalta el, akit a most megalakult Országos Nőszövetség első országos elnökének is megválasztott. Midőn őt a Dunamelléki egyházkerület atyáinak és véneinek bizalmába és segítő szeretetébe ajánlom, bizonyoságot teszek arról, hogy hívő egyéniségében, páratlan leleményességében, ihletni és dolgozni egyformán tudó vezetőképességében Isten e nemzedék számára nagy ajándékot rejtett el s felelősek vagyunk arról, hogy ezzel az ajándékkal hálás szívvel éljünk.

A testvér evangélikus egyház bányai kerületének felügyelő székét Vladár Gábor a nagy magyar jogász és törvényalkotó foglalta el. Az egyházi életben való teljes bekapcsolódása az egész magyar protestantizmusra nagy nyereség. Szívből köszöntjük s Isten megsegítő Szentlelkét kérjük számára.

Egyetemes keresztyénség

Kenneth Scott Latourette, yalei professzornak most jelent meg hét kötetes nagy egyháztörténelmi munkája: A History of the Expansion of Christianity. Ebben azt a meglepő megállapítást közli, hogy a keresztyénség még ifjú éveit éli. Belső dinamikája szakadatlanul nő s legragyogóbb eredményeket a XIX. és XX. században?? [itt egy szó hiányzik]. Rámutat, hogy a keresztyénség, az egész földkerekség legrégebb, legnagyobb, lelegevenebb szellemi hatalma, független minden kultúrától, bár a legnagyobb műveltségképző erő; független minden politikai rendszertől, bár a legegyetemesebb világnézet és független minden impériumtól, bár maga élő erkölcsi királyság. Megosztottsága látszólagos, egysége a valóság. Egyetlenegy ponton fenyegeti veszedelem, ha tagjai eltávolodnak az egyház Urától, az Élet Fejedelmétől, az Úr Jézus Krisztustól. Mindaddig, míg az egyházak a maguk lényegét a Jézus Krisztusba vetett hitben és az ő törvényének való engedelmisségben ismerik fel, s mindaddig, míg ebben a hitben megállanak és az engedelmisségben példaadóan előre mennek, a Krisztus egyházának egysége mindenféle teológiai és egyházpolitikai pörpatvar és meghasonlás ellenére megingathatatlanul fennáll. Ezért az egyháznak legfőbb gondja az legyen, hogy a hitben épüljön és a szolgálatban gyarapodjék. Ezt célozza az Ökumené név alatt ismerős mozgalom, a szervezés alatt álló "Egyházak Világtanácsa", amely a jövő év augusztusában Amsterdamban tartja első világzsinatát. Addig is azonban ihleti és nagyrészt lebonyolítja a keresztyén világnak azt a nagy szeretetmunkáját, amely a háború borzalmas sebeinek gyógyításával foglalkozik. Nem ismerünk a világtörténelemben nagyobb jótékonyági vállalkozást, mint ez a szeretetmunka. Szomorú kiváltságunk, hogy ez a szeretetmunka Magyarországon a jövő évben sem szűnik meg. Pedig már sok olyan ország, amely eleinte segílyt elfogadó ország volt, a rend helyreálltával másokat segítéző országgá vált. Pap László főtitkár jelentése szerint egy év alatt 1,400.000 svájci frank pénzadomány és körülbelül 9,000.000.- forint értékű szeretetadomány érkezett a magyar protestantizmus felségélyezésére. Jól esett látnom az egyházmegyék jelentéséből a testvéri hálának és köszönetnek sok

megható kifejezését, melyet a dunamelléki egyházkerület egybefoglal, saját szavával megerősít s Istent dicsérve küldi el mindazokhoz, akik Pál apostol szerint "az adakozás jótéteményébe magukat befogadták". Mennyi esett ebből a Dunamellékre? Az adományok 72%-a a református egyházat illeti. Ebből körülbelül 24-25% esik a dunamelléki egyházkerületre. Átszámítva az értékeket a Dunamellék összesen 2,500.000 forint segélyben részesülhetett. Bizonyára nagyobb zajt ütött volna, ha egyházkerületünk ezt a két és félmillió forintot egyszerre, egy összegben kapta volna meg. De a segítség hatékonyságán nem változtat az, hogy a legnagyobb szükségletek finom hajszálcsovein szinte észrevétlenül szívódott fel ez a táplálék. Helyesen cselekszik egyházkerületünk, ha köszönetét és háláját nemcsak az adományozó testvéreknek fejezi ki, hanem azoknak is, akik idehaza az igazgatás és a szétosztás rendkívül nehéz munkáját végezték. Gondolok első renden Dr. Pap Lászlóra és munkatársaira és a dunamelléki egyházkerület segélyelosztó bizottságának előadójára: Dr. Domján Jánosra.

Az amsterdami zsinatra egyetemes egyházunk megnevezte a kiküldötteit. A kiküldöttek egybe fogom hívni és hozzálatunk az előkészület munkájához. Ennek egyik része az, hogy pásztorlevéllel fordulunk egyházunk összes gyülekezeteihez, kérve az amsterdami zsinat számára érdeklődését, imádságát és segítségét. Immár 140 egyházban rendszeresen imádkoznak az amsterdami zsinatért s hosszú előadássorozatok, egymásután megjelenő könyvek dolgozzák fel a világszinat roppant gondolatanyagát. A magyar református egyház is megtette e téren eddig a magáét, de szükséges, hogy a nagy dátum közeledtével a gyülekezetek figyelme sokkal nagyobb érdeklődéssel forduljon századunk legnagyobb egyháztörténelmi eseménye felé. A részvétel nem nagy, de mégis elég tetemes költségeit nem szeretném a konventi kulcs szerint hátrítani át az egyházkerületekre. Azt szeretném, ha a hívek perselyadományaiból gyűlne össze az az összeg, amelyre szükségünk van s amelyről pontos költségvetést készítünk, mielőtt a gyülekezetekhez fordulnánk. Kérem lelkipásztortársaimat, fogadják szívökbe ezt a nagy ügyet s lelkesen képviseljék presbitériumok és a gyülekezetek színe előtt.

Magyar keresztyénség

Vezető politikusok nyilatkozata és a köztapasztalás által igazolt szükséglet egyképp azt jelzi, hogy az új rendben az egyház és az államvezetés viszonyának megbeszélése és elrendezése szükségessé válik. Ez a rendezés nem lehet egy-két alaptörvény egy-két rendelkezése körüli vita, vagy megegyezés. Ez a magyar köztársaság és a magyar keresztyénség egymáshoz való viszonyának a tisztázását jelenti. Látnunk kell tehát mindnyájunknak, hogy nem egyes egyházak állanak szembe, mint tárgyaló felek, egyes kormányokkal, hanem az új magyar állam, mint az ezeréves magyar államiság legfrissebb alakulata, szabályozza viszonyát az ezeréves magyar keresztyénséghez. Kétségtelen dolog, hogy e rendelkezésnél az egyházaknak egymástól különböző vagy egymással ellentétes dogmatikája jelentkezni fog, de ez nem változtat azon a tényen, hogy a keresztyén egyház, mint a Krisztus királysága alatt álló lelki és történelmi közösség, helyezkedik el az új magyar államrendben. Ezt az egyetemes érdekeltséget, existenciális összefüggést minden egyháznak éreznie kell s a tárgyalás kezdetén íratlan alaptörvényként szívünkbe kell vésnünk egy megcsúfolhatatlan lelki szolidaritást.

Ez a lelki szolidaritás az evangélikus egyházzal még szorosabbra kapcsol minket. Bár az evangélikus egyház tanítása az állam lényegéről és az egyházakról némileg más, mint a reformátusé, tudnunk kell mind a kettőnknek, hogy csak együtt állhatunk meg. De azt is jelentenem kell, hogy a római katolikus egyházzal is megértő együttműködés fűz össze minden olyan kérdésben, amely a magyar keresztyén egyházak egyetemét érdekli.

Már most felajánlhatjuk legmesszebbmenő támogatásunkat az úgynevezett kis vagy szabad egyházaknak arra, hogy törvényünkből a bevett és elismert egyházak közötti különböztetés, a gyakorlatból pedig az elismert, a túrt és a nem túrt felekezetek közötti különböző bánásmód egyszer s mindenkorra kiküszöbölődjék. Ez azonban nem jelenti az, hogy ezzel a történelmi egyházak közjogi birtokállományát, amelyet vagy ezeréves fejlődés, vagy nemzetközi békeszerződések és kiegyezésszámba menő alaptörvények hoztak létre, az egyesületi életforma laza bizonytalanságára leszállítani engednénk.

A zsinat

Ennek az évnek nagy egyházi eseménye volt a zsinat. Minden választott tagja lemondott, hogy a zsinat megújulhasson. Az egyházkerületi elnökség legmesszebbmenő előzékenységgel igyekezett azon, hogy olyan komoly, hívő református férfiak is bekerüljenek a zsinatba, akik eddig az egyház igazgatási életében nem vettek részt. Természetesen ezekért nem lehetett kihagyni olyan érdemes férfiakat, akik az

egyház lelki életében és igazgatásában egyaránt eredményes és szép munkát végeztek. Újra világossá lett, hogy a presbitériumok szabad és tiszta választásban szavaznak, de nemcsak, hogy nem utasítják el, sőt egyenesen kérik az egyház felelős vezetőinek irányító véleményét, különösen ismeretlen, de egyébként értékes férfiak megválasztásánál. Addig, amíg a jelenlegi választási rendszer áll fenn, vagyis a presbitériumok szavaznak, ez a véleménymondás nélkülözhetetlenül szükséges, mert különben éppen az ellenkezőjét érnék el annak, amit akarunk. Ha azonban valaki a jelenlegi választási rendszernél alkalmasabbat tud, ne késlekedjék általánosságban mennydörgő kritikáját konkrét javaslattal alátámasztani.

Egyháztagság

Egyébként szeretném, ha az egyházi közéletben a kritika elvszerű lenne és nagyobb felelősséggel járna. A felelőtlen kritika idézi elé azt a ködöt, amely a méreteket és távlatokat meghamisítja, azt a légkört, ami általános bizonytalanságot és gyanakodást ébreszt és azt a személyi elfogultságot, ami minden kérdés mögött hatalmi, politikai, egyházpolitikai érdekeket szimatol. Így történhetett meg az is, hogy az egyháztagság kérdésében annyi tájékozatlansággal, értetlenséggel találkoztunk, amennyit ritkán látott a református egyház. Most, amikor minden ember politikai pártállását ríkító jelvényekkel vallja és igazolja; ma, amikor az egyház olyan harcok előtt áll, amelyeket csak teljes lelki egységben vívhat meg; ma amikor a magyar református egyház megkeresztelt és megkonfirmált tagjaitól a történelmi idő komolyságában megkérdezi: református vagy-e?, ma, amikor a háború okozta abuzus miatt az egyház választóinak névjegyzése nagy százalékban vitathatóvá vált s ha azt nem akarjuk, hogy az egyház sorsát intéző választó közönség között többségre jussanak azok, akik az egyház Urával ellenkező gyakorlatot akarnak követni s ez csak az által érhető el, ha az egyház újra összefogja a hitet megvallatni kész tagjait, tehát a legértékesebb gyermekeit s mindezek elérésére azt a kérdést teszi fel, amit Jézus Péterhez intézett: szeretsz-e engem? A kotnyelesek, a gyanakodók, a felettébb bölcsek, emitt a hagyomány, amott a reform tábortól nem azt felelik: te tudod, hogy szeretlek téged; hanem pörölni kezdenek, miért kérdezed? Sértő ez a kérdés, nem időszerű, felesleges, pápistás, pietistás, hitetlen, vagy bármi más, csak nem református. A tény pedig az, hogy ahol a gyülekezet vezetőségében, lelkipásztorában, főgondnokában elegendő lélek, értelem és bizalom lakozott, ott mindenütt a kérdés feltevése alkalom volt egy bátor és örvendező hitvallásra, annak a nagy lelki ajándéknak a boldog tudatában, hogy hála Istennek, az evangélium szerint megtisztított egyháznak vagyunk a tagjai s ebben az egyházban akarunk élni és meghalni. Ahol a tagsági nyilatkozat megtételével aláírásával és beadásával komoly nehézségek vannak, mindenütt arra kell következtetnünk, hogy a felelős vezetők nem állottak hivatásuk magaslatán.

A magyar református egyház lelki megújulása még sok hasonló helyzet elé állít. Nemsokára jön az énekes könyv mellett a döntés. Azután lesz istentiszteleti rendtartási reform; lehet, hogy gyökeresen átalakul a gyülekezetek háztartása is. Sok egyházközség más egyházközséggel társul, nagy egyházközségek megoszlanak; a presbiteri és lelkipásztori tisztség spirituális minősége és minősítettsége gyorsan emelkedni fog. Mindezt csak úgy lehet végrehajtani, ha az egyház hivatalos és felelős vezetői a lelkipásztorok és presbiterek között kialakul a hittel és bizalommal telített imádság és munkaközösség s azokat a próbálkozásokat, amelyek politikai értelmetlenségből a Szentlélek munkáját megszakítani akarják, az egyházi közvélemény parancsoló egyértelműséggel hallgattatja el.

Sajtó

Egyházi sajtónk ügye egyik legégetőbb problémánk. A világi sajtó ma az egyházzal szemben legjobb esetben teljesen közömbös. Mindenki tudja, hogy a hallgatás sokszor többet mond, mint a beszéd. Az egyház nem tudja tájékoztatni híveit legfontosabb ügyeiről, arról pedig, hogy mást tájékoztasson, nem is beszélhetünk. Az egyház vezetői elszigetelődnek, szolgálatukról azoknak sincs tudomásuk, akiknek érdekében lelküket elégetik. Ott, ahol a református egyház felemelt fővel állhat a közvélemény előtt, a legsúlyosabb mulasztási bűnök miatt elmarasztaltatik. Ha pedig valaki természeténél fogva nem közlékeny és irtózik az expektorációtól, sokszor még legközvetlenebb munkatársai előtt is élő titokként jár-kezel s lassanként rá kezd ülepedni a mások bűneiért és mulasztásaiért való közhibáztatás. Nagy nyomorúságok idején az emberek bűnbakot szoktak keresni, mert magyarázatát akarják adni az egyébként érthetetlen bajoknak. Így esik meg, hogy felelős vezetők váratlanul és értelmetlenül olyan vádakot kénytelenek elhordozni, amelyeknek éppen ellenkezője az igaz. De ez még a kisebb baj. Felelős állásban lévő ember köteles ezzel számolni. A nagyobb baj az, hogy a hívek széles rétege, a gyengehítű és

másodkézből élő lelkek óriás serege egyházától, sőt az egyház Királyától távolodik el, azért, mert az igazatlanul hamis színben feltűntetett szolgák iránt elhidegedett. S még ennél is nagyobb baj az, hogy megfelelő sajtó nélkül ma már nem teljes a Jézus Krisztus örvendetes üzenetének az emberekhez való továbbítása. Tegyetek tanítványokká minden népeket, ez a nagy Ige magában foglalja az egyházi sajtó parancsát is. Mondanom sem kell, mennyire elítélem, amikor ezt a nagy szükségletet olyan vállalkozás kívánja kielégíteni, amelyhez az Élet Fejedelmének semmi köze. Magunknak kell gondoskodni olyan orgánusról, nem is egyről, amely egyházi munkásaink és híveink tájékoztatását illetékesen és igazán oldja meg. Kell egy folyóirat a lelkipásztorok félhivatalos tájékoztatására és kell egy országos újság, amely a világprotestantizmus nagy közösségének szemszögéből a magyar evangéliumi keresztyénség életkérdéseit felveti, életjelenségeit magyarázza s a magyar közvéleményt illetékesen tájékoztatja. Erre legalkalmasabb, sőt ez idő szerint egyetlen eszköz az Élet és Jövő, de csak akkor, ha az egész magyar reformátusság e nagyszerűen szerkesztett, irtózatosan nehéz időkben derekasan megerősödött újság mögé áll. Elmúlt az az idő, amikor egy protestáns sajtóorgánium a szerkesztő- vagy kiadóbizottság ügyességéből és szorgalmából megél. Ma csak azok a református vállalkozások virágzanak, amelyek gyökerüket a magyar kálvinizmus őstalajába: az egyetemes és mégis egyéni felelősségvállalás és áldozatkészség talajába bocsátják alá. Kérem Dunamellék egész egyházi közéletét, vállalja ezt a felelősséget és kovácsoljon magának jó fegyvert, fényes és tiszta fegyvert, az Isten dicsőségéért való hadakozásra.

Hadd ajánljam minden felelős tényezőnek legmelegebb támogatásába a Nőszövetség munkáját. A nőszövetségi munka ma már a gyülekezeteken épül fel, egyházmegyei és egyházkerületi tagozatokon keresztül, egységes magyar református mozgalommá. Ereje a gyülekezetekben van. Ott is a Szentírásból és az imaközösségből táplálkozik. Első stációja az egyházmegye, amely összefogja és irányítja, ihleti és segíti a gyülekezeti munkát. Ma már minden egyházkerületben meg van a munka hivatalos összefoglalása. Az országos központ csak egy csúcs-szerv, amely közvetítést és képviselést végez, de nem ez a szerv gondolkodik az egész helyett, nem ez végzi a munkát, nem ennek a szétágazása a különböző helyi munka, hanem éppen megfordítva, a gyülekezeti munkák következménye és összefoglalása az országos központ. Azt hiszem, mindenki látja ennek a szerkezetnek tiszta református stílusát. A Nőszövetség keretében helyezkedik el a leánymunka, amely módszerében és tagozatában teljesen önálló, igazgatásában és képviselésében a Nőszövetségi munkának kiegészítő része.

A gyülekezeti elv

Általában véve itt az ideje annak, hogy a magyar református egyház missziói munkája a felülről lefelé ható kezdeményezések és útmutatások után megkezdje az élet valóságos kibontakozását, a gyülekezetben gyökerező, onnan felnövő és összebokrosodó szervezetfelépítést. Azt a nagy feladatot, melyet a mai kor legnagyobb feladatának látok, tudniillik, az egyesületi misszió gyülekezeti változtatását és a gyülekezeti misszióknak egy nagy egységes szervezet autarkájában való befoglalását, csak akkor oldhatjuk meg, ha a szabad egyesületek által kezdeményezett és képviselt munkák egyházi betagozódásával párhuzamosan minden missziói munkának meg lesz a maga gyülekezeti meggyökerezése. Ezelőtt huszonhat esztendővel székfoglaló beszédemben ezt így fejeztem ki: az evangéliumi egyesületek egyháziasítása, az egyház evangélizálása által. Utólag hangsúlyozom, olyan időknek megyünk elébe, amelyek máról holnapra lehervaszthatják az egyesületi keresztyénséget, de ártalmatlanul vonulnak tova a Szentlélekben megújult élő egyház kösziklára épített bástyái felett. Egy egyesület léte, vagy nem léte egyszerű közigazgatási kérdés. De az egyházi egzisztencia világkérdés és ezért egyetemes létkérdés.

Ez az oka annak, hogy amikor hírt vettem a Gyülekezeti Evangélizáció Baráti Társaságának és az úgynevezett Szabad Tanácsnak súlyos belső válságáról, későbbre hagyva a tanúságok levonását és a rekrimináció lehetőségeit, siettem kinyilvánítani: mindent megteszek e két vállalkozás két nagy ügyének az eddiginél még hatékonyabb, de mindenestre biztosítottabb szolgálatára. Ez a két ügy az evangélizáció kérdése, a második szabad eszmecsere formájában útkeresés az egyház megújulásának előmozdítására. Az előbbit be kell illeszteni a magyar református egyház missziói szervezetébe, az ügy által kívánt szabadabb mozgékonyasága biztosításával, a másikat pedig egy rendszeresen ismétlődő szabad konferencia-sorozat olyan publicisztikai munkájának kell tekinteni, amely nyomtatott betű helyett az élő szó dialektikájával él. Legyen az egy evangéliumi Kapu, ahová egyházunkat szerető, szabad és komoly férfiak, időnként letelepednek, hogy az igazság útját megbeszéljék és ha megtalálták, másoknak is elhíreljék.

Örvedetes híreket veszek a Bethániáról. Nem politizál, evangéliumot hirdet. Komolyan veszi az Isten Igét s magát fenntartás nélkül az Ige szolgálatába kívánja adni. De figyelmeztetem a Bethániát arra, hogy egyházfogalma néha hibásnak látszik. Mindenesetre a református egyház tanításaitól bizonyos pontokon eltér s ahol eltér; ott a református egyházfogalom tanításainak igazságát tagadásba veszi és tagjaitól a maga egyházfogalmának elfogadását követeli meg. Helytelen az ő megkülönböztetése a látható és láthatatlan egyház között, helytelen a mértékegysége a szövetségbe való beletartozás felől és helytelen az egyesületi közösségnek a Krisztus egyházával való azonosítása, amelyből az következik, hogy annyiban tartozik valaki Krisztus igaz egyházához, amennyiben a közösség által idetartozónak elismertetik. Azt hiszem, eljött már az ideje annak, hogy ezt a kérdést testvéri megbeszélés tárgyává tegyük.

Egyházunk és a kormányzat

Állapítsuk meg és ismerjük el legelőször mindazt, amit e szörnyű összeomlás után eddig a kormányzat megtett és elért. Magyarország többet szenvedett a háborútól, mint szomszédai közül Románia, Ausztria és Bulgária, s Magyarország romok eltakarításában és az újjáépítés munkájában sokkal tovább jutott, mint szomszédai. A hidak és az utak épülnek, a romok lassanként eltűnnek. Helyreáll a rend és a nyugalom, folyik a termelő munka és életszínvonalunk 1945 tavaszától lassan, de állandóan emelkedik. Templomainkban szabadon szól az Ige. Autonómiánkat bántalom nem érte, az államkormány pénzügyi erejéhez mérten lényeges támogatásban részesíti az egyházat. Például ebben az évben is a kultuskormány és a pénzügyminisztérium megbízottai végigjárták a gyülekezeteket s a kongrua- és a tanítói állásoknál a helyi hozzájárulás revíziója során egyházunk jogos érdekei és magas nemzeti hivatása iránt hálára érdemes megbecsülést és jóindulatot tanúsítottak. Politikai pártok - igaz, hogy inkább a választások előtt - vagy határozottan megnyugtató nyilatkozatot tettek az egyházak vagy nemzeti hivatásáról és ilyen szolgálatuk erkölcsi értékéről, vagy pedig ünnepélyes formában biztosítottak, hogy a legtávolabbról sem szándékoznak az egyház szabadságát korlátozni s munkásait hivatásuk teljesítésében akadályozni. De ugyanakkor meg kell állapítanunk azt is, hogy az egyház és a kormányzat között az 1945-i novemberi választás óta lassú eltávolodás következett be, meg kell állapítanunk, hogy a bizalmatlanság fokozódott, a légkör hidegebb és a hangulat feszültebb. Érdekes volna ennek az okát elemezni. Azonban ez inkább politikai feladat, mint pásztori. Csak annyit mondok, hogy a bizalmi válság kiküszöbölése egyház és államkormány közös feladata és közös érdeke. Annyit azonban meg kell jegyezni, hogy ebben az elhidegedési folyamatban nagy szerepet játszott a fakultatív vallásoktatás szerencsétlenül előrántott kérdése. Ezt is csak azért állapítom meg, hogy hangsúlyozhassam: ez az általa felidézett hangulatromlás is.

Egyébként mindenki tudja és látja, hogy az országvezetés feltűnő sebességgel tolódik balfelé. Ez magában véve csak akkor érdekelne az egyházat, ha a szélső baloldali politika ideológiai alapmeggyőződése az emberi szabadságjogokat korlátoznák s az egyházat a maga tanításainak hirdetésében és szolgálatában akadályoznák. Ha ilyen jelenségeket tapasztalunk, azonnal a kormányzathoz fordulunk.

Orosz barátság

Amint az idegen hatalmak megszállása Magyarországon ténylegesen megszűnt, beszélni lehet és beszélni kell a magyar nemzetnek a nagy orosz nemzet iránti tiszteletéről és az orosz szellem nagy alkotásai előtt való meghajlásáról. El kell mondanunk, hogy a nagy orosz írók üzenetének mélyebben át kell hatnia a magyar lelket, mint eddig. Dosztojevszkij, Tolsztoj, Gorkij és hasonló társaik az egész világi, vegyük ki mi is a részünket belőlük. Az orosz muzsika szövedjék bele népünk életébe a bölcsőtől a sírig s adjon példát arra, miképpen válhatik egy nép életében géniuszának legfinomabb alkotása: zenéje mindenki közös örömevé és nevelőjévé. Mindennek azonban az a feltétele, hogy a magyar nemzet magát az orosz nagyhatalomtól ténylegesen függetlennek érezze s lehessen meggyőződve arról, hogy minden kicsinysége mellett is egyenjogú és öncélú szuverén. Szeretet csak szabad emberekből fakadhat s éppen ezért sohasem kényszeríthető, de mindig felébreszthető szeretet által. Ismételten ki kell jelentenünk, hogy az a kép, amelyet a Szovjet birodalomról a háború előtti években nyertünk, hamis volt, mint minden kép, amit a propaganda rajzol. Ma már látjuk, hogy a Szovjet birodalom, mint államalkotás, társadalmi és gazdasági szervezet a világtörténelem egyik legnagyobb politikai műve s méltó arra

!!!megcsodálják. Ezért szeretném, ha a magyar protestantizmus és az orosz orthodoxia között ifjúságán és professzorain át jó barátság szövődne.

Telepítések

Másik nagy kérdés a telepítések kérdése. A népcsere ősi keleti gondolat. Egyiptomban, Asszír-Babilóniában, a mongol birodalmakban gyakorolták. Önmagában véve a legvéresebb egyéni igazságtalanságok summája. A keresztyén egyház egyképp tiltakozik ellene, akár zsidókat telepítenek át gettókba, akár svábokat űznek ki százados otthonukból, akár magyar embereknek kell elhagyniok azt a földet, amelyen őseik ezer év óta laktak s immár harmadik nemzedékben énekelték rajta a magyar existencia tragikus énekét: Áldjon vagy verjen sorskeze, itt élned, halnod kell. Emlékokiratokkal, küldöttségekkel, a világtanács segítségének igénybevételével tiltakoztunk és tiltakozunk most is a magyarországi svábok kitelepítése ellen, mint annak idején a zsidók üldözése ellen. Rámutattunk, hogy azok az emberek, akiket most száműznek azért, mert magukat német anyanyelvűeknek vallották, valaha kormányzati kényszerítéssel voltak kénytelenek német iskolát kérni, holott ők magyart akartak. Rámutattunk arra, hogy olyanoknak is kezükbe kell venniök a vándorbotot, akik a háború alatt az itt regnáló német hatalom közvetlen, vagy közvetett terrorja ellenére is életük és vagyonuk kockáztatásával a Hűségmozgalomhoz csatlakoztak és vállalták a magyar sorsközösséget.

Mikor első tiltakozásunkat e kérdésben beadtuk, a kormányzat azt a megnyugtató és felemelő választ adta, hogy e kérdésben teljesen úgy gondolkozik, mint mi s ha mégis kénytelen a svábok kitelepítésével foglalkozni, ezt a potsdami egyezmény parancsára teszi. Ez a kitelepítés kényszerűségét megmagyarázza ugyan, de annál roszakasztóbbá teszi azt a felelősséget, amelyet a kitelepítés mikéntjéért kell elhordoznunk.

A telepítési ügyek intézése jó kezekben van, csak kevés hatalom adatott melléje. Egyházunk megbízottai jó szolgálatot tesznek az áttelepítés lelki nyomorúságainak megelőzésében és gyógyításában, s ezzel hálás elismerést aratnak az érkező szívében. Még mindig nem sikerült azonban a homogén csoportokban való telepítés s ha különböző vidékről jövő magyarok kényszerülnek össze, legalább annak a biztosítása, hogy az egyhitűek, ha csak lehet, együvé kerüljenek, mert éppen a gyülekezeti életben nyílik meg számukra annak a lehetősége, hogy a szétszórt, összerázott emberegyvelegetből testvéri közösség alakuljon ki. Különösen a reformátusokra nagy jelentőségű ez a követelmény. A Katolikus telepes bárhová megy, mindenütt talál magának való egyházi életet, amelybe beilleszkedik; de azok a reformátusok, akik katolikus svábok helyére települnek, napi járó járóföldre sem találnak gyülekezeti közösséget. Kiváltképpen elismerésre méltó az a törekvés, hogy az ilyen csoportoknak imaházat, parochiát, sőt iskolaépületet is adjanak, de egy kis előzetes számítás a gyülekezeti telepítés megvalósításával, még költségkímélés szempontjából is kedvezőbb eredményre vezetne.

Mindez a telepítési kérdésnek még csak egyik oldala. A másik is nagyon fontos. Mi lesz azzal a magyarsággal, amelyik mégis ottmarad? Mi lesz azokkal a gyülekezetekkel, amelyek a régieknek összetört roncsai? Hadd fejezzem ki azt a reménységemet, hogy a háborús indulatok tisztulásával a népcsere nem lesz olyan gyökeres, mint amilyennek tervezték. Reményem van ahhoz, hogy a kényszeráttelepítés csökkenni fog s több magyar református ember marad meg ősi földjén, mint amennyire számítottak. Ez teszi kötelességemmé, hogy komoly intelmet intézzek a szlovákiai magyar református lelkészekhez. Tudják, hogy kitárt karral fogadjuk, tudják, hogy a kenyerünket megosztjuk velük, de csak akkor, ha kényszerkitelepítés áldozatai ők maguk, vagy egész gyülekezetük. Maradni, ameddig csak lehet; csak akkor jönni, amikor az egész gyülekezet jön. Ha a legkisebb rész ott maradt, a kisebb rész mellé kell állani, itt elvégre 1500 lelkipásztor, így vagy úgy, elgondozza az áttelepítetteket, de ki gondozza el az ottmaradottakat? Az ottmaradó kis református szórványok gondozása csak magyar református lelkészekre bízható s egyáltalán nem lehetetlen, hogy a Csehszlovák állam ezt a felfogást tiszteletben tartja.

Foglyaink hazatérése

Mérhetetlen öröm tölt el mindnyájunkat foglyaink hazatérésnek megkezdődésekor. Az a legfőbb óhajításunk, hogy ez a folyamat zavartalanul tartson tovább mindaddig, míg az utolsó hadifogoly is hazaérkezik. Sok fiunk jó egészségben, testi és lelki épségben érkezett haza. Sok súlyos betegen és sok nem jön haza már soha. Nekünk az a feladatunk, hogy örvendezzünk a hazatérőkkel s imádkozunk azokért, akik még távol vannak. Midőn hazatérő fiait a magyar református egyház anyai csókkal köszönti,

könnyes büszkeséggel emlékezik meg arról a sok ismeretlen s örökre ismeretlennek maradó hősiességről, amit ezek a fiúk túrésben, segítségben, bajtársi összetartásban, hitben és bizonyágtételben tanúsítottak. Jól esik hallanunk, hogy közöttük lelkipásztoraink előljártak. Kívánatos, hogy a nyugatra sodródott magyarok sorsa is megoldást nyerjen. Aki csak teheti, jöjjön haza, még akkor is, ha itthon hiba lesz a számadásban. Akik nem jöhetnek haza, szállítsák el Kanadába, vagy Brazíliába olyan vidékeire, ahol magyar telepek vannak. Nekünk az az óhajunk, hogy minél többen jöjjenek haza s csak azoknak a kivándorlását szeretnők látni, akik kezüket ártatlan vérral beszennyezték.

Amnesztia

Ez visz át az amnesztia kérdésére. Három éve múlt már, hogy a magyar köztársaság berendezkedett. Nemcsak a vezetők bölcsességét és jóakarátát, de az államvezetés önbizalmát és erejét volna hivatva igazolni a rég készülő amnesztia rendelet mielőbbi megjelenése. A demokrácia elvi tagadása mindannak, ami a rendőrállamra emlékeztet. A magyar köztársaság kormányzatának nem lehet más érdeke, mint ami érdeke a demokráciának, mert igaza van Lincoln Ábrahámnak, senki sem olyan jó és szent, hogy joga legyen az embereket kényszerrel tenni jóvá és boldoggá. És micsoda jóság és micsoda boldogság, amit kényszerrel akarnak elérni!

A gyülekezeti munkák akadályozása

Innen is, onnan is jelentések érkeznek, hogy a közigazgatási hatóságok a gyülekezetek női-, ifjúsági- és leánymunkáját felfüggesztik mindaddig, míg láttamozott egyesületi alapszabályt nem mutatnak fel. Itt újra meg újra visszatér egy már sokszor tisztázott fogalomzavar. Már a debreceni kormány belügyminisztere kiadta azt a rendeletet (5159-1945. szám alatt), amely adott esetre nyilván kimondja, hogy a történelmi egyházak hitbuzgalmi csoportosulásai nem kötelesek belügyminiszteri jóváhagyással bíró alapszabályt mutatni fel ahhoz, hogy közösségi életüket éljék. Ne nevezék hát az egyházi hatóságok se egyesületi munkának a nőszövetségi-, az ifjúsági-, vasárnapi iskolai munkát, mert mindezek az egyház gyülekezeti életének szükségképpen következményei és járulécai. Viszont minden ilyen munkát istentisztelettel, bibliamagyarázattal, imádkozással, zsoltárekléssel kell gyakorolni, kezdeni és végezni s az egésznek középpontja a gyülekezet istentiszteleti élete legyen s akkor ilyen illetéktelen beavatkozások mind ritkábban fordulnak elő. Az élő gyülekezetnek az asszonyok, ifjak, gyermekek, betegek közötti építő szolgálata vagy a hívek egyes csoportjának ilyen szolgálatra való felhasználása, nem az egyesületi jog által szabályozott társadalmi munka, hanem a vallásszabadság alaptörvényén nyugvó egyházi életnek közösségi tevékenysége. A félreértések elkerülésének megkönnyítésére egyházunk előterjesztéssel fordul a belügyminiszter úrhoz s ugyanakkor megfelelő utasítással látja el az egyházközségek vezetőit is.

Iskolaügy

Az iskolaügy kérdésénél szükségesnek látom egy elvi megállapítás ismételt hangsúlyozását. A közfelfogás, sőt a politikai gyakorlat is sokszor úgy állítja szembe az egyházi és állami iskolákat, mintha itt két ellentétes érdekű versengő fél viaskodnék azon, hogy melyik kerüljön a másik fölé. Az állami iskola nem a kormányé, épp úgy, mint ahogy az egyházi iskola nem a papoké. Maga a keresztyén magyar nép igényli azt, hogy neki legyen állami iskolája és legyen egyházi iskolája. Mind a kettőt maga a keresztyén nép tartja el a maga filléreiből az iskolafenntartó hatóságok szolgálatának igénybevételével. Az állami iskolákat az államkormányra, a községi iskolákat a törvényhatósági bizottságokra és községi képviselőtestületekre bizza s tudomásul veszi, hogy az egyházi iskolák az egyházi autonóm hatóságokra bízvák. Az egész magyar népközösség érdeke, hogy ezek az iskolák egyformán jók legyenek, és nevelőmunkájukban bizonyos belső egységet tanúsítsanak. Ez csak akkor érhető el, hogy ha az iskolák külső és belső berendezése, tanítóinak színvonala és maga a munka mindenkinél körülbelül egyforma, ami azt jelenti, hogy mindenik körülbelül egyforma ellátmányt élvezzen a magyar néptől. Helytelenül járna el tehát az a kormány, amely az állami iskolák kedvéért elsorvadásra ítélné az egyházi iskolákat, ha egyszer annak az egyházi iskolának a fenntartását maga a magyar nép kívánja meg. Ha ez iránt kétség merülne fel, meg kell kérdezni magát a népet.

Ezt az alkalmat használom fel arra, hogy a kultuszminisztérium távozó protestáns államtitkárától: Nagy Miklós atyánkfíától búcsút vegyek s neki egyházkerületem hálás köszönetét és elismerését nyilvánítsam. Egész egyházkerületem épp úgy, mint magam, egyetérttem az egész magyar

protestantizmussal abban az óhajtásban, hogy továbbra is ő maradjon az az államtitkár, aki a protestáns ügyeket a miniszter helyett legmagasabb fokon intézi. Az iskolaügy minden ágában nagyszerű elméleti és gyakorlati szaktudása, az evangéliumi tanítások ismerete és alkalmazása, hithűsége, magyarsága, jellemének egyenessége, átlátszósága, bátorsága és jóakarata különösen alkalmassá tették őt arra, hogy a kormányzatot a protestáns egyházak szempontjait a kormányzat előtt képviselje. Mindezt megköszönjük neki s életére Isten áldását kérjük azzal a reménységgel, hogy értékes szolgálataival immár egyházunk keretein belül még gyakrabban találkozunk.

Bizalommal és jó reménységgel köszöntjük utódát Dr. Kovács Máté államtitkár urat s várjuk az együttműködés fonalának felvételét.

Dunamelléki kérdések

a) A teológiai akadémia autonómiája.

A közgyűlés tárgysorozatára felvettük teológiai akadémiaink autonómiájának a fontos kérdését is. Theológiánk fenntartásával kapcsolatban két helytelen út van. Az egyik az volna, ha az egyházkerület most kitenné a sivatagba vagy ráhelyezné gyékénykosárban a Nílus vizére teológiai akadémiajának a sorsát, azt mondván: élj meg a magad emberségéből. A másik hiba az volna, ha a teológia tanárikara, ifjúsága összetenné a kezét s azt mondaná: mi élünk gondtalanul s az egyházkerület, ez a mesebeli nagybácsi, majd kifizeti a számlánkat. A teológiát csak úgy menthetjük át ezen az ínséges időszakon, ha az egyházkerület vezetősége, a teológia tanárikara és ifjúsága, az egyházmegyék és a gyülekezetek személyes összefogással, erejük végső megfeszítésével mindent megtesznek arra, hogy ez a drága intézmény ne csak megmaradjon, hanem felviruljon. Lejárt az ideje a patrónusi rendszernek. Ma már tőkéből iskolákat fenntartani senki sem tud, csak a közvetlen áldozatkészség forrásaiból. Minél több ember érez felelősséget egy intézmény fenntartásáért, minél inkább tudják, hogy annak fennmaradása a legszentebb közügy, annál jobban biztosítva van az illető intézmény élete s annál bizonyosabb, hogy mindenki erőfeszítésével existenciáját biztosítani tudja, feltéve ha igazolja nélkülözhetetlenségét. Eddig intézményeink, iskoláink, szeretetotthonaink kórházaink kegyes alapítványokból és keservesen összeszedett külső segítségekből éltek. Az átlag református ember úgy kopogtatott ajtajukon, mint aki kérni jött; kért stipendiumot, hozzátartozóinak ellátását, szabad gyógykezelést. Még a gyülekezetek is úgy gondolták, hogy a diakonisszaházak ingyen adhatják ki a diakonisszákat és ne vegyenek érte ellenszolgáltatást. Ebből a régimódi barokkos és patrónusos felfogásból egyszer s mindenkorra kibillentettek. Ezek az intézmények akkor állnak, ha mi a szájunktól elvont falatokkal fenntartjuk. Tehát kopogtasson az ajtóikon az a másik sereg, amelyik hoz és ad s ha egyszer tudatosan többet adott, mint ami szükséges, a feleslegből örvendező kézzel juttathat ingyenességet, stipendiumot, közellátást, kezelést azoknak, akik valóban reászorultak. Nekünk hovatovább nem lesz más anyagi forrásunk, mint híveink áldozatkészsége. De a sok fillér nagyobb hatalom, mint a kevés arany. Egyházunk életében az a változás történt, hogy a széles rétegek jövedelme emelkedett, a kiváltságosan jómódú osztály tönkrement árán. Most az a kérdés, hogy a sok kicsi emelkedés együttvéve nagyobb és áldozatosabb tőkét képvisel-e, mint megelőzőleg a kiváltságosok kezén levő vagyon? A tapasztalás azt mutatja, hogy igen. A nép mindig többet bírt adni, mint a legbőkezűbb patrónus s aki a kisemberek szíves áldozatkészségét megnyitja, az arat legbővebben.

b) Kivetések, járulékok.

Ez a megfontolás visz arra, hogy sürgessem az egyházmegyék, az egyházkerületek, az egyetemes egyház fenntartására szánt kivetések és járulékok pontosabb befizetését. Gondoljuk meg kétszer, mire adunk pénzt. De ha egyszer valaminek a közszükségletét felismertük és terhet igazságosan szétosztottuk, akkor kövessünk el mindent, hogy ez az összeg befolyjon, mert különben magunkban teszünk igen nagy kárt. Tudom, mi a háború pusztítása, mert láttam az összeomlott épületeket, a feldúlt községeket; tudom, mit jelent a mezőgazdasági termelés krízise, mert láttam a bevetetlen földterületeket; tudom, mit jelent a rossz termés, mert látom, hogy az idén sok helyt nem termett meg a vetőmag sem, s mégis azt mondom, hogy a járulékok befizetését fokoznunk kell, nem szabad elfáradnunk a buzdításban, a gyöngéd testvéri figyelmeztetésben, az áldozatoság lelkének felébresztésében. Egy falusi református család évenként tíz-tizenöt tojással meg tudja váltani azt a nagy erkölcsi és szellemi előnyt, hogy van egyházmegyéje, teológiája, egyházkerülete és zsinata. Ha mindez nem volna, belőle olyan kár származnék reá,

gyermekre, falujára, gyülekezetére, hogy azt immár nem tizenöt tojással, hanem a fél életével nem tudná megváltani.

c) Telepes gyülekezeteink meglátogatása.

Visszatérek még egyszer a telepítésre, mint dunamelléki kérdésre. Szeptember hó utolsó napjaiban meglátogattam a solti egyházmegye teleses községeit Hajóst, Katymárt, Garát, Vaskutat, Bácsalmást és Jánoshalmát. Az a benyomásom, hogy itt nagyon jelentős népéleti és egyháztörténeti folyamatok munkálkodnak. Máról-holnapra hét-nyolcszáz, sőt néhol ezer-ezerötszáz gyülekezetek támadtak olyan közösségekben, ahol eddig református embert hírből ha ismertek. A gyülekezetek összetétele nagyon változatos. Egy részét az ország különböző helyein földhöz nem juttatottak közül szervezte meg az egyik munkás-párt és saját zászlója alatt vezette át a kiürített sváb községbe. Ezekhez csatlakoztak vagy pedig külön formációt alkottak azok a felsőmagyarországi reformátusok, akiket a szlovák állam telepített ki. Tarkázza ezt a réteget a Jugoszláviából idetűdülők csoportja s a megelőző telepítésekből ittmaradt és bujdosóvá vált moldovai teleses székelység. Nagyon nehéz az ilyen különböző származású gyülekezetben a lelki egységet megépíteni. De azt kell mondanom, hogy sikerül. Ahol a magyar nincstelenek, akik életsorsuknál fogva eddig sem állottak egyházi hatások alatt, Csallóközről vagy Délbaranyából áttelepített reformátusokkal egyesülnek és a két utóbbi elem az erősebb, örömdetes átalakulás, megkomolyodás és elmélyülés tapasztalható. Áhítozzák az Igét, örömdest éneklés zsolttárainkat, kívánják a felekezeti iskolát, ellenségei a fakultatív vallásoktatásnak, buzgó és méltóságos presbiterek, szóval jó úton vannak, hogy tizenhárompróbás reformátusokká legyenek. Csallóköz vagy Délbaranya ősi református gyülekezeteiből jövő magyarok idegenül érzik magukat a sváb házakban berendezett szegényes imaházakban, mikor nekik olyan szép templomaik voltak; nehezen megy az éneklés, mert tetszett az atyáknak, hogy ahány magyar református egyház van, annyi énekeskönyvből magasztaljuk az Istent; bántja őket az is, hogy lelkipásztortól elszakadtak s idegen pásztor örökdi felettük. Mindezek ellenére megvan a gyülekezet összetartó ereje s a gyökérverés és szárbaszökkenés biztató jeleivel találkozunk. Nagy örömdemre szolgál az is, hogy ennek a vidéknek lelkipásztorai, nyolcan-tizen baráti társaságba állva rendszeres írástanulmányozással és csendes órákkal közösen tárják fel lelküket s együtt beszélnek meg helyzetüket és munkájuk problémáit. Ez utamon három fiatal lelkészt iktattam be a szent szolgálatba.

A telepítés szórványmunkánk feladatait nagyon megnöveli. Majd-minden egyházmegyében szórványokból fiókegyházközségek lettek s odaadóbb gondozást igényelnek. Lelkipásztoraink örömdemmel vállalják ezt a munkatöbbletet, de a szellemi erővel való gazdálkodás azt parancsolja, hogy a szórványokból lehetőleg körlelkészségeket csináljunk s oda külön egyházi munkásokat küldjünk. Ha lelkipásztort, főképp áttelepített lelkipásztort küldhetünk, az a legjobb eset. De ha nincs lelkipásztor, küldjünk diakonusokat, akik a lelkigondozás és a kötött íghirdetés szolgálatát el tudják végezni. Nagy szükségünk van tehát olyan diaszpóra-könyvre, amely a szétszórtságban élő reformátusok laikus istentiszteleti szolgálatát biztosítaná. Az egyetemes konvent foglalkozik egy ilyen könyv kiadásával; ha sikerül, ez lesz a legkeresettebb református könyv.

Élet az egyházmegyékben

A BUDAPESTI egyházmegye azt jelenti, hogy a templomok helyreállítása majdnem mindenütt befejeződött. Még olyan súlyos esetekben is, mint a budai és a Kálvin-téri. Új gyülekezet támadott: a 18. budapesti egyházközség, a rákosfalvai. A presbiterek 40%-a új ember, abból a rétegből, amely eddig kevésé volt képviselve az egyház vezetőségében. Az egyházmegye szociális irodát állított fel, a szegénygondozás és a szeretetmunkák irányítására. Jeleit látja annak, hogy némelyek a katolikus egyházba térnek át, mert a magyar református egyház politikai állásfoglalásával nincsenek megelégedve, illetve kifogásolják azt, hogy nem politizál. Meg kell jegyezni, hogy ezek nagyon gyér jelenségek. Rendkívül érzik a hiányát egy komoly sajtóorgánumnak, mely a hívek seregét illetékesen és igazán tájékoztassa. Remény van arra, hogy az "Élet és Jövő" a budapesti egyházmegye részéről nagyobb támogatásban fog részesülni. Panaszolja, hogy az A) osztályú adókat a pénzügyigazgatóság az együtteskezelés során, vagy nem vetette ki, vagy ha kivetette nem szedette be. Ez a budapesti egyházközségeknek sok százezer forint kárt okozott ebben a nehéz esztendőben. Ha kellő időben visszautasította volna az együttes kezelés folytatására vonatkozó kérésünket, kiépítettük volna a magunk beszédési rendszerét. Így azonban nincs más módunk, mint az államtól kérni és sürgetni az elmaradt

hátralékok beszédését és a jövőre a helyzet tisztázását. Egyébként a templomlátogatás emelkedik, az úrvacsorát vevők száma nem. Nagy teher nehezedik az egyházmegyére a letartóztatási intézetek, kórházak és a főiskolai ifjúság lelkigondozásával. Néhol a presbiterek az igehirdetéssel szemben magasabb igényeket támasztanak s ezen nem is csodálkozom, mert Budapest volt a főfészke annak a homiletikai szabadúszásnak, amit hiába neveznek Szentlélektől való ihletettségeknek, valójában egyszerű készületlenség.

BARANYA meleg szavakkal áldoz az elköltözött lelkipásztorok emlékének. Közöttük magasra kiemelkedik Kiss Géza kákicsi lelkésznek tragikus alakja. Mennyi lélek volt benne, mennyi tudomány, mennyi prófétai és költői tehetség s mindez a törekeny test miatt többször volt teher, mint szárny. Emlékét tudós művei megőrzik akkor is, amikor kortársainak és barátainak szíve, amelybe fel volt írva ez a név, rég elporladott. Biztatom Baranyát, hogy bátran menjen előre az egyházközségek társításának tövises útján. A lelki életnek nem fog hátrányára szolgálni, ha egy lelkipásztor 3-4 közelfekvő kis gyülekezetet gondoz, de csak akkor, ha mindeniket minden héten egyszer meglátogatja és minden vasárnap mind a négy gyülekezetben szolgál. Öreg fővel én is prédikáltam egy nagy négyszer, miért ne tehetnék azt meg fiatal lelkipásztorok? Esperesének itt fejezzük ki testvéri részvétünket tehetséges, nemeslelkű fiának: Nagy Ákos s. lelkésznek elhunytá felett.

A KECSKEMÉTI esperes jelentését aránylag kevés jelenteni való jellemzi. Újszást anyásították, Cegléd megszervezte a harmadik lelkészi állást, Kecskemét pedig 5 tanyai missziói lelkészi állást szervezett. Az esperes - egészségi okokból - csak 14 gyülekezetet látogatott meg, de ahol ő nem volt, másokat nem küldött maga helyett. Ez a tizennégy egyházközség nagyon kevés egy olyan nagy egyházmegyében, ahol tavaly is fogyatékos volt a látogatás, a tavalyelőtti pedig semmi sem volt. A solti és kecskeméti egyházmegyék déli részeiből egy új egyházmegye alakítását tervezték. Levették napirendről, mert az érdekelt egyházközségek nem kaptak rajta. Kár volt! Meleg szavakkal búcsúztatja Farkas Kálmán ny. vallástanárt, a kecskeméti prot. egyesület alapítóját és szervezőjét. A kecskeméti egyházmegye nem foglalta még vissza a dunamelléki együttesben azt a régi helyet, amely őt számánál, intézményeinél, a benne folyó munka mennyiségénél és minőségénél fogva megilleti.

A SOMOGYI egyházmegye jelentéséből látjuk, hogy Tab anyaegyházzá lett. Megfigyelése szerint a hitélet emelkedik, de az áldozatkészség csökkent. Ha az áldozatkészség csökkenésének nem a hívek anyagi helyzetében való roppant nagy változás az oka, kételkednem kell az emelkedő hitélet őszinteségében vagy az adatok helyességében. Úgy találja, hogy az úrvacsorázók száma fogy, 22-ezerről 17-ezerre apadt, holott 25-ezernek kellene lenni. Fájdalom, ezekben a kérdésekben nem lehet tisztán látni, amíg az adatok bizonytalanok, a mértékegység nem azonos. Sürgeti a balatoni misszió megszervezését s ezt a törekvését egyházkerületünk a legmelegebben támogatja. Azt a gondolatot, hogy a nyugdíjintézet lelkipásztori üdülőt építsen a Balatonon s az ott nyaraló lelkészek gondozzák a balatoni üdülő közönséget, nem tartjuk praktikusnak, sem anyagi, sem lelki szempontból. Végül az a kritika, amit a nyugdíjintézet ügykezeléséhez fűz, tájékoztatlanyságból eredő tévedéseken alapszik, amiről saját maga meggyőződhetik, ha a hivatalos kiadványokba beletekint. Károsnak tartja református iskoláinknak állami iskolákkal való együttműködését, mert ilyesmi a felekezeti jelleg megszűnésével jár.

PEST esperesi jelentése tárgyilagos, szelíd, bizakodó. A kormányzattal szemben elismeri a jót, megteszi a kifogást s kéri a hatalom gyakorlóit, hogy fogadják el az egyházat a nemzet élő lelkiismeretének, amelynek feladata, hogy az Ige világosságánál feddjen és tanácsoljon. Nagy buzgóságot lát az újjáépítésben, de a köztartozásokat nem fizetik.

A PESTKÖRNYÉKI egyházmegye elrendeltre, hogy minden gyülekezet templomi igehirdetésben emlékezzék meg a külföldi testvérek szeretetadományairól és közönséges könyörgések tétessenek az adományozó testvérekért, a háború okozta sebek elmúlásáért és az ökumenikus szellem terjedéséért. Ezek az adományok az élő hitnek a bizonyosságai s ezért textusul a Hegyi Beszéd tanítását jelöli ki a jó fáról, amely jó gyümölcsöt terem. A pestkörnyéki egyházmegye nagyszerű külső fejlődésen ment át. 9 év alatt 13 anyaegyházból 28 anyaegyház lett. Az idén 5 új lelkészt iktatott be és mindenik gyülekezet munkásokból áll. Mindennap igazolva látom, azt a régi meggyőződésemet, hogy a szervezett munkásság tagjai kitűnő egyházfenntartó és egyházépítő elemmé válhatnak. Szakszervezeti életformájuk fokozza a közösség felelősségérzetét, a kollektív együttműködés rendjét és tervszerűségét elősegíti s ezek a demokratikus alapvonások az egyházi élet anyagi és szellemi autonómiájával a legteljesebb összhangot mutatják. Az esperes minden egyházközséget meglátogatta és mindenkiről néhány színes, konkrét

vonással jellemző képet ad. Bizik a nőszövetségi munka ígéreteiben és támogatására buzdítja lelkesztársait.

A SOLTI egyházmegye esperese a kényszer-népvándorlást, az áttelepítést ismerteti úgy, amint az az ő gyülekezeteiben jelentkezik. Erre azért nem térek ki, mert adatait már akkor felhasználtam, amikor a telepítésről általánosságban írtam. Elismeri azt a jóindulatot, amely a kongruarevizíót vezette; fájjalja, hogy Hajóson a telepes község nem tud javadalmi földhöz és felekezeti iskolához jutni. Meleg szavakkal búcsúztatja Baksay László kúriai bírót, az egyházmegye legidősebb tanácsbíróját és tiszteletbeli gondnokát. Fejezzük ki testvéri együttérzésünket az esperes iránt, ki édesanyját gyászolja Vargha Gyulánéban.

A TOLNAI egyházmegye új gondnokát már üdvözlöttük. Esperesét már elsirattuk. A jelentés azt mondja, hogy gyülekezeteinkben már csak a vasárnapi és ünnepi templomlátogatás él. Viszont az úrvacsorázók száma csaknem mindenütt emelkedőben, látható eredményeként a régebbi és folytonos ifjúsági munkáknak. Panasolja, hogy az egyházi adózás nagyon nehezen megy, de érdekes megfigyelése, hogy két-három nemzedéken át ugyanazok a családok a konok hátralékosok, tekintet nélkül arra, hogy milyen anyagi helyzetben vannak. Sokallja a hivatalosan lekötött perselyezések számát. Mórág, illetve a mórági református egyházközség kitelepítés következtében megszűnt. Az egész egyházmegye területén még mindig több a halálozás, mint a születés s ez sötét jóslatot jelent a tolnai református magyarság jövője felől.

A VÉRTESALJAI egyházmegye esperese köszönti Szűts Gedeon gondnokot, ki már ötödik évtizedét tölti az egyház szolgálatában. Köszöntéséhez mi is örvendező áldáskívánságainkat fűzzük. Az egyházmegye területén a telepesek feltöltötték a torbágyi és zsámbéki fiókegyházakat s e két helyen imaházat is avattak. Megerősítették a vértésacsai, etyeki és budakeszi egyházközségeket. Sok nehézséget okoznak Vértésacsán, ahol az új és régi gazdák között áthidalhatatlannak látszó ellentét van. A sukorói lelkészlakot, az egyházkerületnek legkisebb és legszomorúbb papi lakását a háború elpusztította, helyette megépült az új, a hívek közadakozásából, ezt Obernyik Ede miniszteri tanácsos indította el háromezeröttszáz forinttal. 57 egyházközség összesen 287 kat. hold földet kapott és 77 veszített a földreform során. Az egyházmegye összes gyülekezeteinek birtokában 2200 kat. hold ingatlan van. A nagybirtok hazájában nagy a földbőség, a kiuzsorázott lelkészi földeknek nincs bérlője, a lassan terjedő egyke miatt a földnek nincs munkása. A gyülekezetekben falujárók jelennek meg, akik az egyházi épületeken munkát vállalnak. Iskolát, papi lakást, templomot rendbe tesznek, ingyen dolgoznak, dolguk végeztével derülten továbbmennek, hálára kötelezve a gyülekezetet. Csak Baracskán helyeztek el emléktáblát az iskolafalon, megörökítendő szolgálatukat. Fogyóban van az akadémikus presbiter s egyre több a száma azoknak, akik hűséggel szolgálnak s kiváltságnak tartják, hogy szolgálhatnak. Érzi annak a nagy küzdelemnek a hevét, amelyet az élet vív a halállal, a hit a hitetlenséggel s amelynek eldőlésétől függ egyházi és emberi egzisztenciánk. Jelentése végén kérte lemondása elfogadását, de az egyházmegye bizalmának, szeretetének ostromló ereje szándékától mindnyájunk legnagyobb örömére eltérítette. Hadd erősítsem meg az egyházmegye állásfoglalását a magam és egész Dunamellék szavának latbavetésével.

Szolgálataim

1946. november 28. segélyelosztó bizottság ülése; délután Szathmáryné curatórium ülése; 29-én segédlelkész konferencián előadást tartottam, 30-án látogatás Pestvármegye főispánjánál és a budapesti tankerület főigazgatójánál.

December 1-jén istentisztelet a Kálvin-téren; 2-án Akadémiai ülés; 5-én segélyelosztó bizottság ülése; 6-án Filadelfia igazgatótanács ülése; 8-án Pasaréten prédikáltam, délután a budahegyvidéki egyháznál előadást tartottam; 11-én megbeszélés a Köztársasági elnök Úrnál a püspökökkel; 12-én konventi elnökségi tanács, közös prot. bizottság, Szeretetszövetség intézőbizottsága; 13-án Marc Boegner úr látogatása, megbeszélésekkel, 14-én Boegner úrral látogatás Köztársasági Elnök úrnál, miniszterelnöknél és a külügyminiszternél, délután ugyancsak vele Ökumené gyűlés; 18-án Theol. tanári kar látogatását fogadtam; 19-én segélyelosztó bizottság, délután igehirdetés; 20-án Kálvin-téri szeretetvendégségen bibliamagyarázatot tartottam; 21-én tárgyalás a kultuszminisztériumban; 22-én istentisztelet a Kálvin-téren; 25-én rádiós istentisztelet a Kálvin-téren; 26-án svájci est a Filadelfiában; 28-án megbeszélés a miniszterelnöknél; Hegedűs Sándor halálának 40 éves fordulóján a Kerepesi temetőben; 29-én istentisztelet a Filadelfiában; 30-án Orjó gyűlés; 31-én istentisztelet a Kálvin-téren;

1947. január 1-jén rádióistentisztelet a Kálvin-téren; 2-án a Köztársasági Elnök úrnál, majd az egyházkerület és egyházmegye üdvözlését fogadtam; 3-án Nőszövetség leányvezetőinek konferenciáján vettem részt; 10-én Lórántffy-diakonisszáknak előadást tartottam: Racionalizmus az igehirdetésben; 13-án lelkészi konferencia előadóival megbeszélés; 15-én lelkészi konferencia; 16-án elnökségi tanács a konventen; parochiális könyvtárbizottság, tankönyvbizottság; 17-én püspökök értekezlete; 18-án segélyelosztó bizottság; 19-én rádiós vallásos félóra; 22-én újpesti lelkészkonferencián úrvacsoraosztás; 23-án Kisfaludy Társaság tagválasztó ülése; 25-én az istenhegyi otthonban a Nőszövetségnek tartottam előadást az Esztétikai alapkérdései !!!címen; 26-án rádióistentisztelet a Kálvin-téren; 27-én a református és evangélikus egyház vezetőivel megbeszélés; 28-án Akadémiai összes ülés; 30-án a solti egyházmegye lelkészi konferenciáján előadást tartottam. Viszonyom népemhez címmel;

Február 1-jén Nőszövetségi konferencián előadást tartottam a Művészetbölcselet alapkérdései címmel; 3-án Akadémiai ülés; 7-én újjáépítési bizottság ülése a Kálvin-téren; 9-én prédikáltam a Kálvin-téren; 10-én a Nemzeti Bankban előadást tartottam Körösi Csoma Sándorról; 12-én ezüstmenyegzőn szolgáltam, este az Operaház díszelőadása, 13-án a polgármesternél fogadás; 16-án rádiós vallásos félóra a Stúdióban: Megtartó reménységgel címmel, délután a Nőszövetségnél előadás: Művészet, erkölcs evangélium címmel; 21-én segélyelosztóbizottság, 25-én Akadémiai ülés; 26-án Petőfi Társasági ülés;

Március 21-án egyetemi istentisztelet a Kálvin-téren: Vettetek-e Szentlelket; 3-án Magyar Szemle Társaság ülése, délután Akadémia ülése; 5-én elnökségi tanács a konventen; 6-án Ökumenikus bizottság ülése, püspökök megbeszélése; 8-án Csűrös Istvánt temettem; 9-én rádióistentisztelet a Kálvin-téren; 11-én Bibliatársulat ügyében megbeszélés; 19-én lelkészi nyugdíjintézet házának megtekintése; vallásoktatás ügyében református és evangélikus vezetők megbeszélése; 23-án a mátraházi üdülő megtekintése; 24-én esperesi értekezlet; 25-én esperesi értekezlet folytatása; Béguin Olivér látogatásának fogadása, 26-án egyházkerületi segélyelosztó bizottság, egyházkerületi tanács ülése; elnökségi értekezlet a bicskei tanítóválasztás ügyében; 28-án segélyelosztó biz. ülése; 31-én a Köztársasági Elnöknél püspökökkel megbeszélés;

Április 1-jén a bibliabizottság ülése; délután a dunaalmási árvaház megtekintése; 3-án csendesnap a Kálvin-téren, előadás a meg nem hallgatott imádság; tárgyalás Béguin úrral, este úrvacsoraosztás a Kálvin-téren; 4-én rádióistentisztelet a Kálvin-térről; 6-án rádióistentisztelet a Kálvin-térről; 7-én a Lórántffy Zsuzsanna diakonisszaház szeretetvendégségén előadás; 9-én ökumenikus csendes nap; 10-én istentisztelet a gyűjtőfogházban egymás után háromszor; Baldácsy bizottság ülése; 12-én templomi szolgálat; 13-án vallásos félóra a Stúdióban; 14-én akadémiai ülés; 15-én konventi bizottsági ülések, Köztársasági Elnök úrnál megbeszélés; 16-án konventi ülés folytatása; 17-én konventi bírósági ülés; 18-án Pásztor János temetése; 19-23 a kecskeméti és nagykovácsi intézmények meglátogatása; Kecskeméten prédikáció, Apró prédikátorok címen, előadások, elnöklés, Kőrösön előadás, A református iskoláztatás helyzete és kilátásai címmel, elnöklés; 29-én templomi szolgálat;

Május 5-én zsinati bizottsági ülés; 6-án zsinati előkészítő ülés; bemutatom az elnökség nevében készített reformációs programot; 7-én 8-án zsinati ülések; 9-én missziói bizottság ülése, 11-én református képzőművészek kiállításán záróbeszédet mondtam a S.D.G.-ben; 12-én Harsányi Zsolt emléktáblájának felavatásán a Farkasréti temetőben szolgáltam; 13-án értekezlet a Magyar Svájci Egyesület újjászervezése tárgyában; 21-én a kultuszminiszter látogatását fogadtam; 25-én istentisztelet a Kálvin-téren; 26-án konfirmáció; 27-én segélyelosztó bizottság; 30-án belügyi államtitkárnál megbeszélés;

Június 1-jén Református Nagygyűlésen előadás az Ökumenéről; 3-án Akadémiai ülés; 4-én közös prot. bizottság elnökségi ülése; Lórántffy diakonissza ház igazgatótanácsi ülése; 5-án protestáns kultúrnapok megnyitásán; 6-án ösztöndíj tanács ülése; 11-én a Magyar Svájci Társaság ülése; 11-én bibliafordítás ügyében előértekezlet; 17-én közös bibliabizottság ülése; 20-án püspöki lakás átalakítása tárgyában értekezlet; 22-én templomi szolgálat; 26-án teológusok és áttelepítettek cipőellátása ügyében értekezlet és kiszállás; 29-én istentisztelet a Kálvin-téren;

Július 1-jén püspöki konferencia; 2-án ugyanaz; 31-én elnökségi tanács ülése.

Augusztus 10-én rádióistentisztelet a Kálvin-térről; 17-én Pócsmegyeren prédikáltam; 20-án Hewlett Johnson canterburyi dékán és kíséretének látogatását fogadtam; 21-én, 22-én fogadások Hewlett Johnson tiszteletére; 24-én rádióistentisztelet a Kálvin-téren; 31-én fogadás Johnson úr tiszteletére.

Szeptember 1-jén püspöki konferencia; 2-án ugyanaz, 3-án ugyanaz; 4-én templomi szolgálat; 5-én ökumenikus bizottság ülése; 7-én istentiszteletet és keresztelés a Pasaréten; délután indulás a

balatonszemesi férfikonferenciára; 8-án balatonszemesi konferencián előadás, délután vissza; 11-13-ig Balatonszemesen lelkészi konferencia az evangélizáció tárgyában; 14-én a Theol. akadémia évnyitó ünnepélye; 15-18-ig Karcagon a missziói előadók konferenciáján vettem részt; 17-én evangélizációs istentiszteletet tartottam és utána úrvacsorát osztottam; 19-én egyházkerületi tanácsülés, bírósági ülés; 20-án lelkészi szolgálat; 21-én istentisztelet a Kálvin-téren; 22-én Smith prágai skót lelkész látogatása; 27, 28, 29-én bácskai telepesek községek meglátogatása: Hajós, Jánoshalma, Bácsalmás, Katymár, Gara, Vaskút; 30-án Nőszövetség ügyében megbeszélés.

Október 5-én rádióistentisztelet a Kálvin-téren; 7-én lelkészképesítő vizsga; 9-én Haig úrral a Brit- és Külföldi Bibliatársulat igazgatójával megbeszélés; 10-én segélyelosztó bizottság ülése; Pestvármegye főispánjának meglátogatása; 11-én vallástanárképző vizsga; 12-én istentisztelet a Kálvin-téren; 13-án Hoekendijk holland lelkésszel megbeszélés a külmiszió ügyében; 14-én Köztársasági elnök úrnál, délután akadémia ülése; 15-én temetési szolgálat; 16-án püspöki konferencia; 17-én elnökségi tanács, kecskeméti jogakadémia kormánybiz. ülése; 19-én Soli Deo Gloria tisztavatás a Kálvin-téren; 23-án Debreczeni Sándor temetése; 26-án Gyálligeten templomszentelés; 28-án Orjó végrehajtó bizottság ülése; 30-án segélyelosztó bizottság; 31-én imaház avatás Kispest- Rózsák-terén;

November 2-án Veszprémben istentisztelet, délután nőszövetségi ünnepélyen szolgálat; látogatások; 3-án Orle választmány; 4-én Orle közgyűlés, Orjó közgyűlés; 5-én Filadelfia igazgatótanács ülése; 6-án Vladár Gábor bányakerületi felügyelő beiktatásán; 7-én Raffay Sándor ev. püspök temetésén vettem részt; 10-én akadémiai ülés; 11-én konventi elnökségi tanács; 12-én konventi bírósági és énekeskönyvügyi ülés; 13-án kultuszminiszter látogatását viszonztam; 18-21 kerületi közgyűlés és bírósági ülések.

Fogadtam 531 látogatást.

Tájékoztató

A magyar református egyház olyan pontra érkezett, ahol tájékozódnia kell. Kelet vagy Nyugat felé tájékozódjék, tudakolja a világpolitika. Jobbra menjen, vagy balra kérdezi tőle a politikai élet.

A keresztyén anyaszentegyház kétezer esztendő története bizonyítja, hogy akkor volt hű önmagához, amikor nem keveredett a most és itt követelő politikai igénnyel. Isten anyaszentegyháza transcendens, nem e világból való, egyedül az Igét éli és az Igében él. De Isten anyaszentegyháza immanens, azaz ebben a világban megvalósuló, ezt a világot vigasztaló, javító és gyógyító. A kétezer esztendő történetét azt tanítja, annál hatékonyabban tudta immanens feladatait teljesíteni, minél tisztábban megőrizte transcendens lényegét. Mikor az Igére figyelmeztetett, mikor követte azt a parancsot, hogy ne szabjátok magatokat a világhoz, sőt változzatok el a ti elméteknek megújulása által, mindig akkor tette ennek a világnak is a legnagyobb szolgálatot. Az egyháznak ez a magára eszmélése és önön lényegéhez való visszatérése hozza magával azt, hogy sokkal erősebben kell szociálisnak lenni, mint ahogy eddig volt. Nem nézheti olyan türelemmel, mint amilyennel eddig nézte a kizsákmányolást, a javak egyenlőtlen elosztását, a dolgoztalanok uralmát a dolgozók felett, az áthidalhatatlan ellentét tőke és a munka a munkaadó és a munkavállaló között. Az egyház sem nem kapitalista, sem nem kommunista. Az evangéliumi társas erkölcsök megvalósítható kapitalista, vagy kommunista termelési mód mellett is. Az egyháznak az a feladata, hogy az evangélium örök tanításait hirdesse, a szolgálat, a szeretet, az áldozat parancsát. Az a feladata, hogy az erőset felelőssé tegye a gyengéért, s a gyengében bizalmat ébresszen az erős iránt. Az a feladat, hogy az anyagi javak túlbecsülésével szemben a lélek főjavát hirdesse, de a lélek parancsából bátran levonja és megvalósítani törekedjék a testvéri gondoskodás nagy anyagi parancsolatát. Az a feladat, hogy óvjon a hatalom kísértéseitől és tiltsa a telhetetlenséget. Követelje a szolgálat misszióját és tartasson bőjtöt. Az a feladat, hogy a gazdasági és politikai kérdéseket az Úr Jézus Krisztus királysága alá rendelje s hirdesse az egyetlen impériumot, a megfeszített és feltámadott Jézus királyságát. Mindaddig, amíg ezekkel a követelésekkel össze nem ütközik, a református egyház bármely munkása, és bármely tagja, tartozhatik akármely politikai párthoz, magáévá tehet bármely társadalmi reformot, dönthet bármely termelési mód mellett. De ha az Ige világosságánál Krisztus szellemével a gazdasági, társadalmi és politikai rend nem egyezik, a hívő embernek és az egyház szolgájának földre kell állania egy olyan seregből, amely a Krisztus ellenére jár.

Kelet és Nyugat nagy kérdésében történelmi rendeltetésünk most és itt megmondja nekünk, mit kell cselekednünk. Mi összes szellemi és lelki kapcsolatainkkal Nyugathoz tartozunk, de helyzetünknel fogva keleti misszióra vagyunk elkötelezve. Keleti missziókat csak akkor teljesíthetjük, ha zavartalan és

teljes Nyugattal való kapcsolatunk s Nyugattal való kapcsolatunk csak akkor teljes és egészséges, ha híven és önfeláldozóan végezzük keleti missziókat. A Dunát egyik királyunk, IV. Béla, az ellenmondások vizének, <aqua contradictionis>-nak nevezte. A partjain megtelepedett népek örök harcának jóságja ez. Ezek a belső ellenmondások a magyarság existenciájában tüzesednek át és onnan csattannak ki. Ez arra mutat, hogy a megoldások is innen várhatók, vagy leginkább innen munkálhatók. Nyugat és Kelet ellenmondása, a délkelet európai államok örök tusája, így oldódnék fel egy olyan együttműködés gondolatában, amely nem impériumot keres, hanem szolgálatát s nem propagandát, hanem missziót. Minél evangéliumibbá válik a magyar államvezetés, annál inkább megvalósul ez a vakmerő remény s benne megvalósul a magyar fennmaradás.

Tájékozódunk kell most és itt. Egyik út jobbra, a másik balra vezet. Egyik Nyugat, a másik Kelet felé tart. A mi irányunk: Befelé és felfelé!

9. jkvsz

A püspöki jelentéssel kapcsolatban az egyházkerületi közgyűlés Szabó Imre esperes hozzászólása után

(H)1. mindenképp előtt ragaszkodással, szeretettel és imádkozó lélekkel, mint egy nagy lelki család, áll lélekben az egyházkerület püspöke körül ama súlyos gyász és próbáltatás alkalmából, amely őt hűséges hitvestársa elvesztésével érte. Megilletődve emlékezik vissza mindazokra a csendes, hűséges, rejtőzködő asszonyi szolgálatokra, amelyek által hitvestársa munkájában láthatatlan segítség volt, arra a családi otthonra, melyben Isten megadta, hogy a bibliai "derék asszony" hosszú éveken át örvendő szolgálatban tölthesse be az Istentől reá bízott hivatását.

2. Jegyzőkönyvében megörökíti a legutóbbi közgyűlés óta a közgyűlés alkotó tagjai sorából elköltözött kedves halottainak emlékét. Fájdalmas gyázzal búcsúzik Gilicze Sándortól, s a tolnai egyházmegye volt esperesétől Debreceni Sándortól, egyházkerületi tanácsbírótól, aki három éven át mint egyházkerületünk ügyésze szolgált, Vargha Gyuláné született Szász Polixénától, néhai Szász Károly püspökünk leányától, akinek élete minden nagy lelki és szellemi ajándékával együtt Krisztusról való áldott bizonyágtétel volt, és áldó szeretettel emlékezik meg Csűrös Istvánról, aki nemzedékeket nevelt mint tanári katedrán sok karizmával megáldott lelkipásztor. Kegyelettel emlékezik meg az egyházkerületi közgyűlés egyházunk hazahívott munkásairól. Jegyzőkönyvben megörökíti Lombos Alfréd, Kósa Ferenc, Halász István, ifj. Nagy Ákos, Kiss Géza, Márton Barna, Aszalós Gyula, Farkas Kálmán, Herczeg László, Tóth Kálmán, Gaál László, Bódiss Lajos nevét.

3. Testvéri szeretettel osztozik abban a gyászban, amely az evangélikus egyházat érte Raffay Sándor bányakerületi püspök elköltöztével.

4. Szeretettel és reménységgel köszönti a tolnai egyházmegye új gondnokát, Gaál Dezsőt. Bizalommal és imádsággal kíséri dr. Makkai Sándor konventi missziói előadó nagyjelentőségű szolgálatát. Áldáskívánással köszönti Zsindelyné Tüdös Klárát, a dunamelléki egyházkerület Nőszövetségének elnökét s egyben bizalmáról és segítő szeretetéről biztosítja.

5. Ugyancsak testvéri szívvel mond áldást Vladár Gábor szolgálatára, aki az evangélikus egyház bányai kerületének felügyelői székét foglalta el.

6. Isten iránti hálával emlékezik meg az egyházkerületi közgyűlés arról a nagyszabású szeretetszolgálatról, amelyet az Egyházak Világtanácsa évek óta végez, amely a Krisztusban való egységnek de benne való hit gyümölcstermésének is nagy világtörténelmi bizonyága. Hálásan emlékezik meg a közgyűlés arról a nagyszabású segítségről, amely ebből a szolgálatból a magyar reformátusságnak és ebben a dunamelléki egyházkerületnek jutott. Hálásan emlékezik meg arról az áldozatos munkáról, amelyet Pap László dr. az egyházak világtanácsa magyar újjáépítési osztályának főtitkára és Domján János dr. dunamelléki egyházkerületi segélyelosztó bizottság előadója kifejtett.

7. Az egyházkerületi közgyűlés felhívja az egyházmegyék figyelmét az egyházi sajtó fontosságára azzal, hogy a református egyházi sajtónk támogatását, terjesztését egyházunk egyik legfontosabb munkájának ismerjék.

8. Felhívja egyházkerület minden felelős tényezőjének figyelmét a Nőszövetség munkájára, mint amelyik a magyar református egyház asszony- és leánymunkáját összefogja és segíti. Ennek továbbépítésére, támogatására éppen úgy tegyenek meg mindent, mint ahogy szolgálatait gyülekezeteink női munkásai vegyék igénybe.

9. Az édesanya szeretetével fogadja gyülekezeteinkbe hazatérő hadifogoly fiainkat. Megemlékezik arról a sok hősi, hűséges biztonyságtételről, amelyre nekik alkalmuk volt, különösképpen pedig arról, hogy az Isten Igéje a fogság ideje alatt sem hallgatott el a hivatalos és nem hivatalos biztonyságtévők ajkán.

10. Megköszöni Nagy Miklós kultuszminiszteri államtitkárnak mindazt a szolgálatot, amit egyetemes egyházunk és az egyházkerületünknek eddig is tett és reá az Isten segítő kegyelmét kéri.

11. Az egyházmegyéknek és gyülekezeteknek különösen figyelmébe ajánlja az egyházkerület theologiai főiskoláját. Örömmel veszi számon, hogy a jövővel lelki nemzedék kedves sereg a gyülekezetekben, ha ott szolgálatra megjelenik. Felhívja a nagyobb gyülekezeteket, hogy a theologiai főiskola munkája számára, amennyiben tehetik, évi adományt költségvetésileg biztosítsanak.

12. Végül sajnálattal veszi tudomásul, hogy ez alkalommal nem volt lehető a püspöki jelentésnek a szabályrendelet által előírt kellő időben való kinyomtatása rajta kívül álló okok miatt.

10. jkvsz

Az egyházalkotmányról és kormányzatról szóló E.T. I. t.c. 123.§-a alapján az egyházkerület összes tisztviselői 12 évre választatnak a püspök és az egyházkerületi főgondnok kivételével. Az egyházkerület jelenleg szolgálatban lévő tisztviselőinek megbízatása 1947. december 31-ével lejárt s ezért tisztújítás elrendelése szükséges.

(H)Az egyházkerületi közgyűlés az egyházi törvények I. t.c. 123 §-ának megfelelően 1948. január 1-től 1959. december 31-ig terjedő 12 éves ciklusra 18 lelkészi, 18 világi tanácsbíró, egy lelkészi és egy világi főjegyző, 3 lelkészi és 3 világi jegyző, egy egyházkerületi ügyész megválasztására szavazást rendel el.

1948. január hó 1-től 195. december hó 31-ig terjedő hat éves ciklusra megválasztandó a budapesti theologiai akadémia, a kecskeméti református jogakadémia, budapesti fiúgimnázium, a gyónki gimnázium, a kecskeméti gimnázium, a kiskunhalasi gimnázium, kunszentmiklósi gimnázium, a nagykőrösi gimnázium, a Baár-Madas leánygimnázium, a kecskeméti leánygimnázium, a nagykőrösi tanítóképzőintézet, a kecskeméti tanítóképzőintézet egy-egy rendes és egy pótképviselő, az egyházkerület területén levő általános iskolák képviselőjében 6 tanító képviselő. A polgári iskolák képviselőinek megbízása az illető iskolák fennállásáig tart. A szavazatok 1947. december 31-ig küldendők be az esperesi hivatalhoz, amelyek 1948. január 15-ig továbbítják azokat a püspöki hivatalnak. A szavazatok eredményének megvizsgálására dr. Kardos János egyházmegyei gondnok elnökletével az egyházkerületi közgyűlés szavazatbontó bizottságot küld ki, amelynek tagjaiul dr. Patay Pál, dr. Budai Gergely lelkészi tanácsbírókat, dr. bátori Sigray Béla világi tanácsbíró, Réthey Ferenc egyházmegyei gondnokot, jegyzőjéül pedig Hörömpő Dezső egyházkerületi jegyzőt választja.

Az egyházkerületi közgyűlés megbízza a szavazatszedő bizottságot azzal is, amennyiben valamely tisztség vagy képviselőség betöltésénél senki sem nyerné el a szavazatok általános többségét, pótszavazást rendeljen el.

11. jkvsz

Az egyházkerületi tanács az E. T. I. t.c. 142. § 4 bekezdése értelmében évről-évre újból választandó.

(H)Egyházkerületi közgyűlés a 16 egyházkerületi tanács tagnak titkos szavazással való választását elrendeli. A titkos szavazás idejéül november hó 21-e reggel 9 óráját, helyéül a közgyűlési teremmel szomszédos tanári szobát jelöli ki.

A szavazatszedő bizottság tagjaiul B. Szabó János esperes elnökletével Benkó Ferenc és Göde Lajos közgyűlési tagokat kéri fel.

12. jkvsz

Az egyházkerületi lelkészjelölő bizottság az E.T. II. t.c. 43.§-a értelmében évről-évre újból választandó.

(H)Egyházkerületi közgyűlés a bizottság egy lelkészi és egy világi póttagjának választását az egyházkerületi tanács választásával egyidejűleg megejti, titkos szavazást rendel el s a szavazatok összeszámolására ugyanazt a bizottságot küldi ki, mint az egyházkerületi tanácsnál.

13. jkvsz

Egyházkerületi főjegyző jelenti, hogy megüresedett egy számszéki tagsági hely, amelyet az egyházkerületi közgyűlés titkos szavazással tölt be.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az állandó számszék megüresedett tagsági helyének betöltésére titkos szavazást rendel el. A szavazatok összeszámlálására ugyanazt a bizottságot küldi ki, mint az egyházkerületi tanácsnál.

14. jkvsz

A megüresedett bizottsági tagsági helyekre egyházkerületi közgyűlésünk a következő tagjait választja meg:

1. Állandó számszékbe: Dr. Kelemen Kornél egyházkerületi tanácsbíró,
2. Egyházkerületi közalapi bizottságba: Nagy Akos esperes
3. Egyke bizottságba: Tóth Lajos egyházkerületi tanácsbíró,
4. Gazdasági albizottságba: Gaál Dezső dr. egyházmegyei gondnokot.
5. Jogügyi bizottságba: Kardos János dr. egyházmegyei gondnokot
6. Közigazgatási bizottságba: Tóth Lajos egyházkerületi tanácsbíró,
7. Pénz- és gazdasági bizottságba Rác Jenő dr. egyházmegyei gondnokot,
8. Pesti ref. főiskola vagyonkezelő bizottságába: Kardos János dr. egyházmegyei gondnokot,
9. Tanügyi bizottságba középiskolai szakosztályba: dr. Gesztelyi Nagy László egyházkerületi tanácsbíró.

15. jkvsz

Egyházkerületi elnökség

(H) az egyházkerületi bíróságnak november 21-én pénteken délután 4 órakor tartandó ülését nyílt ülésben meghirdeti.

16. jkvsz

Gilicze Sándor és Debreczeni Sándor dr. elhalálózásával két rendes zsinati tagság üresedett meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés szavazást rendel el két zsinati rendes képviselői tagság betöltésére. A szavazatok 1947. december 21-ig küldendők az esperesi hivatalokhoz, amelyek 1948. január hó 15-ig továbbítják a püspöki hivatalhoz. A szavazatok eredményének megállapítására egyházkerületi közgyűlés az általános tisztújításra kiküldött bizottságot küldi ki. A szavazatbontó bizottságot azzal is megbízza, hogy amennyiben valamelyik tisztség betöltésénél senki sem nyerné el az általános többséget, pótszavazást rendeljen el.

17. jkvsz

Zsinatunk 359. számú, 1947. május 12-én kelt határozatával a reformjavaslatok egyrészét tárgyalás és javaslattétel végett az egyházkerületek útján a gyülekezetek presbitériumai és a theologiai főiskolák tanári karai elé tette át és elrendelte, hogy az indokolt javaslatokat az egyházmegyék és egyházkerületek lássák el véleményükkel. Az egyházkerületi közgyűlésig ennek a rendelkezésnek eleget tettek a felsőbaranyai, pesti, tolnai, solti, külsősomogyi, pestkörnyéki, kecskeméti egyházmegyék, amelyek a presbitériumok nagyrészének javaslatát saját véleményezésükkel ellátva betérjesztették. Külön felterjesztést tettek a budapesti egyházmegyéből a Kálvin téri és a Fasori presbitérium, a solti egyházmegyéből a majosházai presbitérium, a pesti egyházmegyéből a monori presbitérium. A pesti egyházmegye Deme László előadásában külön javaslatot dolgozott ki egyházi adózás kérdésében. A kecskeméti egyházmegye felterjesztette még Okos Gyula javaslatait.

Általánosságban több egyházközség inkább bírálja a zsinatnak az egyháztagságra vonatkozó határozatát, semmint a végrehajtásának a módjáról tanácskozna. A pesti egyházmegye egyenesen helyteleníti a zsinatnak azt a lépését, hogy az egyháztagság rendezése kérdésében nem várta meg a gyülekezetek és az egyházmegyék állásfoglalását. Húsz egyház közül, akik véleményt nyilvánítottak, csak 6 helyesli a zsinat egyháztagsági rendelkezéseit. A kecskeméti egyházmegyében az egyházközségek, a presbitériumok azt a kifogást hangoztatják, hogy az egyházközségi tagsági nyilatkozat az egyháztagokat osztályba sorozza. A tolnai egyházmegye panasolja, hogy véleményadásra rövid volt az idő. Bővebb megbeszélésre ősszel volna alkalom. A baranyai egyházmegye megállapítja, hogy a népegyház a tegnapi,

továbbá hogy a "vallástétel megtagadása nem a magyar lélek szemérmességéből származik, mert a megtagadásnál nincs semmi jele a szemérmességnek. A solti egyházmegye kéri, hogy az egyháztagsági nyilatkozatok megtételére legalább egy évi határidő adassék. A tolnai egyházmegye attól fél, hogy végrehajtással a gyülekezet egységében zavarok keletkeznek. Zavarok keletkeznek az egyház anyagi fenntartása kérdésében. Több presbitérium messzebbmenő következtetést tett, mint a zsinati rendelkezés. A külsősomogyi egyházmegye is az egyháztagság megkülönböztetését "juhokra és kecskékre történő osztályozását" nem tartja helyesnek. A kecskeméti egyházmegye is kívánatosnak tartja, hogy a kétféle egyháztagság hivatalos jellege kiküszöböltessék. A majosházi presbitérium egyenesen ellenzi az önkéntes hitvalló egyháztagságot, mert az szerinte az egyháztagság isteni oldalát háttérbe szorítja. Az egyháztagságra vonatkozó rendelkezés végrehajtására a Kálvin téri presbitérium azt kéri, hogy a zsinati elnökség rendelje el, hogy a törvény 1948 év végére mindenütt hiánytalanul végrehajtsák s a következő esztendőben a gyülekezetek ere komoly céltudatos lelki munkát fejtsenek ki. Ahol pedig már eddig az intézkedéseket, a rendelkezéseket végrehajtották, ott a hiányokat pótolják. A pestkörnyéki egyházmegye szerint az egyháztagságban három fokozat van: megkeresztelt, konfirmált és választó egyháztag. Egyik kegyelmi, a másik öntudatos, a harmadik hitvalló egyháztag. Javasolja, hogy a nyilatkozat megtagadása egyenlő legyen az egyházból való kilépéssel. A hármas tagozódást kísérfje a fegyelmezés és exkommunikáció, ha kell. A kecskeméti egyházmegye javasolja, hogy a 20 éves ön jogú egyháztag a választók névjegyzékébe bevéte ssék, nyilatkozattételre felszólíttassék, míg ezt a pestlőrinci presbitérium ellenzi. ne adjunk teljes jogú egyháztagságot a 20 éves egyháztagnak.

2. A hitvallás revízió kérdésében majdnem egyhangú az egyházmegyék és presbitériumok véleménye. Nem tartják szükségesnek. A kecskeméti egyházmegye megjegyzi, hogy ha mégis a mai kor eszmeáramlatára való tekintettel a hitvallások kiegészítésre szorulnak, ezt egy theologiai tudósokból és hitvallásainkat alaposan ismerő református egyénekből alakítandó bizottság tegye tanulmány tárgyává és kérje ki a gyülekezetek véleményét javaslataira. A majosházai presbitérium megjegyzi, hogy a revízióra a kifejezések korszerűsítése miatt volna szükség és némely hitvallási rész bővebb kifejtése céljából.

3. Egyházunk elnevezésének megváltoztatása kérdésében teljes az egyhangúság. Mindenki azt kívánja, hogy maradjon az eddigi név.

4. Majdnem egészen egységes minden javaslat arra vonatkozólag, hogy a konfirmáció átlag 14 éves korban történjék, vagyis a tankötelesség utolsó évében. A baranyai egyházmegye javasolja: mondassék ki, hogy úrvacsorával csak hitvalló egyháztag élhet. A kecskeméti egyházmegye ezt megfordítja és azt javasolja, hogy azok tekintessenek csak teljes jogú egyháztagoknak, akik rendszeren élnek az úrvacsorával. Több egyházmegye, de a legtöbb presbitérium

erélyesen szót emel az ellen, hogy csak a teljes jogú egyháztagoknak szolgáltassék ki az úrvacsora, mert szerintük az úrvacsorázó egyháztag egyúttal hitvalló egyháztag, egyébként is konfirmált egyháztag már hitvallást tett. A

majosházai presbitérium egyenesen bibliaellenesnek mondja, hogy az úrvacsorához csak a kiválasztottak járulhatnak. A tolnai egyházmegye elvileg helyesnek mondja a külön úrvacsorai istentiszteleteket, csak gyakorlati szempontból nem ajánlja. A kecskeméti egyházmegye kívánja, hogy legyenek külön úrvacsorai istentiszteletek. A Budapest-Kálvin téri presbitérium javasolja, hogy adassék alkalom a híveknek, hogy havonta legalább egyszer úrvacsorával élhessenek, ha máskor nem, akkor jelöltessék ki havonta egyszer egy rendes vasárnap és a vasárnapi istentisztelettel kapcsolatosan tartassék úrvacsoraosztás.

6. Az egyházfegyelem a felsőbaranyai egyházmegye szerint az evangélium szerint gyakorlandó, lehetőleg bírósági út mellőzésével. A solti egyházmegye is javasolja, hogy a jelenlegi nehézkes eljárásoktól szabadíttassék meg. A külsősomogyi egyházmegye megállapítja, hogy van egyházfegyelmezés és ezt tovább is a gyógyító szeretet őszinteségével és szigorúságával gyakoroltassék. A tolnai egyházmegye a kecskemétivel együtt azt kéri, hogy az egyházi fegyelem az élet egyéb területére is kiterjesszessék. A kecskeméti egyházmegye szerint szükség volna arra, hogy a gyülekezetből való kizárás is felvéte ssék az egyházfegyelem eszközei közé, ezt óhajtja a pestkörnyéki egyházmegye is. A tolnai egyházmegye, de több presbitérium is kéri, hogy a kárunkra reverzálist adókra vonatkozólag az úrvacsorától való eltiltás automatikusan érvényesüljön. A majosházai presbitérium odáig megy, hogy azt kívánná, a makacs egyházi adóktól, tehát akik az anyagi terhekhez nem járulnak hozzá, tagadják meg a harangozást és a temetőben külön helyet jelöljenek ki helyükre. A Kálvin téri presbitérium azt kéri, hogy

az egyházkövetésre vonatkozólag adjon ki a zsinat szabályrendeletet, illetve utasítást, amely az egyházkövetésnek a liturgiáját a sorrendjét is részletesen megszabja.

7. A gyülekezeti munkában a pásztori jelleg kidomborítása egészen egyhangú kívánsága az összes javaslatoknak. A felsőbaranyai egyházmegye kívánja, hogy az ezernél nagyobb lélekszámú gyülekezetek pasztorális körökre oszthatók, hogy egy lelkipásztor pásztorolása alatt ne legyen 3.000-nél több lélekszámú gyülekezet. A tolnai egyházmegye arra figyelmeztet, hogy a pásztori munkának nagyobb gyülekezetben akadály a lelkipásztor elfoglaltsága. Majosháza azt kéri, hogy ne nevezzük a pásztori munkákat belmisszióknak.

8. Az istentiszteleti renden a felsőbaranyai egyházmegye szerint nem kell változtatni. A kötött imaformák fennhangon való elmondását a gépiesség veszedelme miatt nem ajánlja. A Miatyánkot sem. Az elcsendesedést szolgáló néhány percnyi szünetet nem tartja célszerűnek. Zenekari számok mellőzendők. Énekkar is ritkán szerepeljen. A kecskeméti egyházmegye szerint kívánatos volna a kötött formulák beiktatása, mint bűnvalló imádság, Hiszekegy. A tolnai egyházmegye hangsúlyozza, hogy az istentiszteletnek egész egyházunkban egységesnek kell lenni. Egy presbitérium kívánja a tízparancsolat beiktatását. A Hiszekegy hangosan mondandó. A pestkörnyéki egyházmegye az istentiszteletben a gyülekezetnek és a világi egyháztagoknak cselekvő részvételét hangsúlyozza. Perselyezést a presbiterek végezzék. A hirdetések a gondnok vagy más olvassa. A liturgiába kérdések illesztendők, amire a gyülekezet válaszol., /pl. lelkipásztor: Így szól az Úr, ti kinek mondotok engem? Gyülekezet: Te vagy a Krisztus, az élő Istennek fia"/. A solti egyházmegye hangsúlyozza, hogy az igehirdetők igehirdetését ellenőrizni kellene. Kívánatos az igehirdetők továbbképzése. A temetés a stólától függetlenül, igehirdetéssel történjen. A délutáni istentiszteletek helyett esti istentiszteleteket ajánl.

9. A lelkészekkel kapcsolatban:

A stóla kérdésében nincs egységes vélemény. A felsőbaranyai egyházmegye szerint esketés, temetés alkalmával a stóla jogos és díjlevélszerű. Keresztelésnél nem szedhető. A solti egyházmegye szerint a stóla vétessék le a napirendről, mert nem probléma. Ugyanez a véleménye a külsősomogyi egyházmegyének. A pestkörnyéki egyházmegye szerint a stóla önkéntes adomány legyen, módját, beszédét az egyes presbitériumok határozzák meg. A kecskeméti egyházmegye szerint sem szedhető stóla a keresztelésnél. A majosházai presbitérium a stóla eltörlését kívánja, csak az egyházközség szedje. Az egységes fizetés kérdésében nem egységesek a vélemények. A tolnai egyházmegye szerint különböző helyeken más a lelkipásztori szolgálattal járó teher és felelősség. Családi pénztár felállítását mindenki szükségesnek látja. Tolna szerint az egyházmegyei gyámpénztárt kellene átalakítani. A solti egyházmegye szerint a zsinatnak anyagi forrást kellene találni a családi pénztár számára, amilyen a biztosítási intézet felállítása, vagy a zsoltsárkiadásból befolyó jövedelem, vagy a gyülekezetek hozzájárulása.

A Budapest-Kálvin téri presbitérium családi pénztár felállítását sürgeti, amelyhez bizonyos fizetésen felül minden lelkipásztornak, bizonyos lélekszámon felül minden gyülekezetnek, továbbá nőtlen és gyermektelen lelkipásztoroknak kellene hozzájárulni. A kecskeméti egyházmegye lelkészi gyermekek részére stipendiumokat óhajt, amelyeket az iskolai beiratási díjak 50%-ából lehetne létesíteni.

A segédlelkészi státusra vonatkozólag eltérők a javaslatok. A tolnai egyházmegye jelenlegi formájában eltörlendőnek tartja. A felsőbaranyai egyházmegye a segédlelkészek helyzetének rendezését kívánja. Állandó káplántartó helyek

helyett rendes lelkészi állások szervezését. A majosházai presbitérium a megszüntetés mellett van. A kecskeméti egyházmegye szerint mint gyakorlati és elméleti képzést a segédlelkészi státus fenntartandó.

A lelkészválasztásra vonatkozólag a meglévő törvény mellett nyilatkozik a felsőbaranyai, a külsősomogyi, sőt a kecskeméti egyházmegye is. Általában véve a választók névjegyzékébe való felvételnek a megszorítása, illetve hitvalláshoz való kötése ennek a reformnak a szószólóit megcsendesítette. A pestkörnyéki egyházmegye, a Kálvin téri presbitérium is azt javasolja, hogy meg kell várni az új választási névsor alapján történő választásokat. Általában az a felfogás, hogy a lelkészválasztást a gyülekezet kezéből kivenni nem lehet, csak megszorítása, illetve hitvalláshoz való kötése ennek a reformnak a szószólóit megcsendesítette. A pestkörnyéki egyházmegye, a Kálvin téri presbitérium is azt javasolja, hogy meg kell várni az új választási névsor alapján történő választásokat. Általában az a felfogás, hogy a lelkészválasztást a gyülekezet kezéből kivenni nem lehet, csak megszorításokat javasolnak. Egyíztben meg kell adni a jogot, mondja a tolnai egyházmegye, hogy a

gyülekezet akaratát nyilvánítsa, bár megfontolandónak tartja, nem volna e jobb szervezett közgyűlésre bízni a választást? A solti egyházmegye azt javasolja, hogy ha a meghívás útján nem sikerül a lelkészválasztás, akkor az egyházmegyei közgyűlésre hármasra bontják a jogot. A kecskeméti egyházmegye szerint az egész gyülekezet választja. A Kálvin téri presbitérium azt javasolja, hogy jelölő bizottság alakítsák az érdekelt egyházközösség, egyházmegye és egyházkerület két-két kiküldöttjéből az egyházmegye esperesének elnöklésével. A bizottság legalább hármat, vagy több jelöltet ajánljon. De a választás az ajánlottak között történjék meg, ha a meghívás előzőleg meghíúsulna.

Nem theologiai képesítésű egyháztagek részére az Ige szolgálatának lehetővé tétele idegen gondolat általában az egész egyházkerületben. Sokan veszedelemnek tartják, a lelkészi tekintély lejáratásának. A tolnai egyházmegye azt kívánja, hogy ne szélesítsük ki a meglévő igehirdetői szolgálatot. A felsőbaranyai egyházmegye szerint nem theologiai képesítésű egyháztagek, akik hitbelileg nagykorúak és megfelelő ismerettel rendelkeznek, végezhesék a lelkész fegyelmi felelősségével az igehirdetést. A laikus prédikátorképzést azonban elveti az egyházmegye, mert ez pópa vagy szónokképzésre vezet. A Kálvin téri presbitérium a szórványgondozás, vallástanítás, a gyülekezetek elszegényedése miatt sürgősnek tartaná, hogy főként olyan tanárok és tanítók, akiknek már megvannak a megfelelő ismereteik, képeztesse ki igehirdetői vagy vallástanítói, szórványgondozói szolgálatokra. Mind erősebben hallatszik azonban az a kívánság, hogy egyházi iskolához választott tanítók, akiknek lelkészi képesítése van, lelkésszé szentelendők. Pestkörnyék egyébként nem theologiai képesítésű egyháztagek képzését, felavatását, szolgálatát, hitvalló férfiak köréből, helyesnek találja.

A templomi szolgálatnak nők számára való biztosítását az összes javaslat elvetik. Élénk érdeklődést keltett a lelkészképzés kérdése. Az a gondolat, hogy a lelkészi vizsgák egyházmegyei bizottságok előtt tétessenek le, sehol nem talált visszhangra. A theológiák missziói centrumokká alakítását kívánja a solti egyházmegye. Ugyancsak ez az egyházmegye a kecskemétiével együtt a jövő lelkésznevelését kiválóat család és iskola megújulásán át reméli. A kecskeméti egyházmegye azt kéri, hogy theologiai tanár csak 4 évi lelkészi gyakorlat után lehessen valaki és hogy a lelkészképzésbe vonjanak be gyakorló lelképásztorokat. A tolnai egyházmegye szerint lelkészképzésnek zártabb formák között, keményebb fegyelmezéssel kellene történi.

Nagyon erős visszhangja van a lelkészi továbbképzésnek. A kecskeméti egyházmegye azt kívánja, hogy nyaranként legalább hét napon át tartassék, erre minden lelképásztor 3 évenként köteleztessék. A solti egyházmegye azonnali feladatnak tartja a lelkészi továbbképzést.

Egyáltalában nem kelt érdeklődést a lelkészek tanítókká való átképzése, mindössze azt jegyzik meg a javaslatok, hogy akinek erre óhajtsa van a lelkészek közül, annak meg kell adni a lehetőséget.

Éppen így egyhangúlag elvetik azt a gondolatot, hogy az igazoláson túlmenő eljárás folytattassék a lelképásztorokra vonatkozólag.

A lelképásztori állások minősítetté nyilvánításában már eltérőek a vélemények. Megszüntetését javasolja Kecskemét, Külsősomogy. Fenntartását Pestkörnyék. Bizonyos revízióval való fenntartását Felsőbaranya. Az egésznek a felülvizsgálását és megszorítását a Tolnai egyházmegye.

A lelkészi képesítésüket hatályban tartó egyének kötelező igehirdetői szolgálata mellett tesznek bizonyosságot az egyházmegyék. Erősen foglalkoztatja az egyházmegyéket a lelkészek politikai szereplése. A kecskeméti egyházmegye azt javasolja, hogy az egyházkerületi közgyűlés titkos szavazattal döntsön az engedély megadása felől. A pestkörnyéki egyházmegye is egyházhatósági engedélyhez kötné, amelyik azonban a lelképásztor jellegét ne szüntesse meg, ha azonban a lelképásztor más állást fogad el, akkor azt lemondásnak tekintessék. Általában véve az a vélemény, hogy politikai pályára menő lelképásztor, vagy lelkészi oklevéllel bíró egyházi tisztviselő, tanár, tanító, maga helyett saját költségén tartson alkalmas helyetteset. Vagy pedig mondjon le állásáról. Felsőbaranya azt javasolja, hogy ha két éven túl terjed a politikai szereplése, akkor mondjon le állásáról. A lelkészekre vonatkozó 75 éves korhatárt nem kívánja az egyházkerület közvéleménye kiterjeszteni világi tisztviselőkre, a lelkészekre vonatkozólag is

megváltoztatni óhajtsa. A lelképásztorok leváltásának lehetővé tételét kívánna, ha ezeknek a feltételei kellőképpen biztosítva vannak

A lelkészi címek kérdésében a legtöbb vélemény az, hogy legyen egységesen tiszteletes a lelkész. A tolnai egyházmegye szerint nincs szükség változtatásra, mert híveink úgylis a megszokott címzést használnák. A felsőbaranyai egyházmegye a tb. püspök és a tb. esperes címek azonnali megszüntetését kívánja.

10.A vallásos nevelés biztosítását egyhangúlag mindenütt erőteljesen akarják, kívánják az egyházmegyék. Ebben a kérdésben a fasori presbitériumnak külön beadványa van. A gyermek mindenkifelett Istené, - mondja - ezért hitetlen, felekezet nélküli szülők gyermekeinek is biztosítani kell a jogot Isten megismeréséhez . A magyar keresztyén demokráciához szükséges a vallástanítás. Amiről az ezer év óta keresztyén alapigazságokban nevelt nemzet nem mondhat le.

Ezenkívül vannak külön javaslatok is. A monori presbitérium javasolja, hogy gyülekezeti békebíróság állíttassék fel, mely az egyháztagok egymás között vagy egyházukkal szemben támadt vitájukban szolgáljon és megelőzze vagy elhárítsa a világi bíróságok előtt való perlekedést. Okos Gyula azt kéri, hogy a konferenciázások láza csökkenjen, új énekeskönyv kiadását ne sürgessük, az új énekeskönyv ha meglesz, közölje a Heidelbergi Kátét is. Ennek alapján a kecskeméti egyházmegye is kéri, hogy a kötelező konferenciák tartásában korlátozás történjék. Az egyházi adózás ügyében a pesti egyházmegye három rendbeli 5 éves tervet óhajt előkészíteni, amely ráneveli gyülekezeteinket az önkéntes egyházfenntartásra. Az egyházmegye már most lemond a végrehajtási jogról. Meg kell állapítani az egyházi teherviselés legalsóbb határát, csak a teljesjogú egyháztagok részesüljenek ingyenes egyházi szolgálatban. Az állami kezelést nem tartja kívánatosnak. A tolnai egyházmegye szerint az önkéntes egyházi adózás vidéken nem talál elfogadást. A solti egyházmegye is a kötelező egyházi adózás mellett foglal állást.

(H)Egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyék, presbitériumoknak az egyházi reformok ügyében tett javaslatait felterjeszti a zsinatra, azzal hogy az egyházkerület illetékes szerveinek sok kérdésben egybehangzó véleményét az egyházkerület a zsinat figyelmébe ajánlja. Külön is felhívja a figyelmet arra, hogy az 1933 évi egyházi I. t.c. 29. §-ának a választójogot illető rendelkezésének végrehajtása körül különböző nehézségek támadtak. Ezeknek legelső forrása az, hogy sokan a zsinat rendelkezését félreértették. A rendelkezéshez abból ki nem magyarázható következtetéseket fűztek. Szükség volna egy a felmerült aggályokkal és félreértésekkel szemben részletes felvilágosításokat tartalmazó végrehajtási utasításra. Az egyházkerületi közgyűlés is szükségesnek tartja, hogy egyházi törvényünkben az egyházfegyelemre vonatkozó rendelkezések tovább építtessenek. A kárunkra reverzálist adó egyháztagokkal szemben való eljárás, illetve a reá vonatkozó rendelkezés újra átdolgoztassék. Szükségesnek látszik a segédlelkészi státusznak korszerű rendezése. Az egyházkerületi közgyűlés a zsinat figyelmébe ajánlja az egyházkerület presbitériumának a lelkészválasztásra vonatkozólag egységes szabályrendeletnek hozatala kívánatos volna.

Az egyházkerületi közgyűlés ezzel kapcsolatban a presbitériumokat felhívja:

a/ amennyiben az egyházi reformok kérdésével bármi okból kifolyólag a zsinat vonatkozó rendelkezése alapján nem foglalkoztak volna, ezt tegyék meg, javaslataikat az egyházmegyéken keresztül terjesszék fel,

b/ mivel a választói névjegyzékbe való felvétel előtti nyilatkozat kiállítása nem egyéb, mint meghozott egyházi törvény végrehajtása, a presbitériumok gondoskodjanak arról, hogy a választói névjegyzék ezen törvény, illetőleg a zsinat 309.sz. rendelete értelmében állíttassék össze.

Az egyházkerületi közgyűlés felhívja az egyházmegyéket, hogy egyes egyházmegyékben a lelkészi továbbképzésre vonatkozólag tegyenek intézkedéseket. Vegye igénybe az egyházkerület theologiai főiskola tanári karának tanácsát és segítségét.

Az egyházkerületi közgyűlés felhívja az espereseket, hogy a hivatalos látogatások során vegyék számon, hogy az egyes gyülekezetekben milyen intézkedések történtek a 309/1947. sz. zsinati rendelkezés végrehajtására és hogy az intézkedés miképpen hajtatott végre.

18. jkvsz

Az egyházkerületi közgyűlés színe előtt a november hó 20-án csütörtökön este 6 órakor a Kálvin-téri templomban tartandó lelkésszentelésre a következő megválasztott és fel nem szentelt lelkészek jelentkeztek:

1./ Budapesti egyházmegyéből: Karsay Dezső Budapest-Szabadságtéri lelkipásztor, Parragh Lajos budapesti vallásoktató lelkész, P. Tóth István egyházmegyei missziói lelkész, Éliás József Jó Pásztor Misszió igazgató lelkésze.

2./ Kecskeméti egyházmegyéből: Kőváry László ceglédi lelkipásztor, dr. Czeglédy Károly ceglédi lelkipásztor, dr. Balázs Béla kecskeméti tanítóképzőintézeti tanár, Balogh Sándor tószegi lelkipásztor, Tantó Sándor izsáki lelkipásztor Gulácsy István újszászi lelkipásztor.

3./Külsősomogyi egyházmegyéből: Györke Gyula tabi lelkipásztor

4./ Pesti egyházmegyéből: Lénárt László üllői lelkipásztor

5./ Pestkörnyéki egyházmegyéből: Pintér István rákosszentmihályi vallásoktató lelkész, Nagy Sándor és Fekete István peestszenterzsébet-központi vallásoktató lelkészek, Ablonczy Dániel kispeszt-rózsatéri lelkipásztor

6./Solti egyházmegyéből: Papp Béla katymári lelkipásztor, Vietorisz Lajos vaskúti lelkipásztor, Balogh László garai lelkipásztor

7./ Tolnai egyházmegyéből: Simon Imre tengelici lelkipásztor

8./ Vértessaljai egyházmegyéből: ifj. Széles Sándor pusztaszabolcsi lelkipásztor, Kéri Sándor iváncsai lelkipásztor

(H)Egyházkerületi közgyűlés megállapítja, hogy a felsorolt lelkipásztorok, lelkész-tanítók, missziói lelkészek, vallásoktató lelkészek, intézeti lelkészek felszentelésre való jogosultságukat igazolták. Bekebelezi őket egyházkerületünk lelkészei sorába és a mai istentisztelet keretében felszentelésre bocsátja őket s az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjait a lelkésszentelésen való megjelenésre felkéri.

19. jkvsz

Az egyetemes konvent elnökségének felhívására az egyházkerület püspöki megkereste az egyházmegyék espereseit, tegyenek javaslatokat arra vonatkozólag, hogy az 1848. jubiláris megünneplésére milyen intézkedések történjenek az egyházkerületben, másrészt mit tartanak kívánatosnak az egész református egyházat illetőleg. A beérkezett javaslatok alapján

(H)Egyházkerületi közgyűlés felhívja az egyházmegyéket és a presbitériumot, hogy az 1948. századéves megünneplésére kellőképpen készüljenek elő. Az igehirdetésben újból és újból mutassák meg a lelkipásztorok Istennek a magyarsághoz lehajló, megújuló kegyelmét, hozzá való irgalmasságát, a 48-as idők nagy gondolatait és eseményeit az Isten igéjének fényében mutassák fel. A gyülekezetek, az iskolák készüljenek fel arra, hogy március 15-ét igaz magyar lélekkel, de tiszta evangéliumi tartalommal, gondosan előkészített ünnepekkel tegyék a felnőttek és egyházunk felnőtt és ifjú tagjai számára emlékezetessé és áldottá. Egyházkerületi közgyűlés elrendeli, hogy március 15-én tartandó ünnepi hálaadó istentiszteleten gyűjtés történjen arra, hogy az egyházkerület közös erővel egy, a világháborúban szétrombolt parókiát és egy, a világháború után épülő templomot felépíteni segítsen. Mivel 1848. szeptemberében a Pákozd és Sukoró között lefolyt csata volt a szabadságharc első győzelmes fegyverténye, amelyben az akkori sukorói református lelkipásztor is értékesen szolgált, az egyházkerület a gyűjtendő összeg egyrészét a sukorói az elmúlt harcokban leégett parókia felépítésére szánja, a másik részét pedig az Isaszegen épülő református templom építési segélyéül kívánja felhasználni, mint amelyik olyan helyen épül, ahová a szabadságharc nagy küzdelmeinek egyik fényes emléke fűződik.

Egyházkerületi közgyűlés az egyetemes konventhez felterjesztést tesz, kérvén a következőket: Küldjön ki az egyetemes konvent sürgősen olyan bizottságot, amely 1848. százados évfordulójának megünneplésére vonatkozólag az egész egyetemes egyházunkra szükséges intézkedéseket megteszi s amely az illetékes állami szervekkel állandó érintkezést érintkezést tart fenn.

Részletekre vonatkozólag szükségesnek látja az egyházkerületi közgyűlés, hogy az egyetemes egyházunk esetleg a zsinatnak ünnepi ülésstartásával, mindenekelőtt azonban egy országos jelentőségű hálaadó istentisztelettel ünnepeljen, amelyre a világi hatóságokat hívja meg. Figyelmébe ajánlja az egyetemes konventnek azt a gondolatot, hogy külföldi magyar reformátusokat, akik valószínűleg nagyobb számban érkeznek hazánkba, ez alkalommal jó volna egy olyan találkozóra hívni, amely a magyar reformátusok lelki egységét mutatná, erősítené, belülről és mutatná kifelé. Szükség volna megfelelő sajtómunkára, mégpedig füzetek, traktátusok kiadására, amelyek a szabadságharc jelentőségét a református egyház szellemében méltatná. Szükség volna egy olyan egyetemes felhívásra, mely az összes egyházközséget felszólítaná, hogy az esetleg az egyházi levéltárakban irataik között őrzött 48-as emléket összeszedjék s amennyiben azok arra alkalmasak, feldolgozzák vagy közzétegyék. Örökítse meg a magyar református egyház a százéves évfordulót azzal, hogy a teológiai főiskolákon legalább egy-egy ösztöndíjas hely létesítessék külföldön élő magyar református ifjú részére. Ugyancsak ilyen ösztöndíjak létesítését kezdeményezze külföldön idegenben élő magyar református véreinktől is. Figyelmébe ajánlja az egyetemes konventnek azt a javaslatot is, hogy jubiláris esztendő nem volna-e megünnepelhető úgy is, hogy a református egyház éppen a márciusi ifjúságra való emlékezéssel az egyház ifjúsága számára megfelelő otthonok, internátusok felállítását elhatározza, erre vonatkozólag határokon innen és határokon

túl mozgalmat indít. Az egyházmegyék espereseinek értékes javaslatait is az egyházkerületi közgyűlés az egyetemes konventhez felterjeszti.

20. jkvsz

Hamza András segédlelkész rendkívüli engedélyért folyamodik a második lelkészképesítő vizsga letételére. Erre azért van szüksége, mert az első lelkészképesítő vizsgát 1942-ben tette le, a második lelkészképesítő vizsgának írásbeli dolgozatait 1944-ben beadta, de a szóbeli vizsgát elmulasztotta és így az az idő is lejárt, amelyen belül az egyházkerületi közgyűlés a II. t.c. 92.§-a alapján a lelkészképesítő vizsgára engedélyt adhat. Kérése indoklásul az elmúlt esztendő háborús politikai eseményeit hozza fel azzal, hogy letartóztatásban is volt és az összeesküvés vádjá miatt két esztendei fegyházbüntetésre ítélték, jelenleg szabadlábon várja a fellebbviteli tárgyalást.

(H)Egyházkerületi közgyűlés a Hamza András segédlelkésznek a második lelkészképesítővizsga letétele óta eltelt öt esztendőből legalább másfél esztendőt olyan időnek vesz, amely ostrom, háború miatt a közlekedésben, a lelki

előkészülésben, a jelentkezésben is annyi velejáráját és következményét hozta, hogy a hivatalosan kiszabott időből leszámítható. Így az első lelkészképesítő vizsgától máig három és félesztendőt véve alapul, a rendkívüli viszonyokra, eseményekre való tekintettel az egyházkerület a Hamza Andrásnak engedélyt ad arra, hogy a második lelkészképesítő vizsga letételére jelentkezék.

21. jkvsz

Magyarországi református egyházunk zsinata a legutóbbi, május 7. és 8-án tartott ülésén utasította az egyházkerületeket, hogy az országhatárok változása miatt azon egyházközségeket, amelyeknek egyházmegyei határokon túlra estek, az általános egyházi közérdek szem előtt tartásával rendezze egyházmegyei kormányzat alá, ha ezek önálló egyházmegyei szervezetben való fennmaradása célszerűnek nem látszik. Az egyházi törvények értelmében a határok változása miatt csonkuló egyházi önkormányzati alakulatok igazgatási és területrendezési kérdései az érdekelt egyházkerületek feladata, amelyeknek intézkedéseikről a zsinatnak jelentést kell tenni. A zsinat rendelkezése alapján

(H) egyházkerületi közgyűlés a következő intézkedéseket teszi: A eddig alsóbaranya-bácsi egyházmegyéhez kapcsolt Baja, Bácsalmás, Szeremle, Érsekcsanád egyházközségeket szórványaikkal, fiókegyházközségeikkel együtt a solti egyházmegyéhez csatolja,

az eddig alsóbaranya-bácsi egyházmegyéhez csatolt Kölked és Mohács egyházközségeket szórványaikkal, fiókegyházaikkal együtt a felsőbaranyai egyházmegyéhez csatolja. Erről az intézkedésről az egyetemes konventet értesíti. Egyben tudomásul veszi, hogy az egyházkerület elnöksége ebben a kérdésben a szükséges intézkedést annak idején megtette.

22. jkvsz

A zsinat ez évi május hó 7-8-án tartott ülésén 348. sz. határozatával utasította az egyházkerületet, hogy az 1933. évi I. t.c. 20. §-ának harmadik bekezdésében foglalt szabályt minden egyházközségükben hajtsák és hajtassák végre az 1947. év végéig s e célból legsürgősebben állapítsák meg, melyik egyházközséghez tartozó tagok száma van 5000-en felül, továbbá melyikben hány lelkipásztori állás szervezése szükséges. Továbbá hívják fel az egynél több lelkipásztori állással máris bíró egyházközségeket arra, hogy az egyházzrészekre oszlás helyett a lelkipásztori állások száma szerint önálló egyházközségekre tagozódjanak. Az egyházkerületek a szükséges munkálatokat indítsák meg, az elért eredményről 1948. január 15-ig tegyenek jelentést a zsinathoz.

(H) Egyházkerületi közgyűlés felhívja az egyházmegyék espereseit, sürgősen vegyék számon, hogy az egyházmegye területén mely egyházközségek esnek a vonatkozó törvény és a zsinati határozat rendelkezései alá, ezen egyházközségeket mutassák ki, a rávonatkozó zsinati rendelkezések végrehajtását kezdjék meg és eljárásukról tegyenek jelentést az egyházkerület elnökségéhez ez év december 31-ig.

23. jkvsz

Az egyházkerületi közgyűlés 1945. novemberi közgyűlésén 65. sz. alatt tárgyalta a pesti egyházmegyébe kebelezett Rákoscaba egyházközséghez tartozó Bolza és Wrangel-telep református lakóinak azt a kérését, hogy egyházhatóságilag a pestkörnyéki egyházmegyébe tartozó Rákosliget egyházközséghez csatoltassanak. A közgyűlés az ügyet az egyházkerületi elnökség hatáskörébe utalta. A

következő évben ismét foglalkozott az ügygel kiegészítvén az előző évi határozatot azzal, hogy a két érdekelt egyházmegye közös bizottsága alapos helyszíni tájékozódás után tegyen az egyházkerületnek javaslatot. Ez a bizottság munkáját elvégezte, a kérdéses területen lakó 24 éven felüli egyháztagokat megkérdezte, véleményüket számon vette, az összes körülményeket megvizsgálta, ezek alapján tett javaslatukhoz az egyházkerület elnöksége hozzájárult és úgy döntött, hogy 1948. január 1-től fogva Rákoscsaba egyházközségtől Rákosliget egyházközséghez csatoltassék a Bolza és Wrangel-telep Pozsonyi utcájának a vasúttól számított jobb oldala, továbbá azon egész terület, amelyet a Damjanich utca baloldala a Cinkotai út baloldala, a Cinkotai erdő és a Pozsonyi út határol. Erről az érdekelt egyházmegyék elnökségei is értesítettek.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az elnökségnek a közgyűlési határozaton alapuló intézkedését tudomásul veszi. Erről az egyetemes konventet értesíti.

24. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegyei közgyűlés felterjeszti öt Bolza és Wrangel-telepi egyháztagnak fellebbezését a dunamelléki egyházkerület elnökségének 3113/1947. számú döntése ellen, melyben a két telepnek teljes átcsatolását kéri a Rákosligeti egyházhoz.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a fellebbezést elutasítja azzal, hogy az átcsatolás ügyében az összes érvek mérlegelésével, az egyháztagok megkérdezése alapján jogerős döntés történt.

25. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 35. sz. alatt felterjeszti a határozatát, amellyel Dunaszekcső és Görcsönydoboka szórványoknak külön-külön fiókegyházközséggé alakulását kimondja. A két fiókegyház a mohácsi anyaegyházközséghez tartozik.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés Dunaszekcső és Görcsönydoboka szórványoknak fiókegyházzá való alakulását jóváhagyja. Erről az egyetemes konventet értesíti.

26. jkvsz

A Filadelfia Diakonissza Alapítvány azzal a kéréssel fordul az egyházkerületi közgyűléshez, hogy a sürgősség kimondásával kérje fel az egyetemes konventet a református szeretetmunkák tanácsának megalakítását.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Filadelfia Diakonissza Alapítvány kérését az egyetemes konventhez felterjeszti.

27. jkvsz

Lelkészi főjegyző előterjeszti, hogy a segédlelkész elhelyező bizottság 1947. évi szeptember hó 19-én ülést tartott, mely alkalommal a szükségesnek megfelelően a segédlelkész elhelyezést megejtette. A segédlelkész elhelyező bizottság határozata és püspök úrnak időközben történt rendelkezései szerint a segédlelkészek jelenlegi beosztása a következő:

I. BUDAPESTI EGYHÁZMEGYE:

- a) segédlelkészek: Vilma királynő út: Czanik Béla, Szabó Gyula, Frangepán utca: György László, Baross-tér: Gyarmathy László, Szabadság-tér: Katona Lajos, Józsefváros: Konkoly Iván, Kálvin-tér: Szabó Imre, Borzsák Sándor, Kelenföld: Hatolkay Árpád, Kőbánya: -, Külsőjózsefváros: ifj. Tóth József, Pozsonyi út: Szántay Ede, Mészöly Dezső, Külső-Üllői út: Bajusz Ferenc, Óbuda: Galántai Jenő, Tisztviselőtelep: Pintér Jenő, Zuglói: Szenczy Győző, Buda: Mező Gábor, Szudy Nándor men., Budahegyvidék: Adorján József, Pasarét: Kis Lajos men., Rákosfalva: Nagyajtai Imre, Nagypénteki Árvaház: Fejérváry Zoltán.
- b) vallásoktató segédlelkészek: Rigó István, Tótpál Márton, Vízaknai Tamás, Mező Ferenc, dr. Baksay László, H. Füstös István, Papp Ákos, Barcán Endréné Huszthy Aranka, Bálint Erzsébet, Beliczay Angéla, Bolemányi Erzsébet, Borsay Lászlóné Iváncson?? Ilona, Csutora Ibolya, Erdélyi Ilona, Farkas Eszter, Magi Erzsébet, Morandi Ilona, Parragh Lajosné Paksay Ilona, Pintér Jenőné Csiszár Ilona, Pruzsinszky Irma, Sajó Margit, Soltész Judit, Sz. Kiss Zsuzsanna, Szabó Viktorné Szoboszlay Irén, Vargha Zoltánné Korády Julianna.
- c) missziói segédlelkészek: SDG: Kulifay Gyula, Orgoványi György, KIE: Hajdú Péter.

II. FELSŐBARANYAI EGYHÁZMEGYE:

Drávaszabolcs: Révész István men., Pécs: Benkó Balázs, Nagyváty: Horváth Imre theol., Mohács: Székely Sándor men., Peterd-Egerág: Tóth Imre men.

III. KECSKEMÉTI EGYHÁZMEGYE:

Cegléd: Csapó András, Czeglédy István men., Jászkisér: Achs Károly, Kiskőrös: dr. Vincze Ferenc, Kelebia: Mike Lajos, Kiskunhalas: Kolozsváry Kiss László, Kecskemét: Biczó Károly, Kecskemét-Lakytelek: Lengyel Pál men., Kiskunfélegyháza: Pap Ferencné, Nagykáta: Diószeghy Károly men., Nagykőrös: Horváth György, Kiss Lajos men., Ókéske: Agyagási Béla theol., Szank: Tarczal András, Soltvadkert: Soós László, Szolnok: Tóth János, Tápíószele: Katona Miklós theol., Törtel: -, Vezeny: Osváth Viktor.

IV. KÜLSŐSOMOGYI EGYHÁZMEGYE:

Ádánd: Kovács Dezső theol., Dombóvár: Szabó Andor theol., Dombóvár-Sásd: Erdős István, Siófok: Egri Ervin, Komló: Tóth Zsolt men., Tamási: Farkas Miklós, Kurd-Csibrák: dr. Szigethy Gyula.

V. PESTI EGYHÁZMEGYE:

Alag: Balla István men., Gyömrő-Maglód: Bódy György men., Hatvan: Gombos Lajos, Gyöngyös-Mátraháza: Berzétey László, Gyöngyös: Kulcsár Szabó Sándor theol., Monor: -, Pestszentimre-Gyálliget: Nagy Kornél, Pomáz: dr. Földessy József men., Órszentmiklós: Szintay István, Órszentmiklós-Szeretetház: Nagy Gyula men., Nehézy Károly men., Vác: Csuka István, Tahitótfalu: Molnár Dezső, Isaszeg: Nagy Zoltán men.

VI. PESTKÖRNYÉKI EGYHÁZMEGYE:

Budaörs: Virágh Béla men., Budafok: Szemenyei Sándor, Csepel I.: Abód László, Csepel II.: Fazekas László, Pesthidegkút: Agyagási Károly men., Pestszentlőrinc-központ: Málnássy Sándor men., Peszentlőrinc-Erzsébettelep: Alföldy Boruss Dezső, Pestújhely: Sallay Gergely, Mátyásföld: Csáji Pál men., Rákospalota-Óváros: Tüski István, Rákospalota-Újváros: Bölcskei Géza, Rákosszentmihály: Kurucz Gyula, Soroksár: Király László theol., Újpest-Belsőváros: Vargha Sándor, Szabó Lajos men., Újpest-Újváros: Sente Péter theol., Törökbálint: Czibor József men.

VII. SOLTI EGYHÁZMEGYE:

Baja: Pánczél Zoltán, Dömsöd: Kovács László men., Dunavecse: Szamosközy István, Foktó: Mányoki Sándor, Fülöpszállás: -, Jánoshalma: Nagy Kolozsváry István theol., Kalocsa-Hajós: Koppány Sándor men., Kunszentmiklós: Márton István, Kunkerekegyháza: dr. Gál Ferenc.

VIII. TOLNAI EGYHÁZMEGYE:

Cece: Gyarmathy György theol., Györköny: id. Eöry Szabó Dezső, Nagypall: Kővágó János tanító, Szekszárd: Bogdán Gyula, Tolna-Mözs: Kincses Zoltán, Herczegfalva: Doboly István men., Kölesd-Murga: Selmeczy Árpád men., Bátaszék: Székely Dezső men.

IX. VÉRTESALJAI EGYHÁZMEGYE:

Aba: Losonczi László, Budakeszi: Fónagy Zoltán, Bia-Torbágy: Bakonyi László, Csabdi: Csutak Károly men., Érd: Szívós István, Sárbogárd: ifj. Kiss Dániel, Nagylók: Tóth Kása Sándor, Pusztaszabolcs: Vida András men., Szolgaegyháza: Lengyel József men., Tabajd: Szabó Sándor men., Vértesszőlős: Pünkösti Sándor men., Tök-Zsámbék: dr. Árkossy Jenő men.

NYILVÁNTARTÁSBA VETT S.LELKÉSZ: Dr. Csia György

BEJEGYZETT SEGÉDLELKÉSZEK:

Buda: dr. Földes Pap Károly, Nagykáta: Benedek Béla, Baja: Szalai Károly.

KÜLFÖLDI TANULMÁNYÚTON VANNAK:

Csordás Gábor: Basel, Szabó László: Basel, Ábrahám Dezső: Glasgow, Benkó István: Zürich, Tóth Péter: Edinburgh.

LELKÉSZJELLEGŰ EGYÉNEK:

Bánki Mihály tanító Balatonendréd, Bíró Sándor tanár Budapest, Boldizsár Endre tanító Nagykőrös, Boda Péter tanító Kazsok, Borsos Ferenc tanító Kispeterd, Engly Sándor tanító Úny, dr. Falussy Dezső t.ü. fogalmazó Budapest, Ferenczy István tanító Szedres, Gálos Alajos polg. isk. tanár Szentendre, Gyányi Károly tanító Nagyszékely, Hamar (Hettesheimer) Péter tanító Harta, Karsay Sándor gimn. tanár Kiskunhalas, Kővágó János tanító Nagypall, Péteri Ferenc tanító Markóc, Szabó József tanító Drávapiski, Szabó Lajos tanító Prónayfalva, Szokolay Miklós tanító Soltszentimre, Nagy László dr. Tök, P. Nagy Dénes OTI tisztviselő Pestszenterzsébet, Szalai István tanító nyársapáti, dr. Tarr Kálmán miniszteri osztálytanácsos VKM, Tóth Béla Kecskemét, Tasnádi Vilmos tanító Kiskunlacháza, dr. Várnagy Mihály

t.ü. fogalmazó Kecskemét, Vörös Kálmán tanár Szentlőrinc, ifj. dr. Victor János miniszteri tisztviselő Budapest.

HADIFOGSÁGBAN LÉVŐ SEGÉDLELKÉSZ: Tunyogi Csapó András.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a segédlelkész elhelyező bizottság és püspök úr rendelkezéseit tudomásul veszi.

28. jkvsz

Az egyházkerületi tanács folyó évi március hó 26-án 6. szám alatt hozott határozatával kiküldött szavazatszedő bizottság jelenti, hogy a megüresedett zsinati tanintézeti rendes képviselői tisztség betöltésére elrendelt szavazásnál 571 érvényes szavazat érkezett be. E szavazatokból 559 szavazat Kiss Ferenc kölesdi tanítóra esett. 12 szavazat más jelöltek között oszlott meg. Javasolja a választás megerősítését.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés Kiss Ferenc kölesdi tanítónak zsinati tanintézeti rendes képviselői tisztségre való megválasztását igazolja és erről az Országos Zsinat elnökségét értesíti.

29. jkvsz

A kecskeméti ref. egyházközség presbitériumának református egyetem felállítása tárgyában tett javaslatának megvizsgálására és az erre vonatkozó tervezet kidolgozására az egyházkerületi tanács 1947. március 26-i ülésének 38. számú határozatával kiküldött külön bizottság beterjeszti jelentését és az egyházkerületi közgyűlés elé a következő határozati javaslatot terjeszti:

Mondja ki az egyházkerületi közgyűlés,

1.) hogy egyetemes református anyaszentegyházunknak és az anyaszentegyház minden kerületének az 1790-91 évi XXVI. tc. - mint közjogi alaptörvény, valamint az 1928. évi I. zsinati törvény 3. §-a értelmében elidegeníthetetlen és kétségbe nem fogható ősi joga van bárminő alsó-, közép- és főiskolai tanintézetet és így egyetemet is felállítani, fenntartani, szervezni és fejleszteni.

2.) A dunamelléki ref. egyházkerület az 1. pont alatti ünnepélyes declaratiojához képest szükségesnek jelenti ki egy református egyetem Kecskeméten leendő felállítását, illetőleg megszervezését.

3.) A felállítandó egyetem három, esetleg négy tudománykart foglalna magában, nevezetesen: a ref. hittudományi kart (Budapest székhellyel), a jog- és államtudományi kart (Kecskemét székhellyel), a természettudományi kart (Kecskemét székhellyel) és esetleg bölcsészet, nyelv és történelemtudományi, valamint matematikai kart (Kecskemét székhellyel).

4.) Arra való tekintettel, hogy az 1-3. pont elvi megállapításainak gyakorlati megvalósítása és az egyetem fundamentumainak biztosítása jelenleg legyőzhetetlen akadályokba ütközik és a megfelelő állami hozzájárulás is egyfelől teljesen reménytelen, - másfelől az intézmény függetlenségét és önállóságát, autonóm életét is nagy mértékben befolyásolná, az egyházkerületi közgyűlés ezért az egyeteme fokozatos létesítésének útját óhajtja követni és egyelőre egyes tanszékek kreálásával s azok érintette tudományágaknak a kecskeméti jogakadémia tanítási rendjébe való bevonásával látja egyedüli módját annak, hogy Isten segítségével a végső célt, a kecskeméti ref. egyetemet elérhesse. Református egyházunk nagy áldozatot hozott, amikor évszázados múltú debreceni jogakadémiáját és bölcséleti fakultását a debreceni állami egyetemnek átengedte. Legyen ez mementó arra, hogy amennyi és a mi a főiskolánkból még megmaradt, egyházunk azt a jövőre is megtarthassa és tovább fejlesztesse.

5.) Ugyanennek a gondolatnak és a jövőnek szolgálatába óhajtja állítani az egyházkerületi közgyűlés theologiai fakultásának azt a jogát, hogy hallgatóit a ref. hittudományokból doktorokká promoveálhassa - legalább is a kecskeméti ref. egyetem megállapításáig - a merő tudományos jellegén kívül egyéb hatályt is óhajtana tulajdonítani. A doktorátus szervezeti szabályzatának elkészítésére az egyházkerület a theol. akadémia tanári testületét kéri fel.

6.) Az egyházkerületi közgyűlés a theologia és jogakadémia mindenkori igazgatóját, illetőleg dékánját megbízza azzal, hogy az egyetemi mozgalmakat állandóan és élénk figyelemmel kísérik s amennyiben bármely vonatkozásban oly helyzet alakulna ki, mely az egyházkerület egyetemi törekvéseit akár kedvezően, akár kedvezőtlenül befolyásolhatná, tegyenek arról az egyházkerületnek sürgős jelentését. - Végül

7.) Az egyházkerületi közgyűlés felhívja a kecskeméti jogakadémiát és a kecskeméti presbitériumot arra is, hogy egy általános mezőgazdasági és egy gyümölcsstermesztési kertészeti

tanszéknek felállítása érdekében az illetékes Kecskemét-városi tényezőkkel tárgyalásokat kezdeni s azokról, valamint az elért eredményekről egyházkerületünkhöz jelentést tenni szíveskedjék. egyházkerületünk jelen határozatát az egyetemes konventtel és Kecskemét törvényhat. várossal, mint a kecskeméti jogakadémia fenntartó hatóságával közli.

30. jkvsz

Missziói jelentés.

Az a kép, amely az egyházmegyék missziói jelentéseiből gyülekezeteink és egyházmegyéink missziói életét elénk tárja, tarka és nehezen összefoglalható kép, mint mindig. Vannak benne fehér foltok: megválaszolatlan kérdések, föl nem derített munkaterületek, a hűtlenség áruló jelei. Mégis hadd emeljem ki a múltévihez képest - nagyon relatív mérték - a haladás kétségtelen jeleit. A jelentésekből meg lehet állapítani, hogy ahol a munkát végzik, ott a munka megy is. Jogos a kérdés, amit a felsőbaranyai jelentés vet föl: "Hogyan van az, hogy egyházaink nagy részében végezni lehet a missziói munkák minden ágazatát, ezzel szemben több helyen nem találtak lehetőséget mindezek teljesítésére?"

Biztató jel gyülekezeteink lelki igényeinek növekedése. Szinte valamennyi jelentésből kiált a gyülekezetek lelki éhsége és szomjúsága s mindenütt megállapítják - amit valamennyiük személyes tapasztalata is igazol - hogy a tájak fehérek az aratásra. Az ébredés, vagy legalább is az ébredés állapotában van egyházunk. Sürgető az igény az evangelizációra. De ezzel a megállapítással szinte mindenütt együtt jár a panasz, hogy az aratnivaló sok és a munkás kevés. Egyik jelentés megvallja, hogy "rajtunk kívül álló körülmények miatt nem tudtuk megvalósítani a gyülekezet evangelizációjára vonatkozó óhajunkat. Pedig a f. évi missziói munkánk közben szerzett tapasztalatok megerősítettek abban a meggyőződésben, hogy feltétlenül szükséges gyülekezeteinkben egyenként végezni evangelizáció útján a bűnbánat hirdetését és a megtérésre való felhívást. Biztató számunkra, hogy múlt év óta az evangelizáció kérdése felsőbb missziói testületeink központi kérdésévé vált s így minden reményünk meglehet rá, hogy egy nagy evangelizációs tervzetben helyet kap a mi egyházmegyénk is". Több helyen az egyházmegyék lelkipásztorai igyekeztek a gyülekezetek 2-3 napos meglátogatásával evangelizáló szolgálatot végezni. Az ilyen szolgálat mindenütt legalább is komoly érdeklődést és lelki készséget talált.

Legbiztatóbb jel, hogy a missziói jelentésekben ismételten helyet kap az a meggyőződés, hogy minden munkánk alapja a lelkipásztorok evangelizációja. "Tegyük ki magunkat elsősorban mi lelkipásztorok az evangélium hatásának. Vegyünk Szentlelket, hogy megújult lelkipásztorok munkája által Isten dicsőségére megújulhassanak gyülekezeteink is".

A Pesti egyházmegye jelentése szerint "egyházmegyénk missziójában új dolog volt a lelkipásztorok rendszeres összejövetele. Egy-egy gyülekezet missziói munkája majdnem azon fordul meg, hogy milyen viszonyban van a lelkipásztor Krisztussal". A lelkipásztorok mind szélesebb körben ismerik fel azt az ítéletet és kegyelmet, amit Isten most adott nekünk. Milyen megdöbbenő ítélet az, amikor ifjúsági konferenciákon, lelkipásztorok és tanítók jelenlétében az ifjúság azt panaszolja, hogy "nincs vezető". Istennek legyen érte hála, az ilyen panaszokban rejlő isteni feddést és megszólítást lelkipásztoraink egy része már meg tudja hallani és a személyes konzekvenciákat kezdi levonni.

Mielőtt a missziói jelentések szokásos csoportok szerinti ismertetését adnám, rá kell mutatnom arra, hogy az alapul szolgáló gyülekezeti missziói jelentések kitöltése sem lelkiismeretes és egyöntetű, a belőlük készített egyházmegyei összefoglalás sem egységes, mert a szemlélet módja és a mérték különböző az egyes egyházmegyékben. A missziói kérdőívekre mindig panasz volt és bizonyára mindig panasz lesz. A panasz rugója persze nagyon különböző: vannak, akik panaszolják, hogy a valóban végzett munkára nem találnak megfelelő kérdést és viszont vannak, akik a kérdések által találva érzik magukat, mert felelni kellene arra, ami nincs. Teljesen igaz az a megállapítás, hogy lelki munkát, hűséget és szolgálatot számokkal kifejezni nem lehet. De helyes hozzáfűzni azt a megjegyzést, hogy akármilyen alkalmatlan is egy ilyen jelentő ív, ez nem szolgálhat kifogásul hanyag mulasztásokra. A számok, még a hamis számok is, sokat elárulnak. Az egyik jelentés rá is mutat arra, hogy egyes számadatokban egyik évről a másikra 30-40%-os eltérést látunk s hozzáfűzi a missziói előadó a figyelmeztetést, hogy ha már a valóságra nem, legalább a valószínűsége figyeljünk. Fontosabb azonban, hogy a számszerű missziói jelentő ívekhez valóban mellékelni kell egy általános beszámolót, amelyben kötetlen formában lehet számot adni a munkáról, annak eredményeiről, akadályairól és a jövő terveiről. A felsőbaranyai jelentés ezeket az általános beszámolókat külön értékeli és az ezekben adott közvetlen megnyilatkozásokat néhány jellemző részletben ismerteti. Ezekből a valóban képet adó megnyilatkozásokból jobban bele

lehet látni a gyülekezetek egész életébe, mint a csupasz számokból. Ezekből derül ki, hogy az új lelkészt a presbitérium azzal fogadja, hogy munkája nagyon kell, de a lelkészi lukmát nem adják meg. Erre a lelkész azzal válaszolt, hogy az elmaradók élesztgetésére a gyakori család- és beteglátogatásokat használta fel. Egy másik lelkész alázatos vallomást tesz, hogy nemcsak az eső kevesbedett meg, hanem az ő munkája is megerőtlenedett. Az ilyen jelentésekből tárul elénk a még mindig "romfalu" szomorú helyzete, ahol a templom, iskola minden melléképülettel és berendezéssel együtt elpusztult, egyetlen teljesen helyreállított ház nincs, legfeljebb egy-egy szobácska, vagy lakássá alakított istálló. A lelkészlakásnak is csak egy szobája lakható s "ez a lakószoba az iroda és a templom". Vajon a református anyaszentegyház szeretetközössége nem vallott-e szomorúan csődöt ezekben az ítéletes években, amikor különösen a Dunántúl nagyon megpróbált gyülekezeteinek segítséget kellett volna nyújtani, egymás terhet hordozva és úgy töltve be Krisztus törvényét? - A vigasztaló kép is az ilyen általános jelentésekből tűnik elő legvilágosabban. "Örömmel vállalták a súlyos anyagi terhet, amit a templomépítés gyülekezetünk vállára rak. Nagy felelősséget érzett az anyagyülekezet a szórványokban lakó több mint 600 református lélek lelkigondozása tekintetében. A lelkipásztor csaknem minden vasárnap kiment istentisztelet tartására is, de sohasem egyedül. Minden alkalommal elkísérte csaknem valamennyi presbiter s igen sokszor 2-3 kocsival a gyülekezet tagjai". A felvidékről áttelepített reformátusság árva sorsában milyen kimondhatatlan áldás lehetett az ilyen gyülekezeti közösség! Ilyen nehéz terhek alatt levő gyülekezetekben sokhelyütt megható jelei vannak az áldozatkészségnek. Az ilyen jelek mindig az újjáéledő hitnek a gyümölcsei. Az egyik jelentésből érdemes ideidézni (Felsőbaranya ez is): "Bizony sok Istennel való tusakodásra, imádságra van szükség, hogy egy 40 évi szolgálattal bíró lelkipásztor nem lankadó hittel és a jövőben várható lelki aratás reménységével végezhesse munkáját". Megállapíthatjuk hogy ezeket az őszinte megnyilatkoztatásokat nem szabad nélkülöznünk a hivatalos missziói jelentések mellett. De azt is meg kell állapítanunk, hogy minden missziói munka tulajdonképpen a gyülekezetek munkája s a gyülekezeteken belül folyó munkák egészséges és életteljes inspirálója az egyházmegye. Az egyházmegye az a közösség, amely a lelkészek, a tanítók, a presbiterek a nők, a leány- és fiúifjúság, a vasárnapi iskola, egyszerűen minden munkás és munkaág hordozója és táplálója. Örömmel látható a jelentésekből, hogy az egyházmegyék missziói előadói az egyházmegyei közösségre való feladatokat mind jobban felismerik s az egyházmegyék missziói élete konferenciákban, közös csendesnapokban s különösen a lelkészek ébresztésében kezdi megtalálni legigazibb hivatását.

Ezek után rátérek a különböző munkacsoportokról szóló, beszámolóik rövid ismertetésére.

1. Gyermekgondozás.

A gyermekgondozás két fő módszere a vasárnapi iskola és a gyermekistentisztelet. Sajnálattal kell megállapítani, hogy évek óta tartó felvilágosítások ellenére még mindig nem sikerült tisztázni azt, hogy ez a kettő kettő és mindkettőre szükség van. Néhány egyházmegyében már gyakorolják azt a helyes módszert, hogy havonként egyszer liturgikus gyermekistentiszteletet, a többi vasárnapokon vasárnapi iskolát tartanak. A csoportos tanításban folyó vasárnapi iskolához nagyon jól hozzáillik az is, amit még csak szórványosan gyakorolnak, inkább városi gyülekezetekben, hogy az összefoglalást a lelkipásztor rövid gyermekistentisztelet módján végzi. A vasárnapi iskolai munka a múlt évihez képest kétségtelen emelkedést, az ostrom előtti évekhez képest még mindig csökkenést mutat. Ebben a munkában döntő jelentősége van a vezetőképességnek. A Vasárnapi Iskolai Szövetség ebben kíván segítséget nyújtani azáltal, hogy I. Madarász Lajos főt lelkipásztort mint a Vasárnapi Iskolai Szövetség titkárát a dunamelléki egyházkerület vasárnapi iskolai munkájának rendelkezésére bocsátotta. Az elmúlt évben dr. Ecsedy Aladár és Madarász Lajos a budapesti, a kecskeméti, a felsőbaranyai, a külsősomogyi, a pestkörnyéki, a pesti és vértessaljai egyházmegyék vasárnapi iskolai vezetőit gyűjtötte egybe igen áldásos csendesnapokra. A solti és tolnai egyházmegyékben ezek a csendesnapok előkészítés alatt vannak. Bevezették és több mint tízezer példányban terjesztették el a szorgalmi lapot, amelyet minden évben más képpel akarnak kiadni. Budapest és pestkörnyéke számára rendszeresítették a havi vezetői csendesnapok tartását a KIE székházában. 1947. november 2-án előadást és mintatanítást tartott egy kanadai vasárnapi iskolai női munkás, aki megígérte, hogy bibliai szemléltető képekkel megajándékozza a Vasárnapi Iskolai Szövetséget. E tekintetben szükség volna külföldi segítségre addig, amíg magunk nem tudjuk a szemléltető képeket előállítani. A vezetők havi összejövetele céljaira az egyházkerületől helyiséget kérnek.

A tahitótfalusi gazdák évekkal ezelőtt 5 hold föld adományozásával lehetőséget nyújtottak arra, hogy Tahiban megépüljön a Vasárnapi Iskolai Szövetség telepe. Sajnos, úgy Madarász Lajos jelentése,

mint az egyházmegyék jelentése azt mutatja, hogy a vasárnapi iskolai munka a zsinat külön határozata ellenére sem folyik mindenütt, sok helyen hétköznapi bibliaórákkal akarják pótolni, elfeledkezve arról hogy a gyermekeknek is van vasárnapjuk és szükségük van istentiszteletre. Ahol azt jelentik, hogy egy csoportban 150 gyermek van, nyilván nem tudják, hogy mi a vasárnapi iskola. A gyermekeknek családi otthonukban való meglátogatását - a mely a legáldottabb alkalom a családok evangelizálására - szintén éppen csak megkezdődött munkának látjuk. Az adakozás a vasárnapi iskolában szintén hol folyik, hol nem folyik, pedig a magyar vasárnapi iskola eleven múltjának szép gyümölcsei teremtettek a külmisziói területen. Ajánlani kell a gyermekperselyek konkrét célra való felhasználását s ilyenül kínálkozik a tahii vasárnapi iskolai telep és a külmiszió valamely konkrét munkája, pl. az indonéz misszió. Igazat kell adnunk a pestkörnyéki jelentésnek az egész egyházkerületre érvényes módon : "Őszintén és szomorúan meg kell állapítanom, hogy gyermekgondozásunk rendszertelen, rendezetlen, ad hoc formájú a legtöbb helyen, pedig ők a jövőndő gyülekezete. Ha hamarosan komolyabb alapokra nem helyezzük gyermekgondozásunkat, elveszítjük a jövőndőt". Néhány jelentés foglalkozik az iskolai vallásoktatással, bár a mostani missziói jelentő ívekből hiányzik az a fontos kérdés: hol vesz részt a gyülekezet lelkipásztora az iskolai vallásoktatásban. A lelkipásztorok iskolalátogatásáról szóló jelentések szintén gyér munkáról számolnak be.

2. Ifjúsági munka.

Zavarbaejtők a különböző jelentések nagy ellentmondásai. Némelyik jelentés az ifjúsági munka nagy jelentőségeiről ad számot, sőt találkozunk már azzal a följegyzéssel is, hogy a pártok által szinte kisajátított ifjúsági munka ifjaink lelkében csömört okozott és visszatérést az egyházi ifjúsági munkába, de a jelentések többsége az ifjúsági munka súlyos lelki és külső akadályait sorolja fel. Bizonyára helyes a kecskeméti megállapítás: "Minden gyülekezetben, ahol végeztek ifjúsági munkát, volt valami örvendetes esemény, amely előbbre vitte és volt valami akadály, amely bénította az ifjúsági tevékenységet". Számon lehet venni ilyen örvendetes eseményeket: hogy a kecskeméti ifjúság újra megnyitotta 30 személyes tanoncotthonát, sok helyen az ifjúság az egyházi épületek helyreállításánál végzett ingyen munkát s erre a célra gyűjtéseket rendeztek, több helyen szövő, szabó, varró és kézimunka tanfolyamokat, fűrő-faragó tanfolyamokat rendeztek, harmóniumot szereztek, úrasztala alá szőnyeget vettek, iskolát fölszereltek, Szeretetszövetségnek és Theológiának gyűjtöttek, de volt hely ahol 60 órás közműveltségi tanfolyamot tartottak, s volt olyan is, ahol az ifjak vasárnap délutánokon házi istentiszteleteket tartottak. Az ifjúsági konferenciák munkájában igen jelentős indításokat és áldásokat hozott sokfelé konventi ifjúsági lelkészeink munkája. A nehézségek fölsorolását mellőzhetjük. Nyilván a helyiséghiány, tüzelőhiány, a világi ifjúsági egyesületek munkája, a tánc és a kocsmázás a legjelentősebbek. Van olyan kis falu, ahol minden vasárnap két kocsmában folyó bálók sorvasztották az ifjúságot. Az eredmények is, az akadályok is egyetlen parancsot jelentenek: több imásggal és odaszenteltebb étellel végezni a munkát, tudva, hogy az Urban való munka nem hiábavaló.

Meg kell említenem, hogy a konfirmáció, a határozatok özöne ellenére még mindig a formai követelményeknek is sok helyütt alatta marad. Még mindig jelentenek két hónapig tartó előkészítést, amit csak azért nem volna igazságos kipécézni, mert sok helyen ugyanígy van, de nem jelentik.

Konventi ifjúsági lelkészeink jelentéseiből látszik az a nemcsak rájuk illő panaszos beismerés, hogy "magunkra vagyunk hagyatva", - "nagy baj, hogy nem tartozunk egy olyan közösségbe, amely hordozná imádságban szolgálatainkat és amelynek beszámolnánk egy-egy út után munkánkról". Az ifjúsági munkának kell hogy legyen olyan lelki gazdája, imádkozó háttere, egyházmegyénként, sőt ifjúsági körzetenként, amely a lelkipásztorokat és az ifjúsági munkásokat imádságban és szerető segítségben hordozza. Ki kell itt emelnem az ifjúsági munkának két igényét. Az egyik egy földműves titkár munkába állítása, a másik egy télen is használható konferenciái telep létesítése. A télre azért kell hangsúlyt helyezni, mert földműves ifjúságunk nagy részénél ez a lelki főszezon.

3. Leánymunka.

Minden jelentés megállapítása szerint könnyebb és hamarabb gyümölcsöző munkaág mint a fiú ifjúságé. A leánykörökből adódnak a vasárnapi iskolai tanítók, a szeretetmunkáknak az asszonyok mellett hűséges végzői. Örvendetes jelenségek itt is szép számmal akadnak: hadifoglyok hozzátartozóinak szeretetsomagok készítői, úrasztali, szószéki terítők készítői, újjáépülő templomok és iskolák önkéntes segédmunkásai, ünnepélyek, műsoros estek rendezői a leánykörökből kerülnek ki. A mártaságra nagyon hajlamosak a leányok s ezért kell ebben a munkában a Mária lelki magatartására nagy súlyt helyezni.

4. Felnőttek közötti munka.

A felnőttek most is, mint minden eddigi jelentésben nehéz területnek mutatkoznak. A presbiterek általában csak csendes szemlélői a missziói munkának, bár többnek lehet már mondani első feckénél azokat a presbitereket, akik családlátogatásban, körzetgondozásban, szegénygondozásban és a szórványszolgálatban tevékenykednek. Meg kell állapítani, hogy a presbiterek ébredése, legalább addig a mértékig, hogy a gyülekezetért és a református egyházért felelősséget éreznek, ma sokkal nagyobb, mint eddig volt. A Presbiteri Szövetség munkájának, konferenciáinak és lapjának vannak kétségtelen eredményei. De sok helyen hiányzik a lelkipászorokból az a bátorság (vagy hit?), hogy a presbitereknek rendszeres bibliaórákat tartsanak és a férfiak számára a kemény és erőteljes evangéliumot hirdessék. A közösségi élet nagy kérdései nyilván érdeklik a férfiakat, az evangélium pedig nemcsak az egyéni kegyesség, hanem a közösségi élet egyetlen gyógyító forrása. Ha tovább hanyagoljuk el a férfiak közötti munkát, gyülekezeteink ellasszonyosodnak. Legtöbb helyen meg se kísérelték még a férfiakat összegyűjteni, ahol meg az eredmény azonnal nem mutatkozott nagy számokban, csüggedten abbahagyták. Pedig bizonyos, hogy ezek az idők nagyon alkalmasak a férfiak közötti evangelizációs és gyülekezetépítő munkára. Tanáraink, tanítóink és presbitereink rendszeres egybegyűjtése a magja ennek a munkának. Meg kell állapítani, hogy ha a legkülönbözőbb fajta gyülekezetek egy részében eredményesen folyhatik ez a munka, akkor a hozzájuk hasonló emberekből álló gyülekezetekben sincs legyőzhetetlen akadály. Ha Felsőbaranya jelentheti, hogy "csaknem általánossá váltak a presbiteri bibliaórák" és hogy a "presbiterek már több gyülekezetben bizonyágtételekkel, családlátogatással, gyűjtések végzésével, vegyesházasságok ellenőrzésével, szórványok látogatásával segítettek lelkipászoroknak és így kapcsolódtak be a missziós munkába", akkor nyilván ugyanez a lehetőség máshol is megvan, mint ahogy minden egyházmegyében vannak jó kezdetek. Csak az idő sürget és az egyház nem várhatja ölbetett kézzel, amíg minden lelkipászor lemond az akadályokba való csendes beletörődésről.

Az asszonyok közötti munka általában nagyon biztatónak látszik. A nőszövetségek szinte minden gyülekezetben - persze hígabb vagy komolyabb formában - újra életre keltek. Az Országos Református Nőszövetség vezetősége a háború után azonnal megkezdte ébresztő és szervező munkáját s az asszonyok csodálatos nagy seregben indultak meg a hívó szóra. Városi és kicsiny falusi gyülekezetekben egyaránt a nőszövetségek lelkiileg is, a gyülekezet külső építésében is elől járnak. Azt lehet mondani, hogy ahol még asszonybibliakör sincs, ott már semmi sincs. De a jelentések elárulják, hogy ez a munka sok helyen felületes. Az egyik egyházmegyei jelentés pl. megállapítja, hogy asszonykör, nőszövetség vagy egyéb elnevezésű női munka mindenütt van, de "hetenként összejövő asszonybibliakör 9 gyülekezetben volt". Komoly vizsgálat alighanem megállapíthatná, hogy a többi egyházmegyékben is ilyesféle a helyzet. Ezt a számbavételt és a munka elmélyítését csak az egyházmegyei nőszövetségek végezhetik el, ezért életbevágóan fontos, hogy az egyházmegyei nőszövetségek mindenütt aktív munkát végezzenek. A Pesti egyházmegye Farkas Mária diakonisszatestvért az egyházmegye gyülekezeteinek nőszövetségi munkájába beállította s így van valaki, aki sorra felkeresi a gyülekezeteket s mindenütt néhány napot, esetleg egy hetet időzve, komoly segítséget nyújt a női munkában. Minden egyházmegyének törekednie kell arra, hogy erre a szélesbedő munkamezőre egy egyházmegyei női munkása legyen, mert a munka szélesedése könnyen mehet a mélység rovására.

5. Közös munkák.

A gyülekezeti munkának nemek és korok szerinti tagolása jó is, meg rossz is. A gyülekezet tagjainak élete családokban folyik. Ezért éppen a református kegyesség újraébredése szolgálatában talán minden más munkánál fontosabb a családi istentisztelet vagy házi istentisztelet ápolása. A jelentések erről a munkáról elég szórványosan számolnak be.

Közös munka a vallásos estélyek tartása, amelyet kár lenézni, mert benne megfelelő munkával nagy lehetőség van. A szeretetvendégségek, templomi ünnepélyek, közös bibliaórák és imaközösségek nagyon jó gyülekezetépítő alkalmak. De külön ki kell emelni azt, hogy nagyon sok helyen újraéledtek a gyülekezeti énekkarok. Ez az a munka, amelyben a fiú- és leányifjúság együttes szolgálata természetes, csak gondosan vigyázni kell arra, hogy az énekkar valóban gyülekezeti legyen s lehetőleg a leánykör és az ifjúsági egyesület Ige mellett élő tagjaiból szerveződjék. Helytelen viszont a fiúk-lányok közös bibliaórája és közös ifjúsági egyesülete. Akármilyen kevés fiú és leány van egy gyülekezetben, feltétlenül kell nekik külön összejövetelüknek és közösségüknek lenni.

6. Iratterjesztés.

Még mindig elhanyagolt és szervezetlen munka. A jelentések adataiból is kiderül, hogy milyen kevés történik az iratterjesztésért s egyházaink mennyire nem fordítanak költségvetésükben semmi anyagi áldozatot erre a munkára. Se a reformáció századának nagy tanulsága, se a szektáknak nagy eredményei nem ébresztették föl eléggé az iratmisszió iránti felelősséget. Némelyik egyházmegye jelenti, hogy "az iratterjesztésre fordított kiadás csak 7 egyházközség számadásában szerepel". Áldott szolgálatot végez a Traktátus Társulat. A szegénységre való hivatkozás azért nem indokolt, mert ahol komoly lelki munka folyik, ott sok irat fogy. Ki kell emelni az újra megindult Református Híradót, amely csak a Pesti egyházmegyében 8550 példányban kelt el havonta. Jelenleg nincs néplapunk, pedig egy heti néplap ma is életszükséglet lenne. A Református Híradót aránylag kevés munkával százezres példányszámban lehetne megjelentetni. A szórványok lelkigondozásában bűnös mulasztás a sajtószolgálat elhanyagolása.

7. Szeretetmunka.

A szeretetmunkának nagy áldása és sokszor szinte egyetlen tápláló forrása az Oekumene újjáépítési osztályának nagy hála indító segélye. Sok helyen bizony a szegénygondozás abban merült ki, hogy az Oekumene ruha- és cipősegélyét kiosztották. Vannak egyházmegyék, ahol a jelentés így kezdődik: "Szervezett szegénygondozás sehol sincs". A szervezés hiánya még csak megbocsátható, ha viszont a munka a szükséghez mérten folyik. Sajnos, ezt aligha állíthatjuk, különösen ha azt figyelembe vesszük, hogy némelyik jelentésből a szeretetmunka egyszerűen kimaradt. Nyilvánvaló, hogy ahol a nőszövetség esetleg a leánykörrel együtt vállalta ezt a szolgálatot, nincs szükség külön szervezetre. De a munkára mindenütt szükség van. Különösen fontos a hadigondozottak rendszeres látogatása, lelki és anyagi támogatása. Az adakozás egy részét minden gyülekezetben szeretetmunkára kellene fordítani. Elsőrendű kötelesség az árvák, s közöttük a nagyszámú hadiárvák gondjának fölvétele. Nem jó a gyülekezetnek a hideg bölcsességnek arra az álláspontjára helyezkedni, hogy ez állami feladat. A mi gyülekezetünk kicsinyeit tőlünk kéri számon a mi Urunk s nem menthetjük magunkat azzal, hogy most nem érkezett külföldi segély vagy nem adott az állam.

A Szeretetszövetségnek minden gyülekezetben meg kellene lenni szervezetlenül is a helyi csoportjának, mert a hitközösségünk megromlásának vagy hiányának mindig áruló jele a szeretetközösség hiánya.

8. Külmisszió és zsidómisszió.

A presbitériumok csak kevés helyen foglalkoztak külön programszerűen az egyház missziói életével. Sok egyház zárszámadásában misszióra adott összeg nem is szerepel. Ilyen jelentések vannak: "Egyházmegyénkben három gyülekezet küldött a külmisszióra perselypénzt, öten emlékeztek meg ezenkívül íghirdetésekből a külmisszióról". Másik: "A jelentésekből nem állapítható meg, milyen összeget fordítottak missziói célra, mert erre a kérdésre csak négy gyülekezet felelt". Következő: "Missziói munkára az egyházak igen keveset áldoztak. Többen ezt a rovatot ki sem töltötték... Külmisszióra az egy kötelező áldozócsütörtöki perselypénzen kívül egy gyülekezet sem gondol". A következő egyházmegye nem jelent semmit. Megint másik: "A külmisszióknak több, a zsidómisszióknak pedig még több gyülekezet adós maradt a perselypénzzel". A következő általánosságban ennyit mond: "A külmisszió szolgálata missziói tárgyú előadások és a missziói persely beküldése útján történt". A következő így ad számot: "12 gyülekezetből 400 forint ment s ebből egymaga a kicsiny dunaföldvári gyülekezet 210 forintot adott". Jellemző ez a jelentés: "Az egyesített statisztikai íven nagy fehér foltok jelentkeznek ... A missziói munkára fordított összeg is ritka és kevés: 6 helyen 201 forint. Külmissziói perselypénz csak 10 helyen van összegszerűen feltüntetve, 3 helyen csak általánosan jelölve, hogy adtak".

Egyházunk külmissziói felelősségtudatát erőteljesen ébresztette és fölrázó hatást gyakorolt - hisszük - széles körökre a holland missziói tanács főtítkárának, Hoekendijk-nek a közelmúltban nálunk tett látogató körútja. Erre a munkára azért is a legnagyobb súlyt kell helyezni, mert teljesen igazat adunk Hoekendijknek, hogy az egyház ébredése és a külmissziói szolgálat között szerves és szoros összefüggés van. Azt a minimumot, amit egyházi felsőbb hatóságok rendelkezései is előírnak, minden gyülekezettől, elsősorban a lelkipásztortól meg kell kívánni és számon kell kérni.

A zsidómisszió küzd azzal a súlyos népszerűtlenséggel, amely - sajnos - gyülekezeteinkben, sőt lelkipásztorainkban is el van terjedve. Felelősségünk itt olyan nyilvánvaló, hogy szükségtelen róla szólni.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a missziói jelentést tudomásul veszi.

Örvendetes jelenség, hogy a gyülekezeti evangélizáció utáni vágy az eddig is jó gyümölcsöket termelt evangélizációs szolgálatok nyomán gyülekezeteink nagy sokaságában megerősödött.

Hangsúlyozni kell, hogy az evangélizáció a gyülekezetek ügye. Gondosan vigyázni kell arra, hogy divatcikk vagy divatelnvezés ne legyen, nehogy lejárassuk, mielőtt a Lélek által megvalósult szolgálattá lett volna. Felhívja a közgyűlés a gyülekezetek és az egyházmegyék figyelmét: ne használják az evangélizáció kifejezést arra, ami nem az - másrészt ne legyenek bizalmatlanok a valóban gyülekezetet építő evangélizációval szemben. A missziói jelentésekből kifejezésre jut az az igény és várákozás, amit magasabb egyházi missziói szerveink iránt a komoly és tervszerű evangélizáció terén táplálnak. Közgyűlés kéri a konventi missziói bizottságot, hogy a gyülekezeti missziói munka különböző munkaágai mellett foglalkozzék a gyülekezeti evangélizáció nagyon igényelt szolgálatával s a gyülekezetek mély szükségének megfelelően tegyen meg mindent, hogy a gyülekezeti evangélizáció valóban evangélizáció és valóban gyülekezeti, tehát az egyházat építő szolgálat legyen, olyan imádkozó háttérrel, amely buzgón könyörög a Szentlélek kiáradásáért. Az evangélizációt és a lelki ébredést nem emberek, hanem a Szentlélek Isten végzi, ezért az imádságban való állhatatosságot tartsuk elsőrendű feladatnak.

Közgyűlés örömmel állapítja meg, hogy egyes egyházmegyékben épül és fejlődik a lelkészek egymást építő közössége. Felhívja az espereseket és missziói előadókat, hogy a lelkészi konferenciák és más nem rendszeres alkalmak mellett elsősorban a lelkipásztori baráti körök rendszeres havi összejövetelével, igeolvasó és imádkozó közösségével ápolják mindenütt a lelkipásztorok lelki éberségét. Ezenkívül minden egyházmegye legalább évenként egyszer gondoskodjék olyan alkalomról, amikor egy egész hetet - hétfőtől szombatig - a lelkipásztorok úgy töltsenek együtt, hogy az együttlét célja a lelkipásztorok személyes életének és szolgálatának az evangéliummal való alázatos szembeállítás legyen, - tehát a lelkészevangélizáció. A lelkipásztorok minden ilyen közösségébe természetesen a vallástanárok és minden más lelkészi szolgálatban levők bevonandók.

Lelkészeink és tanítóink közös összejöveteleink tartását a közgyűlés több jelentésből helyesléssel veszi tudomásul és ilyen közös összejövetelek tartására az egyházmegyék vezetőségét buzdítja.

Bár a gyülekezeti missziói munka minden ágának végzése kötelező feladat - a vasárnapi iskola és a gyermekistentisztelet, a fiú- és leányifjúság külön-külön összegyűjtése az Ige köré, a férfikörök és különösen a presbiterek bibliaórája, a nőszövetségi munka, a gyülekezeti énekarok szervezése, az iratterjesztés, illetve iratmisszió, a külmisszió és zsidómisszió szolgálata - a közgyűlés külön is kiemeli a zsinat rendelkezésének megfelelően a vasárnapi iskolát és az ifjúsági munkát, amelynek minden gyülekezetben imádságunk és szolgálatunk előterében kell állania, természetesen nem a többi munka elhanyagolásával, vagy éppen mellőzésével.

A vasárnapi iskolai munka egyházkerületi szolgálatára megbízást ad Madarász Lajos főtí lelkipásztornak, a Vasárnapi Iskolai Szövetség titkárának s felhívja az egyházmegyéket: vegyék igénybe a kerületi megbízottat, különösen vasárnapi iskolai vezetőképző csendesnapok vagy tanfolyamok tartásában. Szükségesnek tartja, hogy a vasárnapi iskolai tanítók lehető rendszeres családlátogatást végezzenek. Felhívja a vasárnapi iskolák vezetőit, hogy a vasárnapi iskolai és gyermekistentiszteleti perselyadakozást a Vasárnapi Iskolai Szövetség tahii telepének támogatására és a külmissziói munkában az indonéz misszióra fordítsák.

Az ifjúsági munkában egy földműves titkárnak munkába állítására és egy télen is használható konferenciái telep létesítésére nézve az Egyetemes Konvent missziói bizottságának figyelmét felhívja. Úgy az ifjúsági munkának, mint a vasárnapi iskolai munkának minden egyházmegyében külön megbízott is viselje gondját.

Nyomatékosan hangsúlyozza a közgyűlés a családlátogatások lelkiismeretes végzését, amelynek középpontjában az Igével való szolgálatnak kell állania. A gyülekezeti élet minden más, nemek és korok szerint tagolt munkája fölött áll a családi vagy házi istentiszteletek tartása, amelyet azzal a határozott céllal kell végezni, hogy a családok mintegy kicsiny gyülekezetté, a gyülekezet pedig egy nagy lelki családdá váljék. A családok gondozása szolgálatához hozzátartozik a házasság előkészítése, amire lelkipásztoraink nagy gondot fordítanak. A keresztség sákramentumának kiszolgáltatását is meg kell előznie a szülők komoly lelki gondozásának s nagy súlyt kell helyezni arra, hogy a keresztség sákramentumának kiszolgáltatása az istentiszteleti rendtartás előírása szerint történjék, arra lelkileg előkészített szülők és keresztszülők jelenlétében és gyülekezeti istentiszteleten.

Missziói munkánk lelkének egyik biztos mérője lesz az a gond és szeretet, amellyel a Szlovákiából kitelepített és egyházkerületünk egyes területein szétszórtságban élő atyánkfiai lelki gondozását felvesszük. Ebből a munkából és áldozatból nemcsak azoknak a gyülekezeteknek és

egyházmegyéknek kell kivenni a részüket, ahol már eddig is ilyen új települések vannak, hanem minden gyülekezetnek. Addig is, amíg az Egyetemes Konvent valamennyi magyar református gyülekezetet a kitelepített református gyülekezetekért való közös vasárnapon együttes imádkozásra és adakozásra hívja fel, találják meg a módot gyülekezeteink és egyházmegyéink, hogy ebből a szent teherből kivegyék a maguk részét.

Mivel minden missziói munka és szolgálat a magános és közös imádság forrásából táplálkozik, érezze át minden órálló, a kis gyülekezetek presbitereitől az egyházkerület vezetőiig, hogy az Istentől adott türelmi időt buzgó imádságra és odaszentelt munkára kell felhasználni az Ef 5:16-ban levő Ige szerint, abban a meggyőződésben, hogy a gyülekezeteink lelki megújulása és a magyar református anyaszentegyház szolgálata által az egész magyarság létéért és megmaradásáért is hordozzuk a felelősséget.

Az egyházmegyei missziói előadókat és az egyházkerületi missziói lelkészt a missziói bizottság tagjai közé behívja, elrendeli a múltban gyakorolt egyházkerületi missziói értekezletek felelevenítését s missziói előadót megbízza: készítse elő 1948. január havára a missziói értekezletet. Ez a missziói értekezlet készítse elő a missziói bizottság albizottságokra való osztását.

31. jkvsz

Szórvány- és tanyamissziói jelentés.

Szórványmissziói és tanyamissziói jelentést csak a Vértesaljai, szórványmissziói jelentést pedig csak a Felsőbaranyai egyházmegye terjesztett be.

A Vértesaljai egyházmegye jelenti, hogy szórványainak száma jelentősen csökkent, mert több szórványa fiókegyházzá alakult. A kívánt szórványkatasztert csak három lelkipásztor készítette el, így a szórványok valóságos helyzetéről még nincs pontos kép.

A Felsőbaranyai egyházmegye legsúlyosabb problémája és legnagyobb gondja volt a hirtelen megszorodott és népességben földuzzadt szórványok gondozása. 1945-től kezdve a földbirtokreform során odatelepültekkel olyan községek kezdtek reformátusokkal benépesülni, ahol addig csak elvétve akadt református lakos. A sváb lakosság összetelepítése és kitelepítése következtében a felvidékről kitelepített reformátusok nagy számban kerültek erre a területre és így máról holnapra népes szórványok keletkeztek. Sajnos, a telepítés nem vette figyelembe az áttelepítettek vallását és a reformátusok nagy területen szétszóródtak. Az egyházmegye vezetősége a nagy távolság és a járművek hiánya ellenére is igyekezett az adatgyűjtés és a szervezés munkáját kezébe venni és tervet készített a szórványok új beosztásáról. Lelkészerkezeteken Kovácsy József egyházmegyei megbízott és missziói előadó a lelkipásztorokat tájékoztatta és több lelkipásztor vállalkozott pásztori munkára az új szórványokban, valamint arra, hogy gyülekezeteikben ismertetik a felvidéki telepések lelki árvaságát és egy vasárnapi perselypénzt felajánlanak szórvány-iratmisszió céljára, továbbá kegyszereket adományoznak új szórványok és alakuló egyházak részére. Néhány ősi gyülekezet közvetlen személyes kapcsolat szolgálatára is vállalkozott s testvérgyülekezeteket fogadott az új szórványokból. Az egyházmegye régi szórványainak gondozása a megszokott keretek között folyt. A régi nehézségek, különösen a fuvar kérdése még fokozódtak, de a szolgálatra való készség tudott győzni az akadályokon, legtöbbször gyaloglással. A jelentés panasolja, hogy a szórványjelentések adatai nem azonosak és nem teljesek s így tiszta képet a szórványok gondozásáról nyerni nem lehet. Általában megállapítható, hogy a régi telepések sokszor közönyösek egyházuk iránt, sőt néha egyenesen elzárkózók. Ezzel szemben a felvidékről települtek nagyon ragaszkodnak hitükhöz, vágyódnak az igehirdetésre és áldozatra is készek a lelkipásztori gondozásért. Az egyházmegye közgyűlése "Isten csodálatos útmutatását látja abban, hogy hitéletükben megmerevedett ősi egyházaink gondozására új sereget bízott felvidéki református testvéreink egyházmegyénk területére történő telepítése által". Bár adná meg Isten a lelki újjáéledést Baranya drága népnek éppen a rá váró testvéri szolgálat terhe által.

(H) A Felsőbaranyai egyházmegye szórványmissziói és a Vértesaljai egyházmegye szórvány- és tanyamissziói jelentéseit az egyházkerületi közgyűlés tudomásul veszi. Felhívja az egyházmegyéket, hogy a legnagyobb gondot fordítsák a szórványmisszióra és a munkáról szóló jelentéseket az arra illetékesektől feltétlenül utólag is ez év december 31-ig kívánják meg.

A Felsőbaranyai egyházmegye komoly és tervszerű munkáját őszinte örömmel veszi tudomásul s Istentől kapott útmutatást lát abban, hogy a Felsőbaranyai egyházmegye saját erői megfeszítésével hozzáfogott a felvidékről áttelepített református testvéreink lelki gondozásához.

Az új szórványbeosztási tervezetet jóváhagyja azzal, hogy a Mohácstól távoleső Püspökpuszta szórványnak a Solti egyházmegyébe Dávodhoz való csatolását az érdekelt anyaegyházak szükséges határozatainak meghozatalával a két egyházmegye terjessze föl az egyházkerület elnökségéhez végleges jóváhagyásra.

Az új szórványgondozási missziói központok szervezését szintén jóváhagyja.

Az áldozatos munkát végzőknek köszönetet mond. Az egyházmegye megfelelő járművekre vonatkozó kérését az Egyetemes Konvent segélyosztó bizottságához teszi át, a maga részéről is kifejezve azt az óhaját, hogy a lehetőségekhez képest a kérés teljesüljön.

A váratlanul és hirtelen megnövekedett szórványok iratmissziói szolgálatát segíteni óhajta azáltal, hogy a missziói segélyek szétosztásánál Felsőbaranya szükségletére külön gondot fordít.

Felhívja az egyházmegyéket, hogy a felvidékről áttelepített református híveink lelkigondozását és ahol csak lehetséges, önálló gyülekezetbe való szervezését komoly kötelességüknek tartsák. Ennek a munkának a feltétlenül szükséges előzményeként minden egyházmegye - missziói előadója és szórványelőadója vagy ezzel külön megbízott lelkipásztor által - sürgősen készítse el az eddig ide telepített reformátusok kataszterét. Mindenütt meg kell állapítani: hol, hány család telepedett le s amennyiben a községben nincs református gyülekezet, gondoskodni kell azonnal a szórványok olyan beosztásáról, amely a lelkigondozást lehetségessé teszi.

A felvidéki reformátusok lelkigondozása és gyülekezetekbe szervezése ügyét minden gyülekezetünk és az egyetemes egyház ügyének tartjuk s ezért az Egyetemes Konventet felkérjük arra, hogy missziói bizottsága útján szíveskedjék gondoskodni arról, hogy ez a nagy kérdés gyülekezeteink köztudatában benne éljen, egy kijelölt vasárnapon valamennyi magyar református gyülekezet az érettségük mellett az adakozás szolgálatát is vállalja.

Az egyházkerületi közgyűlés az Egyetemes Konvent útján nyomatékosan kéri a magyar kormányzatot, hogy a sok szenvedésen átment, testi és lelki megpróbáltatásoktól megviselt, Szlovákiából kitelepített református Magyarországon való elhelyezésének ügyét olyan módon szíveskedjék intézni, hogy az egy vallásúak, sőt lehetőség szerint az egy gyülekezetbe a lelki közösség sok szálával egymással egybekapcsolt emberek és családok egy helyre telepíttessenek le, mert az egyház vállalni és végezni akarja közöttük és értük a lelki gondozás szolgálatát.

32. jkvsz

A Filadelfia diakonisszaalapítvány jelentése.

A Filadelfia Diakonisszaintézeti alapítvány évi jelentése rámutat arra a szoros összefüggésre, amely egyházi szeretetmunkáink és a gyülekezeti élet között van. Szeretetmunkáink ezideig csak elenyésző kis részben merítik erőforrásaikat az élő gyülekezetből, ami aggasztó jel, mert Isten megítélheti egész szeretetmunkánkat, ha látszatokra épül.

A Filadelfia nagyarányú újjáépítési munkát végzett külföldi segítséggel. Erősen deficités kórházi munkáját teljes üzemben fenntartotta, gyermekvédelmi munkáját ugyancsak külföldi segítséggel kissé kiterjesztette. 37 lakhatatlanná vált helységéből 35-öt helyreállított s így csaknem teljesen szolgálhatja épületeinek nagy részével eredeti munkáját. Külföldi segélyének egy részét kénytelen volt költségvetési hiányának fedezésére fordítani. Nagy segítséget kapott a dr. Max Fischer és Benedikt Vischer vezetésével Svájcban szervezett segélyakcióból, amelynek előmozdítására Bodoky Richárd személyesen is járt Svájcban. Utazása az anyagiakon kívül a diakonisszaintézetek világszövetségével való kapcsolat szempontjából is jelentős volt.

A diakonissza anyagában 87 testvér és 9 jelölt volt. A diakonisszaintézetek közötti testvéri kapcsolat örvendetesen mélyül, aminek egyik jele, hogy a debreceni diakonisszaintézet szabályos ellenszolgáltatás fejében 8 betegápoló diakonisszát ad a Bethesda kórháznak. A Bethesda kórház a nagyon alacsonyan megállapított betegpénztári díjak mellett az emelkedő árak miatt súlyos anyagi terheket hordoz. A gödöllői árvaházban 30 gyermeket gondoznak. A ceglédi ingatlanukon, amelyet özv. Vajas Zoltánné adományából nyertek, berendezték árvaházukat s budapesti gyermekotthonukat most ide átköltöztették. A noszvaji Lakatos Etelka árvaotthon szünetelt. A kőszegi árvaházban a gyermekek száma 25-ről 38-ra emelkedett. Súlyos megoldatlan problémára mutat rá a jelentés: a gyermekek felvételére irányuló kérvények száma növekszik és sokakat el kell utasítani. Gyülekezeti munkaterületeken a testvérek áldott szolgálatokat végeznek.

(H) A Filadelfia diakonisszaalapítvány jelentését, a nehéz időkben végzett áldásos szolgálatát az egyházkerületi közgyűlés Isten iránti hálával veszi tudomásul. Dr. Max Fischer és Benedict Vischer uraknak a Filadelfia segélyezésében kifejtett áldott fáradozásáért hálás köszönetet mond.

33. jkvsz

A Lórántffy Zsuzsánna diakonisszaintézet jelentése.

A Lórántffy Zsuzsánna diakonissza anyaház diakonissza munkájának örvendetes lelki megerősödéséről ad számot. Az anyaházhoz 46 testvér tartozott, akiknek nagy része kórházi szolgálatban, többen gyülekezeti, árvaházi és internátusi munkában voltak. Az anyaház súlyos anyagi gondokkal küzdött, mivel jelentős támogatást sehonnan nem kapott, árvaházát romokból kellett fölépíteni s az anyaház is erős tatarozásra szorult. A kiskunhalasi közkórházi szolgálatból a testvéreket visszahívták, hogy saját kórházukban szolgáljanak. Rendkívül értékes gyermekmentő szolgálatot végeznek kb. 60 gyermekkel. Ezenkívül hadifogoly étkeztetési akciót indítottak és vállalták a tolonház lelkigondozását. Arvaházuk létszáma 16 és 20 között váltakozott. Bár ennek a kis árvaháznak a környező gyülekezetek és lelkipásztorok segítségére siettek, úgy hogy az árvákat el tudták látni, csak cipőjükről nem tudtak gondoskodni, itt is elenyészően kicsiny körön tudnak segíteni a rászorultak óriási számával szemben. Az egyesület kidolgozta egyházi alapítvánnyá való átalakulásának alapító levél tervezetét, hogy a budapesti egyházmegyébe épüljön be az egész munka. Ebben az új, egészséges fejlődés ígérete van.

(H) A Lórántffy Zsuzsánna diakonissza anyaház eredményes munkájáról szóló jelentést az egyházkerületi közgyűlés örömmel veszi tudomásul.

34. jkvsz

A kecskeméti paedagogus értekezletről jelentés.

Az egyházkerület vezetősége a kecskeméti presbitériummal, az ókécskei egyházközség anyagi és lelki támogatásával 1947. június 1-3. napjain református nevelők számára paedagogus konferenciát tartott. A háromnapos tanácskozás áldott eredményeit három pontban foglalták össze. Egyéni vonatkozásban a református iskola nevelői munkáját abban látják biztosítva, hogy azt Istenhez megtért és naponta rendszeres igeolvasásban és imádkozásban elmélyülő étellel végzik. A református jelleg a nevelők egyéniségében fordul meg. Iskolai vonatkozásban megállapították, hogy szükséges a tanárok hetenkénti bibliaköre és a tanárok számára évenként rendezendő csendesnap. Kívánatos, hogy a református iskolákban a mindennapi kérdések órája bibliakör jellegű legyen. Országos vonatkozásban megállapították annak szükségességét, hogy a református paedagogusoknak testvéri közössége ennek érdekében legalább évenként egyszer országos református nevelői csendesnapokat tartson. Evangéliumi szellemű nevelői folyóiratra is szükség van.

(H) A református nevelők konferenciájának megállapításait az egyházkerületi közgyűlés örömmel teszi magáévá. Az ott kifejezett álláspont megvalósítására és továbbépítésére a tanügyi és missziói bizottság figyelmét felhívja és a konferencia összefoglaló pontjait az Egyetemes Konventhez fölterjeszti.

35. jkvsz

A Budapesti Egyházmegye szociális és karitatív bizottsága.

A Budapesti Egyházmegye szociális és karitatív munkák irányítására, ellenőrzésére külön szociális és karitatív bizottság szervezését mondta ki és az egyházmegye szervezeti szabályzatát ennek alapján módosította.

(H) A Budapesti Egyházmegye szervezeti szabályzatának módosítását az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyja.

36. jkvsz

A Pestkörnyéki egyházmegye javaslata az ET XI. tc. 12.§-ának kiegészítése tárgyában.

A Pestkörnyéki egyházmegye a reverzálist adókra vonatkozó törvényszakasz kiegészítését javasolja olyan értelemben, hogy a születendő gyermekeikre nézve egyházunkra sérelmes megegyezést kötő egyháztag abban az esetben, ha a büntetés időtartamának letelte előtt jóvátétel, valamint töredelmes megbánás által a gyülekezet előtt ünnepélyes egyházkövetés történik, mentesüljön a választás és választhatóság jogától öt megfosztó törvényes rendelkezés alól.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Pestkörnyéki egyházmegye javaslatát a zsinathoz felterjeszti.

37. jkvsz

A Pestkönyéki egyházmegye javaslata reverzálisban vétkes egyháztagnak büntetésének módosítása tárgyában.

A Pestkönyéki egyházmegye a reverzálisadásban vétkes egyháztagnak az úrvacsorai közösségből való kizárását a törvény kelte óta végrehajtotta és tapasztalatait leszűrve javaslatot terjeszt a zsinat elé annak a bibliai álláspontnak érvényesítésére nézve, hogy a büntetésben kiszabott időtartam eltelte előtt is hatályát veszítse a büntetés, ha a vétkes egyháztagnak a gyülekezet színe előtt töredelmes bűnbánó nyilatkozatot tesz. Egy ilyen törvénymódosítás összefügg a választói és választhatósági jog visszanyerésére vonatkozó javaslattal.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Pestkönyéki egyházmegye javaslatát a zsinathoz felterjeszti.

38. jkvsz

A Pestkönyéki egyházmegye javaslata vasárnapi munkaszünet biztosítása tárgyában. A Pestkönyéki egyházmegye magáévá tette és fölterjesztette a Kispest-Wekerle állami munkástelepi egyház presbitériumának azt a javaslatát, hogy a Dunamelléki egyházkerület forduljon a Magyar Köztársaság országgyűléséhez, hogy a vasárnap megszentelésének biztosítása érdekében az állami élet egész vonalán rendelje el a) a heti 5 munkanap bevezetését, b) a napi 9 órai munkaidőt, c) a szombat szabaddá tételét a sport és kirándulási alkalmakra, d) vasárnap tiltson el minden szórakozási alkalmat s a munkákat az elengedhetetlenül legszűkebb mértékre korlátozza, e) az állam tegye vizsgálat tárgyává egészségügyi, szociális és termelési szempontokból a fenti javaslat előnyét, f) az országgyűlés hasson oda, hogy a szabadság álarcá alá bujtatott szabadosság megszüntettség.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyei közgyűlés javaslatát az Egyetemes Konventhez felterjeszti, azzal hogy a vasárnap megszentelése, illetve az arra Istentől rendelt idő biztosítása olyan nemzeti érdek, amiért az állam Isten színe előtt felelős.

39. jkvsz

A Pestkönyéki egyházmegye javaslata az Országos Református Nőszövetség munkájára nézve.

A Pestkönyéki egyházmegye gondos és lelkiismeretes szemlélet tartott a missziói munkák területén és felhívta a figyelmet az Országos Református Nőszövetség rendkívül értékes szolgálataira, amiket különösen a háború utáni első kritikus időkben végzett, de egyben kifejezte aggodalmait olyan veszélyek miatt, amelyek a gyakorlatban még alig jelentkeznek, de kellő időben kell gondoskodni arról, hogy az itt-ott fölmerülő kísértésekkel szemben az elvi álláspont és a gyakorlati magatartás tisztáztassék. Felhívja a figyelmet arra, hogy az Országos Nőszövetség az egyházkerületi és egyházmegyei nőszövetségeken keresztül tartsa kapcsolatait a gyülekezeti női munkával, tartsa gondos figyelemben a presbitériumok és a helyi lelkipászorok felelősségét és ellenőrzését, s általában a gyülekezeti elvre helyezze a hangsúlyt. Kéri, hogy a Nőszövetséggel való közös megbeszélés útján a fölmerülő problémák a gyülekezeti alapelv alapján gondosan tisztáztassanak.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az egyházkerületi Nőszövetség és az egyházmegyei nőszövetségek figyelmét felhívja arra, hogy mindenütt aktív munkát végezzenek és az Országos Nőszövetséggel az élő kapcsolatot ápolják. Az Országos Nőszövetség munkáját egyházkerületi vonatkozásban az egyházkerület missziói bizottságának feladata a Pestkönyéki javaslat szerint egészséges mederben tartani.

Egyházkerületi közgyűlés az Országos Nőszövetség vezetőségének áldozatos munkájáért köszönetet mond.

40. jkvsz

Lelkészek továbbképzése.

A lelkészek továbbképzéséről csak a Felsőbaranyai egyházmegye küldött jelentést. Az egyházmegye nagy gondot fordított arra, hogy a lelkipászorokat szolgálatukban az egymással való közösség által is erősítse és helyes kezdeményezéssel közös értekezleteket is tartott lelkészek és tanítók számára. A jelentés megállapítja, hogy a nehéz viszonyok között kevés volt az alkalom arra, hogy a lelkipászorok elméleti tanulmányokba elmerülhessenek, ezért összejöveteleiken túlnyomó részt gyakorlati kérdések megbeszélésével foglalkoztak. Bár ez a különbségtétel elmélet és gyakorlat között nem egészen helytálló, öröndetes, hogy a Felsőbaranyai egyházmegyében hat lelkészi missziói kör

havonként tartott összejövetelt, több helyen gyülekezeti napokkal egybekötve. Ezenkívül lelkészi csendesnapokat is tartottak a lelkipásztori hivatás és szolgálat kérdéseinek vizsgálatával. Egyházmegyei közgyűlésünk a munka tovább folytatására nézve újabb határozatokat hozott, amelyek közül ki kell emelni, hogy minden kör gondoskodjék legalább 6 továbbképző előadásról, amelyek fele theologiai szakkérdéssel foglalkozzék. A köri értekezletek látogatását kötelezőnek mondták ki és negyedévenként jelentést kívánnak.

A missziói jelentésekből megállapítható, hogy némelyik egyházmegye a lelki építő és közösségépítő lelkészi összejöveteleket komolyan gyakorolta, így pl. a Budapesti, Pestkörnyéki és a Solti jelentések részletesen szólnak erről.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a Felsőbaranyai egyházmegye lelkipásztorainak elmélyedő közösségi munkáját örömmel veszi tudomásul és továbbfolytatására Isten áldását kéri. Egyben felhívja a többi egyházmegyét, hogy a lelkipásztori theologiai továbbképzés és ezzel együtt a lelkipásztorok lelki közösségének ápolása terén ismerjék föl az idők sürgető jeleit és munkájukról tegyenek jelentést.

41. jkvsz

A Külsősomogyi egyházmegye javaslata a külföldi segélyeknek a gyülekezeti missziói munkában való felhasználására.

A Külsősomogyi egyházmegye olyan irányú közbenjárást kér, hogy a külföldi reformátusok adományából az egyházmegyék is részesüljenek a gyülekezetekben végzendő missziói munkáik lehetővé tételére.

(H) Egyházkerületi közgyűlés megállapítja, hogy az Egyetemes Egyháztanács újjáépítési osztálya rendkívül nagy anyagi segítséget nyújtott eddig is, különösen a legjobban sújtott gyülekezeteknek, s jelentékenyen előmozdította a missziói munka lehetőségeit is.

42. jkvsz

Egyházkerületi missziói lelkészi jelentés.

43. jkvsz

A budapesti egyházmegye közgyűlése előterjesztette, hogy az egyetemi és főiskolai hallgatók száma 2.000-ról 3.500-ra növekedett, ezen kívül a kollégiumok jelentős mértékben megsaporodtak. A róm. kat. egyház a legtöbb egyetemen, sőt egyes kollégiumokban külön egyetemi lelkésszel gondoztatja ifjúságát s a különböző pártok világnézeti nevelő tevékenysége is nagy mértékben megnövekedett. Az egyházmegyei közgyűlés a meglévő egy egyetemi lelkészi állás mellé feltétlenül szükségesnek látja még két egyetemi ill. főiskolai lelkészi állás szervezését. Mivel azonban az egyetemi és főiskolai hallgatók túlnyomó része vidéki, azt a kérést terjeszti elő, hogy a két új egyetemi lelkészi állást 1/3-1/3 részben a budapesti egyházmegye, a dunamelléki egyházkerület és az egyetemes konvent tartsa fenn.

(H) Egyházkerületi missziói bizottság teljes mértékben magáévá teszi a budapesti egyházmegye álláspontját és a maga részéről a két új egyetemi lelkészi állás szervezését szükségesnek látja. Az anyagi vonatkozású kérdést a számszékhez teszi át.

44. jkvsz

A dunamelléki egyházkerület ifjúsági megbízottja bemutatja a külsősomogyi, pestkörnyéki és vértessaljai egyházmegyék ifjúsági jelentéseit. Ezekből megállapítható, hogy 9 egyházmegyéből csak 3 egyházmegyében működik a régi RKIE szervezet. Külsősomogy szerint a 12-21 éves ifjak száma 870, amelyből 202 az ifjúsági munkába bevont ifjú. 3 gyülekezetben van szervezett ifjúsági munka 42 taggal. Otthona négy egyesületnek van. Saját és egyházi célra 2500 forintot teremtettek elő. A pestkörnyéki egyházmegye 14 gyülekezetéből 11-ben folyik rendszeres ifjúsági bibliás munka. 3 gyülekezetben a munka gyenge vagy egyáltalán nincs. A vértessaljai egyházmegyében indulás tapasztalható. Sajnálkoznak, hogy otthonok, könyvtárak megsemmisültek és azért panaszkodnak, hogy a RKIE központ nem törődik velük. A körzeti konferenciák igen népesek.

(H) A dunamelléki egyházkerület közgyűlése a külsősomogyi, pestkörnyéki és felsőbaranyai egyházmegyék ifjúsági munkájáról bemutatott jelentést tudomásul veszi.

45. jkvsz

Püspök úr az elnökség és az egyházkerületi közgyűlés nevében meleg szavakkal köszönt a közgyűlésben megjelent Kuyper Katalin úrhölgyet, aki a nagynevű holland teológus, államférfiú Kuyper Ábrahám még életben lévő egyetlen gyermeke. Üdvözlésében megemlékezik a holland nép és a holland református testvérek áldozatos szeretetéről, amely megnyilatkozott népünk és egyházunk nehéz sorsának felkarolásában. Ennek jelentősége annál nagyobb most, mert a holland nép éppen úgy áldozatává lett a német elnyomó megszállásnak és kifosztásnak, mint a magyar nép. Holland testvéreink áldozatának jelentősége azért nőtt meg a mi szemünkben. Isten áldásába és kegyelmébe ajánlja Kuyper Katalin úrhölgyet és a holland testvéreket.

46. jkvsz

Elnökség a délelőtti ülést 13 óra 15 perckor berekeszti.

47. jkvsz

Elnökség a folytatólagos ülést 15 óra 30 perckor megnyitja.

48. jkvsz

A budapesti egyházmegye az 1947. június 27-én tartott ülésén 18. sz.a. hozott határozatával kimondta, hogy a budapesti református gimnázium gazdasági hivatali vezetői állást szervez és megbízta az igazgatótanácsot, hogy ez állás szabályzatát alkossa meg és az őszi egyházmegyei közgyűlésnek mutassa be.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az állás szervezését jóváhagyóan tudomásul veszi s felhívja a budapesti egyházmegyét, hogy a szabályzatot tudomásvételre az egyházkerületi közgyűlésnek mutassa be.

49. jkvsz

A pestkörnyéki református egyházmegye 1947. október 8-án tartott közgyűlése 46. sz.a. hozott határozatával Mády Gyula egyházmegyei tanácsbírónak az egyházi VIII. tc. 5.§-ának módosítása tárgyában tett indítványával kapcsolatban kimondta, hogy az egyházhatósági és közalapi járulékok kivetése szempontjából ne a hívek lélekszáma, hanem a nyilvántartott adófizető egyháztagok száma vagy az egyházközség jövedelmezőségének mértéke vételesség alapul. Egyben szükségesnek ítélte, hogy az egyház életének irányításában csak azok vehessenek részt, akik az egyház iránti ragaszkodásuknak odaadásukkal és áldozatkészségükkel bizonyosságát szolgáltatják, ezért az egyházi I. tc. 23.§-a 2. bekezdésének c) pontját olyképpen kívánja módosítani, hogy az egyházközségek szavazatának számmértéke szempontjából csakis a választók névjegyzékébe felvett egyháztagok vételesség számításba.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a határozatot, amely törvénymódosítást ajánl, az egyetemes konvent útján a zsinat elé terjeszti.

50. jkvsz

Az egyetemes konvent elnökségi tanácsa az 1946. évi november 8-án tartott ülésén 34. sz.a. hozott határozatával felhívta az egyházkerületeket és egyházmegyéket, hogy a pestkörnyéki egyházmegyének a nyugdíjintézet vagyonának gyümölcsöztetésére vonatkozó javaslatára észrevételeiket sürgősen tegyék meg. E határozat alapján a felsőbaranyai, külsősomogyi, pestkörnyéki, solti, tolnai és vértessaljai egyházmegyék felterjesztették ez ügyben hozott határozataikat.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a beérkezett határozatokat érdemi elintézés céljából az egyetemes konvent elé terjeszti.

51. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye 1947. október 22-i közgyűlésén 34. sz.a. hozott határozatával jóváhagyta a nagykőrösi egyházközség presbitériumának 1947. február 13-án tartott ülésén 4. sz.a. hozott határozatát. Ebben a határozatában a nagykőrösi presbitérium kimondta, hogy az egyházközségnek meghagyott 100 kat. hold földből a két lelkipásztor javadalmi földjét külön-külön 34. kat. hold és 800 négyszögölre egészíti ki, a kántornak pedig az igénybevett 534 négyszögöl javadalmi földje helyet egy

kat. hold földet juttat, a megmaradt 30 kat. hold földet pedig az egyházközség közszükségleteire gyümölcsözteti. A presbitérium ezt a határozatot egyhangúlag hozta a fellebbezéssel az ellen senki nem élt.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a nagykőrösi presbitérium határozatát jóváhagyja.

52. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 1947.évi október 2-i közgyűlésén 30. sz.a. hozott határozatával az egyházkerületi közgyűlés elé terjesztette a szentendrei egyházközség presbitériumának azt a kérését, hogy az egyházkerület az egyetemes konvent útján tegyen a kormánynál javaslatot a reverzálisok eltörlése tárgyában. A reverzálisok felekezeti békétlenséget idéznek elő és feldűlják a családi otthonok harmóniáját.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a javaslatot az egyetemes konvent elé terjeszti.

53. jkvsz

Németh Győző somogytúri lelkipásztor 1947.évi október 31-én 194/1947. sz. alatt fellebbezéssel élt a külsősomogyi egyházmegye 1947. szeptember 16-i közgyűlésének határozata ellen. Az egyházmegyei közgyűlés ebben a határozatában megállapította, hogy a somogytúri lelkészi javadalmi és tanítói javadalmi föld területe meg van abban a nagyságban, ahogyan régen telekkönyvezték, abból semmi sem vészett. Abban az esetben, ha Németh Győző somogytúri lelkipásztor úgy véli, hogy javadalmi földje, melyet használ, nem egyezik meg a díjlevélben feltüntetett föld nagyságával, méresse fel és csak azután tegyen előterjesztést a kérdés rendezésére.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyei közgyűlés fellebbezéssel megtámadott határozatát helyes indokainál fogva jóváhagyja.

54. jkvsz

A budapesti egyházmegye 33/1947. számú határozatával pártolólágg terjeszti fel Balogh A. Sándor okleveles lelkész budapesti lakos volt nemzetgyűlési képviselő kérelmét lelkészi jellegének hatálybantartása tárgyában.

Balogh A. Sándort a konventi bíróság a bugyii egyházközségben viselt lelkipásztori állásától az 1941. évben elmozdította. 1941. áprilistól 1943. március haváig Törökbálint-Budaörs fiókegyházközségekben szolgált, mint segédlelkész. Itteni működése alatt a zsidó áttérések körül elkövetett szabálytalanságai miatt a világi s az egyházi bíróság előtt eljárás indult ellene, amely eljárás a világi bíróság előtt vádelejtéssel s az egyházi bíróságnál felmentéssel végződött. 1943. óta lelkészi tevékenységet nem folytat, részben katonai szolgálatot teljesített, részint a lakása szerint illetékes Budapest-szabadságtéri egyházközség lelkipásztoránál jelentkezett, szolgálatát felajánlotta, de elegendő lelkészi munkaerő állván rendelkezésére, a lelkészi munkába bevonására ott nem volt szükség.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a budapesti egyházmegye javaslatára Balogh A. Sándor budapesti lakos okleveles lelkészi jellegének hatálybantartását egy évre megállapítja. Felhívja folyamodót, hogy további folyamatos kérelme előterjesztéséhez rendszeres lelkészi szolgálat végzését igazoljon.

55. jkvsz

A budapesti egyházmegye közgyűlése 28/1947. számú határozatával pártolólágg terjeszti fel dr. Máthé Elek okleveles lelkész, szolgálattételre a vallás és közoktatásügyi minisztériumban beosztott állami titkár, budapesti lakos kérelmét lelkészi jellegének további hatályban tartása tárgyában.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Máthé Elek okleveles lelkész, budapesti lakos lelkészi jellegének hatályban tartását egy évre megállapítja.

56. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 37/1947. számú közgyűlési határozatával pártolólágg terjeszti fel dr. Rúzsás Lajos okleveles lelkész, pécsi lakos, egyetemi könyvtár osztályvezető kérelmét lelkészi jellegének további hatálybantartása tárgyában. A nevezett amellet, hogy jelen hivatás a lelkészi jelleggel ellentétben nem áll, a siklói egyházközségben, lelkipásztor édesatyja mellett végez lelkészi szolgálatokat.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Rúzsás Lajos okleveles lelkész, pécsi lakos lelkészi jellegének hatályban tartását egy évre megállapítja.

57. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye közgyűlése 38/1947. számú határozatával pártolólágg terjeszti fel Vöröss Kálmán okleveles lelkész, szentlőrinci lakos gazdasági középiskolai tanár kérelmét lelkészi jellegének további hatálybantartása tárgyában. Folyamodó amelltt, hogy jelenlegi hivatása a lelkészi jelleggel nem áll ellentétben, a szentlőrinci fiókegyházközség lelki vezetését és hitoktatói teendőit is ellátja.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Vöröss Kálmán okleveles lelkész, szentlőrinci lakos lelkészi jellegének hatályban tartását egy évre megállapítja.

58. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 32/b/1947. számú közgyűlési határozatával pártolólágg terjeszti fel Becske Lajos okleveles lelkész kispesti lakos, állami elemi iskolai igazgató kérelmét lelkészi jellegének további hatálybantartása tárgyában. Folyamodó, akinek jelenlegi hivatása a lelkészi jelleggel nincs ellentétben, a kispeszt-rózsatéri egyházközségben komoly lelkészi munkát végez.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Becske Lajos okleveles lelkész kispesti lakos lelkészi jellegének hatályban tartását egy évre megállapítja.

59. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 34/a/1947. számú közgyűlési határozatával pártolólágg terjeszti elő dr. Halmi János okleveles lelkész, theologiai magántanár újpesti lakos, a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosa kérelmét lelkészi jellegének hatályban tartása tárgyában. Folyamodó a politikai körülmények kényszerítő hatása alatt Gyömrőn viselt lelkipásztori állásáról lemondani kényszerült. Jelenlegi hivatása a lelkészi jelleggel nincs ellentétben, s igazolja azt is, hogy az újpesti egyházközségben végez lelkészi szolgálatokat.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Halmi János okleveles lelkész, theologiai magántanár újpesti lakos lelkészi jellegének hatályban tartását egy évre megállapítja.

60. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 35/1947. számú közgyűlési határozatával pártolólágg terjeszti fel Kovács József okleveles lelkész pestscenterzsébeti lakosnak, a csepeli Weisz Manfréd gyár üzemi tisztviselőjének kérelmét lelkészi jellegének hatálybantartása tárgyában.

Folyamodó lelkészi képesítését az 1937. évben a tiszántúli egyházkerületben szerezte meg. Tényleges segédlelkészi szolgálatot nem teljesített s mint bejegyzett segédlelkész bocsáttatott el a tiszántúli egyházkerület kötelékéből, 1943. év január havában. Már 1943. május havától kezdve a csepeli Weisz Manfréd gyár kötelékében áll. Rendszeres lelkészi szolgálat végzését nem igazol.

(H) Egyházkerületi közgyűlés folyamodó kérését nem teljesíti s megállapítja, hogy Kovács József pestscenterzsébeti lakos okleveles lelkész lelkészi jellegének hatálya szünetel.

61. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 34/1947. számú közgyűlési határozatával pártolólágg terjeszti fel Máthé Elek okleveles lelkész, rákosligeti lakos állami tanító kérelmét az egyházkerületbe bekebelezése és lelkészi jellegének hatálybantartása tárgyában.

Folyamodó lelkészi képesítését az erdélyi egyházkerületben szerezte. Kolozskarán volt lelkipásztor. Mint menekült lelkész kapott beosztást a dunántúli egyházkerület püspökétől a marcelházai egyházközségbe. Ez az egyházközség megválasztotta őt lelkipásztorául, de a lakosságcsere folytán szolgálati helyét elhagyni kényszerült. 32 évi lelkészi szolgálat után mint menekült lelkész lelkészi szolgálati beosztást nem kapván, tanítói állásra kinevezést kért és kapott. Igazolja, hogy úgy a rákoshegyi mint a rákosligeti egyházközségben végzett és végez lelkészi szolgálatokat.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Máthé Elek okleveles lelkész rákosligeti lakost az egyházkerületbe bekebelezi s lelkészi jellegének hatályban tartását egy évre megállapítja.

62. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 32/1947. számú közgyűlési határozatával pártolólágg terjeszti fel Pati Nagy Dénes okleveles lelkész pezsztenterzsébeti lakos OTI tisztviselő kérelmét lelkészi jellegének további hatálybantartása tárgyában. Igazolja, hogy a pezsztenterzsébet-klapkatéri gyülekezetben végez lelkészi szolgálatokat.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Pati Nagy Dénes okleveles lelkész lelkészi jellegének hatályban tartását újabb egy évre megállapítja.

63. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 33/a/1947. számú közgyűlési határozatával pártolólágg terjeszti fel dr. Tarr Kálmán okleveles lelkész mátyásföldi lakos, vallás és közoktatási minisztériumi osztálytanácsos kérelmét lelkészi jellegének további hatálybantartása tárgyában.

Folyamodó, akinek jelenlegi hivatása a lelkészi jelleggel nem áll ellentétben, a mátyásföld-cinkotai egyházközségben végez értékes lelkészi szolgálatokat.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Tarr Kálmán okleveles lelkész lelkészi jellegének hatályban tartását további egy évre megállapítja.

64. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegye közgyűlése 34/1947. számú határozatával pártolólágg terjeszti fel dr. Nagy László okleveles lelkész budapesti lakos telepítésügyi s.titkár kérelmét lelkészi jellegének további hatálybantartása tárgyában.

Folyamodó igazolja, hogy elbetegesedett lelkipásztor édes atya kiségitőjeként a töki gyülekezetben végez lelkészi szolgálatot. Nagymérvű hivatali elfoglaltsága mellett ez a családi körülmény magyarázza azt, hogy nem a lakóhelye szerint illetékes gyülekezetben végez lelkészi szolgálatokat.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Nagy László okleveles lelkész budapesti lakos lelkészi jellegének hatályban tartását újabb egy évre megállapítja.

65. jkvsz

A solti egyházmegye közgyűlés 16/1947. számú határozatával elutasító javaslattal terjeszti elő Szalay Károly okleveles lelkész bajai lakos, elhagyott javak kormánybiztossági megbízott kérelmét lelkészi jellegének további hatálybantartása tárgyában.

Az elutasító javaslat szerint a folyamodó nem végzett rendszeres szolgálatokat s személyi és erkölcsi minősültségéről nem csatol be semmiféle bizonyítványt.

Folyamodó az egyházmegye elutasító javaslatáról értesülvén terjedelmes beadvánnyal fordul közgyűlésünkhöz, amely beadványához személyi minősülésére vonatkozóan okmányokat csatol s rámutat azokra a szolgálatokra, amelyeket jelenlegi hivatásában telepés egyházközségeink és híveink érdekében végzett. A személyi minősülésre vonatkozó adatokat az egyházmegye elnöksége is megerősítette nyilatkozatában.

(H) Egyházkerületi közgyűlés különösen méltányolva folyamodónak a lelkészi hivatás iránt kifejezésre juttatott ragaszkodását, Szalay Károly okleveles lelkész bajai lakos lelkészi jellegének hatályban tartását újabb egy évre megállapítja.

66. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 34/1947. számú közgyűlési határozatával felterjeszti javaslatát a háborús viszonyok következtében elértéktelenedett vagy megcsonkult díjlevéli javadalmi tételek miként leendő pótlása tárgyában.

(H) A javaslat az egyetemes konventre felterjesztetik.

67. jkvsz

A budapesti egyházmegye folyó őszi közgyűlése 18. számú határozatával javaslatot tett egyes gyülekezeti szavazat számértékének újabb megállapítására.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a budapesti egyházmegye kellőleg megindokolt javaslatára a budapest-szabadságtéri egyházközség szavazatának számértékét 5-ben, a pozsonyi úti egyházközségét

5-ben, a Baross-téri egyházközségét 4-ben, a kelenföldi egyházközségét 5-ben, a külső-üllői úti egyházközségét 2-ben, ezzel az egyházmegye gyülekezetei szavazatának össz számértékét 71-ben állapítja meg. A most alakult budapest-rákosfalvai missziói egyházközség szavazata számértékének megállapítását mellőzi, mert a lelkeszi állás ez idő szerint még nincs betöltve.

68. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye esperese elutasító javaslattal felterjeszti a rákosliget-keresztúri társ egyházközségeknek azt a kérését, hogy az ide vonatkozó egyházmegyei határozat megváltoztatásával egyházkerületi közgyűlés határozzon a rákosliget-keresztúr-rákoshegyi társ egyházközségek által fenntartott s jelenleg is betöltött vallásoktató lelkeszi állás beszüntetése tárgyában.

A társ egyházközségek szétválásával és anyásodásával kapcsolatos ezen kérésnek indoka az az aggodalom, hogy ha a Rákosliget-keresztúr anyásul, időlegesen két lelkeszi állás fenntartásának a terhe nehezedne rájuk. A pestkörnyéki egyházmegye elutasító javaslatának jogilag teljesen kifogástalan indoklása az, hogy egy meglevő és betöltött vallásoktató lelkeszi állás beszüntetése felől határozni nem lehet.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a kérelmet elutasítja. Megnyugtatja azonban a rákosliget-keresztúri presbitériumot, hogy az anyásodása folytán vállalt lelkeszi állás fenntartása mellett s a várható személyi megoldásokra is tekintettel a vallásoktató lelkeszi állásnak időleges fennmaradása semmi anyagi kockázatot reá nézve nem jelent. De a szóban levő vallásoktató lelkeszi állás szervezéséről annak idején a rákosliget-keresztúri és rákoshegyi társ egyházak együttesen határoztak s így az állás megszüntetése felől is közösen kell határozniok s az állás fenntartása a határozat létrejöttéig a társ egyházközségek közös feladata és terhe marad.

69. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 33/1947. számú közgyűlési határozatával pártolólag terjeszti elő Magyarbóly egyházközség kérelmét az egyházközségnek állandó káplántartó helyül elismerése tárgyában. Kérést azzal indokolja meg folyamodó egyházközség, hogy az egyházközségben 86, a hozzátartozó 11 szórványban pedig 105 tanköteles gyermek vallásoktatását kell ellátni s a nagy kiterjedésű egyházközség szétszórtságban élő híveinek hatékony gondozása nehéz feladatot ró a lelképásztorra.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a kérelmet pártolólag terjeszti fel az egyetemes konventre. Ugyanakkor azonban azt is sajnálattal megállapítja, hogy az egyházkerület rendelkezésére álló segédlelkészi kongrua egységek igénybe vannak véve s az egyházkerület nem tudja biztosítani, hogy a segédlelkészi állás állami támogatásból lesz fenntartható.

70. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 37/1947. számú határozatával a Balaton partvidék református népességének s főleg az ott nagy számban üdülés kereső dolgozók lelki igényének szolgálatára egyházmegyei missziói lelkeszi állás létesítését mondotta ki, megalkotván a lelkeszi állás díjlevelét is.

A díjlevel tartalmilag nem megfelelő, mert az államsegélyesnek tervezett lelkeszi állás helyi javadalmát az állami IX. fizetési osztály illetményének megfelelő összegben állapítja meg, ami egyenesen kizárja a kongruára való igényt. Nem jelöli meg a díjlevel, hogy a helyi javadalmat a javadalmasnak ki és milyen módon fogja kiszolgáltatni. Nem jelöli meg azt, hogy a lelkeszi nyugdíjintézeti állásfenntartó járulékot mely hatóság fizeti. Helytelen a díjlevelben az esetleges lakáspénznek államsegélyből leendő kilátásba helyezése, mert az állam ez idő szerint nemhogy lakáspénzt nem ad a lelkészeknek, de a lakáspénzre eső hányadot a kongruás lelkészek állami járandóságából egyenesen levonja.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a külsősomogyi egyházmegyének egyházmegyei missziói lelkeszi állás szervezésére hozott határozatát megerősíti és jóváhagyja. A missziói lelkeszi állás díjlevelét megfelelő átdolgozásra visszaadja. A kerületi elnökség felhatalmazást kap az átdolgozott és helyesnek talált új díjlevel egyházkerületi jóváhagyására.

71. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 5/1947. számú tanácsülési határozatával felterjeszti jóváhagyásra a büssüi presbitérium szabályszerű határozatát a lelkésztanítói állás megszüntetésére s a tanítói állás újból megszervezése s ezzel kapcsolatban a lelkészi díjlevél módosítása s az újonnan megszervezett tanítói állás díjlevelének megállapítása tárgyában.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a büssüi egyházközség presbitériumának a lelkésztanítóság megszüntetése, a tanítói állás újból megszervezése tárgyában hozott határozatát, nemkülönben a bemutatott tanítói díjlevelet megerősíti és jóváhagyja. Tudomásul veszi a lelkészi díjlevél szükségessé vált módosítását, de utasítja az egyházközséget, hogy a módosított lelkészi díjlevelet egyházfőhatóságilag jóváhagyásra mutassa be.

72. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 13/1947. számú közgyűlési határozatával felterjeszti a Becefa-zsibóti egyházközség presbitériumának határozatát a II. számú tanítói állás megszervezése és díjlevelének megállapítása tárgyában.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a Becefa-zsibóti egyház presbitériumának határozatát a II. tanítói állás megszervezése tárgyában s a bemutatott II. sz. tanítói díjlevelet megerősíti és jóváhagyja.

73. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 14/1947. számú közgyűlési határozatával felterjeszti a zalátai egyházközség presbitériumának szabályszerű határozatát a II. számú tanítói állás megszervezése és javadalmának megállapítása tárgyában.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a zalátai egyházközség presbitériumának a II. számú tanítói állás megszervezése és javadalmának megállapítása tárgyában hozott határozatát s a II. tanítói állás bemutatott díjlevelét megerősíti és jóváhagyja.

74. jkvsz

A budapesti egyházmegye bemutatja f. évi júniusi közgyűlése 23. számú határozatát, mellyel megállapítja a Budapest-rákosfalvai missziói anyaegyházközség pontos politikai határait.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a budapesti egyházmegyének a Budapest-rákosfalvai missziói anyaegyházközség politikai határait megállapító határozatát megerősíti és jóváhagyja.

75. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegye felterjeszti 52/1947. számú közgyűlési határozatát, mellyel a Zámoly egyházközséghez tartozó Gánt szórvány, illetve politikai község Vértesszirma nevű lakott részének református népességét Zámoly egyházközségtől elcsatolja s mint külön szórványt egyházigazgatás és lelkigondozás tekintetében Csákvár egyházközséghez csatolja. Erre az intézkedésre azért volt szükség, mert e lakott helyen a református népesség a telepítés következtében jelentékenyen megsaporodott s a szükségessé vált intenzívebb lelkigondozást Csákvár könnyebben tudja ellátni, mint a távolabb eső Zámoly egyházközség.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a vérteszaljai egyházmegye határozatát Vértesszirma lakott helynek mint szórványnak Csákvár egyházközséghez csatolása tárgyában megerősíti és jóváhagyja. Az új szórványbeosztásról az egyetemes konventet nyilvántartás végett értesíti.

76. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 43/1947. számú határozatával hozzájárult ahhoz, hogy a kurd-csibráki egyházközséghez tartozó Mucsi népes szórvány leányegyházközséggé szervezkedjék s megerősítette a tanítói állás megszervezésére s a tanítói díjlevél megállapítására vonatkozó presbitéri határozatokat.

A leányegyházközséggé szervezkedés és a tanítói állás megszervezésének anyagi feltételeit a hívek hozzájárulása mellett az is biztosítja, hogy az egyházközség 30 hold földjuttatásban részesült, melyből 10 hold föld kántori javadalmi föld címén, 15 hold pedig lelkészi javadalmi föld címén engedélyezett.

A bemutatott díjlevéllel szemben több rendbeli aggály merült fel. Az első az, hogy a díjlevél mint kántortanítói díjlevél állapított meg anélkül azonban, hogy a tanítói és kántori javadalmi tételek külön választottak volna. A tanítói államsegély megállapítása szempontjából ez feltétlenül szükséges s a javadalmas érdekében áll. A másik aggály a tanító helyi javadalmának az egyháztagok teherbírásával szinte arányban nem álló magas összegben való megállapítása. Kívánatos, hogy az egyházközség vezetősége előzetesen tárgyalja le a tanítói helyi javadalmi hozzájárulás ügyét a vallás- és közoktatási minisztériummal, amely hatóság bizonyára hozzájárul ahhoz, hogy a tanító helyi javadalma a mindenkori kezdő tanítói javadalmazás bizonyos százalékában állapíttassék meg. A díjlevél hiányos azért is, mert a kántortanító köteleseit nem állapítja meg.

A leányegyház megszervezésével kapcsolatban felmerül annak szükségessége is, hogy az anyaegyház és a leányegyház kölcsönös jogviszonyai rendeztessenek. A leányegyház lelkeszi javadalmazásra is kapott 15 hold földet. Az egyezségi okiratban például megállapítandó lesz, hogy ez a javadalmi föld, illetve annak élvezete kit és milyen mértékben illet meg s ennek fejében a leányegyház milyen szolgáltatásokat kíván az anyaegyház lelkésztől stb.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a külsősomogyi egyházmegyének Mucsi szórvány leányegyházközséggé alakulása tárgyában hozott határozatát megerősíti és jóváhagyja, s a szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

Ugyancsak megerősíti és jóváhagyja a mucsi leányegyház presbitériumának a tanítói állás szervezésére vonatkozó határozatát. Utasítja azonban az egyházközség presbitériumát, hogy a tanítói helyi javadalom ügyét a vallás- és közoktatásügyi minisztériummal tárgyalja le az egyházközség érdekeinek szem előtt tartásával. Válassza külön a tanítói és kántori javadalmat s evégből állítson ki külön kántori díjlevelet. A vallás- és közoktatásügyi minisztériummal folytatott tárgyalás eredményének megfelelően állítson ki új tanítói díjlevelet. Mindkét díjlevél a jövedelmi tételek mellett tüntesse fel a javadalmas szolgálat köteleseit is. A díjlevelek fokozatos egyházfőhatósági jóváhagyásra bemutatandók, az egyházkerületi elnökség pedig felhatalmazást nyer arra, hogy a beérkező és megfelelőnek talált díjleveleket jóváhagyja.

Utasítja végül egyházkerületi közgyűlés a kurd-csibráki anyaegyház s a mucsii leányegyház presbitériumait, hogy kölcsönös jogviszonyaikat egyezségi okiratban rendezzék s azt jóváhagyásra szintén bemutassák.

77. jkvsz

Az Alsónyék egyházközséghez tartozó Bátaszék szórványban a reformátusok száma a lakosságcsere következtében jelentősen megnövekedett. A szórvány református híveinek szabályszerűen kinyilvánított óhajára a tolnai egyházmegye 41/1947. számú közgyűlési határozatával hozzájárult ahhoz, hogy a szórvány fiókegyházközséggé szerveződjék s az új fiókegyház gondozására bízta mindazokat a szórványokat, amelyek a telepítések következtében most keletkeztek, s mindennemű lelkipozítás nélkül vannak és közelségük folytán ennek a fiókegyháznak az érdekkörébe tartoznak.

Az érdekelt Alsónyék egyházközség a fiókegyházközség megalakulását örömmel veszi tudomásul s megállapítja, hogy a két egyházközség között rendezésre váró jogi kérdések nincsenek.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a tolnai egyházmegye határozatát Bátaszék fiókegyházközséggé szervezése tárgyában megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti. Ugyankor felhívja az egyházmegyét, névszerint jelölje meg azokat a szórványokat, amelyeket egyházigazgatás és lelkipozításra Bátaszékhez kíván beosztani.

78. jkvsz

A Dunaföldvár egyházközséghez tartozó Herczegfalva szórvány református népessége a telepítések folytán jelentősen megnövekedett. Az egyháztagok szabályszerűen kinyilvánított óhajára a tolnai egyházmegye 42/1947. számú közgyűlési határozatával hozzájárult a szórványnak fiókegyházközséggé szervezkedéséhez annak megállapításával, hogy az anyaegyház és a fiókegyház között rendezésre váró jogi kérdések nincsenek.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a tolnai egyházmegye határozatát Herczegfalva szórványnak fiókegyházközséggé szervezése tárgyában megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

79. jkvsz

A tolnai egyházmegye 43/1947. számú közgyűlési határozatával a Bonyhád egyházközséghez tartozó Kakasd szórvány református híveinek szabályszerűen kifejezett óhajára hozzájárult a szórvány fiókegyházközséggé alakulásához annak megállapításával, hogy az anya- és fiókegyház között rendezésre váró jogi kérdések nincsenek.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a tolnai egyházmegye határozatát Kakasd szórvány fiókegyházközséggé alakulása tárgyában megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

80. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegye 37/1947. számú közgyűlési határozatával az érdekelt egyháztagok szabályszerűen kinyilvánított óhajára s az érdekelt egyházközségek hozzájárulásával kimondotta, hogy a Nagylók politikai község lakott részét képező, egyházhatóságilag Pusztaszabolcs egyházközséghez tartozó Szilfamajor fiókegyházat Sárbogárd egyházközséghez csatolja át. Ugyanakkor a már Sárbogárdhoz tartozó Nagylók szórványt fiókegyházközséggé szervezi úgy, hogy Szilfamajor külön fiókegyházközség jellege megszűnik s Nagylók fiókegyházközségbe beleszabakozik. Ugyancsak önálló fiókegyházközséggé szervezi a Nagylók politikai község lakott részét képező Kislók református népességét, nemkülönben az ugyancsak Nagylók politikai község lakott részét képező Felsőkörtvélyes református népességét. E pontokon a református népesség a telepítések következtében jelentősen megnövekedett s e most alakul három fiókegyházközség szorosabb kapcsolata s külön lelkesi gondozás alá helyezése előkészítő lépése egy missziói egyházközség megalakulásának. Megállítást nyert az is, hogy az új szervezkedéssel kapcsolatban rendezést kívánó jogi kérdések az anyaegyház és a fiókegyházközségek között nincsenek.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a vérteszaljai egyházmegye határozatát Nagylók, Kislók és Felsőkörtvélyes fiókegyházközségek megalakulása tárgyában, továbbá Szilfamajor fiókegyházközségnek Pusztaszabolcs anyaegyházától Sárbogárd anyaegyházhoz csatolása s ugyanakkor külön fiókegyházközségi jellegének megszűnése s Nagylók fiókegyházközségbe becsatlakozása tárgyában megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

81. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegye 35/1947. számú közgyűlési határozatával a tinnyei egyházközséghez tartozó Perbál szórvány református híveinek szabályszerűen kinyilvánított óhajára a szórványnak fiókegyházközséggé alakulásához hozzájárult s tudomásul vette az anyaegyház és a fiókegyház kölcsönös jogviszonyait rendező egyezséget.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a vérteszaljai egyházmegye határozatát Perbál szórványnak fiókegyházközséggé alakulásáról megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

82. jkvsz

A budapesti egyházmegye őszi közgyűlése 31/1947. számú határozatával hozzájárult ahhoz, hogy a Budapest-Kálvin-téri egyházközségnek a Király utca, Nagyatádi Szabó utca, Erzsébet körút, Rákóczi út és Somogyi Béla körút által határolt részéből missziói fiókegyházközséget szervez. E határozatával az egyházközség nemcsak az ott lakó hívek hatékonyabb lelkipozását kívánja szolgálni, de ugyanakkor teológiai akadémiánk mindenkor hallgatói részére munkaterületet kíván biztosítani a lelkipozástorkodás gyakorlati teendőinek megismerésére és elsajátítására. A missziói fiókegyházközség anyagi élete biztosítottnak látszik a mintegy 1915 nyilvántartott adózó egyháztag hozzájárulásából.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a budapesti egyházmegye határozatát a Budapest-Kálvintéri egyházközség egy részének missziói fiókegyházközséggé alakulása tárgyában megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

Közgyűlésünk örömmel üdvözli a Budapest-Kálvintéri egyházközség ama célkitűzését, hogy missziói fiókegyházközsége megszervezésével alkalmat és lehetőséget kíván teremteni teológiai akadémiánk hallgatóinak arra, hogy a lelkipozástorkodás gyakorlati feladataival megismerkedhessenek és

magukat azokban gyakorolhassák. Az egyházközség és a teológiai akadémia vezetőségének erre vonatkozó tárgyalásait nagy fontosságúnak tartja s azok eredményéről jelentést kér.

83. jkvsz

A Nagycsepely anyaegyházhoz tartozó Kötcsé leányegyházközség közönsége szabályszerűen kinyilvánította azt az óhaját, hogy anyaegyházközséggé kíván szervezkedni olyképpen, hogy az új anyaegyházközség egyházigazgatása és lelkiigondozása alá kívánja vonni a Nagycsepely anyaegyházhoz tartozó Teleki fiókegyházat és Karád szórványt, a Kapoly egyházhoz tartozó Meggyes-Csicsalpuszta fiókegyházat, a Kőröshegy anyaegyházhoz tartozó Kereki fiókegyházat és Pusztaszemes szórványt.

Az érdekelt anyaegyházközségek közül Nagycsepely Kötcsé anyásításához hozzájárul, Teleki fiókegyházközségnek Kötcséhez csatolását a leghatározottabban ellenzi s az átcsatolás ellen nyilatkoznak Teleki fiókegyházközség tagjai és presbiterei is. A szintén érdekelt Kőröshegy és Kapoly egyházközségek nem nyilatkoztak.

A külsősomogyi egyházmegye 45/1947. számú határozatával Kötcsé anyaegyházközség szervezkedése ellen foglalt állást, viszont az egyházmegye esperese e határozat hozatala után tett előterjesztésében határozottan kinyilvánítja, hogy Kötcsé anyásítása fontos közegyházi érdekeket szolgál és kellően megindokolt törekvés. Be is mutatja az egyházmegye részéről megerősített lelkészi díjlevelet.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Kötcsé leányegyházközségnek anyaegyházközséggé szervezését kimondja. a bemutatott lelkészi díjlevelet az egyházmegyének visszaadja, mert annak egyházmegyei megerősítése egy elutasító egyházmegyei határozatra való hivatkozással nyilván tévedésből vagy elnézésből történt. Az új anyaegyház területi kiterjedése, szervezeti alakulása felől az érdekelt Kőröshegy és Kapoly egyházközségek határozatainak meghozatala után új javaslatot kér az egyházmegyétől rámutatván arra, hogy Teleki fiókegyházközség átcsatolását egyházigazgatás és lelkiigondozás szempontjából sem tartja kívánatosnak.

Az egyházmegye részéről megfelelő hivatkozással megerősített díjlevél megerősítésére és jóváhagyására az egyházkerületi elnökség felhatalmazást nyer.

84. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 23/1947. számú közgyűlési határozatával hozzájárult ahhoz, hogy a Budafok anyaegyházhoz tartozó Budaörs fiókegyházközség a presbitérium és az egyháztalálkozó szabályszerűen kinyilvánított óhajának megfelelően anyaegyházközséggé szervezkedjék s megerősítette a szabályszerűen megalkotott lelkészi díjlevelet. Az érdekelt Budafok egyházközség az anyásításhoz hozzájárult s megállapította, hogy a két egyházközség között rendezésre váró jogi kérdések nincsenek.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a pestkörnyéki egyházmegye határozatát Budaörs fiókegyház anyaegyházközséggé alakulása tárgyában megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

85. jkvsz

A pesti egyházmegye 42/1947. számú közgyűlési határozatával hozzájárult ahhoz, hogy a Pestszentimre anyaegyházhoz tartozó Gyál fiókegyház, a presbitérium és az egyháztalálkozó szabályszerűen kinyilvánított óhajának megfelelően anyaegyházközséggé szervezkedjék s megerősítette a lelkészi állás szabályszerűen megalkotott díjlevelét. Az érdekelt Pestszentimre egyházközség az anyásításhoz hozzájárult s megállapította, hogy a két egyházközség között rendezésre váró jogi kérdések nincsenek.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a pesti egyházmegye határozatát Gyál fiókegyháznak anyaegyházközséggé szervezése tárgyában megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról az egyetemes konventet nyilvántartás végett értesíti.

86. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 22/1947. számú közgyűlési határozatával hozzájárult a Pestszentlőrinc-ersébettelepi missziói egyházközség szabályszerűen kinyilvánított óhajára ahhoz, hogy a fiókegyházközség anyaegyházközséggé szervezkedjék s megerősítette a presbitérium által megalkotott szabályszerű lelkészi díjlevelet.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a pestkörnyéki egyházmegyének a Pestszentlőrinc-erzsébettelepi missziói fiókegyházközségnek anyaegyházközséggé alakulása tárgyában hozott határozatát megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

87. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 2/1947. számú közgyűlési határozatával hozzájárult ahhoz, hogy az eddig társegyházközségi viszonyban élő Rákosliget-keresztúr és Rákoshegy egyházközségek a társegyházközségi viszonyt megszüntetve két külön és önálló anyaegyházközséggé szervezkedjenek. E szervezeti változás megállapodásai szerint a társegyházközségek által közösen fenntartott lelkipásztori állás fenntartása ezután a rákoshegyi egyházközség feladata lesz, a lelkészi állás megállapított állami kiegészítésre való igénye is a rákoshegyi lelkészi állás számára van fenntartva, s a rákosliget-keresztúri egyházközség szervez új lelkészi állást. A rákosliget-keresztúri anyaegyházközség új díjlevelét az egyházmegye megerősítette s bemutatja. A szétváló egyházközségek kölcsönös jogviszonyai egyezségi okirattal szabályszerű rendezést nyertek. A Rákoshegyi anyaegyházközség nem mutatta be a szervezeti változás folytán módosuló új lelkészi díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a pestkörnyéki egyházmegyének Rákosliget-keresztúr és Rákoshegy társegyházközségek külön és önálló anyaegyházközséggé szervezkedése tárgyában hozott határozatát megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

Megerősíti közgyűlésünk a rákosliget-keresztúri anyaegyházközségek új lelkipásztori állásának díjlevelét. Ugyanakkor felhívja a rákoshegyi anyaegyházközséget arra, hogy a szükségessé vált lelkészi díjlevelét mutassa be.

88. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegye közgyűlése 38/1947. számú határozatával hozzájárult ahhoz, hogy a Páty anyaegyházhoz tartozó Budakeszi missziói fiókegyházközség az érdekelt egyháztagok szabályszerűen kinyilvánított óhajára anyaegyházközséggé szervezkedjék s megerősítette a presbitérium által megalkotott szabályszerű lelkészi díjlevelet. Az elbocsátó egyházközség annak megállapításával, hogy rendezésre váró jogi kérdések a két egyházközség között nincsenek, az anyasodáshoz örömmel hozzájárult.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a vérteszaljai egyházmegye határozatát Budakeszi missziói fiókegyházközségnek anyaegyházközséggé szervezkedése tárgyában s a bemutatott lelkészi díjlevelet megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

89. jkvsz

Molnár Gusztáv okleveles lelkész budapesti lakos okmányai bemutatásával a püspöki hivatal útján kéri egyházkerületünkbe bekebelezését és segédlelkészi állományba felvételét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés utasítja a folyamatot, hogy kérelmét a lakóhelye szerinti illetékes egyházmegye esperese útján és javaslatával terjessze elő.

90. jkvsz

A solti egyházmegye esperese felterjeszti a jánoshalmi fiókegyház vezetőségének kérelmét a fiókegyháznak állandó káplántartó helyé leendő nyilvánítsa s a segédlelkész részére kongrua engedélyezése tárgyában.

(H) Egyházkerületi közgyűlés értesíti a solti egyházmegye esperesét, hogy állandó káplántartó helyül nyilvánítsra csak anyaegyházközségnek van igénye. A kérelmet tehát Jánoshalma fiókegyház anyaegyházközségnek presbitériuma illetékes előterjeszteni. Természetesen a kérelem indoklása az lesz, hogy az anyaegyházközség az állandó káplántartóhelyül kijelölését azért igényeli, mert fiókegyházközséggé intenzív lelkigondozása érdekében szüksége van segédlelkész beállítására.

91. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 37/a/1947. számú közgyűlési határozatával egyházmegyei missziói segédlelkészi állás szervezését mondotta ki. Az egyházmegyei missziói segédlelkész feladata volna a

telepítések során benépesült szórványok lelkigondozása. A missziói segédlelkész javadalmát államsegélyből remélik. Munkakörét és szolgálati helyét az esperes állapítaná meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a külsősomogyi egyházmegye határozatát egyházmegyei missziói segédlelkészi állás szervezése tárgyában megerősíti és jóváhagyja. Felhívja azonban az egyházmegye figyelmét arra, hogy az egyházkerület rendelkezésre álló segédlelkészi kongrua egységek ez idő szerint már igénybe vannak véve. Ajánlatos tehát, hogy az egyházmegye a gondozás alá kerülő egyháztagok anyagi hozzájárulását is vegye számba és igénybe az egyházmegyei missziói segédlelkész javadalmának biztosításánál. Ez annál is inkább megoldható, mert a telepes községekben az egyházi élet támogatására földjuttatás igényelhető.

92. jkvsz

A pesti egyházmegye 9/1947. számú közgyűlési határozatával felterjeszti a tahitótfalui egyházközség presbitériumának határozatát az V. számú tanítói állás megszervezése és javadalmának megállapítása tárgyában bemutatja az V. számú tanítói állás szabályszerű díjlevelet.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a tahitótfalui egyházközség presbitériumának V. tanítói állás szervezésére vonatkozó határozatát és a bemutatott V. tanítói díjlevelet megerősíti és jóváhagyja.

93. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye elnöksége jelenti, hogy a legutóbb anyásult Kispest-Rózsátér, Pesthidegkút, Mátyásföld-Cinkota, Szemeretelep-Ganzkertváros és Piliskörnyéki missziói egyházközségek lelkipásztori állásokat szabályszerűen és jogerősen betöltötték, az új lelkipásztorok állásaikat elfoglalták, ennél fogva szükségessé vált ezen egyházközségek szavazata számértékének megállapítása. Javasolja, hogy a felsorolt egyházközségek szavazatainak számértéke az egyházi törvény vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően egyben-egyben állapíttassék meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a pestkörnyéki egyházmegyébe kebelezett Kispest-Rózsátér, Pesthidegkút, Mátyásföld-Cinkota, Szemeretelep-Ganzkertváros, Piliskörnyéki missziói egyházközség szavazatainak számértékét egyben-egyben állapítja meg. Erről a püspöki hivatalt nyilvántartásba vétel végett értesíti.

94. jkvsz

Egyházkerületi tanácsunk szeptember 19-én tartott ülése 15. számú határozatával bizottságot küldött ki annak a kérdésnek a tanulmányozására, hogy az egyházhatósági járulékok, közelebbről az egyházkerületi járulékok a gyülekezetek s az egyházmegyék mai megváltozott viszonyai között hogyan volnának méltányosan kivethetők. E bizottság bemutatja november 6-án tartott ülése jegyzőkönyvét, a hozzácsatolt tanulmányt s javaslatait a következőkben teszi meg:

a) A bizottság a lélekszám helyesbítések iránti igények felől azt javasolja, hogy a járulékkivetések szempontjából az egyházmegyék lélekszáma maradjon a legközelebbi népszámlálás eredményének közzétételéig változatlan. Azonban minden egyházmegye a maga gyülekezetei megváltozott helyzetének megvizsgálásával végezzen el egy megfelelő lélekszám korrekcióit. E helyesbítés vegye tekintetbe a lélekszám csökkenéseket, de a lélekszám gyarapodásokat is, de a lélekszámkorrekció végső eredménye egyezzen meg az egyházmegye hivatalosan megállapított összlélekszámával.

b) A bizottság az egyházkerületi közigazgatás és intézmények fenntartása költségvetési hiányának az egyházmegyékre áthárításánál javasolja, hogy kerületünk továbbra is kövesse azt a régi gyakorlatát, hogy e költségvetési hiánynak az egyházmegyék között leendő szétosztását végezze el az esperesi és gondnoki kar. E testület az igazságos és méltányos tehermegosztás érdekében vegye figyelembe ne csupán az egyházmegye lélekszámát, hanem az adófizető egyháztagok számában beállott változásokat, az adófizetési kötelezettségüknek tényleg eleget tevő egyháztagok számát, az egyházi adóterhek mértékét. Az erre vonatkozó adatok bekérendők. Az egyházmegyére eként megállapított egyházkerületi járuléknak az egyházközségre áthárítását az egyházmegye a helyesen keresztülvitt lélekszámkorrekció szerint végezze el. Mivelpedig az egyházkerületi járulék az egyházkerületi költségvetés és háztartás nélkülözhetetlen részét képezi, egyházkerületi járulék elengedését vagy csökkentését az egyházközségek az egyházkerulettől nem igényelhetik. S ha mégis elháríthatatlan okból valamely egyházközség az egyházkerületi járulék lerovását nem tudná teljesíteni, illetve arra képtelenné válna, az egyházmegyének

kell gondoskodnia arról, hogy a teherrészek a tehetősebb egyházközségekre áthárításával a kivetett járulék teljes összegében fedezve legyen.

Mivel az egyházkerület háztartásában komoly zavart okoz az egyházkerületi járulékok rendszertelen és késedelmes lerovása, javasolja a bizottság, intézkedjék az egyházkerületi közgyűlés afelől, hogy a kerületi járulék az egyházmegyéék által még a költségvetési év kezdete előtt vettessék ki a gyülekezetekre s a gyülekezetek e járulékokat havi előleges részletekben fizessék be az egyházmegyei pénztárba. Az egyházmegyei pénztárak a befolyó járulékokat késedelem nélkül továbbítsák az egyházkerülethez.

Szükségesnek tartja a bizottság a konvent figyelmét is felhívni arra, hogy az általa kivetni szokott országos járulékok miként leendő kivetésénél az itt megjelölt szempontokat tegye szintén mérlegelés tárgyává.

Benkő István esperes, bizottsági tag aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a gyülekezetek áldozatkészségét mind több indirekt úton való igény terheli meg, pl. a Nőszövetség, a Szeretetszövetség. Kívánatos, hogy az egyházkerület foglalkozzék ezzel a problémával és úgy rendezze a kérdést, hogy a gyülekezeteket az egyházi hatóságok hivatalos testületeinek és a helyi presbitériumnak hozzájárulása nélkül semmiféle indirekt járulékkal vagy gyűjtési igénnyel megterhelni ne lehessen

(H) Egyházkerületi közgyűlés a bizottság javaslatait elfogadja és határozattá emeli.

95. jkvsz

A tanügyi bizottság bemutatja az egyházkerületi tanügyi előadónak a bizottság által elfogadott jelentését az egyházkerület iskoláinak 1946-47. tanévi állapotáról. [Kiegészítés az 5604/1947.sz. püspöki irat alapján gépírásból.]

Tanügyi jelentés az egyházkerület iskoláinak 1946-47. tanévi állapotáról

Általában. Az 1946-47. iskolai évben iskoláink száma ugyanannyi volt, mint a háború előtt. Az elmúlt évben is 6 fiúgimnázium, 2 leánygimnázium, 6 polgári iskola és 2 líceum, illetve tanítóképző (1 fiú és 1 leány) működött egyházkerületünkben. Az általános iskolának a fokozatos kiépítése hozta magával, hogy gimnáziumainknak és polgári iskoláinknak az első két osztálya már az ált. iskola V-VI. osztálya néven szerepelt, így a gimnázium már csak 6, a polgári iskola pedig 2 évfolyamú volt mind. Kivétel a kecskeméti leánygimnázium, amelyik a volt I-IV. osztálya föl megnyitotta az V. gimnáziumi osztályt s így a múlt évben 3 évfolyamú volt.

Az egyetemes konvent az idén nem küldte szét a szokásos kérdőívet a múlt évi adatok összeállítására, így itt nem terjeszthetem elő abban az alakban az összesítő kimutatást. Jelentésemet az iskoláktól kapott adatok és az intézetek Évkönyve alapján állítottam össze.

Az iskolák külseje lassanként visszanyeri békebeli képét. A háborús sérüléseket túlnyomó részben kijavították: mindegyik iskola visszakerült saját épületébe, kivéve a szentendrei polgári iskolát, amelyik még mindig az internátus helyiségeiben szorong, mert a saját épületét az oroszok még nem adták vissza. A felszerelések és szertárak pótlása okoz még súlyos gondot a legtöbb helyen.

A tanári testületek tagjai - kevés kivétellel - a helyükön vannak. A tanulók száma emelkedik. A keretek tehát adva vannak, a munka zavartalanul folyhatnék, ha a nap-nap után felmerülő kisebb-nagyobb kérdések megoldása nem okozna nehézségeket.

Megnyíltak és megteltek az internátusok is a budapesti és szentendrei polgári iskoláé kivételével. Pécsen az egyházmegye fiúinternátust nyitott. Mindenütt nagy volt az érdeklődés irántuk, A legtöbb helyen a jelentkezésekhez mérten kevésnek bizonyult a rendelkezésre álló hely.

Az általános iskola. A magyar iskolaügy legfontosabb és legtöbbet tárgyalt kérdése ebben az évben is az általános iskola volt. A 70.000-1946. sz. vkm. rendelet rendelkezett az ált. iskola kiépítéséről, illetve annak módjáról. A rendelet erősen elméleti alapon mozgott, alig vetett számot a megvalósítás lehetőségeivel. Az autonom iskolák felé azzal igyekezett érvényt szerezni a rendeletben foglaltaknak, hogy nem alkalmazkodás esetén megvonja az államszegélyt, esetleg a nyilvánossági jogot is. Ezek szinte kivétel nélkül igyekeztek is alkalmazkodni hozzá s a lehetőségig végre is hajtották. Hogy az így előállott helyzetről tisztább képet kapjunk, főt. Püspök úr a tanév vége felé, máj. 31-én kelt 2278-1947. sz. körlevelében adatszolgáltatásra hívta fel az iskolákat. A jelentéseknek aug. 1-ig kellett beérkezniök, hogy a tanév tanulságait már magukban foglalják.

Ezek a jelentések a közép- és középfokú iskoláktól kevés kivétellel, a volt elemi iskoláktól azonban csak kb. a fele részben érkeztek be. Pedig nagyon kívánatos lett volna, hogy minden iskola

közölte volna a kérdőív szerint kívánt adatokat. Ezek nélkül nehéz tiszta képet kapni és adni az új iskolatípusról, amely pedig a magyar iskola történetében kétségtelenül döntő jelentőségű lesz, nemcsak az általános műveltség jövő sorsa szempontjából, de azért is, mert ehhez igazodik a ráépített magasabb fokú nevelés is és annak sorsát is erősen befolyásolja. Ezért kért már az egyetemes konvent is erre vonatkozó jelentéseket az egyházkerületektől, mert a magyar református iskolák és iskoláztatás helyzetét látnia kell, hogy azok jövőjéről megfelelőképpen gondoskodhassék, azt irányíthassa.

A beérkezett jelentésekből ismét kiviláglott az a már közismert tény, hogy az országosan teljesen azonosnak elképzelt ált. iskolai oktatás határozottan kettős irányt mutat a fejlődésében. - Kétségtelenül más a helyzet a közép- és középfokú iskolákból alakult ált. iskolákban, mint a többiben. Ezeknek megvan a megfelelő helyiségük, felszerelésük, a tanerőik, tehát a felső tagozatban megkívánt szakoktatásra itt lehetőség nyílik. Úgyszólván csak a neve változott az iskolának. Némi tantervi változás, egy-két új tárgy, új szempont az iskola munkájában alig jelent módosulást. Ezekben tehát a színvonal süllyedésétől nem kell tartani. Meglátták, vagy megérezték ezt a szülők is és természetes, hogy ahol csak lehetőség volt rá, gyermekeiket ilyen iskolába igyekeztek bejuttatni a négy alsó osztály elvégzése után. Ezért volt az ilyen iskolák internátusában is a szokottnál több jelentkező. Mivel pedig a tanterv az ált. iskolát az I-től VIII. osztályig egységesnek állapította meg, így a kultuskormány az alsó tagozat megnyitását is követelte a közép- és középfokú iskoláktól is. Ez meg is történt mindenütt, amit azt jelenti, hogy most már a 6. éves kortól kezdődőleg felekezeti iskolába járhat a tanuló ott is, ahol esetleg erre eddig nem volt módja. Nagy nyeresége ez egyházunknak még akkor is, ha az állam nehezen adja a segílyt az ilyen iskolák részére s így az anyagiakban nehézségekkel küzdő egyház részére megterhelést jelent.

Az ált. iskolának a középiskolával együttműködése több olyan kérdést vetett fel, mely még rendezésre vár. A rendelet az követelte, hogy az ált. iskola a középiskolától teljesen külön választassék és önálló igazgatás alá kerüljön. A hely szerint való elválasztást az egyebütt való elhelyezés nehézsége tette lehetetlenné. De sok szempont szólt amellett, hogy ez ne is történjék meg. Hogy csak egy-két dolgot említsek: ugyanazokat az iskolai felszereléseket, szertárakat használhatja mind a két fajta iskola, nagyobb részben ugyanazok tanítanak mind a két helyen, a középiskolás tanulóknak amazokra gyakorolt hatása komoly nevelőértéket jelent, stb. Ezekért és sok másért is mi nem szétválasztani, de éppen egymáshoz közelebb hozni igyekezünk iskoláinkat az által is, hogy egy-egy városban kollégiumi keretben foglaljuk össze s így egy nagy családi közösséget igyekezünk kialakítani köztük.

A külön igazgatás alá rendelés a budapesti, kiskunhalasi gimnázium és a kecskeméti leánygimnázium kivételével egyebütt megtörtént. Ez volt az első lépés a szétválasztásra. A másik az, hogy az állam a középiskolai tanárok egy bizonyos hányadát ált. iskolai tanároknak minősítette. Ezeknek azonban az önálló rendjét még nem szervezte meg. Fizetésüket a középiskolai ügyosztály tárcája terhére folyósítja most is. Ezeket a tanárokat a fenntartó középiskolai tanároknak választotta meg, az állam ilyenekül ismerte el. A helyzet tisztázatlansága veti fel azt a kérdést, vajon nem jár-e rájuk nézve ez az átminősítés valamilyen hátránnyal, jogfosztással? Ez nem csekély és érthető nyugtalanságot keltett az ilyen tanároknak. Éppen azért kívánatos, hogy ez a kérdés mielőbb teljesen és megnyugtatóan rendeztessék.

A tanári testületeknek rendszerint a nagyobbik része tanít mind a két iskolában. Most még tisztázatlan az a kérdés, hogy az együtt tartott értekezleteken a középiskolai tanároknak milyen jogai vannak az ált. iskolai ügyek tárgyalásánál, vagy viszont. Ma az ált. iskolának valójában csak annyi rendes tanára van, ahány az osztálya. De van emellett a gimnáziumi tanárok közül kétszer-háromszor annyi óraadója. Az iskola érdeke kívánja, hogy ezeknek helyzete rendeztessék.

Tisztázást kíván az ált. iskola közvetlen felettes hatósága vagy kormányzótestülete szervezetének a megállapítása. Mivel az ált. iskolát az I-től a VIII. osztályig egységesnek kell tekinteni, a volt iskolaszék és az igazgatótanács szerepkörét betöltő, testületet kell föléje szervezni. Szükséges, hogy az egyetemes rendezés céljából az egyházi főhatóság állapítsa meg a főbb irányelveket, amelyek alapján ezek a testületek megalakíthatók, olyan formán, mint ahogyan a polgári iskolák és gimnáziumok igazg. tanácsának szabályzatát elkészítette. Nem rendeződött az ált. iskolák helyzete az állami főfelügyeleti jog gyakorlása tekintetében sem. Az alsó tagozatra vonatkozó rendelkezéseket a miniszter közvetlen rendelkezése alá tartozó iskolákban a tanfelügyelő, vagy a körzeti iskolafelügyelő adja ki s ennek mintájára az autonóm iskolákban is ők bíznak meg az állami főfelügyeleti jog gyakorlásával. A felső tagozatban a főigazgató tölti be ezt a feladatot. De jön rendelkezés az alsó tagozat részére a főigazgatótól is, amint előfordult már az is, hogy a tanfelügyelő bírta meg a kiküldöttjét a felső tagozat látogatásával is.

Nincs elhatárolva tehát itt a két állami szervnek a munkaköre. Nyilvánvaló, hogy az 1935. VI. tc. rendelkezései ebben a vonatkozásban kiegészítésre szorulnak.

De nincs tisztázva még az ált. iskola kormányzásának, felügyeletének a rendje egyházi vonatkozásban sem, mi tartozzék ezekből az esperesi és mi a püspöki hivatal ügykörébe a 8 évfolyamú, egységes ált. iskolában. A kérdés sürgős rendezést kíván, hogy az illetékes egyházi hatóság az iskolát irányíthassa, a munkát ellenőrizhesse, a felelősséget érte vállalhassa.

Bármennyire igyekeznek is hangsúlyozni az ált. iskola egységességét és a legfelsőbb helyen igyekeznek is ilyenné tenni, a város és falu iskolái nyilvánvalóan erősen különböznek egymástól a felső tagozatban. Ennek oka jórészt a szakoktatás keresztülvitelének a nehézségeiben van. Amilyen könnyű ezt megvalósítani a középfokú iskolákkal kapcsolatos ált. iskolákban, éppen olyan nehéz faluhelyen. Pedig e nélkül az ált. iskola felső tagozata nem tudja pótolni a gimnázium, vagy polgári iskola I-IV. osztályát s akkor bekövetkezik a színvonal süllyedése.

A másik kérdés, ami a városi és falusi iskolák között a különbséget fokozza, a latin nyelv tanítása, amire a községekben alig van lehetőség. Ez megint a városi iskolákba törekvést erősítette. Legújabbán a miniszter az ált. iskoláknál törölte a latin nyelvet, mint szabadon választható tárgyat, hogy evvel a tanterv egységét jobban megvalósíthassa. Ha azonban ez a városi iskolákból is kiszorul, ez nagy értékvesztést jelent rájuk nézve. Ezért fordult egyházi főhatóságunk a miniszter úrhoz azzal a javaslattal, hogy a középfokú iskolákkal kapcsolatos és városi iskoláinkban maradjon meg a latin nyelv tanításának a lehetősége. Erre az előterjesztésre a miniszter úrtól még nem jött válasz, de főhatóságaink engedélye alapján iskoláinkban tanítjuk is. Az ált. iskolának a tervezet szerint nemcsak annyiban kellene egységesnek lenni, hogy az I-VIII. osztálya egy igazgató keze alatt legyen, hanem abban is, hogy ahol csak mód és lehetőség van rá, a tanterve is azonos legyen, ugyanazokat a lehetőségeket, előnyöket nyújtsa növendékeinek. Újból megfontolás tárgyává kell tehát tenni ezt a kérdést, - mindenesetre új középiskolai tanterv figyelembe vételével is.

Nagyon hiányzik az ált. iskola életéből a rá vonatkozó Rendtartás elkészítése és életbeléptetése. Az ez idő szerint alkalmazandó polgári iskolai rendtartás nem nyúlt mindenben kellő eligazítást a 8 osztályú ált. iskola részére. Az állami iskolák számára a köznevelési tanács már elkészítette a tervezetet. Ez bizonyára rövidesen meg is jelenik. Kívánatos, hogy ennek a nyomán - a mi viszonyainkhoz alkalmazva - mielőbb elkészíttesse az egyetemes konvent a nálunk alkalmazandó Rendtartást is. Csak annak megjelenése után várható az egyöntetű eljárás lehetősége iskoláinkban.

Általános - és teljesen jogosult - a panasz a tankönyvek hiánya miatt. Nyilvánvaló, hogy a reform életbeléptetésével nem tudott lépést tartani a tanításhoz és neveléshez szükséges eszközök előteremtése. Ennek több oka volt: a tankönyveket az új szellemnek megfelelően meg kellett íratni, nem utolsó sorban a papiroshiány, a könyvek kinyomatása, stb. De, hogy a felekezeti iskolák tankönyvei még az államiaknál is nehezebben kerültek forgalomba, ennek magyarázata abban is keresendő, hogy a kultuskormány az egységes tankönyvek használatához szívósan ragaszkodott. Így aztán tankönyveink csak mostanában kezdtek kikerülni a nyomdából. Ebből az következett, hogy sok iskola - kényszerűségből - az idő előrehaladott voltára tekintettel, az állami tankönyveket vezette be. E miatt az iskolákat nem érheti szemrehányás.

Azokban a községekben, ahol közép-, vagy középfokú iskola nincs, az ált. iskolára nézve a legsúlyosabb kérdés a felső tagozatban a szakoktatás kérdésének a megoldása. Kétségtelen, hogy az eredményben ez okozza a legnagyobb különbséget a városi és falusi iskolák között. Mert ehhez megfelelő felszerelés, szertár, stb. és mindenek előtt szakember kell. Ennek a nehéz kérdésnek a könnyebb megoldására rendelte el a 70.000-es rendelet a különböző fenntartók kezén levő ált. iskolai felső tagozatok együttműködését, a kooperációt. A fenntartók - nem alaptalanul - aggodalommal fogadták ezt a kényszermegoldási lehetőséget, mert a felekezeti jelleg elhalványulását, háttérbe szorítását féltették tőle. De, mint az adott viszonyok között egyetlen megoldási lehetőséget, mégis alkalmazták. Az elmúlt iskolai évben 26 iskolánk kért engedélyt együttműködésre. Egyházi főhatóságunk minden esetben hozzájárult a kooperációhoz, figyelve és várva az egyévi próbálkozás eredményeit, hatását. Az erre vonatkozólag kért adatok különbözők. Vannak helyek, ahol az iskola munkája zavartalanul folyt az ilyen osztályokban a másik egyház, vagy a község iskolájával, de a többség - felekezeti szempontból - elégedetlen ezzel a megoldással s van olyan is, amelyik semmi körülmények között nem kívánja ennek fenntartását - az egyenlő elbánás elvének a másik fél részéről háttérbe szorítása, a többségben levő másik felekezet helyzeti előnyének a kihasználása miatt. Inkább a több munkát, a nagyobb áldozatot vállalják.

Polgári iskolák. Polgári iskoláink sorsát megpecsételte az ált. iskola megteremtése. Ennek a rendeletnek a végrehajtása magával hozta, hogy ezek az iskoláink a lefolyt tanévben már csak két évfolyamúak voltak s 1949-ben - mint ilyenek - megszűnnek. Rájuk nézve csak két eset lehetséges. Vagy az ált. iskola felső tagozatának a keretei között folytatják tovább működésüket, vagy e fölé valamilyen, a helyi viszonyoknak megfelelő gyakorlati irányú iskolát állítanak fel. Ez azonban csak úgy lehet célravezető, ha nem ötletszerűen, hanem az egész egyházkerületben jól megfontolt tervszerűséggel történik a különböző iskolafajok elosztása, hogy a tényleges szükségleteket elégítsék ki, mert benépesülésre csak így számíthatnak. Erre vonatkozó elgondolásaikat jó előre, már most ki kell dolgozni.

Gimnáziumok. Ez idő szerint még nem mérhető fel az a hatás, melyet az iskolareform a magyar középiskola életében eredményez. Hogy a nyolc évfolyamú középiskola helyébe lépő négy évfolyamú mennyire felel meg majd kitűzött céljának, azt a gyakorlat, az új iskola kipróbálása igazolja. Az eredmény bizonytalanságát mutatja az is, hogy a legfőbb helyen még most is kísért az a gondolat, nem jó lenne-e öt évfolyamúvá tenni. Majd a főiskolák tudnak róla véleményt mondani, amikor az oda került hallgatók tudásáról, képzettségéről meggyőződtek. Tantervét az állam szabja meg. Az ismeretanyag közlését azonban itt sem tekinthetjük kizárólagos feladatnak. Azokat a nagy értékeket, amelyek évszázados iskoláinkat, a nagy kollégiumokat egyházi és nemzeti életünk legerősebb oszlopaivá tették, ebben a szűkebb keretű középiskolába is át kell vinnünk. És nem a tanterven, de a nevelőkön múlik az, hogy a 18 éves ifjú milyen lelki felkészültséggel lép ki onnan az életbe. Korunk az elvek harcának az ideje. A középiskola pedig az elvek formálásának a helye. Középiskolai nevelésünk ebben nyer különös jelentőséget. Ezért kell ragaszkodnunk minden áldozat árán is ezeknek fenntartásához.

Felmerül a kérdés, hogy a tervezett középiskolafajok közül változott viszonyainknak melyik felel meg a legjobban. Itt is arra kell gondolnunk első sorban, hogy az élet követelményeit kielégítsük. A tudományos képzés mellett a gyakorlati életpályára nevelés lehetőségeit kell megteremtünk. A jövő itt nagyobb előnyöket ígér. Úgy kell tehát megvalósítanunk az új iskolatípust, hogy tanulóinknak megadjuk a lehetőséget az ilyen irányú képzésre. 1949-ben meg kell nyitni a középiskola I. osztályát. Már most gondolni kell arra, hogy melyik fajta legyen az. De ezt is a legnagyobb körültekintéssel kell eldönteni, hogy egyházunk minden fajta továbbképzésre lehetőséget nyújthasson.

Így messziről nézve, az államhoz való viszonyunk békésnek, megnyugtatónak látszik. Valójában azonban az autonómia terén már sok csorba esett. Azelőtt az iskola fenntartására az egyház és állam kétoldalú szerződést kötött. Ma az állam egyoldalú megállapítással szabja meg az államsegélyek számát és a 15 % fenntartói járulék fizetésének a kötelezettségét. A B-listázások a szentesített törvények alapján választott nevelők sorsa felől való döntésre adtak szabad kezét az államhatalomnak. A nem-kötelező vallásoktatás kérdése, az egységes tankönyv bevezetésének kényszere legtermészetesebb jogainkba ütközik.

Az utóbbi időben mind gyakoribbá váló eset, hogy az állam iskoláink egy-egy tanárát - legtöbbször a legkiválóbbat - állami szolgálatba átlépésre hívja fel. Ebben a megdöbbentő az, hogy az illetők készséggel engednek az ilyen felhívásnak és sietnek otthagyni a felekezeti iskolát. Ez sokszor a tanév közben történik. Ehhez kikérik ugyan főt. Püspök úr hozzájárulását, de úgy állítják be a dolgot, hogy az átlépés megakadályozása antiszociális volna az illetővel szemben. Az így távozó helyébe a minisztérium ideiglenesen ad kiegészítőt, amilyen éppen akad, nem egyszer más vallásút. Így aztán nemcsak evang. vallású tanárok is tanítanak iskoláinkban, de róm. katolikusok is.

Hallatszanak olyan hangok, hogy a nevelőtestületekben gyengül az egyházhoz tartozás érzése, csökken az áldozatosság, a szolgálatkészség s mind ennél fontosabb az anyagi érdek. Van olyan panasz is, hogy az egyház nem veszi eléggé gondjaiba az alkalmazottait, az nem vállalja a több áldozatot. Így áll elő az elhidegülés a kettő között, aminek aztán mind a kettő egyformán kárát látja. Az idők vihára nem közelebb hozta azokat, akiknek éppen most kellene a legerősebben összefogni, hanem eltávolította egymástól. Ez csak szörványos jelenség, ami - hisszük - a rendes viszonyok helyreálltával eltűnik iskoláink életéből.

Régi sérelme a ref. középiskolai igazgatóknak, az államiakkal szemben, hogy az 1933.V.tc.108.§-a értelmében a ref. gimnáziumi igazgató első ízben két esztendőre választható s csak ennek elteltével hosszabbítható meg ez a tisztsége a szolgálati idejének a hátralevő részére. A kultuskormány ugyanis csak a véglegesen megválasztott igazgatókat osztja be az államiakkal azonos módon az igazgatói rendbe. Ennek folytán a mi iskoláink igazgatói az előlépéseknél és kinevezéseknél a velük egyenlő szolgálattal rendelkező államiakkal szemben két évi hátrányt szenvednek. Mivel egyházi

törvényeinktől már eddig is több vonatkozásban kénytelenek voltunk eltérni, pl. a helyettes tanárok alkalmazásának a kérdésében is, kívánatos volna itt is az állam által követett eljárást alkalmazni s az igazgatókat első ízben is végleges minőségben választani addig is, míg az egyházi törvény ide vonatkozó pontját a zsinat megváltoztatja. Ennek a több oldalról hangoztatott kívánságnak a teljesülése is erősítené a tanároknak a felekezeti iskolákhoz való ragaszkodását.

A múlt esztendő történetének igen jelentős mozzanata volt az az összejövétel, amelyet főt. Püspök úr f. év április 22-re Nagykőrösre hívott egybe a legégetőbb iskolai kérdések megtárgyalására. Egyházkerületünk iskoláinak és felettes hatóságainak a képviselői gyűlt össze ezen a napon a gimnázium dísztermében, hogy hitet tegyen egyháza és iskolája mellett és újból elkötelezze magát az érte való nemes és szent szolgálatra. Dr. Sebestyén Jenő: Az egyházi iskoláztatás teológiai alapjai címen tartott előadásban mutatott rá iskoláink hivatására, főt. Püspök úr Iskoláink alapkérdéseit tárta fel teljes világossággal és jelölte meg a követendő utat, amelyen ebben a kérdésben haladnunk kell. Az elhangzottak alapján az értekezlet megalakította a Református Iskolák Barátainak Szövetségét. A célkitűzéseit magában foglaló felhívását az egyházi élet széles köreibbe szétküldvén, csatlakozásra hívta fel a magyar társadalom minden olyan tagját, aki a határozatban kifejtett alap gondolatokat helyesli. A felhívásvisszhangjaként Külsősomogy 31 egyházközsége azonnal bejelentette a Szövetséghez csatlakozását, ugyanúgy Tiszafüred is. Közép- és középfokú iskoláinkban szintén megalakultak ezek a szövetségek. Ezekben az iskolák a szülők részéről olyan erkölcsi és anyagi támogatást találnak, amelyek birtokában bátran nézhetnek szembe a kívülről jövő esetleges vallásellenes kísérletekkel. A kecskeméti presbitérium ezzel kapcsolatban azt a javaslatot terjeszti elő: kérje fel az egyházkerület az egyetemes konventet, hogy hívja össze az iskolák vezetőit országosan a régi református kollégiumi szellem felélesztése lehetőségére. - Ha lassan és nehezen is, de ilyen öröndetes jelei mutatkoznak az iskoláink védelmére való tömörülésnek. Ügyelnünk kell azonban, hogy a református társadalomnak és iskoláinknak ez az egymáshoz közeledése ne lankadjon, az egyházért és iskoláért való áldozatosság és felelősség tudata el ne halványuljon és gyakorlatilag is megmutatkozzék.

Történelmünk elénk tárja a múltból az evangélium erejéből táplálkozó nagy kollégiumaink nemzetfenntartó értékét. A mai megpróbáltatások, nehézségek idején ezeknek képe elevenedik meg a köztudatban, az iskolák fenntartóiban és munkásaiban. Ezért a törekvés a régi kollégiumi rendszer felélesztésére. Az elmúlt esztendőben már több helyen megalakult a helybeli iskolákat magában egyesítő kollégium. Kívánatos, hogy ez megtörténjék mindenütt, ahol különböző fajta ref. iskola működik. Szükséges most már a helyileg készített kollégiumi szervezet és rendtartás összeegyeztetése és egységes kidolgozása, ami a kora tavasszal összehívandó igazgatói értekezlet feladata lesz, hogy a következő iskolai évre életbeléptethető legyen. Ugyanakkor nyer megoldást a Diákkormányzat kérdése is.

Líceumok és tanítóképzőintézetek. A líceumok és tanítóképzőintézetek legfontosabb kérdése az elmúlt iskolai évben a nevelőképző főiskola felállításának az előtérbe kerülése volt. Az iskolareform kapcsán kiadott miniszteri rendelkezés tette időszerűvé, de - mint hamar kiderült - a minisztérium különböző - főleg anyagi okokból - nem foglalkozott a megvalósításával. Kecskemét és Nagykőrös egyaránt szeretné az egyházkerület részére tervezett főiskolát megkapni. A Nagykőrösön f. év április 21-én tartott társfenntartói értekezleten minden érdekelt tényező, így a város is, komoly anyagi támogatást helyezett kilátásba az intézet részére, ha a több, mint 100 éves képző továbbra is ott marad.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1.) a jelentést tudomásul veszi,
2.) szükségesnek tartja az általános iskolák egységes kormányzati rendje megvalósíthatása érdekében, hogy az általános iskolák igazgatótanácsának szabályzata mielőbb elkészíttessék. Felkéri főt. Püspök urat szükséges intézkedés megtételére.

3.) bár a középiskolából az általános iskolához áttett tanárok jogi helyzetének a kérdésben az egyetemes konvent már leszögezte álláspontját, mely szerint nevezett tanárokat a középiskolai rendbe történt eredeti besorolásuk által szerzett jogaik élvezetére jogosultnak tekinti abban az esetben is, ha az általános iskola állományába tételük át, mégis újból felkéri az egyetemes konvent elnökségét, annak fokozott mértékben való ellenőrzésére, hogy az ilyen tanárok milyen vonatkozásban, különösképpen a kötelező heti óraszám, fizetés, előlépés és szolgálati idő kérdésében a középiskolai tanárokat megillető jogok élvezetében továbbra is megtartassanak. Felhívja az iskolák igazgatóit, hogy a testület tagjainak

esetleges ilyen sérelmeit a szükséges lépések megtétele céljából az egyházi főhatóságnak azonnal jelentsék be,

4.) a latin nyelv ált. iskolai tanításának kérdésében a ma érvényben levő gyakorlatot, mely szerint ezt az önként vállalkozók a gimnáziummal kapcsolatos ált. iskola felső tagozatában tanulhatják, úgy kívánja módosítani, hogy az önként vállalkozók - helyi tanterv keretében - a gimnáziummal nem kapcsolatos általános iskolák felső tagozatában is tanulhatják, azokon a helyeken, ahol annak tanítására szakképzett ember áll rendelkezésre,

5.) felkéri az egyetemes konvent elnökségét, szíveskedjék az állami ált. iskolák rövidesen kiadandó Rendtartásának megjelenése után iskoláink egységes ügyvitelének az érdekében a saját iskoláink részére is mielőbb elkészíttetni a Rendtartást,

6.) azokra a nehézségekre való tekintettel, amelyekkel ez idő szerint az általános iskolák felső tagozatában a szakoktatás megvalósítása jár, nem zárkozhatik el ezekre az osztályokra nézve a más fenntartókkal való együttműködés (kooperáció) alkalmazásától, de kívánatosnak tartja, hogy ez csak abban az esetben történjék, ha e nélkül a szakoktatás a felső tagozatban még nagyobb áldozatok árán sem volna lehetséges. Felhívja egyszersmind a fenntartókat és nevelőket, hogy ezeket az áldozatokat - átmenetileg - egyházi érdekből meghozni ne vonakodjanak,

7.) felhívja a polgári iskolák fenntartóit, hogy a jövő iskolai évvel megszűnő polgári iskola helyébe esetleg szervezni óhajtott más iskolafajra vonatkozó tervezetüket mielőbb készítsék el, s azt a püspöki hivatalhoz 1948. június 30-ig terjesszék fel, hogy az a jövő évi egyházkerületi közgyűlésen tárgyalható legyen,

8.) felhívja a gimnáziumok fenntartóit, készítsenek tervezetet arra vonatkozólag, hogy az 1949. szeptember 1-vel megnyíló négy évfolyamú középiskolának melyik tagozatát (gimnáziumot vagy szakiskolát) kívánják fenntartani s azt 1948. június 30-ig terjesszék fel a püspöki hivatalba, hogy az a jövő évi egyházkerületi közgyűlésen tárgyalható legyen,

9.) azzal a javaslattal fordul a zsinati tanács elnökségéhez, hogy addig is, míg a kérdés rendezése törvényhozási úton lehetséges lesz, a 310/1944. sz. zsinati felhatalmazás alapján ideiglenesen járuljon hozzá az igazgatóknak már első ízben is szolgálati idejük egész tartamára való megválasztásához, ezzel biztosítván az állami iskolák igazgatóival egyenlő elbánás lehetőségét,

10.) felhívja az iskolák fenntartóit, kövessenek el mindent, hogy az intézethez megválasztott érdemes tanárok szolgálati helyükön maradjanak, igyekezzenek részükre olyan lehetőségeket nyújtani, melyek a más helyre való vágyakozást kizárják. A tanárokat pedig emlékezteti arra a fogadalomra, melyet hivatalba-lépésük alkalmával tettek s kéri, hogy példaképpen járjanak elől iskolájuk és egyházuk szolgálatában és mint Krisztusnak hű szolgálói a megpróbáltatások idején is vállalják a nehezebb szolgálatot és nagyobb áldozatot,

11.) felkéri az egyetemes konvent elnökségét, hívja össze országosan az iskolafenntartók elnökségét és az iskolák vezetőit a régi ref. kollégiumi szellem felélesztési lehetőségeinek, illetve az egy helyen lévő iskolák kollégiummá szervezésének megbeszélésére.

96. jkvsz

A tanügyi bizottság bemutatja az egyházkerületi tanügyi előadónak a bizottság által elfogadott jelentését az általános iskolák 1946/47. tanévi állapotáról és a folyó tanév munkájának megkezdéséről. [Kiegészítés az 5606/1947. sz. püspöki irat alapján gépírásból.]

Tanügyi előadó jelentése az általános iskolák 1946-47. tanévi állapotáról és a folyó 1947-48. tanév megkezdéséről

Főt. Püspök úr 2278-1947. számmal kibocsátott körlevelére a közép- és középfokú iskolákkal kapcsolatos ált. iskolák részéről beérkezett adatok szerint az iskolák alsó két osztálya mindenütt mint ált. iskolai tagozat működött. 1945 előtt nem volt ref. elemi iskola Budapesten a ref. gimnázium és a Baár-Madas keretében, Kecskeméten, Kiskunhalason, Kunszentmiklóson, Dunavecén és Pécsen. Ezek a helyeken az alsó tagozatot mindenütt megszervezték Kunszentmiklós kivételével. Itt az alsó tagozat megnyitásának technikai akadálya volt. Megszervezését a folyó tanévre ígérte. Az ált. iskola tantervét mindenütt bevezették. A felső tagozatban a szakoktatás megoldásának akadálya nem volt, mert ezt a meglévő tanári testület végzi. Ezek közül az iskolák közül csak Gyöngyösön kötött megállapodást a felső tagozatban együttműködésre a helybeli evang. iskolával egy esztendőre. Mivel azonban az ev. egyház vállalt kötelezettségeinek nem tett eleget, a folyó tanévre az együttműködés már megszűnt. A szülők

szívesen adják gyermekeiket ebbe az iskolába, mert a ref. szellem megőrzését és a tovább tanulás lehetőségét itt biztosítva látják. Az igazgatás még egy kézben maradt a gimnáziuméval Budapesten mind a két iskolában, a kecskeméti leánygimnáziumban és Kiskunhalason. A felső tagozatban a szabadon választható tárgyak közül a latin nyelvet tanították a fiúgimnáziumban mindenütt, a kecskeméti leánygimnáziumban és Pécsen; az angol nyelvet Budapesten, Kecskeméten, Kiskunhalason, Kunszentmiklóson, Nagykőrösön; a németet a Baár Madasban, Gyönkön, Kecskeméten, Kiskunhalason, a budapesti skót iskolában, Dunavecén, Nagykőrösön és Szentendrén; a francia nyelvet Nagykőrösön és Pécsen. - Az állami felügyelet Kunszentmiklóson az alsó tagozat megnyitását követelte.

Az ált. iskola tantervére vonatkozólag aggodalommal látják a tanárok, hogy az állami rendelkezések a szabadon választható nyelveket nem sorozzák a marasztaló tárgyak közé. Iskolaváltoztatás esetén a szabadon választható tárgyak különbözősége zavart és nehézséget okoz. A tanyai, falusi, városi, vagy éppen fővárosi iskolák tantervének azonosítása megnyugtató módon nem vihető keresztül. A mennyiségtan anyaga kevés és hézagos. Általában kevesebb a követelmény, mint a középiskola megfelelő osztályaiban volt. - A ref. hitélet és az ált. műveltség színvonalának fenntartása szempontjából ezekben az iskolákban aggodalomra nincsen ok, amíg itt a közép-, vagy polgári iskolai tanárok tanítanak. Mivel pedig most már 6 éves kortól felekezeti iskolába jár a tanuló, a vallásos nevelésre több lehetőség nyílik. Figyelemre méltó azonban, hogy a tanítástervben láthatóan nem érvényesül a nemzetnevelés alapkövetelménye, amely a nemzeti tudatosság kialakítását tartja szem előtt. Amennyire az ált. iskolának a középfokú oktatásra való hatása ma megítélhető, valószínű, hogy az ált. iskolából a középiskolába lépésnél nagyobb lesz a zökkenő, mint eddig volt az elemi és a középiskola között, ami a középiskolai előhaladásban jelent majd nehézséget. Ezt a középiskolába lépők erősebb kiválogatása, illetve a tanulók hajlamainak jobban megfelelő iskolába irányítása ellensúlyozhatja.

Az ált. iskolának a közép-, vagy középfokú iskolától teljesen különválasztása a fenntartót súlyos anyagi kérdések elé állíthatja. Az állam által juttatott segély, illetve tanár kevés. A heti óraszám 22-24-re emelkedik, ami a maihoz képest a végzett munka minőségében okozhat visszaesést. Mivel az állam teherbíró képessége is erősen korlátozott s két osztályra az eddigi négy helyett csak háromnak az államsegélyét folyósítja, a fenntartó kénytelen a többletet vállalni.

Még egy dologgal kell számot vetni. Az állami ált. iskolában a tanítás ingyenes. Az egyház pedig csak úgy tudja fenntartani iskoláit, ha valamilyen címen díjat szed. Ha az állam a tanulókat még nagyobb szociális segélyben is tudja részesíteni, mint a felekezet, akkor az utóbbiak tanulóinak a száma valószínűen csökkenni fog.

Egészen másképpen szólnak az apró gyülekezetekből érkezett jelentések. Felsőbaranya 68 egyházközsége közül 46 küldött jelentést. Ezek szerint a törpe gyülekezetek kis létszámú iskoláiban az ált. iskola megvalósítása elé nagyon sok akadály gördül. Nincsenek meg hozzá a személyi és tárgyi feltételek. 56 gyülekezetben egy-egy tanító működik, 8-ban lelkész-tanító. Ezekkel a szakoktatás nem oldható meg. Második tanító beállítását pedig a gyülekezet nem bírja. A szomszédos községekkel való együttműködést a szülők nem akarják, mert nem szívesen küldik gyermekeiket 4-5 kilométer távolságra esetleg más jellegű iskolába, mikor helyben nagy áldozattal református iskolát tartanak fenn. Az ált. iskola tantervére egyáltalán nem tért át 14 iskola. Az 1-7. osztályban áttért 32 egyházközség. Páprádon a ref. iskola működése megszűnt, mert az állam nyitott iskolát. - A szakoktatást eddig sehol sem tudták megoldani. 11 helyen megállapodás nélkül folyt együttműködés más iskolával. Ez több helyen abból áll, hogy a más vallású tanulók - jórészt telepesek gyermekei - bejárnak a ref. iskolába, vagy fordítva. Csányosróban a ref. iskola az állammal működik együtt, szintén megállapodás nélkül. Itt a 8 éven felüli ref. növendékek csak heti 2 órai vallástanra járnak át a ref. iskolába. Harkányban a háború alatt elpusztult ref. iskola helyén a róm. kat. tanítóval felváltva tanítanak a róm. kat. iskolában. De a róm. katolikusok többségben lévén, igyekeztek elnyomni a reformátusokat, s januáriusban már fel is mondták a közösséget. A jelentés szerint a róm. katolikusokkal, vagy az állami iskolával való közösködésben a ref. szellem nem biztosítható a tanításban. De jobb megoldásra nem találnak módot. Egy-egy helyen körzeti ref. ált. iskola szervezésére gondolnak, mely a pécsi ref. ált. iskola fiókiskolája lehetne. A szülők a végletekig ragaszkodnak a ref. iskolához. az idegen nyelvek közül 6 helyen tanítják a németet. - A tananyagra és tantervre vonatkozólag az általános észrevétel az, hogy a falusi iskolákban a régi 8 osztályos népiskola tanterve megfelelőbb volt. Az ált. iskola tanterve túl bő, aminek elvégzésére egy tanerő képtelen. Kistótfalu tanítója szerint a vallástanítás ált. iskolai tanterve nagyon hiányzik. A ref. hitélet erősödését az ált. iskolától csak abban az esetben várják, ha kizárólag ref. tanerők működhetnek benne. A színvonal

emelkedése pedig csakis a szakosítás megvalósíthatásától függ. - Sellyén I-VIII. osztályú ált. iskola megnyitására tárgyalnak, ami valószínűleg a ref. iskola megszűnését jelenti. Vajszlón szeptemberben megnyílt az állami ált. iskola alsó tagozata, ami szintén a ref. iskola fennmaradását veszélyezteti.

A kecskeméti egyházmegyéből 17 egyházközség jelentése érkezett be. Itt valamennyiben áttértek az ált. iskolára. Hét községben csak alsó tagozat, a többiben felső tagozat is működik. De valamennyi ki akarja építeni a felsőt is, ha a szükséges anyagi támogatást megkapja. Abony a felső tagozatát az államnak adta át. Több helyen róm. katolikusokkal működnek együtt, ahol gimnázium van, annak a tanerői tanítanak a felső tagozatban. Az együttműködés idejét több helyen nem állapították meg. Ahol róm. kat. iskolával kooperálnak, ott mindenütt kisebbségben vannak a reformátusok. Két helyen Szent István-társulati kiadású könyveket használnak, a falakon keresztül van, dícsértessékkal köszönnek. Csak Gombán és Csengődön megnyugtató a helyzet. Felekezeti szempontból a felső tagozat kiépítése volna a kívánatos. A szülők idegenkedve fogadták az együttműködést. Az idegen nyelvek közül mindenütt tanítanak németet. E mellett latint Cegléden és Jászberényben. Az állami felügyelet Ceglédet, Jászberényt és Nagykőröst kiválóan minősítette. - A tananyagon jelentősebb módosításokat kívánnak. - A középiskolába átlépés nem fog zökkenő nélkül semmi.

Külső Somogyból 33 jelentés érkezett. - Nem mindenütt tértek át az ált. iskolára. A szülők ellenszenvvel fogadták az újítást. Kevés a kooperáló iskola. Főleg német nyelvet tanulnak, angolt kevés helyen. Református szellemű tankönyveket szeretnének. Súlyosabb panasz nincs, Tab véleménye szerint megint csak a városi gyermekek jutnak el a kultúra bölcsőjéig.

A pesti egyházmegye 19 egyházközsége közül kettőben nem tértek át az ált. iskolára. A felső tagozatban a szakoktatás a legtöbb helyen megoldható, de Alsónémediben két teremben 3 tanerő 240 gyermeket tanít. Kevés a másjellegű iskolával együttműködés. Alsódabason panasz van a ref. szellem háttérbe szorítása miatt, a szülők sürgetik a küllönválást. - Az idegen nyelvek közül csak a németet tanítják, de nem mindenütt. A ref. hitélet erősödése és az általános műveltség színvonalának emelkedése szempontjából nagyon különbözőek a vélemények.

Vértesalja 31 beérkezett jelentése szerint 26 iskola áttért az ált. iskola tantervére, 5 nem, tanerő hiányában. 14 iskolában nem volt szakoktatás. A több tanerős iskolákban mindenütt megvolt. Hat iskola egy évre szóló megállapodást kötött más iskolával együttműködésre, a többi öté nincs időhöz kötve. Ezek nagyobb része azonban nem tartja kívánatosnak az együttműködést, Bia kivihetetlennek mondja. A jelentés szerint "különösen azokon a helyeken, ahol a reformátusság kisebbségben van, érezhető az együttműködés mellett is az alárendeltség sokszor megszégyenítő átka." - Bárszentmikóson a közös iskolában róm. kat. tankönyveket használnak. Több helyről jelentik, hogy a róm. kat. egyház mereven elzárkózik a kooperálástól. Általános a vélemény, hogy ahol csak lehet, mindenáron önálló ref. ált. iskolát kell szervezni. Ha erre mód nincs, akkor fiókiskolává kell alakulni. 20 iskolában tanítják a német nyelvet, egyben az angolt is. Az állami felügyelet sehol sem emelt kifogást az iskola munkájával szemben, sőt elismerését fejezte ki több helyen. - A tananyagot általában nagynak, nehéznek tartják. - A hitélet kérdésével kapcsolatban a vélemény az, hogy együttműködő iskoláknál a ref. szellemű nevelés elerőtlenedik, ha nem lesz fokozottabb a belmisszió és az evangélizáció a tanulók között. Kívánatos, hogy a felső tagozatban a lelkipásztorok vegyék át a vallástanítást. A nagy létszámú iskoláknál pedig önálló hitoktatókra lenne szükség. Több helyen kifejezésre jut a kívánság, hogy az állam a beiskolázást szorgalmazza, a tanulókat az iskolába járásra kényszerítse, mert a mulasztások száma igen nagy. - Nagy feladatot jelent a fenntartókra az ált. iskola részére szükséges felszerelés, szertár, stb. előteremtése. - A vallástanítással kapcsolatban Pákozd megjegyzi, hogy zavar van az V-VIII. osztály vallástani anyagában. Jobb volt a régi 8 osztályos népiskola tananyagbeosztása. Az ált. iskolában ez ideig nincs bibliaismertetés.

Amint az ismertetett jelentésekből látható, a vidéki ált. iskolák legtöbbször nagy nehézségekkel küzd a reform megvalósítása terén. Nagy kérdés az államra nézve is, hogy apró községekben hogyan tudja az iskoláztatásnak ezt az új rendjét megteremteni. Még sokkal nehezebb a szegény és kis egyházaknak. Különösen akkor, ha az együttműködés a gyengébb félre olyan hátrányokkal jár, mint a jelentésekből kiténik. Nyilvánvaló, hogy a kooperálás csak kényszermegoldás. A jó az volna, ha az egyház mielőbb átvehetné ismét a felső tagozat tanítását is.

A folyó iskolai évet minden iskola az állami iskolákkal egy időben, szept. 15-én kezdte. Az alsó tagozat már négy évfolyamú a gimnáziummal és polgári iskolával kapcsolatos minden ált. iskolában, kivéve a kiskunhalasi ált. iskolát. A felső tagozat mindenütt 3 évfolyammal működik. A tanulók száma az előző évihez képest mindenütt emelkedett, kivéve Szentendrét ahol a létszám csökkent. A budapesti

gimnáziumban a 7. osztály már hármasklasz tagozatú. Budapestben a Juliánna iskola szintén megnyitotta a felső tagozatot.

A gimnáziumtól elválasztás folytán igazgatói megbízást kapott a folyó iskolai évre a Baár-Madasban Irányi Istvánné Pócsy Terézia, Gyöngyösön Pintér Sándor, Kecskeméten Soós Tamás, Nagykörösi Horváth Zoltán. Kunszentmiklóson végleges igazgató lett Lendvai József, Szentendrén szolgálati idejének hátralevő részére igazgatóvá választott Torma Gábor.

Rendes tanító lett Budapestben Bene Eszter és Papp Elemérné Kiss Irén, r. tanár Takács László és dr. Kiss Pál, - a Baár-Madasban r. tanító Benkő Ilona, Kovács Erzsébet és Nagy Ilona, Dunavécsén Szamosközi István és Bíró Katalin, Gyöngyösön r. tanár Szabó Károly és özv. Gáthy Gézánié, Kecskeméten r. tanító Tormási Mária és Decsics Erzsébet, Kunszentmiklóson r. tanító Somodi Lászlóné és dr. Kövendi Dénesné, Nagykörösi r. tanár lett Fruttus István, államilag beosztott tanító Sebestyén László és Sebestyén Lászlóné. Szentendrén állami beosztást nyert Szántó Józsefné Bessenyei Ilona és Szűcs Dénes kántortanító, Kiskunhalason r. tanító lett Zana Dezső, beosztott állami tanító erre az évre is Paczolay Gyuláné Aczél Edit és Sappal Mária.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1.) a jelentést tudomásul veszi,

2.) Torma Gábor szentendrei általános és polgári iskolai igazgatót ebben a minőségében szolgálati idejének hátralevő részére, továbbá Lendvai József kunszentmiklósi ált. iskolai igazgatót szolgálati idejének hátralevő részére állásában megerősíti,

3.) jóváhagyja a folyó iskolai évre a Baár-Madas leánynevelőintézetben Irányi Istvánné Pócsy Terézia, Gyöngyösön Pintér Sándor, Kecskeméten Soós Tamás, Nagykörösi Horváth Zoltán igazgatói megbízását,

4.) rendes tanári minőségében megerősíti Budapestben dr. Kiss Pált és Takács Lászlót, Gyöngyösön Szabó Károlyt és özv. Gáthy Gézániét, Nagykörösi Fruttus Istvánt,

5.) rendes tanítói minőségében megerősíti a budapesti fiúnevelőintézetben Bene Esztert, Papp Elemérné Kiss Irént, a Baár-Madasban Benkő Ilonát, Kovács Erzsébetet és Nagy Ilonát, Dunavécsén Szamosközi Istvánt és Bíró Katalint, Kecskeméten Tormási Mária és Decsics Erzsébetet, Kiskunhalason Zana Dezsőt,

6.) a bejelentett állami beosztásokat és óraadói megbízásokat a folyó tanévre tudomásul veszi.

97. jkvsz

A tanügyi bizottság bemutatja az egyházkerületi tanügyi előadónak a bizottság által elfogadott jelentését a polgári iskolák 1946/47. tanévi állapotáról és a folyó 1947/48. tanév megkezdéséről.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1.) a jelentést tudomásul veszi,

2.) Gyaraky Jenőt mint a polgári iskola és az 1. számú ált. iskola igazgatóját szolgálati idejének hátralevő részére ebben a minőségében megerősíti.

98. jkvsz

A tanügyi bizottság bemutatja az egyházkerületi tanügyi előadónak a bizottság által elfogadott jelentését a gimnáziumok és leánygimnáziumok 1946/47. tanévi állapotáról és a folyó tanév kezdetéről. [Kiegészítés az 5607/1946. sz. püspöki irat alapján gépírásból. Előadó dr. Ványi Ferenc.]

Tanügyi előadó jelentése a gimnáziumok és leánygimnáziumok 1946-47. tanévi állapotáról és a folyó tanév megkezdéséről

Hat gimnáziumunk lassanként visszanyeri a háború előtti képét. Ezt jórészt az előző iskolai évben végzett javítások eredményezték. Nagy erőfeszítéssel rendbehozta a folyó tanév kezdetére az épület sérüléseinek túlnyomó részét Kecskemét, Budapest. 1946. nov. elején Nagykörös is beköltözött saját épületébe. Azóta az épületen esett hibákat majdnem teljesen kijavította. Nagy elismeréssel emlékezik az Évkönyv arról a készségről, amellyel a város, annak iparosai a helyreállítási munkában az iskolát támogatták. De vannak még hiányok mindenütt. A vízvezeték, fűtőrendszer, az illemhelyek rendbehozatala, ablakok beüvegezése még hátra van s azután kerülnek sorra a szertárak. A tanítás azonban már a múlt évben is rendszeresen folyt. Téli kényszerzűnet mindenütt volt, a fővárosban 2-2 és fél hónap, a vidéken 1-2 hónap. A tananyagot azért elvégezték, az eredmény kielégítő. A tanév június második felében zárult

Budapesten, Gyöngyösön és Kecskeméten a humánus tagozat mellett reális tagozat is van.

Az iskolák benépesülése általában emelkedő arányt mutat. Budapesten 55-on felül, Gyöngyösön 200-on felül, Kiskunhalason valamivel több, Nagykőrösön ugyanannyi a beírt tanulók száma. De Nagykőrösön vannak leánytanulók is nyilvánosak, míg Halas leánytanulókat csak magántanulókkul vett fel a múlt évben. Kunszentmiklóson 210 körül volt a létszám, kerületünk legkisebb létszámú gimnáziuma pedig a kecskeméti, ahol a múlt évben 149 fiú és 8 leány nyilvános tanuló vétetett fel összesen. Itt említem meg, hogy a folyó iskolai évre már minden vidéki gimnáziumunk vett fel leány nyilvános tanulókat is. Általában több volt a szokottnál a magántanulók száma, ami a háború okozta helyváltoztatással, vagy az otthonba való visszatéréssel magyarázható.

Az intézetekben az ifjúság munkája is megindult. Bibliakör, önképzőkör, cserkészlet, sportkör, stb. megkezdte működését. Csendes napokat mindenütt tartottak. Az ifjúság valláserkölcsei magatartása ellen komoly kifogás nem merült fel. Ahol szükség volt rá, a tanulók is résztvettek az iskola újjáépítésében. Gyöngyösön a téli fűtéshez fakitermelést végeztek a tanulók 7 napig. Ugyanitt megalakult a diákönkormányzat. Nagykőrösön Diákkapitány működik. Az ifjúság nemcsak tanul, de alkalmat talál gyakorlati képességeinek a kifejtésére is. Az iskolai munka mindenütt imával kezdődik és végződik, iskoláink hagyományos szelleme él.

A személyi változások során először az eltávozottakról szólnak. Budapest a kora tavasszal elveszítette felejtethetetlen emlékű, kedves, mindenki által szeretett és becsült nyugalmazott tanárát: Csűrös Istvánt. Gyöngyösön gyászolja Kósa Ferenc lelkipásztort, igazgatótanácsa tagját és a pár héttel ezelőtt elköltözött Székely János volt diákját, tanárát és 16 éven át igazgatóját. Kecskeméten most bizonyosodott meg a már két évvel ezelőtt élte delén idegen földön elhunyt dr. Vetéssy Géza elvesztéséről. Kiskunhalason Sáhó János ny. tanárát veszítette el. Nagykőrösön a 47 éves korában váratlanul elhalt Márton Barna örökre eltávozása borította gyászba.

A szokottnál nagyobb a kiérdemesült tanárok száma is. Budapesten Bereczki Dezső, Jakus Kálmán, dr. Kónya Sándor, dr. Pethő István, Szalay Károly, Faragó József, Kecskeméten Klein Gyula, Kiskunhalason Szalay Károly, Nagykőrösön Bánóczy Endre és Faragó László ment teljes szolgálati idejének kitöltése után nyugalomba.

Egyéb változások: Budapesten a vallás- és közoktatásügyi miniszter Kiss Sándor r. tanárt minisztériumi szolgálatra kérte ki az egyházi főhatóságtól. Sain Márton a hadifogságból hazaérkezett. Rendes tanárrá választott Zana István és Muraközy Gyula. Óraadói megbízást kapott dr. Halka Sándor az egészségügyi órák ellátására. Hadifogságban van még Hajdú István, - Gyöngyösön végleges igazgató lett Tarnai Jenő. Megvált az intézettől Huszár Sándor lelkipásztor, aki a gimnáziumban 30 esztendőn át tanította a vallástant. Helyére Kiss István vallástanárral választott meg r. tanárral. Ugyancsak r. tanár lett itt Molnár Sándor, - Kecskeméten Molnár Lajos és dr. Rácz Endre, ugyanitt 2 évre igazgatóvá választották Szemerey Andort. - Kiskunhalason r. tanár lett Sebestyén Margit. A nyugalomba vonult magyar-latin szakos tanszékre itt nem akadt pályázó. Megvált az intézettől Komáromy Béla magyar-német szakos tanár. Kovács István testnevelési tanár a hadifogságból hazaérkezett és szolgálatba állt. - Kunszentmiklósnak az igazgatója: Miklóssy János és még egy tanára van hadifogságban. Nagykőrösön Hegyi Sándor jött meg a hadifogságból. Óraadó itt Kiss Lajos, Hetey Dániel, Páhán István és dr. Szabó József.

A Baár-Madas leánynevelőintézet helyreállítása az elmúlt tanév folyamán szintén nagy lépésekkel haladt előre. Az épület rongálódását csekély kivétellel helyreállították, az interntust teljesen rendbehozták, úgy, hogy most már minden része használható. Hátra van még a fűtőberendezés kijavítása, üvegezés, a berendezés és a szertárak anyagának pótlása. A nyár folyamán az egyházmegye 40.000 forintos segélye tette lehetővé a nagyon sérült épület ilyen arányú kijavítását. - Kecskeméten leánygimnázium 3 évi távollét után visszaköltözhetett saját otthonába. Elvégezték a legszükségesebb javításokat, amelyhez 25.000 forint állami segítséget kaptak. Itt is megvannak még ugyanazok a hiányok, mint más iskolában.

A tanév mind a két helyen a rendes időben kezdődött és fejeződött be. A tanítást csak a téli kényszerszünet szakította meg. A fűtési nehézségek miatt az őszi hónapokban rövidített órákat kellett tartani, Kecskeméten pedig a saját épületükbe költözésig váltakozó rendszerrel dolgoztak. Az ifjúsági egyesületekben mind a két helyen figyelemre méltó munka folyt. A valláserkölcsei és hazafias nevelés hatását kívülről jövő kísérletek nem rontották, mert a tanulók nem engedtek teret annak érvényesülésére. -

Beiratkozott Budapesten 382, Kecskeméten 83 nyilvános tanuló. A reformátusok arányszáma Budapesten 64 %, Kecskeméten 87 %.

Budapesten teljes szolgálati idejének kitöltésével nyugalomba ment dr. Ványi Ferenc igazgató Rendes tanárrá választatott Takách Judit. - Az egy évi ösztöndíjas tanulmányútra Amerikába utazott Harangi László helyettesítésére Benkő Vilma kapott erre a tanévre megbízást. - Mind a két intézet gyászolja egy-egy tragikus körülmények között elhunyt tanulóját: Budapest Ságodi Rózsa ált iskolai V/a. oszt., Kecskemét Nagy Magdolna gimn. III. oszt. növendékét.

A folyó tanévben a tanítás mind a két helyen a rendes időben megkezdődött és zavartalanul folyik.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1.) a jelentést tudomásul veszi,

2.) Székely János gyönki ref. gimnáziumi igazgatónak, Csűrös István budapesti és Sáhó János kiskunhalasi ref. gimnáziumi ny. tanárnak, dr. Vetéssy Géza kecskeméti ref. gimnáziumi és Márton Barna nagykőrösi ref. gimnáziumi óraadó és tanítóképzőintézeti beosztott állami tanárnak, valamint Kósa Ferenc lelkipásztornak, a gyönki ref. gimnázium igazgatótanács tagjának és Nagy Magdolna kecskeméti ref. leánygimnáziumi III. oszt. tanulónak emlékezetét fájdalmas kegyelettel iktatja jegyzőkönyvébe,

3.) a nyugalomba vonult igazgatóknak és tanároknak a nyugalom éveire jókívánságait fejezi ki,

4.) Huszár Sándor gyönki ref. lelkipásztornak a gimnáziumban 30 éven át a vallástanítás terén végzett buzgó és sikeres munkájáért elismerését és köszönetét nyilvánítja,

5.) állásában megerősíti Tornai Jenő gyönki ref. gimnáziumi igazgatót szolgálati idejének hátralévő részére, Szemerey Andor kecskeméti ref. gimnáziumi igazgatót két évre, Zana István és Muraközy Gyula budapesti, Kiss István és Molnár Sándor gyönki, Molnár Lajos és dr. Rácz Endre kecskeméti, Sebestyén Margit kiskunhalasi ref. gimnáziumi és Takách Judit Baár-Madas leánygimnáziumi r. tanárt,

6.) a bejelentett óraadói megbízásokat tudomásul veszi,

7.) köszönetet mond a budapesti egyházmegyének a Baár-Madas leánynevelőintézet részére adományozott 40.000 forint építési segélyért.

99. jkvsz

A tanügyi bizottság bemutatja az egyházkerületi tanügyi előadónak a bizottság által elfogadott jelentését a líceumok és tanítóképző intézetek 1946/47. tanévi állapotáról és a folyó tanév kezdetéről.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1.) a jelentést tudomásul veszi,

2.) megerősíti állásában dr. Balázs Béla, Pászkan Lilla és Tornyai Jenő kecskeméti, Naszály Sándor és Danóczy József nagykőrösi tanítóképzőintézeti r. tanárt, továbbá Szentkirályi Márta kecskeméti és Bíró Gyula nagykőrösi gyakorló iskolai tanítót,

3.) tudomásul veszi a bejelentett egy évre szóló alkalmazásokat és az óraadói megbízásokat.

100. jkvsz

A budapesti egyházmegye jóváhagyás és társfenntartói hozzájárulás végett felterjeszti az egyházkerülethez a Baár-Madas leánynevelőintézet mezőgazdasági leányközépfelkészítő felállítására tárgyában 1947. október 10-i ülésén 29. számmal hozott határozatát.

A Baár-Madas leánynevelőintézet igazgatótanácsa a közel jövőben élete lépő középiskolai reform kapcsán az ált. iskola folytatásaként működő négy osztályú leánygimnáziummal párhuzamosan a mai továbbképző tanfolyamból átalakítandó gyakorlati irányú mezőgazdasági leányközépfelkészítő felállítását határozta el. Mivel ennek a négy évfolyama elvégzésével egy év alatt tanítónői oklevél is szerzhető, így az iskola a gyakorlati irányú nevelés mellett a református tanítónő képzés ügyét is szolgálja. E mellett kilátás van arra, hogy a földhivatal az iskola működéséhez szükséges tangazdaság céljára az elvett alapítványi földbirtokból 20-30 kat. holdat visszajuttat az intézetnek.

Az egyházmegye 1947. október 10-i ülésén hozott 29. sz. határozatában örömmel üdvözölte a kezdeményezést s a mezőgazdasági leányközépfelkészítő felállításához hozzájárult. Egyben felkérte az egyházkerületet, mint társfenntartót hasonló határozatra, illetve a felsőbb egyházhatósági jóváhagyásra.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a budapesti egyházmegyének a Baár-Madas leánynevelőintézet keretében létesítendő mezőgazdasági leányközépfelkészítő felállítására tárgyában hozott határozatát jóváhagyja

s az iskola felállításához mint társfenntartó, a maga részéről is hozzájárul. Határozatát bejelenti az egyetemes konventnek.

101. jkvsz

A kalocsai ref. egyházközség 1947. május 23-án tartott ülése jegyzőkönyvének 11. pontjában lelkipásztorának javaslatára egyhangú határozattal kimondotta, hogy Lórántffy Zsuzsanna Református Leánynevelőintézet" elnevezéssel középiskolás leányok részére f. évi szeptember hó 1-jén megnyíló internátust állít fel, mert a helybeli iskolánövérék zárdája tanító- és óvónőképző intézetébe és polgári iskolájába csak internátusban lakó növendékeket vesz fel. Helyül a Kaszay-ház emeleti részének az átengedését kéri az egyházkerulettől. Az ennek rendbehozatalához szükséges összeget egyházmegyei gyűjtés útján óhajtja megszerezni. Kéri az egyházkerületet, hogy valamennyi egyház rendelje el az újkönyri úrvacsorai perselypénznek erre a célra való beszolgáltatását. Az intézetet 30 személyre tervezik. A presbitérium az internátusban gondnoki minőségben szolgáló lelkipásztort e hatáskörében önálló jogkörrel ruházta fel. Az internátus, mint egyházközségi tulajdon, a presbitérium hatósága alatt áll. Az egyházközség elnöksége a 74/1947. sz. felterjesztésében előadott kérelmeit közvetlenül az egyházkerületi tanácsüléshez intézte. Az iratban nincs nyoma annak, hogy az internátus megnyitására vonatkozó presbitériumi határozatról az esperesi hivatalt értesítették volna. Főt. Püspök úr az esperesi javaslat hiányában sem zárkózott el a Kaszay-ház emeleti részének a megjelölt célra való esetleges átengedésétől, de közölte, hogy a perselypénz felhasználásról nincs módjában rendelkezni. Egyszersmind kifejezte azt a véleményét, hogy a róm. kat. intézet mellett felállított ref. internátus a róm. kat. iskola erősítését szolgálja. Az ott elhelyezést kereső tanulókat célszerűbb volna a nem messze levő kecskeméti internátusba irányítani. Az internátust a f. tanév kezdetén megnyitották. Ez idő szerint 11 növendéke van.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés felhívja a kalocsai presbitériumot, hogy kérelmét egyházmegyei javaslat csatolásával szolgálati úton terjessze fel az egyházkerülethez.

102. jkvsz

A Budapest-Kelenföldi ref. egyházközség f. év szeptemberében megszervezte és megnyitotta az általános iskola I-II. osztályát azzal a céllal, hogy azt évről-évre bővítve fokozatosan kifejleszti teljes általános iskolává. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az iskola megszervezését 133.105/1947. IV. ü. számmal tudomásul vette azzal, hogy az egyháznak a fiz. kieg. államsegély folyósítása iránti kérelmét későbbben tárgyalja.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a bejelentést tudomásul veszi és felterjeszti az egyetemes konventhez.

103. jkvsz

A nagykovácsi ref. egyház presbitériuma f. évi március 30-án tartott gyűlése jegyzőkönyvének 20. pontjában határozatilag kimondotta, hogy az évszázadok folyamán kialakult valamennyi iskolájának a fenntartásához ragaszkodik s ezek fenntartását, fejlesztését, valamint az élet szükségleteitől kívánt új iskolai intézmény szervezését az állam által nyújtott lehetőségek és feltételek mellett a jövőben is vállalja. A továbbiakban megállapítja, hogy az intézet anyagi helyzete megnyugtató. Az iskola saját forrásból eredő jövedelmei olyan mértékben fedezik az iskola személyi és dologi kiadásait, hogy kb. 9.000 forint terhelné évente a két fenntartó testületet. De ez az összeg is lényegesen csökkenhet abban az esetben, ha a dánosi földbirtok ügye megfelelő elintézését nyer. Kéri az egyházkerületet, hogy a fenntartást a maga részéről szintén vállalja s a két fenntartó jogviszonyát szabályozó szerződést a változott viszonyoknak megfelelően módosítsa, különös figyelemmel arra, hogy így az iskola szilárd alapokat nyerjen. Ennek a feladatnak az elvégzésére a maga részéről 3 tagot küldött ki s felkérte a főt. Püspök urat, hogy a társfenntartó egyházkerület részéről szintén 3 tagot bízjon meg. ez a 6 tagú bizottság f. évi április hó 21-én Nagykovácsin tartott ülésén beható megbeszélés alapján egyhangúlag a következő megállapodásra jutott:

a) Javasolja a dunamelléki egyházkerületnek, mint társfenntartónak, hogy ezt a 4.500 Ft.-t, mint társfenntartói járulékot vállalja. Ezzel kapcsolatban a nagykovácsi egyházközség, mint társfenntartó kijelenti, hogy a dunamelléki egyházkerületre eső évi 4.500 forintnál többet az 1948-tól 1950. évekre nem fog kérni még abban az esetben sem, ha a hiány ez alatt az idő alatt meghaladná is a 9.000 forintot.

b) Az egyházkerületi költségvetésben szereplő és a tanulók segélyezését szolgáló tápintézet segély összegét, amelynek az alapja az 1908. évi megállapodás, és amelyet az 1942. évi 173. számú egyházkerületi határozat is fenntartott, 864 frt.-ban, az 1.000 P. internátusi segély összegét pedig, amelyet 1931. óta folyósít az egyházkerület és amelyet az 1942. évi említett kerületi határozat szintén fenntartott, 1.000 forintban javasolja megállapítani. Ezeknek, a növendékeket gyámolító segélyeknek a folyósítását illetően azonban arra az esetre gondol, ha majd az egyházkerület anyagi helyzete ezt lehetővé teszi.

c) Megállapítja a bizottság, hogy az intézetnek az előterjesztésben felsorolt jövedelmi forrásain kívül még 6 darab Pesti Hazai Takarékpénztári részvénye van, amelyeket annak idején a dánosi föld jövedelméből vásárolt. Ezeknek a jövedelme azonban ma figyelembe nem vehető.

d) A beírási, továbbá bizonyítványi díjaknak és a növendékektől egyéb címen szedett úgynevezett mellékdíjaknak, miután e díjak megállapított sajátos célra használatnak fel, a fenntartási költségekben szerepük nincs.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a bizottság javaslatát elfogadja s a nagykőrösi ref. tanítóképzőintézet társfenntartását - a pénzügyi bizottság hozzájárulásának feltételével - az itt megjelölt módon továbbra is vállalja.

104. jkvsz

A budapesti egyházmegye f. évi június hó 27-i ülésén tárgyalta azt a felhívást, melyben a Nagykőrösön f. évi április 21-én tartott pedagógus értekezlet tömörülésre szólította fel a református iskolák barátait. Az egyházmegye a legmelegebben támogatja a mozgalmat, de annak sikere érdekében szükségesnek tartja és javasolja a Szövetség szervezetének és működési tervzetének a kidolgozását.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a javaslatot elfogadja s felkéri a főt. Püspök urat a tárgyan teendő intézkedésre.

105. jkvsz

Az egyetemes konvent elnöksége a vallás- és közoktatásügyi miniszter 123.350/1947. III. ü. o. sz. rendelete kapcsán 5583/1947. sz. körlevelében közölte azt az álláspontját, hogy a "tanító és tanítónő nevelésünkben a fiúk és leányok együttes nevelésének szüksége nem forog fenn, sőt a tanító(nő) nevelésben az internátusi nevelés jelentőségére és szükségszerűségére tekintettel nem is célszerű". Ebből kifolyólag elrendelte a tanító és tanítónőképző intézetekben az együttes nevelés azonnali megszüntetését. A nagykőrösi presbitérium a tanítóképzőintézet tanári testületének javaslata alapján tárgyalván a rendeletben foglaltakat, megállapította, hogy a rendelet most nem hajtható végre, mert a konvent irata későn érkezett, amikor a tanulók felvétele már megtörtént, sőt a tanítás is megkezdődött. Ezért a tanári testületnek az igazgatótanáccsal egyetemben tett intézkedését, mely szerint a leánytanulók az iskola keretében maradtak, mint velük egyenlő jogúak, jóváhagyóan tudomásul vette. Egyszersmind felkérte az egyházkerületet, tegyen előterjesztést az egyetemes konvent elnökségéhez, hogy amíg az állami iskolákban ez megengedett lesz, addig a mi intézeteinkben is maradjon meg a fiúk és leányok együttes nevelése, s azután is csak fokozatosan, az I. osztálytól kezdődően szüntessék meg. De kérik a leányok és fiúk együttes iskoláztatásának fenntartását vidéki gimnáziumaink is, ahol a leánytanulók száma már eléri a 20-25%-ot s most ezeknek a kizárása a tanulók számát erősen lecsökkentené, az iskola anyagi helyzetét rendítené meg.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a nagykőrösi presbitérium javaslata alapján felkéri az egyetemes konvent elnökségét, tegye újból megfontolás tárgyává az 5583/1947. sz. körlevelében közölt idevonatkozó rendeletét s annak megváltoztatásával a leányok és fiúk együttes iskoláztatása kérdésében az állami iskolákkal egyöntetű eljárás követését engedélyezze. A koedukáció megszüntetése esetén is csak a fokozatos kizárást rendelje el.

106. jkvsz

A solti egyházmegye jóváhagyás végett felterjeszti a foktői ref. egyházközségnek a róm. kat. egyházzal az ált. iskola együttműködése tárgyában kötött egyezsége meghosszabbításának engedélyezésére vonatkozó kérelmét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezség meghosszabbításához hozzájárul.

107. jkvsz

A solti egyházmegye döntés végett felterjeszti a szigetszentmiklósi presbitérium határozatát és az ellene beadott fellebbezést az egyházközség ált. iskolája VII-VIII. osztályának a helybeli községi ált. iskolával együttműködése tárgyában.

Szigetszentmiklóson 1944-ig békességben működött a községi elemi iskola a reformátusokkal. Ekkor azonban főigazgatói beavatkozással a róm. kat. tanulókat egyik napról a másikra - a tanév végéhez közel - kivették a ref. iskolából, a ref. gyermekeket pedig ugyanakkor kizárták a községi iskolából olyan tömegben, hogy a ref. iskola nem tudta befogadni őket. Ezért van az, hogy most, amikor az együttműködésre mind a két iskolának szüksége lenne, a presbitériumnak az együttműködés mellett szóló határozatát a ref. iskola igazgatója megfellebbezte. Ő ma is a másik felekezeti erőszakoskodásától félti a tanulókat. A vita a körül folyik, hogy az ált. iskola VII-VIII. osztályában, vagy csak a VIII-ban legyen együttműködés. Utóbbi ajánlja a fellebbező igazgató. Ebben az esetben a tanítóknak heti 32 órában kellene dolgozni. Egyházunk érdekeinek védelméért kivételesen a tanév végéig ezt is vállalhatnák a tanítók, mert eleink ennél sokkal nagyobb áldozatra is képesek voltak. Viszont ha legfeljebb egy évig a VII-VIII. osztály együttes tanítására történne megállapodás, ez még nem okozhatna mélyreható kárt. Mivel a tanév 1/3-a már eltelt s nem volna ésszerű most megbontani a tanítás eddigi rendjét, legcélszerűbb lenne a mai helyzet fenntartása a tanév végéig s akkorra a ref. egyház megkeresné azt a módot, ahogyan az együttműködés teljes mellőzésével végezhetné tovább az iskolát.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés sajnálattal látja azt az áldatlan állapotot, amely Szigetszentmiklóson a felekezeti békességet megbontja. Nem tartja szerencsésnek ezt a mai helyzet felkavarásával még súlyosbítani. Ezért a fellebbezést elutasítja és a presbitérium határozatát jóváhagyja s arra hívja fel a presbitériumot, hogy önmegtartóztatással és áldozatos lélekkel igyekezzék a mai helyzetet békességben fenntartani a tanév végéig. Akkorra pedig a legnagyobb áldozatok árán is igyekezzék megteremteni a teljesen önálló oktatásnak a lehetőségét.

108. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye jóváhagyás végett felterjeszti a jászberényi egyházközség népiskolájának ált. iskolává fejlesztése tárgyában hozott s a kecskeméti egyházmegye 1947. október 22-én tartott ülése 45. sz. határozatával megerősített döntését, továbbá a 4. és 5. sz. tanítói állás díjlevelét 5-5 példányban megerősítés céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a jászberényi egyházközség népiskolájának önálló általános iskolává fejlesztését jóváhagyja, a 4. és 5. sz. tanítói állás díjlevelét megerősíti s annak aláírására az egyházkerület elnökségét felhatalmazza.

109. jkvsz

A pesti egyházmegye jóváhagyás végett felterjeszti a fóti református és evangélikus egyházközség illetékes szervei által protestáns óvoda felállítása tárgyában készített és a pesti egyházmegye 1947. október 2-án tartott közgyűlésében a 38. sz. határozatával elfogadott "Fóti Protestáns Kisdédóvó Szervezési és Működési Szabályzata"-t 4 példányban.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a bemutatott Szabályzatot a rávezetett egyházmegyei jóváhagyás feltételével jóváhagyja és annak aláírására az egyházkerületi elnökséget felhatalmazza.

110. jkvsz

A pesti egyházmegye jóváhagyás végett felterjeszti a fóti református és evangélikus egyházközség illetékes szervei által protestáns óvoda felállítása tárgyában készített és a pesti egyházmegye 1947. október 2-án tartott közgyűlésében a 38/b. sz. határozatával jóváhagyott és megerősített "Fóti Protestáns Hitvallásos Általános Iskola Szervezési és Működési Szabályzata"-t 4 példányban.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a bemutatott Szabályzatot a rávezetett egyházmegyei jóváhagyás feltételével jóváhagyja és annak aláírására az egyházkerületi elnökséget felhatalmazza.

111. jkvsz

A pesti egyházmegye jóváhagyás végett felterjeszti a gödöllői református egyházközség általános iskolájának VIII. és IX. sorszámú és a pesti egyházmegye 1947. október 2-án tartott ülésében a 39. számmal jóváhagyott tanítói díjlevelét 5-5 példányban.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a bemutatott két díjlevelet jóváhagyja és annak aláírására az egyházkerületi elnökséget felhatalmazza.

112. jkvsz

A pesti egyházmegye jóváhagyás végett felterjeszti a gödöllői református egyházközség általános iskolájának I. és II. sorszámú és a pesti egyházmegye 1947. október 2-án tartott ülésében a 39. számmal jóváhagyott tanítói díjlevelét 5-5 példányban.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a bemutatott két díjlevelet jóváhagyja és annak aláírására az egyházkerületi elnökséget felhatalmazza.

113. jkvsz

Az egyházkerületi elnökség a november 20-i ülést 18 óra 50 perckor berekeszti.

114. jkvsz

Egyházkerületi elnökség a folytatólagos ülést november 21-én 9 óra 10 perckor megnyitja.

115-118. jkvsz

[Hiányzik!]

119. jkvsz

(H) Egyházkerületi közgyűlés a theologiai akadémia új szervezeti szabályzata értelmében három évre megválasztja az akadémiai igazgatótanácsot a következőképpen:

elnök: Muraközy Gyula egyházkerületi főjegyző

alelnök: dr. Kolozsváry Bálint egyházkerületi tanácsbíró

3 lelkészi tag: Benkő István esperes, Szabó Imre esperes, Victor János dr. egyházkerületi tanácsbíró

3 világi tag: dr. Benkó Ferenc, dr. Réthey Ferenc, dr. Teleki László egyházmegyei gondnokok.

120. jkvsz

A Theologia Igazgatótanácsa előterjeszti jelentését az 1946/47. tanévben első lelkészképesítő vizsgálatot tettekről. 1946. október hó 3. és 4. napján első lelkészképesítő vizsgálatot tettek:

Benkó Balázs, szül. Budapesten 1923. július 31-én, képesített eredménnyel,

Csapó András, szül. Cegléden 1921. május 19-én, képesített eredménnyel,

György László, szül. Budapesten 1921. június 25-én, jó eredménnyel,

Labancz László, szül. Aba, 1921. július 29-én, képesített eredménnyel,

László Tibor, szül. Szolnokon 1922. április 11-én, képesített eredménnyel,

Márton István, szül. Sátoraljaújhelyen 1922. szeptember 16-én, képesített eredménnyel,

Szabó Gyula, szül. Márján 1924. április 22-én, jó eredménnyel,

Szabó Imre, szül. Magyar Ittabén 1919. október 30-án, jó eredménnyel,

Tóth Kása Sándor, szül. Kiskunfélegyházán 1923. október 11-én, jó eredménnyel,

Zákányi József, szül. Rinyaujlakon 1923. január 29-én, képesített eredménnyel.

1947. február havában első lelkészképesítő vizsgás nem volt.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

121. jkvsz

A második lelkészképesítő vizsgára a bizottság 8 jelentkező jelentkezését fogadta el. A vizsgálat október 6-án és 7-én folyt le a következő eredménnyel: Szabó Imre jelesen, György László, Katona Lajos és László Tibor jól képesítettek, Szabó Gyula, Osváth Viktor és Tóth Kása Sándor képesítettek. Csapó András gyakorlati theológiából javító vizsgálatra utasított.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

122. jkvsz

Theologiai Igazgatótanács bemutatja a theologia igazgatójának a Theologiai Akadémia 1946/47. tanévről szóló jelentését.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Theologiai Igazgatótanács javaslatára a jelentést elfogadja.

123. jkvsz

Theologiai Igazgatótanács bemutatja a theologia igazgatójának a Theologiai Akadémia 1947/48. tanévéről szóló jelentését.

(H) Egyházkerületi közgyűlés örömmel veszi tudomásul a teológusok létszámának emelkedését s az ezzel kapcsolatos anyagi terheket készséggel vállalja.

124. jkvsz

Theologiai Igazgatótanács előterjeszti az 1946/47 valamint az 1947/48. tanévben külföldön tanuló teológusok és segédlelkészekről szóló jelentését:

1) az 1946/47. tanévben a következő hallgatók és segédlelkészek tanultak külföldön: Ábrahám Dezső Glasgow, Csordás Gábor Basel, Szabó Éva Bossey, Szabó László Basel, Imre Ernő Kampen, Sebestyén Ádám Utrecht, Sebestyén Pál Utrecht.

2) Az 1947/48. tanévben a következő hallgatók kaptak külföldi ösztöndíjat s tanulnak már tanulmányi helyeiken vagy vannak útban oda: Ábrahám Dezső Princeton, Benkő István Zürich, Csordás Gábor New York, Haranghy László Yale, Kiss István Basel, Kiss Sándor Károly Párizs, Sarkadi Nagy Pál dr. Basel, Szabó László Basel, Imre Ernő Kampen, Sebestyén Ádám Utrecht, Sebestyén Pál Utrecht, Vargha Sándor Utrecht, Tüski István Utrecht, Kovács Ilona Kampen, Enyedy Irén Kampen, Tóth Péter Glasgow, Pásztor János Aberdeen, Nagy Gyula Belfast, Végh József Amszterdam, Rác Lajos Amszterdam, Hideg Lóránt Kampen.

(H) Egyházkerületi közgyűlés örömmel veszi tudomásul, hogy teológusaink és ifjú segédlelkészeink közül ismét tekintélyes számmal tanulnak külföldi theológiákon. Szeretettel köszönti őket. egyben kéri is, legyenek állandóan tudatában annak, milyen nagy ajándéka az Istennek számunkra, hogy tanulmányaikat külföldön is folytathatják. Hálás szeretettel fordul egyházkerületi közgyűlésünk a svájci Hilfswerk, a holland Gereformeerde Kerken, a Stipendium Bernardinum, a Church of Scotland, valamint az Egyházak Világtanácsa felé, mely szervek diákjaink külföldi tanulását lehetővé tették.

125. jkvsz

A Theologiai Igazgatótanács előterjeszti az 1947. május 22-én és október 11-én tartott vallástanári vizsgálatokról szóló jelentését.

1) 1947. május hó 22-én vallástanári vizsgálatot tett:
Paczó Balázs, szül. Kupán 1912. február 1-jén, jó eredménnyel,
Párducz Rezső, szül. Zólyomban, 1896. április 9-én, képesített eredménnyel,
Szilágyi László, szül. Debrecenben, 1913. január 27-én képesített eredménnyel.

2) 1947. október 11-én vallástanári vizsgálatot tett:
Adorján István, szül. Nyírtéten, 1921. november 8-án, képesített eredménnyel,
dr. Baksay László, szül. Pakson, 1905. február 6-án, jó eredménnyel,
Csutora Ibolya, szül. Budapesten, 1919. december 28-án, jeles eredménnyel,
Rigó István, szül. Gecsén, 1904. február 25-én, képesített eredménnyel.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

126. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye folyó évi október hó 8-án tartott közgyűlésének 13/b. sz. határozatával felterjeszti az egyházkerülethez Hézszer Zoltán lelkipásztor indítványát, mely javasolja, egy a Jelenések könyvéhez írandó kommentár kiadását.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk a maga részéről is kívánatosnak tartja, hogy általában minél több kommentár jelenjék meg magyar nyelven s különösképp is, hogy a Jelenések könyvéhez megfelelő kommentár mielőbb rendelkezésre álljon. E célból felkéri a Budapesti Theologia újszövetségi professzorát e kommentár mielőbbi elkészítésére a javaslattevő pestkörnyéki egyházmegyét pedig arra, hogy a kommentár kiadásának fedezetét, esetleg előfizetési felhívással biztosítani szíveskedjék.

127. jkvsz

A Theologiai Igazgatótanács előterjeszti, hogy a Szabályzat értelmében dr. Csekey Sándor professzor előlépése az V. fizetési osztályba 1948. július hó 1-ével, dr. Pap László igazgató előlépése a VI. fizetési osztályba 1948. szeptember 1-ével esedékes.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Csekey Sándor professzort 1948. július hó 1-i hatállyal a V. fizetési osztályba, dr. Pap László igazgató-professzor 1948. szeptember 1-i hatállyal a VI. fizetési osztályba lépteti elő.

128. jkvsz

A szavazatszedő bizottság elnöke jelenti, hogy az egyházkerületi tanács tagjaira megejtett szavazás során leadatott összesen 37 szavazat. Ebből lelkészi tagsági helyeknél Benkő Istvánra 37, Tóth Lajosra 37, Muraközy Gyulára 37, Nagy Ákosra 37, B.Szabó Jánosra 37, Szabó Imrére 37, Vargha Tamásra 36, Rúzsa Józsefekre 37, világi tagsági helyeknél: Benkó Ferenc dr-ra 37, Szűts Gedeon dr-ra 37, Ványi Ferenc dr-ra 37, Teleki László dr-ra 37, Kardos János dr-ra 37, Boér Elek dr-ra 37, Kelemen Kornél dr-ra 37, Dobos Sándor dr-ra 37 szavazat esett.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházkerületi tanács tagjaiul egy év tartamára megválasztja lelkészi részről: Benkő István, Tóth Lajos, Muraközy Gyula, Nagy Ákos, B.Szabó János, Szabó Imre, Vargha Tamás és Rúzsa József közgyűlési tagokat, világi részről: Benkó Ferenc dr., Szűts Gedeon dr., Ványi Ferenc dr., Teleki László dr., Kardos János dr., Boér Elek dr., Kelemen Kornél dr., Dobos Sándor dr. közgyűlési tagokat, a tanügyi képviselők közül dr. Ványi Ferenc egyházkerületi tanügyi előadót.

129. jkvsz

Az egyházkerületi lelkészjelölő bizottság titkos szavazás útján való megválasztásra kiküldött bizottság elnöke jelenti, hogy leadatott összesen 37 érvényes szavazat. Ebből lelkészi rendes tagságra: dr. Patay Pál 37, világi rendes tagságra: dr. Benkó Ferenc 37, lelkészi póttagságra: Bereczky Albert 37, világi póttagságra: Kardos János dr. 37 szavazatot kapott.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk megállapítja, hogy a lelkészjelölő bizottság rendes tagjaiul Patay Pál dr. és Benkó Ferenc dr., póttagjaiul Bereczky Albert és Kardos János dr. választattak meg.

130. jkvsz

A [13.] sz. határozattal az állandó számszék egyik tagsági helyének megválasztására elrendelt szavazás eredményének megállapítására kiküldött szavazatszedő bizottság jelenti, hogy a leadott szavazatból Kelemen Kornél dr. 37 szavazatot kapott.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk a szavazatszedő bizottság jelentését tudomásul veszi és Kelemen Kornélt az állandó számszék tagjának nyilvánítja.

131. jkvsz

A tolnai egyházmegye jóváhagyó határozattal felterjeszti a Fadd anyaegyházközség és Mözs fiókegyházközség presbitériuma között létrejött s két egyházközség kölcsönös jogviszonyait megállapító és rendező egyezséget.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a szabályszerűen hozott egyezséget jóváhagyja és megerősíti.

132. jkvsz

A budapesti egyházmegye bemutatja folyó évi júniusi közgyűlése 19. számú határozatát, mellyel a Budapest-Kelenföldi egyházközség presbitériumának általános iskola létesítése, az első tanítói állás megszervezése és javadalmának megállapítása tárgyában hozott határozatát megerősíti.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a Budapest-kelenföldi egyházközségnek általános iskola létesítése, első tanítói állás megszervezése tárgyában hozott határozatát s a bemutatott I. sz. tanítói díjlevelet megerősíti és jóváhagyja.

133. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 24/1947. sz. közgyűlési határozattal felterjeszti a rákospalota-újvárosi egyházközség I. sz. kántortanítói állásának módosított díjlevelét és kéri annak egyházkerületi megerősítését.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a rákospalota-újvárosi egyházközség I. sz. kántortanítói állásának módosított díjlevelét jóváhagyja és megerősíti.

134. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye jóváhagyó határozattal felterjeszti Rákospalota-Újváros anyaegyházközség IV. sz. kántortanítói díjlevelét és a vonatkozó presbiteri határozatot és kéri annak egyházkerületi megerősítését.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a rákospalota-újvárosi egyházközség IV. sz. tanítói állásának díjlevelét jóváhagyja és megerősíti.

135. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 26/1947. sz. közgyűlési határozattal felterjeszti a Kispest-Wekerle-telepi egyházközség lelkipásztori állásának korszerűsített új díjlevelét, amelyet az egyházmegyei közgyűlés jóváhagyott és a régít hatályon kívül helyezte.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a Kispest-Wekerle-telepi egyházközség lelkipásztori állásának új díjlevelét megerősíti és a régi hatályon kívül helyezéséhez hozzájárul.

136. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 28/1947. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a piliskörnyéki missziói egyházközség időszerű módosításokkal átdolgozott szervezeti szabályzatát és kéri annak egyházkerületi jóváhagyását.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a piliskörnyéki missziói egyházközség módosított szervezeti szabályzatát jóváhagyja és megerősíti.

137. jkvsz

A solti egyházmegye 14/1947. sz. közgyűlési határozatával az érdekelt egyháztagok szabályszerűen kinyilvánított óhajára hozzájárult ahhoz, hogy a Kalocsa egyházközséghez tartozó Hajós szórványnak az áttelepítés folytán megerősödött ref. népsége anyaegyházközséggé szerveződjék. Az érdekelt Kalocsa egyházközség az anyasodáshoz hozzájárult s csak azt kötötte ki, hogy az elcsatlakozó egyháztagok az 1947. évre megajánlott egyházi adó hozzájárulása a kalocsai egyházközséget illesse meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a solti egyházmegye határozatát Hajós szórvány egyházközséggé szervezkedése tárgyában megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról az egyetemes konventet értesíti.

138. jkvsz

A solti egyházmegye 15/1947. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti az orgoványi egyházközség módosított lelkészi díjlevelét és kéri annak egyházkerületi hozzájárulását. A módosított lelkészi díjlevel a lelkész készpénz javadalmát és stóladíját egy ma már nem érvényes pénznemben, pengőértékben állapítja meg, de nem jelöli meg, hogy milyen átszámítási kulcs szerint szolgáltatandók ki forint értékben ezek a javadalmi tételek.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az orgoványi módosított díjlevelet jóváhagyja és megerősíti. Felhívja a presbitérium figyelmét arra, hogy a pengőben megállapított javadalmi tételek kiszolgáltatásához a pengő és forint átszámítási kulcsát állapítsa meg.

139. jkvsz

A solti egyházmegye 19/1947. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti Bácsalmás és Katymár hozzájárulásával Bácsbokod, Bácsborsód és Madaras szórványokat Bácsalmás egyházból Katymár anyaegyházközséghez csatoló határozatát, mivel ezek Katymárhoz közelebb esnek s így könnyebben gondozzhatók.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Bácsbokod, Bácsborsód és Madaras szórványok Katymár anyaegyházközséghez csatolását jóváhagyja és megerősíti. Az új szórványbeosztásról az egyetemes konventet értesíti.

140. jkvsz

A solti egyházmegye 26/1947. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a Dömsöd anyaegyházközség presbitériumának határozatát az általános iskola kifejlesztésével kapcsolatosan a VII. és VIII. tanítói állás megszervezése és javadalmának megállapítása tárgyában.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a dömsödi egyházközség presbitériumának határozatát a VII. és VIII. tanítói állás szervezése tárgyában s a bemutatott szabályszerű tanítói díjleveleket megerősíti és jóváhagyja.

141. jkvsz

Vértessaljai egyházmegye jóváhagyó határozatával felterjeszti a seregélyesi egyházközség IV. sz. tanítói állás szervezéséről szóló presbiteri határozatát és tanítói díjlevelét, s kéri annak egyházkerületi jóváhagyását.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a seregélyesi egyházközség IV. sz. tanítói állás szervezését és annak szabályszerűen kiállított díjlevelét jóváhagyja és megerősíti.

142. jkvsz

Vértessaljai egyházmegye jóváhagyó határozatával felterjeszti a lovasberényi egyházközség IV. sz. tanítói állásának díjlevelét és kéri annak egyházkerületi jóváhagyását.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a szabályszerűen kiállított Lovasberény IV. számú tanítói állás díjlevelét a szövegnek az egyházmegyei közgyűlés által kívánt módosításával hagyja jóvá és erősíti meg.

143. jkvsz

Vértessaljai egyházmegye jóváhagyó határozattal felterjeszti a lovasberényi egyházközség háború alatt megsemmisült és most újonnan és szabályszerűen kiállított lelkészi, I., II. és III. sz. tanítói díjlevelét és kéri annak egyházkerületi jóváhagyását.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a Lovasberény anyaegyházközség újonnan és szabályszerűen kiállított lelkészi, I., II. és III. sz. tanítói díjlevelét, a presbitérium által hozott és az egyházmegyei közgyűlés által jóváhagyott változtatásokkal jóváhagyja és megerősíti.

144. jkvsz

Külsősomogyi egyházmegye jóváhagyó határozattal felterjeszti a büssüi egyházközség kántori díjlevelét és kéri annak egyházkerületi megerősítését.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a büssüi egyházközség szabályszerűen kiállított kántori díjlevelét jóváhagyja és megerősíti.

145. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 44/1947. sz. határozatával hozzájárult ahhoz, hogy a Balatonkiliti egyházközséghez tartozó Siófok leányegyház missziói anyaegyházközséggé szervezkeadjék s a missziói egyházhoz osztotta be Balatonendréd Zamárdi fiókegyházat, Balatonújhely és Balatonszéplak szórványokat. Az érdekelt anyaegyházak az anyásításhoz, illetve elcsatoláshoz hozzájárultak. Rendezést váró jogi kérdések nincsenek.

Siófok presbitériuma az egyházkerületi közgyűléstől azt kéri, hogy rendes anyaegyházközséggé szervezkeadjék, mert mint ezt a bemutatott s egyházmegyeileg jóváhagyott lelkészi díjlevel is megerősíti, önmaguk fenntartásáról az egyházkerületi, illetve a missziói alap támogatása nélkül is tudnak gondoskodni.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a külsősomogyi egyházmegye határozatát Siófok anyásítása tárgyában azzal a változtatással hagyja jóvá, hogy az egyházközséget anyaegyházközségnek minősíti. Jóváhagyja és megerősíti a bemutatott lelkészi díjlevelet s azt a határozatot, mely szerint az új anyaegyházközséghez fog tartozni egyházhatóságilag Zamárdi fiókegyház, Balatonszéplak és Balatonújhely szórvány. Erről az egyetemes konventet értesíti.

146. jkvsz

Vértessaljai egyházmegye közgyűlése 49/1947. sz. határozatával egyházkerületünk 71/1946. sz. közgyűlési határozatában közölt felhívására előterjeszti hogy a tinnyi anyaegyház Klotildligetet és

Piliscsabát nem kívánja átengedni a piliskörnyéki missziói anyaegyház egyházhatósága alá, s a vértessaljai egyházmegye sem kívánja átengedni e két fejlődőképes fiókegyházát a pestkörnyéki egyházmegyének.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi annak megállapításával, hogy a piliskörnyéki missziói egyházközség megszervezése ezen fiókegyházak bekapcsolása nélkül is eredményesen végbement.

147. jkvsz

Tolnai egyházmegye jóváhagyó határozattal felterjeszti a bölcskei IV. számú tanítói állás szervezését és annak szabályszerű tanítói díjlevelét, s kéri annak egyházkerületi jóváhagyását.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a bölcskei IV. sz. tanítói állás szervezését és annak díjlevelét jóváhagyja és megerősíti.

148. jkvsz

A tolnai egyházmegye 44/1947. számú közgyűlési határozatával felterjeszti Nagypall leányegyházközség határozatát anyaegyházközséggé alakulása tárgyában s bemutatja a lelkészi díjlevelet. Az egyházmegye közgyűlése a határozatot és a díjlevelet azzal a feltétellel hagyta jóvá, ha Pécsvárad anyaegyházközség is nyilatkozik az anyasodás kérdésében. Pécsvárad be is terjesztette hozzájáruló nyilatkozatát, melyben azt is megállapítja, hogy a két egyházközség között rendezésre váró vagyoni jogi kérdések nincsenek.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Nagypall leányegyházközségnek határozatát anyaegyházközséggé szervezkedése tárgyában jóváhagyja és megerősíti s jóváhagyja a bemutatott lelkészi díjlevelet.

Az új egyházközség megalakulásáról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

149. jkvsz

(Hiányzik!!!!)

150. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 42/1947. sz. közgyűlési határozatával hozzájárult ahhoz, hogy az egyháztagok szabályszerűen kinyilvánított óhajára a Tamási missziói egyházközséghez tartozó Pári szórvány leányegyházközséggé alakuljon s megerősítette a leányegyház presbitériumának megállapítására vonatkozó határozatát s a bemutatott I. sz. tanítói díjlevelet.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a külsősomogyi egyházmegye határozatát Pári szórványnak leányegyházközséggé szervezése tárgyában megerősíti és jóváhagyja. A szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti. Megerősíti és jóváhagyja a pári leányegyház presbitériumának a tanítói állás szervezésére vonatkozó határozatát és az I. sz. tanítói díjlevelet.

151. jkvsz

A pesti egyházmegye felterjeszti a rákoscsabai egyházközség azon kérését, hogy szavazatainak számértékét kettőről háromra emelje fel az egyházkerületi közgyűlés. Kérését azzal indokolja meg, hogy az egyházközségben végzett összeírás alapján megállapítást nyert, hogy az egyházközség lélekszáma a Bolza-Wrangellepek elcsatolása után is meghaladja a 3000-et. Így tekintve, hogy népiskolát tart fenn. igénye nyílt szavazata számértékének felemelésére.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az ET 23. § utolsó előtti bekezdésére hivatkozással a kérelmet nem teljesíti. A hivatkozott törvényszakasz rendelkezései értelmében egy cikluson belül a szavazatok számértéke megváltoztatásáról lelkészi állás vagy iskola megszűnése esetén kell csak azonnal intézkedni.

152. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye 21/1947. sz. közgyűlési határozatával pártolólággal terjeszti fel dr. Várnagy Mihály okl. lelkész kecskeméti tanfelügyelő helyettes kérését lelkészi jellegének további hatályban tartása iránt. Folyamodó, akinek jelenlegi hivatása a lelkészi jelleggel nincs ellentétben, igazolja, hogy egyházközségében lelkészi szolgálatokat végez.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Várnagy Mihály lelkészi jellegét további egy esztendőre hatályban tartja.

153. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye 22/1947. sz. közgyűlési határozatával pártolólág terjeszti fel dr. Jakab László okl. lelkész, szolnoki lakos ny. tanfelügyelő kérését az egyházkerületbe bekebelezése s lelkészi jellegének hatályban tartása tárgyában.

Folyamodó lelkészi képesítését a tiszántúli egyházkerületben 1918-ban szerezte. Igazolja, hogy 1930-ig lelkészi szolgálatot végzett s ekkor lépett a tanügyi igazgatás szolgálatába. Lelkészi jellegének fennállását a tiszántúli egyházkerület megállapította. Az igazoló eljárás során nyugdíjaztatott s testi és szellemi ereje birtokában mint lelkész óhajtana szolgálni. Egyébként a szolnoki egyházközség buzgó presbitere.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Jakab László okl. lelkész, ny. tanfelügyelő szolnoki lakost az egyházkerületbe - attól feltételezeten, hogy a tiszántúli egyházkerület püspökétől szabályszerű elbocsátást nyer - az egyházkerületbe bekebelezi s lelkészi jellegének hatályban tartását egy évre megállapítja.

154. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye 23/1947. sz. közgyűlési határozatával pártolólág terjeszti fel dr. Rakó István okl. lelkész, kecskeméti tanügyi s fogalmazó kérését egyházkerületünkbe újra bekebelezése és lelkészi jellegének hatályban tartása tárgyában.

Folyamodó lelkészi képesítését egyházkerületünkben szerezte meg, 1933-tól 1942-ig egyházkerületünk gyülekezeteiben szolgált mint s.lelkész. 1942-ben a tanügyi felügyelet szolgálatába lépett s szolgálattételre Makóra osztván be, kérte a tiszántúli egyházkerületbe bekebelezését s segédlelkészül hivatali szolgálati helyén bejegyeztetését. 1947. január havában szolgálattételre Kecskemétre osztatott be.

Folyamodó, aki a tiszántúli egyházkerület püspökétől szabályszerű elbocsátót kapott s akinek jelenlegi hivatása a lelkészi jelleggel nem áll ellentétben, igazolja, hogy a kecskeméti egyházközségben végez lelkészi szolgálatokat.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Rakó István okl. lelkész kecskeméti lakost egyházkerületünkbe bekebelezi s lelkészi jellegének hatályban tartását egy évre megállapítja.

155. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye 46/1947. sz. közgyűlési határozatával a szentmártonkátai presbitériumnak IV. és V. sz. tanítói állás szervezésére vonatkozó határozatát s ezen állások szabályszerű díjlevelét megerősítette. Ezen állások szervezésére az általános iskola kifejlesztése érdekében volt szüksége.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a szentmártonkátai presbitérium határozatát IV. és V. tanítói állás szervezése tárgyában s a bemutatott díjleveleket megerősíti és jóváhagyja.

156. jkvsz

A tápiószelei egyházközség tanítói díjlevelei a háborús események következtében megsemmisültek. Az egyházközség most gondoskodott az öt tanítói állás díjlevélpéldányainak szabályszerű kiállításáról. A díjleveleket a kecskeméti egyházmegye 47/1947. sz. közgyűlési határozatával megerősítette.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a tápiószelei egyházközség öt tanítói állásának bemutatott díjleveleit megerősíti és jóváhagyja.

157. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 52/1947. számú határozatával elutasította Bagdi Imre pestszenterzsébet-központi presbiternek az egyházközség 1947. évi költségvetése ellen benyújtott azon fellebbezését, melyben azt kifogásolja, hogy a költségvetés a lelkipásztor számára díjlevélen felüli juttatásokat is megállapít. Az egyházmegye hivatkozott határozata megállapítja, hogy e juttatások szabályszerű presbiteri határozatokon alapulnak s a mindenkori lelkész számára biztosított javadalompótlást képeznek. Az egyházmegye ezen határozatát Bagdi István közgyűlésünkhöz fellebbezi.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a pestkörnyéki egyházmegye 52/1947. számú határozatát indokainál fogva helybenhagyja s a fellebbezést elutasítja.

158. jkvsz

A vértesszaljai egyházmegye elnöksége a 310/1944. sz. zsinati tanácsi határozatában nyert hatáskörben megerősítette a zsámbéki fiókegyházközség presbitériumának határozatát tanítói állás szervezése és javadalmának megállapítása tárgyában s megerősítette az állás szabályszerű díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a zsámbéki fiókegyházközségnek tanítói állás szervezésére vonatkozó határozatát s a bemutatott I. sz. tanítói díjlevelet megerősíti és jóváhagyja. Ugyanakkor az egyházközséget az ET I. tc. 14.§-a megállapításának megfelelően leányegyházközséggé minősíti s e szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

159. jkvsz

A pesti egyházmegye 40/1947. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti az őrszentmiklósi egyházközség presbitériumának határozatát IV. sz. tanítói állásának szervezése és díjlevelének megállapítása tárgyában.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az őrszentmiklósi egyházközség presbitériumának a IV. sz. tanítói állás szervezése és díjlevelének megállapítása tárgyában hozott határozatát megerősíti és jóváhagyja. Megerősíti és jóváhagyja a bemutatott díjlevelet is, de utasítja az egyházközséget, hogy a díjlevelet még további 2 eredeti példányban állítsa ki.

160. jkvsz

A tanügyi bizottság előterjeszti a vallásoktatási szakosztály jelentését az 1943/44., 1945/46. és 1946/47. iskolai években a nem református iskolákban folyt vallásórákról. E jelentés alapjául szolgál:

- 1) az egyházmegyei vallásoktatási szakosztályok szakelőadónak az egyházmegyei közgyűlés által elfogadott jelentéseit,
- 2) az önálló vallásoktatóknak a püspök úrhoz küldött összefoglaló évi jelentései,
- 3) a vallásoktató óráinak meglátogatásáról felvett jegyzőkönyvek,
- 4) a tanító, a tanítónő, valamint az óvónő képesítő vizsgálatokról benyújtott jegyzőkönyvek és elnöki jelentések.

I. A most befejezett tanévet megelőző három esztendő munkájáról a rendelkezésre álló adatok természetesen olyan hiányosak, hogy azokból reális képet alkotni nem lehet. Azok az esztendők ott is, ahol komoly munka folyt, nem a rendszeres katekézis, hanem a pásztori gondoskodás idejei voltak. A lelket tépő vihar és a nyomába járó csend új problémákat vetett fel. Ezek megújult egyházban az egyetlen fundamentumon kívánnak modern megoldásokat. Részben fáradt, testileg-lelkileg nagyon megtépázott szolgák hagyják nőni ezeket a kérdéseket, másrészt feltűnnek azok, akiknek használt a megpróbáltatás és újult erővel keresik a megoldásokat.

A XVII. század óta nem volt annyira próbára téve a református lelkipásztor, illetve katekétá egyéni invenciója, hite, munkakészsége, általában lelki rátermettsége és pásztori gondoskodása, mint ezekben az esztendőekben. Meg kell állapítanunk, hogy nagy általánosságban a próbát kiállották.

A budapesti egyházmegyében 82 vallásoktató ablaktalan tantermekben, hősies erőfeszítéssel tanított 13.000 gyermeket, végezte a családlátogatás fárasztó munkáját 3634 esetben. A kezére bízott gyermekek családjának 35%-át meglátogatta. Küzdött Biblia, énekes-könyv és tankönyv hiánnyal. Ennek némi enyhítésére kiadta a Vallástanítási Tananyag című füzetet, amely a szörnyű autodaféban elpusztult Bibliák, énekes-könyvek és tankönyvek pótlására szolgált. Nem nyugodott bele abba, hogy az ország fővárosának a gyermekek lelkében is szomorúan érezhető fejtetőre állított fegyelmét, erkölcsiségét, eszményvilágát nem lehet újjáépíteni. Megerősítette az ifjúsági istentiszteletek frontját, megtartotta szűkebb keretekben a csendes napokat, megalakította az "iskolaparókiákat" és ezen keresztül vallásoktatókat a gyülekezetekbe igyekezett szervesen beépíteni. Módszeres kérdéseit 12 értekezleten tárgyalta meg. A testületből távozott a nyugdíjba vonult Csia Lajos, Dús Ilona, Morvay Istvánné, dr. Torday Gézané, Stepinczky Ferencné, dr. Gáger Emilén és Vadnay Endre. Dr. Pákozdy László debreceni egyetemi tanár, Széles Sándor pedig sellyei lelkipásztor lett. Gáspár Béla hosszabb szabadságot kapott.

A felsőbaranyai egyházmegye összefoglaló jelentést nem küldött.

A kecskeméti egyházmegye jelentése örömmel állapítja meg, hogy a vallásoktatók sokszor erejükön felül állottak vártát. Ahova ők nem értek el, önkéntes munkásokat toboroztak. Ezeknél a szakképzettséget pótolta a meglevő buzgóság. Sokszor a vallástanítás kénytelen volt konfirmációi

előkészítésre szorítkozni. Itt-ott vasárnapi iskola pótolta az iskolát. Volt olyan hely, ahol az állami tanító és tanítónők állottak a túlterhelt hitoktatók helyére. Egy-egy hitoktató negyvenes óraszámmal tanított, ez csaknem napi hét órás tanítást jelent. Némelyik lelképásztor parokiális gondjai mellett heti 24 órát tanított. Volt olyan lelkészlakás, nem is egy, ahol egy szoba a család lakóhelyeül, lelkészi hivatalul, iskolául, istentiszteleti helyeül, népkonyhául, szóval egy gyülekezeti élet minden funkciójának színteréül szolgált. Másutt (Cegléden) az egyetlen fűtött helyen, a lelkész konyháján folyt a vasárnapi iskolai tanítás. Ez a küzdelmes munka nem leverő, hanem frissítő volt.

A külsősomogyi egyházmegyében rövid jelentésben szomorú eredményről számol be az előadó. A munka megindult, lelkes munkások a maguk őrhelyén végzik a munkát, de a szakfelügyelet szinte megoldhatatlan. Miután a látogató 6-8 órán keresztül kerékpározott céljához érkezve - egyetlen gyermekkel sem tudott találkozni. Voltak iskolák, ahol kielégítő, szép munka folyt.

A pesti egyházmegye jelentése is arról számol be, hogy hosszú szünetekkel, súlyosan rongált épületekben, zilált viszonyok között abszolválta ezeket az éveket. A tankönyvek, Bibliák, zsoltárok ugyanolyan sorsra jutottak, mint az egyéb hadművelleti területeken. Segítségül hívták a budapesti Vallástanítási Tananyag című kiadványt, nagy gondot fordítottak a vasárnapi iskolára és a növendékek pásztori gondozására.

A pestkörnyéki egyházmegye jelentést nem küldött.

A solti egyházmegye jelenti, hogy az ismert nehézségek miatt iskolalátogatás nem volt. Tanítók is, lelkészek is az iskolai munka mellett két kezükkel dolgoztak a mindennapi kenyérért. Az elpusztult tanyai iskolákban munkáról szó sem lehetett.

A tolnai egyházmegye adatok hiányában jelentést nem tud küldeni.

A vértessaljai egyházmegye jelentése velőkiig ható sikoly. A parókiák környékén, templomban, lelkészlakásban, ritkán iskolákban, düledező épületekben rettentő nyomorúság közepette indulgatott el látható módon az élet. Tankönyv, énekeskönyv, Biblia szinte alig található. Gépírással jegyzetekkel próbáltak itt-ott valami szöveget a gyermekek kezébe adni. Jóakarát, készség található, lemérhető eredmény, sajnos nagyon kevés. A tanyai iskolákból szinte teljes csődöt jelent az egyházmegyei előadó. A gyerekek százai elérhetetlen fizikai messzeségben vannak. Valamikor, ha kényszerből, ha szívesen kijárt a 10-15 km-es dűlőúti kúriára az uradalmi kocsi, ez években azonban az állathiany és a közöny szinte lehetetlenné tették a nagyrészt idősebb lelképásztorok számára a tanyai vallásoktatást. Meghonosult a szinte semmi eredménnyel sem járó alkalmi vallástanítás. Mivel a pusztai iskolák tanítói csaknem kizárólagosan róm. katolikusok, reájuk számítani nem lehetett. Ilyen állapotok mellett ellenőrző felügyeletről természetesen álmodni sem lehetett.

II. Az 1946/47. tanév már rendezettebb körülmények között indult el. Az előző esztendőben megszületett problémák megérnek és sürgető megoldást keresnek.

1) Amilyen örvendetes, hogy a régi meder újra magába fogadta az életet, annyira fájdalmas és aggasztó, hogy nagy általánosságban az élet is újra csak a régi. Minden egyházmegyei jelentés az után sóhajtozik, bárcsak el ne múlna ez a történelmi pillanat a vallásoktatás és általában az ifjúsági munkák mélyről jövő, belső megújulása nélkül.

2) A tanügyi reformok az általános iskolák bevezetésével új helyzet elé állították a vallásoktatás kérdésének egész komplexumát. Új tantervre és új tankönyvekre van szükség. A tanítandó tananyag kérdése körül teljes bizonytalanság uralkodott. Ugyanabban az egyházmegyében, ugyanabban a városban egyik általános iskolában a régi nyolcosztályos népiskola, másik általános iskolában pedig a népiskola és középfokú iskola alsó négy osztályának kombinált tanmenete szerint halad a vallásoktató. Még jó eset volt, ha az egyházmegye szabályozta a kérdést. Valamennyi egyházmegyének sürgető kérése az új tanterv mielőbbi elkészítése. Ezzel kapcsolatban a jó, bőven illusztrált, gyermekek nyelvén megírt, modern és olcsó tankönyvkérdést is meg kell oldani. Rendezendő a dolgozók iskolájának a tanterve is. A dolgozók vallástanítói képesítő vizsgálatának anyaga, rendtartása és utasítása még nincsen kidolgozva. A kecskeméti egyházmegye szakelőadója úgy véli, hogy "itt legfontosabb feladatnak a bibliai és hitvallási tájékoztatás mutatkozik".

3) A tanyai iskolák rendezetlen kérdéseket két szempontból világítják meg az egyházmegyei jelentések: iratmisszió, járművek kölcsönzése, önfeláldozó fáradság, vagy bármi más árán először egyáltalában lehetővé kell tenni, hogy a tanyai iskolákban rendszeres vallástanítás legyen. Azután készíttetni kell olyan tanyai vallástanítási kézikönyvet, amelyik magában foglalja a legszükségesebb bibliai, történelmi, hittani és éneksanyagot és ezt vagy nagyon olcsón, vagy ingyen a tanyai gyerekek kezébe

kell adni. Enélkül ezer és ezer gyermek abszorbeálódik és vész el végleg református anyaszentegyházunk számára.

4) Aggasztó jelenség, hogy csaknem minden egyházmegye azt jelenti, hogy a növendékek bibliával és zsolnárral való ellátottsága siralmasan szegény. ezen a téren is meg kell találni a feltétlenül szükséges megoldás módjait.

5) Különösen két egyházmegye jelentéséből tűnik ki, mennyire égető kérdés ifjúságunk vallásórán kívüli lelki gondozása. A budapesti egyházmegye legcélravezetőbb módnak az ifjúsági istentiszteleteket tartja, a vasárnapi iskola szerint csak pót hittanóra. A kecskeméti viszont a vasárnapi iskola és szabad missziói munkák megsokszorozódását szeretné látni. Mind a kettő végeredményben ugyanazt a gondolatot fejezik ki: a vallásóra és a katekézis önmagában nem töltheti be hivatását, szervesen bele kell épülnie a gyülekezet életébe és missziói dinamikába kell torkolnia. Nem a forma a fontos, hanem az, hogy Krisztus megújulásra hívó szava a vallásórán kívül is hangozzék az ifjúsághoz.

6) Bárcsak egy egyházmegye emlékezik meg kifejezetten róla (kecskeméti), egyetemes értékűnek tekintem azt az óhajt, hogy laikus munkások minél nagyobb számban vállalják a gyermekek közötti munkát. Szinte azt mondhatnók, el sem tudjuk képzelni, hogy elégedhettünk meg eddig olyan katekézissel, amelyből ez a tényező hiányzott? Több egyházmegye jelenti, hogy magát a vallásoktatást is végezték kényszerhelyzetben olyanok, akiknek erre képesítésük nem volt, ezért csak hálával adózhatunk nekik, de természetesen arra kell törekednünk, hogy ez a munka arra képesítést nyert hivatalos munkások kezében legyen. A tanrendi órán kívüli sok egyéb munkára azonban minden hitoktatónak egyenesen nevelni kell nem hivatásos munkatársait. Minél nagyobb ez a gárda, annál több áldását látja a hittanóra, a gyülekezet és az egyetemes református egyházunk.

7) Amilyen váratlanul jött, olyan hamar elült a fakultatív vallástanítás eszméje körül támadt vihar, több épület, mint romot hagyva maga után.

Rátérek most már az egyes egyházmegyék jelentéseinek ismertetésére. A kerületben folyó vallástanítási munkákról nem tudok áttekinthető statisztikai képet nyújtani. Ennek oka az, hogy vannak egyházmegyék, amelyek nem tudtak jelentést adni.

A budapesti egyházmegye vallásoktatói szakelőadója, Takács Károly, nagyon részletes, körültekintő és világos képét adja a Budapesten folyó munkának. Romos iskolahelyiségekben ugyan, de állandóan javuló irányzattal rendes időben kezdődött meg a tanítás. Hosszú szénzünet szakította meg a munkát. Az előző évekhez viszonyítva kevesebb iskolában több heti óraszámban ugyanannyi hitoktató több növendéket tanított. A dolgozók iskolájában - itt a vallástanulás nem kötelező - heti 67 órában 476 növendék volt. Tovább folyt az iskolaparókiák kiépítése. Erősen érzett a tanterv és tankönyv hiány, Biblia 2/3 részben, énekeskönyv 3/4 részben volt. A gyermekek szorgalmának, érdeklődésének és fegyelmeztségének örvendetes javulásáról emlékezik meg. Az életnek biztató jele az a harc, amit a vallásoktató testület több gyülekezettel az ifjúsági istentiszteletek érdekében vív. A csendes napok szerényebb keretek között ugyan, de meg voltak. A konfirmációi előkészítést a gyülekezeti pásztorok végzik, csak a tanonc iskolákban az ügy bölcsen átgondolt érdekében folyik ez a munka a vallásórakon. 45 vallásoktató 1624 családot látogatott meg. A gyülekezeti lelkipásztorok bizonyára méltányolják azt a szinte felmérhetetlen segítséget, amit ez a munka jelent a gyülekezetek pásztorolása szempontjából. Különös hűséggel végezték Kenessey Lajosné, Morandi Ilona, Soltész Judit, Parragh Lajosné, Bodrogi Pálné és Szalay Gizella. Szülői értekezletek voltak, a testület 11 módszeres értekezletet tartott. Saját segítő Alapja és könyvtára van. Az állam és a főváros az eddigi minden szolgálati idő beszámításával ez évben rendezte a hitoktatók státuszviszonyát, ami osztatlan örömet keltett. A testület 2 tagjától vett búcsút: Sándor Ernő a Baár-Madas leánygimnázium vallástanára lett, dr. Prágainé Koszorús Ilonát az örökkévaló Isten szólította haza.

A felsőbaranyai egyházmegyében csak a mohácsi gimnáziumból jött jelentés, így az egyházmegye jelentést nem adott.

A kecskeméti egyházmegye szakelőadója, dr. Czákó Jenő, kimerítő, színes és sokirányú jelentésben számol be. A szakfelügyelők a nyilvánvaló nehézségek miatt csak részben tudták ellátni a látogatás munkáját, így az előadó közvetlenül a lelkipásztoroktól szerezte be a szükséges adatokat. Általában jól elvégzett munkáról ad beszámolót. Hangja akkor fordul nyugtalanra, amikor a tanyai helyzetről kezd beszélni. Idézem, amit erről mond. "Százakra, ha nem ezrekre megy azoknak a szórványban lakó református gyermekeknek a száma, akik az elmúlt év folyamán nem találkoztak egyházunkkal, nem vettek részt egy vallástani órán sem. Ha nem talál az egyház valami rugalmas, a helyzethez

alkalmazkodni tudó megoldást addig, amíg nem késő, számolnunk kell ezeknek a gyermekeknek az elvesztésével". Eddig az idézet. Ez a probléma, ha a vértessaljai egyházmegye jelentését is mellé tesszük, messze túlnő egy egyházmegye problémáján. A főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésnek Isten előtti rettentő felelősséggel kell keresnie a kérékért megoldást. Az egyházmegyei közgyűlés sürgeti, hogy a lelkészi körök foglalkozzanak ezzel is és a vallásoktatás egyéb elméleti problémáival is. Felveti a kérdést, hogy a gyülekezeti lelkészek maguk is aktív részt vegyenek a vallásoktatás munkájában. A szakfelügyelők azt kívánja, hogy becsületes, komoly felügyeletet gyakoroljanak ugyan, de megjelenésük ugyanakkor missziói alkalom és lelki indítás is legyen. Úgy látja, hogy vallásitanításunknak tartalmában is, didaktikájában is, munkásaiban is nagyon mélyreható, Isten Szent Leuke szerinti megújuláson kell keresztülmennie.

A külsősomogyi egyházmegyétől nem érkezett jelentés.

A pesti egyházmegye szakelőadója, Vajda István részletesen foglalkozik azzal a zavarral, amit az új általános iskolák felállítása és a vallásoktatási tanterv hiánya idézett elő. Kemény bírálatot mond a régi tankönyvekről és sürgeti az új és olcsó könyvek elkészítését. A konvent által rendelt mederben szép és eredményes munkáról számol be. Egyes vallásoktatók különös kiemelésével az általános színvonalak határozott emelkedéséről szól. Az egyházmegye tavaszi közgyűlése elhatározta, hogy a konfirmációi előkészítést két esztendőre terjeszti ki. A tananyag ehhez való módosítását kívánja. Ugyancsak elrendelte az egyházmegyei közgyűlés, hogy a szakfelügyelettel megbízott körlelkészek és körtanítók együttes látogatással végezzék az ellenőrzést, így támogatva egymást munkájukban. Addig is, míg a konvent egységesen rendelkezik, az engedélyezett tankönyvek közül a szükségnek megfelelően összeállították az általános iskolában, a gazdasági iskolában és a tanonciskolában használni rendelt tankönyvek jegyzékét.

A pestkörnyéki egyházmegyétől csak a Pestszenterzsébet-klapkatéri hitoktató s.lelkész küldött jelentést, de még az sem állapítható meg belőle, hogy melyik iskolában tanított.

A solti egyházmegye vallásoktatási szakelőadója, Balogh Lajos 70 hitoktatást végző lelkész, tanító és tanítónő munkájáról ad számot. A szakfelügyelők csaknem valamennyi látogatásukat elvégezték és lelkiismeretes, odaadó munkáról szólnak. Megoldatlan a tankönyvkérdés, nemcsak annak hiánya, hanem a meglevők drágasága miatt is. A vallásoktatás kérdéseinek megbeszélésre szükségesnek látja az egyházmegye keretében még az ősz folyamán az ezzel foglalkozók szemináriumába való összegyűjtést. Elbúcsúztak Nagy Gábortól, aki lekipásztori állással cserélte fel hitoktatói munkáját és hiányolják Füzessy Frigyes kántortanítót, aki még mindig orosz hadifogságban van. A déli részek visszatérével annak szakfelügyeletét Illésy Károlyra bízták.

A tolnai egyházmegye, mivel ellenőrzés nem volt, jelentést nem tud adni.

A vértessaljai egyházmegye az eddigi két szakfelügyeleti körzetét háromra emelte fel és különös gondot fordított a felügyelet lelkiismeretes gyakorlására. A 45 községbe szétszórta 101 iskola közül 45 puszta iskola. Az iskolák 75%-át a szakfelügyelők meglátogatták. A felső kör felügyelője 500 km-t tesz meg kerékpáron. Általános megállapítás a tanyai iskolák vallásitanításáért vívott emberfeletti közdelem, 13 tanyai iskola nem látott ez évben hitoktatót, és mintegy 50 iskolában volt rendszeres vallásitanítás. Mulasztási, haladási napló és tananyagbeosztás legtöbb helyen nincsen. A belterületen tananyagot majdnem mindenütt elvégezték, a külterületen - ezt vallja a szakfelügyelői jelentés - egyszerűen lehetetlen. Ritka gyermek kezében látni Szentírást, maguk a hitoktatók is alig használják. Kétes indok: a tananyag nagy volta. Az énektanítást "siralmasnak" mondja a jelentés. A református öntudat hiányát az előadó az egyháztörténet és hit- és erkölcsstan tanításának sekélyességére vezeti vissza. Sürgeti a tanyai iskolák önálló tantervének és tankönyvének elkészítését. Az egyházmegye a maga hatáskörében ennek előmunkálatait megindította.

III. Vallásoktatói, -tanítói, tanítónői és óvónői képesítő vizsgát tettek:

A bajai áll. tanítóképző intézetben 1944/45. tanévben: Ács Miklós jeles és Lévay Mihály jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Illésy Károly ref. lelkész.

A Budapest II. ker. áll. tanítónőkészítő intézetben 1946/47. évben: Bíró Katalin jeles, Detrekői Margit jeles, Monori Éva jeles, Pap Magda jeles, Petke Magdolna jeles, Szőnyi Margit jeles, Takács Veronika jeles és Vörös Mária jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Haypál Béla ref. lelkész.

A budapesti II. kerület Szent Orsolya rendi róm. katolikus tanítónőkészítő intézetben az 1944/45. évben: Gyurka Éva és Szilágyi Margit jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Haypál Béla ref. lelkész.

A budapesti Szent Lujza róm. katolikus óvónőkészítőben az 1944/45. évben: Daru Livia Julianna jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Koszorús István vallásoktató lelkész. Az 1945/46. évben: Pál

Katalin és Tankó Rózsa jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt dr. Incze Gábor ref. lelkész. Az 1946/47. évben három növendék. Vizsgaelnök volt dr. Incze Gábor ref. lelkész.

A budapesti VII. ker. áll. tanítónőképző intézetben az 1944/45. tanévben Tóth Aranka jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Tóth József lelkipásztor, az 1945/46. tanévben: Andorkó Ilona jeles, Balázs Margit jeles, Egyed Ilona jeles, Fekete Erzsébet jeles, Gecse Etelka jeles, Sz. Kovács Katalin jó, P. László Katalin jeles, Nagy Ilona jeles, Puskás Mária jeles, Sebők Márta jó, Szalay Sára jeles, Szoboszlai Ilona jeles, Tóth Márta jeles, Virágh Rózsa jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Tóth József ref. lelkész. Az 1946/47. tanévben: Csiky Gizella, Göcs Róza, Fodor Ilona, Kustár Mária, Lipták Irén, Nagy Sarolta, Patay Margit, Sebestyén Klára, Tóth Erzsébet I., Tóth Erzsébet II., Tóth Margit, Vajda Vilma, Virányi Erzsébet valamennyien jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Tóth József lelkipásztor. Az iskola keretében működő dolgozók iskolájában az 1946/47. tanévben: Balogh Ilona, Balogh József, Gáll Irén, Horváth Erzsébet, özv. Márai Istvánné, Orosz Kázmér, Papp Adél, Tóth Valéria valamennyien jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Szabó Károly, hitoktatási szakfelügyelő.

A budapesti XII. ker. áll. líceum és tanítóképző intézetben az 1946/47. tanévben: Moldvai Lajos és Szűcs Árpád jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt dr. Incze Gábor ref. lelkész.

A budapesti angol kisasszonyok kat. tanítóképző intézetben az 1944/45. tanévben: Benkő Julianna jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Draskóczy István vallásstanár. Az 1945/46. tanévben: Varsányi Margit jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Draskóczy István vallásstanár. Az 1946/47. tanévben: Ihász Gyöngyi jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Draskóczy István vallásstanár.

A budapesti Ranolder Intézet tanítónőképzőjében az 1944/45. tanévben: Kovács Irén jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Draskóczy István vallásstanár. Az 1945/46. tanévben: Fábíán Flóra, Hottavy Éva, Galambfalvi Katalin valamennyien jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Draskóczy István vallásstanár.

A budapesti Salvator Intézet tanítónőképző intézetében az 1944/45. tanévben: Bóti Matild jeles, Fábíán Ida jó, Kiss Margit jó, Szentirmai Éva jeles és Kása Erzsébet jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Draskóczy István vallásstanár. Az 1945/46. tanévben: Farkas Anna, Juhász Ilona, Juhász Margit, Nyárcsik Alexandra, Ráduly Anikó, Kökössy Magda valamennyien jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Szántay Ede ref. lelkész.

A budapesti áll. Brunsvik Teréz kisdedovónőképző intézetben az 1944/45. tanévben: Bálint Julianna, Kuszák Edit, Márky Erzsébet, Pályi Katalin és Vass Mária, valamennyien jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Szabó Károly vallásoktatási szakfelügyelő. Az 1945/46. tanévben: Balatoni Irén, Dankó Olga, Gellén Irma, Imre Mária, Jakucs Ágnes, Kartalik Edit, Kozma Alice, Mazányi Zsuzsanna, Péntes Aranka, Petke Mária, Szabó Ilona, Szalisznyó Mária, Támadi Ilona, Teleki Eszter, valamennyien jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Szabó Károly vallásoktatási szakfelügyelő. Az 1946/47. tanévben: Barna Lujza, Bálint Matild, Farkas Zsuzsanna, Fazekas Magdolna, Gyarakai Julianna, Horváth Borbála, Jármay Judit, Írlanda Ildikó, Kontra Mária, E. Kovács Gizella, Kovács Éva, Nemezes Mária, Nyíri Jolán, Papp Klára, Peterdy Erzsébet, Pécsi Zsófia, Szüle Irén és Tönkö Klára, valamennyien jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Szabó Károly vallásoktatási szakfelügyelő.

A Budapest Damjanich utcai áll. tanítónőképző intézetben az 1944/45. tanévben: Barta Júlia jó, Bálint Margit jeles, Berta Éva jeles, Fényes Róza jó, Helesfay Éva jeles, Keresztes Klára jeles, Kis Erzsébet jó, Kósa Gizella jó, Kovács Irén jó, Mácsi Jolán jeles, Málnási Ilona jeles, Orosz-Papp Margit jeles, Pálvölgyi Edit jeles, Ráduly Jolán jeles és Tóth Emma jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt dr. Domján János lelkipásztor.

A cinkotai áll. tanítónőképző intézetben az 1944/45. tanévben: Stalmár Magda jeles, Sturck Ilona jó és Tusz Róza jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Draskóczy István vallásstanár. Az 1946/47. tanévben Farkas Éva jeles, Karsay Éva jeles, Karsay Ilona jó, Konrádi Anna jeles, Miladinovits Ilona jeles, Nyeste Éva jó, Puskás Klára jeles, Szabó Ilona jó, Tóth Ilona jeles, Veres Mária jó, Bodroghy Elza jó, Jakó László jó eredménnyel. Vizsgaelnök volt Draskóczy István vallásstanár. Ugyanezév őszi vizsgálaton: Adorján Róza és Kántor Károly jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Hörömpő Dezső ref. lelkész.

A jászberényi tanítóképző intézetben az 1944/45. tanévben Fodor Gizella jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Halasy Miklós ref lelkipásztor. Az 1945/46. tanévben: Kiss Edit és Nagy Sándor jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Halasy Miklós lelkipásztor.

A kalocsai érseki róm. kat. tanítóképző intézetben az 1946/47. tanévben: Almási Lajos jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Nagy László ref. lelkipásztor.

A kalocsai róm. kat. óvónőképző intézetben az 1946/47. tanévben: Lakner Lujza és László Zsuzsanna jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Nagy László ref. lelkész.

A kiskunfélegyházai tanítóképző intézetben az 1944/45. tanévben: Dankó Imre jó, Lestár András jeles, Mészáros Tibor jeles, Ruszkay József jeles, Szíjjártó Gyula jó, Ternyey András jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Göde Lajos ref. lelkipásztor.

A pécsi róm. kat. tanító- illetve tanítónőképző intézetekben az 1945/46. tanévben: Jakab József, Bérczy Sarolta, Gyóca Irma, Ladányi Etelka és Vécsey Irén, valamennyien jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Nyáry Pál tb. esperes.

A zsámbéki róm. kat. tanítónőképző intézetben az 1946/47. tanévben: Kovács Lídia jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Csapó Ödön ny. lelkész.

(H)

1. Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést a tanügyi bizottság javaslatára elfogadja és az egyetemes konvent elé terjeszti.

2. A vallásoktató és óvónőképesítő vizsgálatot tett tanulók életére és munkáira Isten gazdag áldását kéri.

3. Fájdalommal gondol az egyházkerületi közgyűlés az elhunytakra, örömet és békés pihenést kíván a nyugalomba vonultaknak, szeretettel és reménységgel köszönti az újonnan munkába állókat.

4. Elismeréssel emlékezik meg a közgyűlés arról a szerfelett nehéz munkáról, melyet a vallásoktatók a megsokasodott külső gátló körülmények ellenére folytattak. Örömmel köszönti a budapesti egyházmegye Vallásoktatási Tananyag című hézagpótló füzetét és a vértessaljai egyházmegye gépírási jegyzeteit. Dokumentumai lesznek ezek az elmúlt viharos időknek.

5. Az egyházkerületi közgyűlés háláját fejezi ki azoknak a munkásoknak, akik belső indításból, Isten lelkének parancsára, önként állottak a vallásos nevelés munkájába. Szívből kívánja, hogy további buzgó munkájukon is legyen Isten gazdag áldása és egyfelől saját hitük növekedésében, másfelől a gyermeki életek bőséges gyümölcstermésében adjon Isten számukra jutalmat.

6. Szomorúan veszi tudomásul az egyházkerületi közgyűlés a tanterv és a tankönyvek körül jelentkező sok zűrzavart és ezzel kapcsolatban kéri az egyetemes konventet, hogy a tanterv, tankönyvek és a részletes tantervi utasítás elkészítését a lehetőség szerint siertesse. Kívánatosnak tartja, hogy az 1948/49. tanév nyugodt és biztos keretek között induljon el. Egy ilyen nagy horderejű átrendeződés soha sem felesleges adminisztratív munka, azonban az egyházkerületi közgyűlés kifejezést ad annak a meggyőződésének, hogy mégis csak akkor éri el célját, ha mögötte ott áll minden vallásoktató személyes hite, lelkesedése, református keresztyén karaktere és didaktikai felkészültsége. Felhívja a kerület összes vallásoktató munkásait, hogy támogassák egyházunknak ezt a nagy munkáját buzgó imádságaikkal és tanácsaikkal, hogy ezen keresztül is munkáltassék magyar református anyaszentegyházunk megújulása.

7. A közgyűlés szükségesnek tartja a dolgozók iskoláinak tantervi és rendtartási utasításainak elkészítését és ennek keretében a vallásitanítói és óvónői képesítővizsgálatok anyagának és rendjének megállapítását. Kéri e tárgyban az egyetemes konvent rendelkezését.

8. Megdöbbenve veszi tudomásul a közgyűlés a tanyai vallásoktatás elcsüggesztő sivárságát és tömegesen jelentkező teljes hiányát. Ezen a téren nem kíván mentegetőzni. Isten előtti felelőssége teljes tudatában arra kéri a püspök urat, hogy ankétot hívjon össze a kérdés megbeszélésére, ezt megelőzően hívja fel az egyházmegyék elnökségét e szomorú állapotok beható tanulmányozására, hogy az ankét résztvevői ne csak a helyzettel legyenek ismerősök, hanem az orvoslás módozataira is javaslatokat tehessenek.

9. Szükségesnek látja a közgyűlés a tanyai iskolák számára külön vallásitanítási tanterv és tankönyv elkészítését. Evégből megbízza a tanyai kérdés tanulmányozására összehívandó ankétot, hogy készítse el ennek tervezetét és az egyházkerület elnökségének olyan formában tegyen javaslatot, hogy a tankönyv az 1948/49. tanévben már használható legyen.

10. Aggasztónak találja a közgyűlés a Biblia és zsoltár nagymérvű hiányát. Tisztelettel arra kéri az egyetemes konventet, tegye a kérdést beható tanulmányozás tárgyává és a sürgős orvoslás érdekében minden lehető kövessen el.

11. Végül az egyházkerületi közgyűlés Isten iránt való hálával gondol arra az erősödő felelősségtudatra, ami az ifjúsági munkákkal szemben a kerület katekétáit eltölti. Buzgó imádsággal kéri az Ige Urát, hogy ő tegye fogamatossá az Úr Jézus Krisztus evangéliumát a gyermeki lelkekben és adjon meggyőző bizonyágtételt azok beszédének és életének, akik ebben a munkában forgolódnak.

161. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye közgyűlése 1947. október 8-án tartott ülésén 17/1947. szám alatt határozatot hozott "vallásitanítási vizsgálatra szolgáló jegyzőkönyv" rendszeresítése tárgyában, mely szerint új jegyzőkönyvi kérdések bevezetését tartja szükségesnek és az egyházmegyei közgyűlés elé terjeszti azzal a kéréssel, hogy jóváhagyás esetén annak kinyomozásáról és felhasználásáról gondoskodjék.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés elvben elfogadja a tervezetet, de annak végső formába való öntéséhez szükségesnek látja az összes egyházmegyeiek véleményének kikérését. Evégből jelentéstétel céljából az egyházmegyeiek tanügyi bizottságának megküldi.

162. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye közgyűlése 1947. október 8-án tartott ülésén 14. számú határozatában arra kéri az egyházkerületi közgyűlés útján az egyetemes konventet, hogy új és olcsó vallásitanítási könyvekről, valamint a vallásos nevelés számára szolgáló vezérkönyvről gondoskodjék.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a javaslatot magáévá teszi. Tudatában van annak, hogy az új tantervek és tankönyvek munkálatai folyamatban vannak, kéri az egyetemes konventet, hogy a vezérkönyvre vonatkozó javaslatot is ezeknek a munkálatoknak a keretében tegye megfontolás tárgyává.

163. jkvsz

A tanügyi bizottság bemutatja a népiskolai előadónak az egyházkerületi népiskoláinak 1946/47. iskolai évi állapotáról és működéséről készített jelentését.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1. a jelentést tudomásul veszi és a konvent elé terjeszti,
2. elismerését fejezi ki a tanítóknak a növendékeik szociális támogatása érdekében kifejtett tevékenységéért, s e munkájuk további, még nagyobb mértékű folytatását kéri,
3. az esperesek útján felhívja az iskolafenntartó egyházközségeket: rendezzenek iskolai ünnepségeket, s ezeknek jövedelmét fordítsák az iskola berendezésének és felszerelésének kiegészítésére,
4. felkéri a püspök urat az általános iskola összes kérdéseinek megbeszélésére méltóztassék Budapesten a közeljövőben értekezletet egybehívni az egyházmegyei népiskolai előadók, továbbá a két tanítóképző-intézet igazgatója és nevelésitanítójának bevonásával abból a célból, hogy az iskola munkájával összefüggő mindennemű, egyetemes jellegű alapelveket állapíthassanak meg, feladatokat jelölhessenek ki a szükséges egyöntetűség biztosítása és a főhatósági irányítás lehetővé tétele érdekében,
5. felhívja az espereseket, hogy az egyházmegyei iskolafelügyelet munkáját a lehetőségig biztosítsák, s az egyházmegyei tanítóegyesület működését mozdítsák elő, az egyesületeket pedig arra: rendezzenek egy-két napos szakértekezletet az általános iskola kérdéseinek megvitatására - ez összejöveteleken a lelkipásztorok gondoskodjanak a tanítók egyházi tudatosságának és vallásos érzületének mélyítéséről,
6. nyomatékosan felhívja az egyházmegyei népiskolai előadókat mindenféle statisztikai adat pontos, teljes egybegyűjtésére,
7. az esperesek útján felhívja az iskolaszéki elnökök figyelmét arra, hogy az általános iskola felső tagozatának tanítói módszeres értekezleteiken beszéljék meg az egy-egy osztályban folyó nevelő, s ezen belül az oktató munka egyöntetűsége biztosításának kérdéseit, hogy egymás munkáját kölcsönösen kiegészítve a növendékek zavartalan fejlődése lehetővé váljék, ennek érdekében a tanításmenetek készítésében is legyenek figyelemmel ugyanegy osztály tanítói e követelmény érvényesülésére,
8. felkéri az egyetemes konventet a népiskolai statisztikai kimutatás-úrlapok korszerű összeállítására és sokszorosítására,
9. felkéri az egyetemes konventet: tegye lehetővé református általános iskolai tankönyvek mielőbbi kiadását a református általános iskolai oktatás eredményének megóvás érdekében.

164. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye 16/7-1947. számú határozatában az általános iskolával adódott, új helyzetnek megfelelően az iskolafelügyelet rendjének újbóli szabályozását kéri az egyetemes konventtől,

a tolnai egyházmegye 28/3-1947. sz. a. rendelkezést kér arra nézve: hogyan történjék az iskolafelügyelet az általános iskola olyan felső tagozatában, amely más iskolával működik együtt, a pesti egyházmegye a felügyelet ősi rendjének visszaállítását kér oly értelemben, hogy az iskolákat körlelkész és körtanító vizsgálja meg.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyei iskolafelügyelet egységes szabályozása érdekében felkéri az egyetemes konventet a kérdésnek az általános iskola szükségleteinek is megfelelő korszerű, mielőbbi megoldására.

165. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 22/4-1947., továbbá a kecskeméti 16/5. és a külsősomogyi egyházmegye 29/1947. számú határozatával több tanítója népiskolai igazgató címmel való kitüntetését kéri, hasonló tárgyban keresi meg a közgyűlést a pesti és a solti egyházmegye is, a nélkül hogy javaslatát kellően megokolná. A tanügyi bizottság javaslatára az

(H) egyházkerületi közgyűlés értékes iskolai nevelői és egyháztársadalmi munkássága elismerésül Szigetváry Sándor becefai, Szabó József kisszentmártoni, Szalay János kórósi, Páhán István nagykórósi, Kósa Zoltán tolnanémedi és Kiss József felsőnyéki tanítót református népiskolai igazgató címmel tünteti ki.

E tárggyal kapcsolatban emlékezteti az egyházmegyéket, hogy egyházkerületi határozat értelmében csak kellően megokolt és részletezett javaslatokat vehet figyelembe.

166. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye 16/9-1947. sz. határozatában arra kéri az egyetemes konventet hogy az általános iskolák felső tagozatában a latin nyelvnek, mint szabadon választható tárgynak tanítását ne csak a gimnáziumokkal kapcsolatos általános iskolákban engedje meg, hanem minden olyan általános iskolában, ahol a szülők ezt kívánják és ahol erre lehetőség van.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés minthogy a latin nyelv tanításának kivételező engedélyezésében zavarok forrását látja, a kérdés felülvizsgálását és az újbóli szabályozás lehetőségének mérlegelésével a kérés teljesítését kéri az egyetemes konventtől.

167. jkvsz

A pesti egyházmegye a nagy mértékben megnövekedett iskolai mulasztások miatt az egyházkerület közbenjárását kéri a VKM úrnál, az egyházmegye erélyes intézkedésétől várja a helyzet javulását.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az iskolabajáratási kötelezettség végrehajtásának biztosítása érdekében olyan intézkedés megtételére kéri a vallás- és közoktatásügyi miniszter urat, amely alkalmas az általánossá lett, iskoláink nevelő munkájának sikerét veszélyeztető, megokolatlan iskolai mulasztások csökkentésére és megelőzésére.

168. jkvsz

(Hiányzik!!!!)

169. jkvsz

A pesti egyházmegye kéri az egyházkerületet, hogy havonként legalább egyszer adjon ki hivatalos közlönyt, amelyben az iskolaügyi rendelkezések is benne vannak.

A tanügyi bizottság a kérést megokoltnak tartja, javaslata alapján

(H) az egyházkerületi közgyűlés felkéri a püspöki hivatalt: szíveskedjék az iskolaügyi rendelkezéseket körlevélben, esetleg hivatalos közlöny alakjában minél gyakoribb megjelenés útján közölni az érdekelt iskolákkal.

170. jkvsz

A tolnai egyházmegye 28/4-1947. számú határozatában olyan irányú rendelkezést kér az egyházi főhatóságoktól, hogy az általános iskolai tanítók szakosító továbbképzését szolgáló tanfolyamok anyagát magánúton is elvégezhessek,

a külsősomogyi egyházmegye 29/16-1947. számú határozatával kéri az egyházkerületet: gondoskodják az általános iskolák tanítóinak továbbképzésére felállított állami tanfolyamokhoz hasonló tanfolyamok szervezéséről a református tanítók részére,

a pesti egyházmegye pedig az egyetemes konvent útján a szakosító tanfolyamon résztvevő református tanítók ellátásáról és helyettesítéséről való gondolkodást kéri a VKM úrtól.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1. tekintettel az ügy nagy jelentőségére, az általános iskolai szaktanításra jogosító református tanítói továbbképző tanfolyamok rendezésének kérdését az egyetemes konvent figyelmébe ajánlja és a kezdeményező lépések mielőbbi megtételére kéri,

2. különösen fontosnak tartja, hogy e tanfolyamok sikeres elvégzése azonos érvényű legyen a közoktatásügyi kormányzat által rendezett ilyen tanfolyamok jogosító hatályával,

3. a pesti egyházmegye kérését megokoltnak találja s teljesítésére a vallás- és közoktatásügyi miniszter urat felkéri.

171. jkvsz

Jelentés a Ráday Kollégium 1946/47. iskolai évről.

1. A hallgatók száma és ellátási díja.

86 férőhelyre felvételre 30 teológus és 56 egyetemi hallgató. Hosszabb, vagy rövidebb ideig bent lakott a Kollégiumban az iskolai év folyamán 33 teológus, 64 egyetemi hallgató, összesen 97 hallgató. A bejáró teológusokkal, tanári családok tagjaival s az alkalmazottakkal együtt az étkezők száma meghaladta a 140-et.

Az ellátási díjak megállapításánál alkalmazkodtunk lehetőleg a minisztérium által közölt s az állami internátusokban előírt díjakhoz intézetünk és a nehéz helyzetben lévő egyetemi és főiskolai ifjúság érdekében. Ennek megfelelően készpénzben havonta 90 Ft-t kellett fizetni egy egyetemi hallgatónak s természetben tartozott minden hallgató beszolgáltatni 5 kg lisztet, 1/2 kg zsírt vagy olajat s 15 db. tojást. Teológusaink az ellátási díj felét fizették, sőt a szegényebb sorsú és jó előmenetelű teológusok még ennél is kevesebbet fizettek. 1947. január 1-től kezdve a fenntartó testület havi 1400 Ft-tal segítette a bentlakó teológusokat az 1947. évre megállapított 13.500 Ft segély alapján.

2. Élelmiszergyűjtés és élelmiszradományok.

A nyár folyamán és ősszel eltettünk többféle gyümölcsöt és zöldséget. Gyümölcsfélét (cseresznyét, ribizlit, egrest stb.) eltettünk 200 kg-ot, barackot kaptunk a Szathmáryné féle birtokról 700 kg-ot, ebből készítettünk 150 kg lekvárt. Kaptunk 12 kg vegyes gyümölcsöt is. Szilvalekvárt eltettünk 150 kg-ot s ennek egy részét, 75 kg-ot a dunavecsei leánykör rajjai készítették. Zöldségfélét eltettünk: 300 kg zöldbabot, uborkát 200 kg-ot, paradicsomot 20 q-t, ennek árából a fóti egyház 300 Ft-ot adott össze s Madarász Lajos fóti lelkipásztor külön adott 50 Ft-ot, hogy ezen az összegen is paradicsomot vehessünk intézetünk részére. Ugyanígy a nagykőrösi egyház vezetősége is segítségünkre volt a paradicsom vásárlásában. Eltettünk még 9 q káposztát, 3 q hagymát és 35 q burgonyát.

Az ellátási díjak rendkívül alacsony megállapításából következnie kellett az élelmiszergyűjtés fokozott mértékű felkarolásának. A gyűjtés részletes eredményéről külön kimutatásban számolnak be. Gyűjtöttünk összesen 75 kg zsiradékot (zsírt, olajat), 328 kg lisztet, 337 kg babot, 1012 kg burgonyát, 240 db. tojást, 46.50 kg lencsét, 17 kg gyümölcsíz, 9 kg hagymát s egyéb kisebb mennyiségű élelmiszert.

Igen értékes élelmiszereket kaptunk az Újjáépítési Osztály útján külföldi hittestvéreink adományaiból: 43 doboz (sérült, 40 dekás) kondenzált tej, 97 kg kakaót, 45 db. húskonzervet, 40 db. almapürét, 17 kg halkonzervet, 13.60 kg húskonzervet, 26 kg sajt, 42.50 kg gyümölcskonzervet, 170 kg főzeléket, 34.85 kg makarónit, 28 láda vegyes konzervet, 1125 kg gyermektápszert, 4 kg szemes kávé, 6 doboz kávé, 4 üveg leveskonzervet, 1 kg narancsport, 5 csomag teát, 121 kg lisztet, 327.50 kg cukrot. A dr. Sebestyén Jenő, illetve Kuyper Katalin által indított holland akció útján kaptunk 7 q babot, 5 q borsót, 5 q zabpehelyt, 1 q vegyeskonzervet, 40 kg árpakását, 20 kg grízt, 10 kg kakaót, 2 kg kávé, 1 kg teát.

3.Élelmezés.

Az élelmiszergyűjtés a külföldi adományok s teológusnapok által jelentős mértékben sikerült javítanunk az élelmezést. Sikerült megvalósítanunk azt a régebbi célunkat is, hogy a bejáró teológusok kedvezményes áron, vagyis egy hónapra 30 Ft-ért kaphassanak reggelit, ebédet és vacsorát. Jöttek is bejáró teológusok szép számmal. Bármelyik menzánál olcsóbb és jobb élelmezést tudtunk biztosítani a

bentlakóknak és bejáróknak. A zsír-ellátás terén nagy segítséget jelentett, hogy 1945. augusztusában kapott az intézet ajándékba 2 drb. malacot, ezekhez vettünk még 4-et s nagy nehézségek között felhizlaltuk ezeket az intézet udvarán olyan jó sikerrel, hogy 120 kg-tól 210 kg-ig volt a súlyuk.

4. Fűtés, tüzelés, takarítás, világítás.

Az internátus helyiségeit fűteni nem tudtuk. Miután a tantermekben kályhával fűtöttünk, a kisebbiket berendeztük melegedőnek, itt tanult s tartózkodott a téli szünetben s később is az ifjúságnak az a része, amelyik az intézetben maradt. Nagy gondot okozott a fűtő és konyhai tüzelőanyag beszerzése, mivel a nyáron s az ősz folyamán, amikor könnyebben beszerezhetjük volna a szükséges mennyiséget, nem volt erre fedezetünk.

Takarítás terén nagy hátrányt jelentett az, hogy a takarítószoba leomlása óta nem alkalmazhattunk helyiség hiánya miatt állandó és megfelelő takarítókat.

Földzárlat és egyéb okok miatt rendkívül magas villanydíjat kellett volna fizetnünk. Sok utánjárással sikerült az intézet 6.200 kW órakedvezményét 15.000 kW órakedvezményre felemeltetnünk az 1946/47. iskolai évre.

Felszerelés terén még sokat kell pótolnunk, miután részben a bombázás miatt megsemmisült, részben pedig ismeretlen tettesek elvitték az intézet fehérneműinek, ágyneműinek, edényeinek és evőeszközeinek legnagyobb részét. Asztali készletünket, konyhai felszerelésünket, az intézeti ágyneműket, különösen matracokat, továbbá a megsemmisült helyiséget bútorait pótolnunk kell.

5. Pénzadományok.

1. Fenntartótestület segélye theológusok ellátására	8.400,00 Ft.
2. theológusok perselypénze és adománya: Decs 65, Bp. Kálvin-tér 547.18, Hatvan 16, Dömsöd 404.41, Dab 38.94, Kiskunlacháza 396.10, Izsák 475.60, Soltvadkert 117.65, Szabadszállás 710, Bp. Pozsonyi út 913.30, Bp. Fasor 600, Szalkszentmárton 424.90, Pomáz 500 Ft. Összesen:	5.209,08 Ft.
3. Egyházmegyék adományai: Felsőbaranyai 77, Pestkörnyéki (Pestszentlőrinc-Központ) 70.90, Budapesti 1.000, Solti 532.84, Tolnai 497.88, Vértesaljai 641.34 Ft. Összesen:	2.819,96 Ft.
4. A new yorki theológusok gyűjtése Vasady Béla útján	1.761,00 Ft.
5. Újjáépítési Osztály útján külföldi hittestvérek adománya: 2.978,00, 1.488,90, 1.560,00, 1.250,00 Ft. Összesen:	7.276,90 Ft.
6. Óbudai egyház három theológus segélyezésére	600,00 Ft.
7. Dr. Ecsedy Aladár esperes zongora javítására	100,00 Ft.

6. Statisztikai adatok.

Az internátus lakói közül theológus volt 33, gépészmérnök 14, orvos 9, közgazdász 8, vegyészmérnök 7, állatorvos 7, jogász 6, építész 4, kultúrmérnök 3, mérnök 3, gyógyszerész 2, bölcsész 1, összesen 97. Egyházkerületek szerint Dunamellékről való volt 50, Dunántúlról 17, Tiszáninnenről 6, Tiszántúlról 22, Csehszlovákiából 1. Romániából 1 hallgató.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s a tett intézkedéseket jóváhagyja.

172. jkvsz

Jelentés a Ráday Kollégium 1947/48. iskolai évének kezdetéről.

1. A hallgatók száma és ellátási díja.

Három helyreállított szobával nőtt a kollégiumi szobák száma, így összesen 95 hallgatót vettünk fel az internátusba. Sokkal több hallgató kérte a felvételét, de ezeket hely hiánya miatt nem vehettük fel. Minden theológust felvettünk, aki kérte a felvételét. A felvett theológusok száma 45 volt, a bejárók közül étkezett 7, így összesen 52 volt szeptemberben az internátusban étkezők száma. Több theológus exmittálása folytán a mai napon az internátusban lakik 38 theológus, a bejárók közül itt étkezik 5, összesen 43.

Tekintettel a hallgatók nehéz anyagi helyzetére, az ellátási díjat 4 személyes szobában havi 150, 2 személyes szobában havi 180 Ft-ban számítottuk. Ezenkívül kérünk 20 Ft. fűtési díjat s természetben 5 kg lisztet, 1/2 kg zsírt és 10 drb. tojást.

2. Élelmiszergyűjtés és élelmiszeradományok.

A nyár folyamán és ősszel eltettünk többféle gyümölcsöt és zöldséget. Gyümölcsfélék (cseresznyét, meggyet, egrest, ribizlit és szilvát) eltettünk 250 kg-ot. A Szathmáryné féle birtokról kaptunk 300 kg barackot, s ebből lekvárt készítettünk, vettünk 5 q szilvát s ebből is lekvárt készítettünk. Zöldségfélék eltettünk: 200 kg zöldbabot, 250 kg uborkát, 20 q paradicsomot, 17 q káposztát, sóban eltettünk 100 kg zöldséget s homokban tároltunk 100 kg-t, beszereztünk 200 kg céklát. Ezen kívül megrendeltünk és kifizettünk 10.000 Ft-ot burgonyára, 10 q káposztára és a 2 q sütőtökre, a vagon megérkezését minden nap várhatjuk. Ez összeg kifizetését a theológusnapok gyűjtésének eredménye tette lehetővé, amiről külön beszámolok.

Igen nehéz helyzetben volt a kollégium szeptember és október hónapokban. Mint az igazgatótanács legutóbbi ülésén jelentettem, az internisták fele theológus volt, akik nem tudták fizetni a megállapított előleget és a rendes havi ellátási díjat sem. Szept. 10-én már több mint 8.000 Ft-tal tartoztak a theológusok. AZ internátus pénztárának nem volt meg a téli beszerzésekhez, élelmiszerre és fűtésre szükséges forgótőkéje, előleget sehonnan sem kaphatott, külföldi segítség nem érkezett, nem volt más utunk és módunk, mint visszamenni az egyetlen, ősrégi forráshoz: gyülekezeteinkhez. Ahogyan az ostrom utáni legsúlyosabb időkben, úgy most is, egyházunk tagjai teljes megértéssel és szeretettel siettek ifjúságunk támogatására. Élelmiszert gyűjtöttek az ordasi, pátyi, uszódi, dunaszentbenedeki,

szigetszentmiklósi, ráckevei, verebi, dunapataji, foktői, nagydorogi, bugyi, öcsényi, kerekegyházi, pándi, gombai, tabajdi és kiskunlacházi gyülekezetekben. Ezenkívül a felsőbaranyai egyházmegye következő gyülekezeteiben: Kistótfalun, Nagytótfalun, Kisharsányban, Siklóson, Nagyharsányban, Máriagyüdön, Bissén, Turonyon, Csarnótán, Szaván, Márfán, Diósvizlón.

Szállítási nehézségek miatt az összegyűjtött élelmiszernek még csak kis része érkeztetett be, de az eddigi számítások szerint a gyűjtések eredménye a következő: liszt kb. 9 mm, zsiradék (zsír és olaj) 35 kg, burgonya 27 mm, kukorica 7 mm, bab 6 és 1/2 mm, hagyma 45 kg, tojás 385 db., dió 12 kg, mák 1.25 kg, paprika 4.25 kg s egyéb kisebb mennyiségű élelmiszer. Tájékoztatásul közölhetem, hogy az intézetnek teljes létszám mellett szüksége van 8-9 mm lisztre, 80 kg zsiradékra, 10 mm burgonyára, 1.500-2.000 db. tojásra. Amennyiben a gyűjtött és megrendelt élelmiszerek megérkeznek, az intézet el lesz látva burgonyával, babbal, káposztával, zöldségfélével. A tél folyamán megpróbálunk hizott sertést venni s így megoldani a zsír kérdését. Legnehezebb lesz a liszt kérdés megoldása.

Nem tudom eléggé hangsúlyozni az élelmiszergyűjtés rendkívüli jelentőségét. Fiatal teológusok járnak a dunamelléki gyülekezetekben, a Duna-Tisza közén, Tolnában és Baranyában, megismerik egyházainkat s egyházunk tagjai megismerik és megszeretik Theológiánkat. Modern formában a régi szuplikáció intézménye elevenedik fel, amikor a fővárosi és pestkörnyéki teológus kezét szorít a falusi emberekkel egy közös cél szolgálatában. Élelmiszeren kívül pénzbeli adományokkal is járultak gyülekezeteink teológus ifjúságunk segélyezésére s az összeadott 8.580 Ft lehetővé tette a beszerezhető legfontosabb élelmiszernek, a 100 mm burgonyának megrendelését és kifizetését. Mind a természetbeni, mind a pénzbeli gyűjtés eredménye teológusaink javára, főleg ellátási díjuknak csökkentésére számítható be s ez utóbbiról külön jelentést teszek.

3. Teológusok segélye.

Eddig 30 gyülekezetben gyűjtöttünk élelmiszert, de megfordultunk szeptember közepétől a mai napig 50 gyülekezetben. A felsorolt gyülekezetek élelmiszeren kívül pénzádományaikkal is segítették ifjúságunkat. Voltak azután olyan egyházak is, ahol élelmiszert nem gyűjthettek, de pénzádományaikat küldték el ifjúságunk részére. Így voltunk Pestújhelyen, Mátyásföld-Cinkotán, Pesterzsébet-Klapkatéren, Tökön és Zsámbékon, Szadán, Veresegyházon, Fóton, Vácon, Pécelen, Szigetmonostoron, Kispest-Wekerle-telepen, Majosházán, Újszászon, Mányon, Hatvanban, Bp-Kőbányán, Tasson, Bp-Baross-téren, Kecskeméten, Pestlőrinc-Központban, Monoron, Bp-Szilágyi Dezső-téren. Néhány helyen, mint Tasson s Hatvanban a lelkipásztor küldte be a gyülekezet adományát a teológusok ellátási díjának fedezésére, anélkül, hogy megjelentünk volna. A pénzbeli adományok összege a költségek leszámításával összesen 8.580 Ft 40 f. Ez összeghez hozzászámítva a fenntartó testület által az 1947. évre költségvetésileg előirányzott összegből maradt 5.100 Ft-ot, összesen 13.490 Ft-ot oszthattunk ki segély címen bentlakó és bejáró teológusaink között szeptember, október, november és december hónapokra. (1948. évre a segélyt az új költségvetés szerint osztjuk ki.) Ennek alapján teljesen ingyenes a szenior és kontraskriba, segélyük havonta 160-160 Ft, 130 Ft segélyt kap 1 teológus, 120 Ft-ot 2 teológus, 100 Ft-ot 10 teológus, 80 Ft-ot 4, 70 Ft-ot 3, 60 Ft-ot 9, 50 Ft-ot 2, 45 Ft-ot 2, 40 Ft-ot 2, 30 Ft-ot a, 20 Ft-ot 2 teológus. Ezenkívül a bejáró teológusok közül 150-150 Ft segélyt kap 2, 100 Ft-ot 1 és 50-50 Ft segélyt kap 9 teológus. A teológusok segélyének megállapításánál figyelembe vettük az egyes egyházaknak a teológusok részére adott adományait.

4. Fűtés, tüzelés.

A központi fűtést megkezdtük. Eddig beszereztünk 700 mm rostált daraszemet és 100 mm tatai kocka szenet. Még szükségünk van 4-500 mm rostált daraszénre s akkor üzemben tarthatjuk a két szenes kazánt. A harmadik kokszos kazánt csak megfelelő mennyiségű kokszt beszerzésekor használhatjuk. A 4-500 mm rostált daraszén beszerzésére komoly ígéretet kaptunk.

5. Lelki ügyek.

A kollégiumi munkákat megkezdtük az iskolai év kezdetével. Naponként tartjuk hétköznapi és vasárnapi istentiszteleteinket. Megkezdtük a Bibliaköröket is. Szept. 29-től okt. 4-ig tartó héten hat estén át 1/2 8-tól 1/2 10-ig kollégiumi evangelizációs hetet tartottunk. Minden este volt egy evangelizációs beszéd, utána egy előadás énekkel, imával. Missziói lelkészek, s professzorok végezték a szolgálatot, melyen teljes számmal megjelent a Kollégium ifjúsága, sőt máshonnan is jöttek ref. hallgatók s érdeklődéssel hallgatták az előadásokat. Az evangelizációs hetet közös úrvacsorával fejeztük be

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s a tett intézkedéseket jóváhagyja.

Kimutatás a Ráday Kollégium részére gyűjtött élelmiszerekről 1945. márciustól 1947. szeptemberig.

I. 1945 márciustól júliusig:

1. Hajdúszoboszlón és Hajdúhadházán Bélteky Lajos és Molnár Zoltán lelkipásztorok támogatásával Keresztes József és Koncz Ferenc lelkipásztorok gyűjtése: 1450 kg liszt, 800 kg burgonya, 450 kg bab, 50 kg gríz, 50 kg borsó s lencse, 35 lit. olaj, 20 kg zsiradék s 1109 drb. tojás.

2. Kecskeméten az egyház vásárolt 3 mm lisztet, elhozta Komáromi János lelkipásztor az intézet részére vásárolt zöldségféle mellett.

3. Szegeden Bakó László lelkipásztor gyűjtött 4 mm lisztet és 1 mm babot.

4. Fóton Madarász Lajos lelkipásztor gyűjtött 85,5 kg burgonyát, 24 kg babot s vásárolt az intézet részére Sárkeresztúron 5 mm napraforgó magot s 4 mm babot.

5. Kiskunhalason Nagy Kolozsvári István theológus Knáver Zoltán theológussal gyűjtött.

6. Hódmezővásárhelyen dr. Pákozdy László vallástanár és Elek Áron theológus gyűjtése: 114 kg zsír, 17,70 kg szalonna, 2 kg füstölt oldalas, 22 kg tarhonya, 45 kg burgonya, 6 kg tojás, 116 kg liszt s vásároltak az intézet részére 6 mm lisztet.

II. Az 1945/46. iskolai évben:

1. Nagyharsányon s a környező gyülekezetekben Hideg Lóránt theológus gyűjtése: 402 kg liszt, 107 kg levestészta és tarhonya, 23 kg zsír, 14 kg olaj, 471 kg bab, 98 kg dió, 3 kismalac.

2. A veresegyházi gyülekezet Sz. Kovács Sándor lelkipásztor útján küldte be adományát: 335 kg burgonyát, 75 kg babot, 10 kg lisztet s 13 kg zöldséget.

3. Vácról Hörömpő Gergely lelkipásztor útján kaptunk 25 kg lisztet, 20 kg babot, 100 kg burgonyát, 15 drb. tojást s 2 kg diót.

4. A gerjени gyülekezet adománya Dobos János lelkipásztor útján 26 kg liszt, 4 kg zsír, 16 kg kukorica, 4 kg burgonya, 162 drb. tojás, 3 fej hagyma.

5. Kölkeden dr. Földváry Antal lelkipásztor gyűjtött az intézet részére 15,75 kg zsírt, 4,40 kg mákot, 10,40 kg hagymát, 110 drb. tojást, 7 kg grízt, 55 kg lisztet, 132,80 kg babot, 258,50 kg burgonyát, 30 kg árpát, 214 kg tengerit, 1 szál kolbászt, 5,40 kg szalonnát.

6. Nagykőrösről kaptunk Göde Lajos lelkipásztor útján 43 kg lisztet, 3 kg olajat, 360 kg babot, 367 kg burgonyát, 19 kg kölest, 246 drb. tojást.

7. Mohácsról kaptunk Vikár Zoltán lelkipásztor támogatásával és Szabó Gyula theológus gyűjtése által 80 kg burgonyát, 40 kg babot, 41 kg zöldséget, 4 kg szappant, 2 kg zsírt, 96 drb. tojást.

8. Lovasberényből Komáromi János lelkipásztor küldött 28 kg burgonyát, 19 kg babot, 7 kg lisztet s 2 kg diót.

9. Ordasról érkezett Keresztes József lelkipásztor gyűjtése folytán Benedek László lelkipásztor támogatásával 19 kg liszt, 4 kg szalonna, 113 kg burgonya, 56 kg bab, 43 kg kukorica, 220 drb. tojás.

10. Cecéről kaptunk Elek Áron és Novák Miklós theológusok gyűjtése és Radics József lelkipásztor támogatása által 288 kg lisztet, 50 kg rozst, 779 kg babot, 1400 kg burgonyát, 1366 drb. tojást, 2,50 kg paprikát.

11. Dunavecshén kapott az intézet Molnár Lajos lelkipásztor támogatásával s dr. Csekey Sándor professzor, Keresztes József lelkipásztor és Jászai Gyula theológus közreműködésével 90 kg lisztet, 14 kg zsiradékot, 105 kg babot, 80 kg burgonyát, 741 drb. tojást, 1 liter mákot, 8 kg kölest, 4 kg borsót s hagymát, 1 kg paprikát, 3 kg sonkát s 16 kg spenótot.

12. Szalkszentmártonból kaptunk Rabéczy Sándor lelkipásztor támogatásával s dr. Csekey Sándor professzor, keresztes József lelkipásztor, Király László és Varga Sándor theológus közreműködésével 127 kg lisztet, 8 kg grízt, 50 kg árpát, 100 kg korpát, 255 kg kukoricát, 301 kg burgonyát, 758 kg babot, 17 kg borsót, 4 kg hagymát, 4 kg zöldséget, 5 kg szárított zöldbabot, 4 kg lekvárt, 14 kg zsiradékot, 2,40 kg mákot, 1053 drb. tojást.

13. A kosdi egyház adott Fülöp Mihály lelkipásztor támogatásával s dr. Csekey Sándor professzor és Keresztes József lelkipásztor közreműködésével 101 kg babot, 24 kg lencsét, 20 kg lisztet, 26 kg burgonyát, 273 drb. tojást és 3 kg hagymát.

Az 1945/46. iskolai évben gyűjtöttünk összesen 79 kg zsiradékot (zsírt és olajat), 1157 kg lisztet, 107 kg tarhonyát és levestésztát, 100 kg korpát, 8 kg darát, 314 kg kukoricát, 2882 kg burgonyát, 2244 kg babot, 4076 drb. tojást, 3,50 kg paprikát, 4 kg lekvárt, 43 kg hagymát, 17 kg zöldséget, 16 kg spenótot, 5 kg szárított zöldbabot. Tájékoztatásul közöljük, hogy az intézetnek teljes létszám mellett szüksége van

egy hónapban 8-9 mm lisztre, 40-45 kg zsírra és 35-40 kg olajra, 9-10 mm burgonyára, 1500-2000 drb. tojásra.

III. Az 1946/47. iskolai évben:

1. A decsi egyházban Cseh Benő lelkipásztor támogatásával s dr. Csekey Sándor professzor, Keresztes József lelkipásztor, Páll László és Tóth Miklós teológusok közreműködésével kaptunk 4 kg zsírt, 190 drb. tojást, 1 kg darát, 92 kg lisztet, 55 kg babot, 180 kg burgonyát, 12 kg almát.

2. Dömsödön kapott az intézet N. Kovács László h. lelkipásztor támogatásával s dr. Csekey Sándor professzor, Keresztes József lelkipásztor, Jászai Gyula és Vörös Benő teológus közreműködésével 47 kg lisztet, 29 kg babot, 43 kg szalonnát, 13 drb. tojást, 11 liter olajat, 12 kg tengerit, 1,32 kg zsírt, 9 dkg paprikát.

3. A dabi egyház adományozott Borza Nándor lelkipásztor támogatásával s dr. Csekey Sándor professzor, Keresztes József lelkipásztor, Jászai Gyula és Vörös Benő teológus közreműködése folytán 2 zsák burgonyát, 1 zsák babot, 16 liter olajat, 1 drb. tojást, 5 zacskó lisztet, 1 zacskó paprikát.

4. Kiskunlacházán gyűjtöttek Szabó Balázs lelkipásztor támogatásával Agyagási Béla, Gyülvészy Barnabás, Kovács Dezső, Páll László és Szabó Andor teológusok 50 kg rozsot, 500 kg burgonyát, 50 kg babot, 2,60 kg lisztet.

5. Soltvadkertről kapott az intézet Vásárhelyi Pál lelkipásztor támogatásával s dr. Sebestyén Jenő professzor, Keresztes József lelkipásztor, Nagy Kolozsvári István, Soós László és Kulcsár Szabó Sándor teológusok közreműködésével 95 kg lisztet, 72 kg babot, 10 kg zsírt, 8 kg szalonnát, 80 kg burgonyát, 1 kg szappant, 8 kg hagymát és káposztát, 8 drb. tojást, 125 liter bort.

Izsákon gyűjtöttek Tantó Sándor lelkipásztor támogatásával s dr. Bodonhelyi József professzor, Keresztes József lelkipásztor, Gyülvészy Barnabás és Páll László teológus közreműködésével 1,50 liter tejfelt, 3 kg túrót, 2,50 kg tepertőt, 23 kg zsírt, 13 kg szalonnát, 70 kg babot, 17 kg lisztet, 1,50 kg levestésztát, 4 kg borsót, 162 kg burgonyát, 1,50 kg hagymát, 5 kg almát, 3 üveg lekvárt, 1 kg szappant.

7. Szabadszállásról kaptunk Pap Géza lelkipásztor támogatásával s dr. Bodonhelyi József professzor, Keresztes József lelkipásztor, ifj. Benkő István szénior, Novák Miklós teológus közreműködésével 4,30 kg zsírt, 2,80 kg szalonnát, 28 drb. tojást, 80 dkg paprikát, 1 üveg lekvárt.

8. Drávafokról Komlósi Ernő lelkipásztor küldött 70 kg lisztet, 20 kg babot.

9. Kosdról Fülöp Mihály lelkipásztor küldött 46,50 kg lencsét.

Az 1946/47. iskola évben gyűjtöttünk összesen 75 kg zsiradékot (zsírt és olajat), 328 kg lisztet, 337 kg babot, 1012 kg burgonyát, 240 drb. tojást, 46,50 kg lencsét, 17 kg gyümölcsízt, 9 kg hagymát s egyéb kisebb mennyiségű élelmiszert.

173. jkvsz

A Ráday Kollégium pénztárának 1946. évi zárszámadása. (1946. aug. 1-től dec. 31-ig)

I. Bevétel.

1. Közpénztártól fűtés, világítás, karbantartás stb.	3.202.54
2. Theol. pénztártól fűtés, világítás, karbantartás stb.	5.958.12
3. Ellátási díj	24.241.75
4. Adományok:	
VKM segélye	13.218.60
Dr. Vasady Béla útján 153 dollár beváltása	1.761.---
Decsi theol. nap perselypénze	65.---
Kálvin-téri egyház perselypénze	547.18
Hatvani egyház perselypénze	16.---
Dabi egyház perselypénze	38.94
Dömsödi egyház perselypénze	404.41
Kiskunlacházai egyház perselypénze	396.10
Izsáki egyház perselypénze	475.60
Soltvadkert egyház perselypénze	117.65
Szabadszállási egyház perselypénze	710.---
Özv. Horváth Sándorné Kecskemét	20.---
Egyéb adományok	137.75
5. Vegyesek	880.---
Összesen:	52.190.64

II. Kiadás

	Kollégiumi pénztár	Közpénztár	Theologiai pénztár	Összesen
1. Élelmiszer	21.993.21	309.50		22.302.71
2. Konyhai vegyesek	2.181.92			2.181.92
3. Konyhai tüzelés	373.---			373.---
4. Fűtés			3.205.---	3.205.---
5. Villanydíj	2.382.16	1.143.90	519.94	4.046.---
6. Gázdíj	983.61	498.82		1.482.43
7. Vízdíj	1.229.37	322.51	64.52	1.616.40
8. Alkalmazottak fizetése	6.230.35			6.230.35
9. OTI	423.24	44.88		468.12
10. Mosás, vasalás	154.---			154.---
11. Takarítás	435.---			435.---
12. Karbantartás	1.639.93			1.639.93
13. Konyhai beszerzés	775.92			775.92
14. Kollégiumi beszerzés	2.155.34			2.155.34
15. Portódíjak	332.90			332.90
16. Csat. Művek	1.049.69	763.57	286.12	2.099.38
17. Kályhák csövekkel			1.882.54	1.882.54
18. Vegyesek	650.70	119.36		770.06
Összesen:	42.990.34	3.202.54	5.958.12	52.151.---

I. Bevétel	52.190.64
II. Kiadás	52.151.---
Maradvány	39.64

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Ráday Kollégium 1946. évi zárszámadását jóváhagyja.

174. jkvsz

A Ráday Kollégium pénztárának költségvetése az 1948. évre.

I. Szükségletek

1.	Élelmiszer	94.000.---
2.	Konyhai vegyesek	10.000.---
3.	Konyhai tüzelés	6.000.---
4.	Központi fűtés	50.000.---
5.	Villanydíj	12.000.---
6.	Gázdíj	3.000.---
7.	Telefondíj	1.000.---
8.	Vízdíj	4.500.---
9.	Alkalmazottak fizetése	25.500.---
10.	O.T.I.	5.000.---
11.	Mosás, vasalás	2.000.---
12.	Takarítás	2.000.---
13.	Kémény és kazántisztítás	500.---
14.	Brixol	400.---
15.	Csatornatisztítás	100.---
16.	Ciánozás	5.000.---
17.	Karbantartás	10.000.---
18.	Konyhai beszerzés	5.000.---
19.	Kollégiumi beszerzés	5.000.---
20.	Csat. művek	6.000.---
21.	Postadíjak	1.000.---
22.	Vegyesek	2.000.---
	Összesen:	250.000.---

II. Fedezet

1.	Közpénztártól:		
	Fűtés	16.700,-	
	Világítás	4.000,-	
	Gázdíj	1.200,-	
	Vízdíj	1.130,-	
	Kémény és kazán tisztítás	170,-	
	Csat. Művek	2.000,-	
			25.200.---
2.	Theol. pénztártól:		
a)	Fűtés	16.700,-	
	Világítás	2.000,-	
	Vízdíj	370,-	
	Kémény és kazántisztítás	170,-	
	Csat. Művek	2.000,-	
	O.T.I.	460,-	
			21.700.---
b)	Theologusok segélye		35.000.---
3.	Ellátási díjak		125.000.---
4.	VKM segélye		25.000.---
5.	Theol. napok gyűjtése		15.000.---
6.	Egyéb adományok		2.500.---
7.	Vegyesek		600.---
	Összesen:		250.000.---

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Ráday Kollégium 1948. évi költségvetését elfogadja.

175. jkvsz

A Ráday Könyvtárbizottság bemutatja az előadó alábbi jelentését:

A könyvtári munka jó része az elmúlt évben a könyvállomány rendezésére és az új könyvanyag feldolgozására irányult. A könyvek rendezése, megjelölt régi helyükre való visszatétele szükségessé vált az ostrom alatti súlyos idők s az elmúlt iskolai évben lefolyt könyvtárvizsgálatok következtében. Lehetnek még egyes könyvek, amelyek nem állanak az előírt számozás és jelzés szerint egymás mellett, de a maga egészében a rendezés munkáját elvégeztük s a könyvtár régi beosztásában és teljesen használható állapotban áll a látogatók rendelkezésére.

A könyvtárvizsgálat összefüggésben van a fasiszta és szovjetellenes irodalmi termékek beszolgáltatásával. Az első rendelkezések idevonatkozólag még úgy szóltak, hogy ezeket a műveket el kell különíteni s külön kell kezelni a többitől. A rendelkezéseknek eleget tettünk. Később elrendelték a kiadott jegyzékben megjelölt művek beszolgáltatását. Bár nem volt könnyű a 70 ezer kötetes könyvtár katalógusának átvizsgálása, elvégeztük ezt a munkát is a rendelkezésnek megfelelően. Alig találtunk néhány darabot a Ráday Könyvtárban, ami hivatalosan fel van sorolva a fasiszta és szovjetellenes művek közé. Az elmúlt iskolai év decemberében a IX. kerületi elöljáróság két kiküldöttje több napon át vizsgálta a könyvtárat. Ők már elvileg beszolgáltatandónak tartották az 1918. óta megjelent összes folyóiratokat és demokrata ellenes műveket s arra figyelmeztettek, hogy már a Szövetségközi Ellenőrző Bizottság hivatalos vizsgálata előtt távolítsuk el azokat a könyvtár érdekében. A Szövetségközi Ellenőrző Bizottság tagjai március 28-tól április 2-ig vizsgálták könyvtárunkat. Két orosz ezredes vezetésével a rendőrség 16 tagja jelent meg a vizsgálaton s céljuk az volt, hogy átvizsgálva az újabban beérkezett könyvanyagot, kiválogassák a demokratikus szempontból megsemmisítendő műveket. A vizsgálat eredményeképpen megállapíthatom, hogy könyvtári szempontból jelentéktelen folyóiratokat és könyveket vittek el, de nem semmisült meg a Ráday Könyvtár egyetlen értékes műve sem. A Bizottság tagjai láthatóan jól érezték magukat intézetünkben s ennek kifejezést is adtak, közös internátusi ebédek alkalmával az orosz tisztek érdeklődtek teológusaink tanulmányai s ifjúságunk helyzete iránt.

Az elmúlt iskolai évben feldolgoztunk 925 művet 1074 kötetben és darabban. A nagykönyvtár állománya a mai napon 43.795 mű, 64.647 kötetben és 65.169 darabban, a kézikönyvtár állománya 4.660 mű 5.413 kötetben és 6.026 darabban. Együttesen a könyvállomány áll 48.455 műből, 70.060 kötetből és 71.193 darabból. Olvasó látogatója volt a könyvtárnak 1.197, használatba került 2.885 mű.

Könyvadományokkal növelték a könyvtár állományát: Ravasz László püspök 7 drb. értékes fényképet adományozott a könyvtárnak, Balogh Péter tiszántúli püspök, Gyulai Pál, Nagy Mihály dunántúli püspök, Szemere Miklós, Szilágyi Sándor, Török Pál és Zsarnay Lajos tiszáninneri püspök fényképét. Ezen kívül társadalomtörténeti és néprajzi szempontból 42 drb. értékes arcképgyűjteményt adományozott püspök úr Kolozsvárról a múlt század nyolcvanas éveinek első feléről. Körmendy Gézané, Rosnyay Erzsébet a Ráday Könyvtárnak adományozta a marosjárai Rozsnyai családban firól-fira szállt a Rozsnyay András által 1716-ban írt, illetve fordított kéziratok imakönyvét. Férfiágon a család kihalt s a tulajdonos a Ráday Könyvtárnak adta az értékes imakönyvet, mint érdemes egyháztörténeti dokumentumot, Szalay Antal dunavecsei, drávacsehi ny. lelképásztor 18. századbeli 9 művel gyarapította könyvtárunkat.

A könyvtár kézi pénztárának elszámolása 1946-ról: A könyvtárőr tiszteletdíja volt 154.000 pengő. A könyvtárnak egyéb bevétele, vagy kiadása nem volt. 1947-ben 70 theológus könyvtárdíja után a kézipénztár bevétele 350Ft, a könyvtárőr tiszteletdíja 576 Ft volt. 1948-ra a Theológiai pénztár előirányzott a könyvtárőr tiszteletdíjára 1.200 Ft-ot, könyvek beszerzésére és a könyvtár rendezésére 2.000 Ft-ot.

Mind a mai napig a Ráday Könyvtárt említésre méltó kár nem érte. A könyvállomány megmaradt ép állapotban a rendkívül értékes hungarikákkal és unikumokkal együtt. Hisszük, hogy könyvtárunkat megtarthatjuk érintetlenül továbbra is, sőt növelhetjük azt külföldi és belföldi adományokkal.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1. a jelentést tudomásul veszi,
2. az adományozóknak hálás köszönetét fejezi ki.

176. jkvsz

A Dunamelléki Református Egyházkerület Theologiai Akadémiájának
költségvetési tervezete az 1948. évre:

	Ft.	Összesen
A) Szükséglet		
I. Személyi kiadások:		
1. Professzorok és altisztek illetményei a folyósítandó államsegély szerint		
2. Tiszteletdíjak		
a) Igazgató tiszteletdíja á 100 Frt	1.200,-	
b) Gazdasági felügyelő tanár tiszt. díja	3.000,-	
c) Ének- és zenetanár heti 5 óra á 400	2.000,-	
d) Orvos tiszteletdíja	800,-	
e) Ráday könyvtár tiszt díja havi 100 Frt	1.200,-	8.200,-
3. Theologusok konviktusi segélye		35.000,-
4. Theologusok évvégi ösztöndíjai és segélydíjak	2.500,-	
5. Vizsgadíjak	2.800,-	5.300,-
6. Országos Tanári Nyugdíjint. járulék	6.000,-	
7. Betegsegélyező alapra	5.000,-	11.000,-
Személyi kiadások összesen:		59.500,-
II. Dologi kiadások		
1. Ráday könyvtár könyvbeszerzés	1.000,-	
2. Ráday könyvtár karbantartás	1.000,-	2.000,-
3. Irodai (igazgatói és gazdasági) kiadások	2.400,-	
4. Folyóiratok, paroch. könyvtár jár.	1.000,-	
5. Évkönyv, egyéb nyomtatványok	2.500,-	
6. Szemináriumi átalány	2.800,-	8.700,-
7. Telefon	2.200,-	
8. Fűtés	15.000,-	
9. Villany, víz, gáz	5.000,-	
10. Csatornázási illeték	600,-	
11. Szemét fuvarozás	600,-	
12. Arcképes igazolványok	600,-	24.000,-13.
13. Az Akadémia helyiségeinek karbantartására átalány	2.000,-	
14. Takarítás, takarító eszközök	600,-	
15. Vegyes és előre nem látható dologi kiad.	1.500,-	4.100,-
16. Seregélyesi birtok után visszatérítés bérlőnek		9.600,-
Dologi kiadások összesen:		48.400,-
Összes szükséglet:		107.900,-

B/ Fedezet

1. Államsegély professzorok és altisztek fizetésére kiutalás szerint		
2. Seregélyesi birtok haszonbére	9.600,-	
3. Baracscai 50 hold haszonbére	4.000,-	
4. Iváncsai 98 hold 1409 öl haszonbérlete	3.100,-	
5. Haszonbér hátralékokból	2.000,-	18.700,-
6. Ráday könyvtár illeték hallgatóktól	450,-	
7. Ráday könyvtár kiadás-különbözet Kerülettől	2.750,-	3.200,-
8. Theologusoktól tandíjra	2.800,-	
9. Theologusoktól index megváltás	20,-	
10. Theologusoktól nyugdíj alapra	420,-	
11. Vizsgadíjakból	1.500,-	4.740,-
12. Theologusok gyűjtése th. napok útján		10.000,-
13. Várható államsegély dologi kiadásokra		12.000,-
14. Egyházmegyék hozzájárulása		59.260,-
Fedezet összesen:		107.900,-

Jegyzet:

- 1) A székház karbantartása, esetleges adója stb. a költségvetésbe nincs fölvéve. Az a kerületi előirányzatban szerepel.
- 2) Többlet kiadást a múlt évi költségvetéssel szemben főleg a következő tételek okozzák: az internátusi járulék, mely a szükséglet 50%-ával szerepel, a nyugdíjintézeti és betegsegélyező járulékok tetemes összege, valamint a romrészek helyre állítása folytán használatba vett helyiségek megnövekedett dologi kiadásai (fűtés, világítás stb.).
- 3) Bevétel-csökkenést jelent a seregélyesi haszonbér összeg kiesése.

Tárgyaltatott és elfogadtatott a Theologiai Akadémia Tanári Karának f. évi nov. hó 17-én és a Theologiai Akadémia Igazgatótanácsának november 18-án tartott ülésén.

Határozati javaslat: Bemutattatik és tárgyalatik a Theologiai Akadémia 1948. évi költségvetése.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Theologiai Akadémia 1948. évi költségvetését elfogadja.

177. jkvsz

A budapesti egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a Budapest-kelenföldi egyházközség 1947. évi július hó 27-én hozott 2. számú határozatát, amely szerint a presbitérium elhatározza, hogy az Egyetemes Konventtől az egyház tulajdonát képező ingatlanok rendbehozása céljából 12.000 forint kölcsönt vesz fel, 3 évre 4%-os kamatozás mellett.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az 1947. évi július hó 27-én kelt egyházközségi határozatot jóváhagyja.

178. jkvsz

A vértessaljai egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a sárbogárdi egyházközség presbitériumának 1947. évi augusztus hó 5-én kelt határozatát a "Huszár Dezső és felesége", "Huszár Aladár és felesége" alapítvány alapító levelének elfogadása tárgyában.

Alapítvány célja: a sárbogárdi lelkipásztor részére lakás biztosítása.

Alapítványi vagyon: lakóház 2600 n.öln.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az alapító levelet és a sárbogárdi egyházközség presbitériumának 1947. évi augusztus hó 5-én e tárgyban hozott határozatot jóváhagyja és egyben kegyelettel emlékezik meg az alapítványt tevőknek az egyházi életben szerzett érdemeiről.

179. jkvsz

A solti egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a foktői egyházközség 1947. évi augusztus hó 10-én kelt és néhai Varga Gáborné Jakab Erzsébet ingatlan hagyatékának elfogadására vonatkozó határozatát. A hagyaték tárgya tehermentes mezőgazdasági ingatlan.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a hagyaték elfogadó nyilatkozatot örömmel megerősíti.

180. jkvsz

A solti egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a dabi egyházközség és Molnár András között 1946. évi november hó 5-én létrejött ingatlan csereszerződést. Az egyházközség 522 n.öl kiterjedésű ingatlant ad és 1363 n.öl kiterjedésű ingatlant kap.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ingatlan csereszerződést jóváhagyja.

181. jkvsz

A solti egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a kiskunlacházai egyházközség mint eladó és Kancsár István mint vevő között 1947. évi május hó 30-án létrejött ingatlan-adásvételi szerződést.

Az egyházközség 474 n.öl kiterjedésű ingatlant ad el 500 forint áron orgonajavítás költségeinek fedezése céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ingatlan-adásvételi szerződést jóváhagyja.

182. jkvsz

A solti egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a kiskunlacházai egyházközség és a Pestmegyei Közjóléti Szövetkezet között 1946. évi december hó 28-án létrejött ingatlan csereszerződést. Az egyházközség 4 kat. hold szántót ad cserébe 4 kat. hold szántóért és 128 n.öl házas beltelekért.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ingatlan csereszerződést jóváhagyja.

183. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a balatonkiliti egyházközség mint eladó és Bakonyi Jánosné Varga Ilona mint vevő között 1947. évi augusztus hó 7-én létrejött ingatlan-adásvételi szerződést.

Eladási ár: 2.800 forint. Kiterjedés: 1420 n.öl szántó.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ingatlan-adásvételi szerződést jóváhagyja.

184. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a mátyásföld-cinkotai egyházközség, mint vevő és Tarr István és felesége mint eladók között 1947. évi október hó 5-én létrejött ingatlan-adásvételi szerződést.

Vételár: 5.600 forint. Kiterjedés: 234 n.öl házas beltelek.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ingatlan-adásvételi szerződést jóváhagyja.

185. jkvsz

A tolnai egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti az alapi egyházközség mint vevő és Bodóki István és felesége mint eladók között 1947. évi május hó 23-án létrejött ingatlan-adásvételi szerződést.

Vételár: 1.500 forint. Kiterjedés: 423 n.öl beltelek.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ingatlan-adásvételi szerződést jóváhagyja.

186. jkvsz

A pesti egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a gyáli fiókegyház mint vevő és Madaras Gyula mint eladó között 1947. évi július hó 27-én létrejött ingatlan-adásvételi szerződést.

Vételár: 9.500 forint. Kiterjedés: 244 n.öl beltelek.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ingatlan-adásvételi szerződést jóváhagyja.

187. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a ceglédi egyházközség mint vevő és özv. Koszorú Lajosné és társai mint eladók között 1947. évi július hó 29-én létrejött ingatlan-adásvételi szerződést.

Vételár: 3.750 forint. Kiterjedés: 262 n.öl házas beltelek.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ingatlan-adásvételi szerződést jóváhagyja.

188. jkvsz

(Hiányzik, kecskeméti egyházmegye ingatlanügye!!!!)

189. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a szentmártonkátai egyházközség mint vevő és Illés András és társai mint eladók között 1947. évi május hó 21-én létrejött ingatlan-adásvételi szerződést.

Vételár: 840 forint. Kiterjedés: 126 n.öl.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ingatlan-adásvételi szerződést jóváhagyja.

190. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a kecskeméti KIE-alapítványi ház alapító levelét. Alapítványt tevő: néhai özv. Szeless Györgyné Blaskovics Sára.

Vagyon: 353 n.öl házas beltelek. Kezelő: KIE.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a kecskeméti KIE ház 1947. évi március hó 10-én kelt alapító levelét örömmel jóváhagyja és hálával emlékezik meg az alapítványt tevőről, néhai özv. Szeless Györgyné Blaskovics Sáráról.

191. jkvsz

A budapesti református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a Budapest-pasaréti 1947. évi október hó 26-án kelt határozatát árvaotthon létesítése ügyében. Dr. Neuber Edéné pécsi lakos bocsátja rendelkezésre 4 szobás budai házat 1952.VII.31-ig bér igénylése nélkül.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés határozatot jóváhagyja.

192. jkvsz

A solti egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a bácsalmási református egyházközség mint megajándékozott és özv. Teleki Józsefné mint ajándékozó között 1947. évi május hó 10-én létrejött ajándékozási szerződést.

Ajándékozás tárgya: 327 n.öl beltelek Bácsalmáson.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ajándékozási szerződést örömmel jóváhagyja.

193. jkvsz

A pesti egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti az alsódabasi egyházközség mint megajándékozott és özv. Soós Józsefné ajándékozó között 1947. évi október hó 21-én létrejött ingatlan-ajándékozási szerződést.

Ajándékozás tárgya: 2 házas beltelek eszmei 2/3 része.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ajándékozási szerződést örömmel jóváhagyja.

194. jkvsz

Számvevői jelentés.

Az 1947. évi költségvetés szigorú alkalmazása a folyó évben nem volt minden esetben lehetséges, mivel a közbejött halasztást nem tűrő épületjavításokat, birtokok felmérését, püspöki lakás megüresedtével annak átalakítását meg kellett csináltatni. Mindezen kiadásokhoz hozzájött az, hogy a költségvetés fedezetére kivetett egyházmegyei járulékok lassan, de csak részben térülnek meg az állami dologi közigazgatási államsegélyből. Ez a kerületi pénztárnál azt eredményezte, hogy kötelezettségének nem tud eleget tenni. Szükség lenne olyan intézkedésre, amelynél fogva az egyházmegyék a saját maguk által megszavazott kötelezettségüknek kénytelenek legyenek eleget tenni, mert különben a kerület egyik legfontosabb intézménye, a theol. akadémia és a vele kapcsolatos internátus - anyagi hiány miatt - nem tudja működését tovább folytatni.

A kerület a Konvent útján kénytelen volt a rendkívüli építkezések miatt 15.000 Ft-s kölcsönt felvenni 3 év alatt történő visszafizetési kötelezettség mellett, évi 7%-os kamattal. Ezen kölcsönön kívül

más átmenő pénzeket is kénytelen volt a pénztár átmenetileg felhasználni, hogy a költségvetésben előírt kötelezettségeinek eleget tudjon tenni.

Számvevő jelenti továbbá, hogy az állam részéről a személyi járandóságok félhavonként, előre, a dologi államsegélyek havonként utólag utaltatnak át.

Az egyházmegyék tartozása szeptember havi tanácsülés óta csak annyiban csökkent, amennyiben a havi közigazgatási államsegélyt a kerület a hátralékban levő egyházmegyéknek nem utalta át. A budapesti egyházmegye havi részletekben fizeti tartozását. Jó lenne, ha ezt a rendszert a többi hátralékos egyházmegye is bevezetné.

A theológiai akadémia önállósításával kapcsolatban az átadott számadás szerint az akadémia 21.816,28 forinttal tartozik. Ezzel kapcsolatban jelentem, hogy jövőben csak azon összegeket áll az egyházkerületnek módjában átutalni, amelyek az akadémia javára ténylegesen befolyanak, mivel a mostani pénzügyi nehézségeket az okozza, hogy a kivetett járulékok nem folytak be.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Konvent útján felvett 15.000 Ft kölcsön felvételét jóváhagyja, a jelentést pedig tudomásul veszi.

195. jkvsz

Az Egyetemes Konvent és a Gazdák Biztosító Szövetkezete között 1936. október 8-án létrejött országos jellegű tűzbiztosítás érvénye 1945. végével lejárt, az akkori helyzeti adottságokból kifolyólag azonban még egy évre 1947. év végéig azonos feltételek mellett meghosszabbítatott.

A Gazdák ez év április 9-én kelt 1205. számú levelében felajánlotta, hogy hajlandó továbbra is vállalni az egyetemes tűzbiztosítást és pedig a római katolikus püspökök által legközelebb jóváhagyott és az összes római katolikus egyházak tűzbiztosítására vonatkozó igen kedvező feltételek mellett. Az Egyetemes Konvent úgy határozott április havában tartott gyűlésének 29. száma szerint, hogy ajánlatot kér be négy biztosító intézettől, a Gazdák Biztosító Szövetkezete, az Első Magyar, az Adria és a Fonciere biztosítóktól és hogy megkérdezi az egyes egyházkerületeket arra nézve, hogy továbbra is a konventet kívánják megbízni a szerződés megkötésével és hogy közöljék esetleges észrevételeiket.

Egyházkerületünk folyó hó 12-én kézhez kapta a konventtől a biztosítók ajánlatait, a szakértő véleményes javaslatával együtt.

Szakértő véleménye szerint az egyik (D.) biztosítónak annyira drágább az ajánlata a többiétől, hogy azt egyáltalán nem tartotta figyelembevehetőnek. Közülük kettő majdnem teljesen azonos szövegű és feltételű azzal a kivétellel, hogy egyikük, ha az ő ajánlata fogadtatik el, saját címét viselő 20.000 Ft alapítványt ajánl meg, s fizet ki a szerződés megkötésekor. Kettőjük közül ennek folytán a B. jelzésű tettük a magunk elbírálásának alapjává, összehasonlítva a C. jelzésű ajánlattal.

A szakértő megjegyzi, hogy a konventi ajánlat felszólítása értelmében tulajdonképpen a C. jelzésű formailag nem alkalmazkodik az előíráshoz, mert attól eltérően másféle ajánlatot is tesz, azt, amit folyó évi április havában kelt 1205. számú beadványában már felajánlott. Szakértő azonban ezt az ajánlatot teljesen figyelmen kívül hagyandónak minősítette. Mi tekintettel arra, hogy az ajánlatnak ez a része már elfeküdt a Konvent előtt, figyelembeveendőnek tartottuk ezt is és munkálatunkat kiterjesztettük erre is és ennek alapján állapítottuk meg a magunk véleményét.

Hogy a B. és C. ajánlatok közötti különbség számszerűleg is érzékelhető legyen, bekértük az ORJO kárbiztosítási osztályától egy nagyobb vidéki egyházközség tűzbiztosítási értékevallását és az ott feltüntetett biztosított tárgyak értékelése alapján kiszámítottuk a B. és C. ajánlat szerint fizetendő díjakat és az egyházkerületnek juttatandó visszatérítéseket. Összehasonlító számításaink a következő eredményt mutatják:

545.750 Ft biztosított összeg után fizetendő bruttó évi díj

B. ajánlat szerint	260.52 Ft
C. ajánlat szerint	220.14 Ft

Hogy megközelítsük az egész országból befolyó ref. egyházi biztosítások díjösszegét, a fenti egyházközség díját beszorozzuk 1.000-el és ennek alapján a következő számadatokat kapjuk:

B. ajánlat szerint	fizetnek az egyházak	260.000,-- Ft
	egyházkerületek kapnak	116.175,-- Ft
	marad a biztosítónak	143.825,-- Ft
C. ajánlat szerint	fizetnek az egyházak	220.000,-- Ft
	egyházkerületek kapnak	88.000,-- Ft

marad a biztosítónak

132.000,-- Ft

Akár az egy egyházközségre fentiek szerint ismertetett összehasonlító számításokat, akár az országos viszonylatban számításba vehető hozzávetőleges díjbevétel alapján végzett számításokat vesszük figyelembe, a C. ajánlat szerint a végeredményben kevesebb biztosítási díj fizetendő, mint a B ajánlat szerint.

Ha pedig a C. ajánlattevőnek első számú, vagyis a régi konventi szerződés szerkezetéhez simuló ajánlatát vesszük figyelembe és figyelembe véve azon bejelentését, hogy amennyiben a Konvent a régi szerződés szerkezetéhez ragaszkodik, úgy hajlandó az 50%-os együttes illetéket 25%-ra leszállítani, a következő képet nyerjük az összehasonlító számítás alapján:

C. országos bruttó díjbevétel	320.550,-- Ft
le 50%-os díjvisszatérítés 256.440 Ft nettó díj után	128.220,-- Ft
marad	
le 5% diákjóléti célokra a bruttó díjbevétel után	192.330,-- Ft
marad a biztosítónak	
	16.027,-- Ft
	176.303,-- Ft

Ebben az esetben az egyházkerületeket 99.000 forint helyett 144,24 forint részesedés illeti meg.

(H) Közgyűlés az előadó véleménye alapján tárgyi szempontból sem lát indokot arra, hogy a konventi biztosítási szerződés továbbra is ne a Gazdák Biztosító Szövetkezetével köttessék meg, de ugyanezt teszi indokoltá az a mindig zavartalan viszony is, amely kerületünk és a Gazdák Biztosító Szövetkezete között több évtizede fennáll. Ezenkívül más egyházi és általános szempontok is a Gazdákkal való szerződéskötést teszik indokolttá. A részleteket illetően a Gazdák Biztosító Szövetkezetének 1947. április 9-én kelt 1205. sz. levelében a III. bekezdésben felajánlott szerződés feltételei szerint megoldást tartjuk elfogadandónak, mert minden tekintetben a legelőnyösebb.

A szerződés végleges megkötésére a Konventet kérjük fel. Egyházkerületünk nem kívánja vállalni sem a kötvényesítési munkálatokat, sem a díjbeszedést s azt továbbra is az ORJO-ra bízandónak véleményezi.

196. jkvsz

A nagykovácsi tanítóképzőintézet egyházkerületi társfenntartói terheit az 1908. évi közgyűlés 58. és az 1942. évi közgyűlés 173. számú határozata szabályozzák. Az azóta történt rendkívüli viszonyok következtében szükséges volt a két fenntartó részéről újabb megegyezés előkészítésére bizottság kiküldése. Ezen bizottság 1947. április 21-én részletesen foglalkozott az iskola anyagi ügyeivel s megállapította, hogy az intézet költségvetése a jelenlegi vagyoni jövedelmének figyelembevételével évi 9.000 Ft-os hiányt tüntet fel. Javasolja a bizottság, hogy ezen hiány felét az egyházkerület, mint társfenntartó vállalja az 1948-1950. évekre azzal, hogy amennyiben az említett idő alatt az iskola költségvetési hiánya több is lenne, úgy azt a többletet a nagykovácsi egyházközség viseli.

A nagykovácsi tanítóképző ingatlanaiból a 600/1945. ME rendelet értelmében még 62 kat. hold jövedelme nem áll rendelkezésre s a nagykovácsi egyház saját vagyona is nagy mértékben csökkent, ezért a tanítóképző további fenntartása csak az esetben áll módjában, ha az egyházkerület 4.500 Ft-os társfenntartói hozzájárulást biztosít.

(H) Közgyűlés figyelembe véve az iskola fenntartásának nagy fontosságát, az említett bizottság javaslatát elfogadja s a nagykovácsi tanítóképző részére az 1948., 1949. és 1950. évekre az évi 4.500 Ft-os társfenntartói hozzájárulást megadja azzal, hogy amennyiben a nevezett intézet fenntartási költsége nagyobb hiányt mutatna a jelenleginél, úgy azt a nagykovácsi egyházközség magára vállalja.

197. jkvsz

Tolnai ref. egyházmegye 25/1947. sz. alatt pártolólággal felterjeszti Dunaföldvár egyházközség kérelmét, amely szerint nevezett egyházközség kéri, hogy súlyos anyagi helyzetére való tekintettel az egyházfőhatósági járulékoknak felét fizethesse, mindaddig, amíg az egyház anyagilag megerősödik, illetve háborús kárait helyre tudja hozni.

Az egyházkerületi tanács folyó évi szeptember hó 19-én tartott ülésében hasonló kérelemmel foglalkozva kimondotta, hogy bármennyire méltányosnak találja is az egyházközség közismerten súlyos anyagi helyzetét, az egyházfőhatósági járulék mérséklése iránti kérelmet nem áll módjában teljesíteni.

Egyházkerületi számszék a kérelmet az egyházkerületi tanács határozata folytán teljesíthetőnek nem javasolja.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a javaslatot határozattá emeli.

198. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye közgyűlése 14/1947. kgy. 3. pontja alapján kéri, hogy a kultuszminisztérium által folyósított közigazgatási államsegélyt az egyházmegyék lélekszáma szerinti arányban folyósítsa az egyházkerület. Kérelme támogatására megemlíti, hogy ugyan ilyen arányban van a kerületi költségvetési hiány is kivette.

Számszék megállapítja, hogy a költségvetési hiány ugyan lélekszám alapulvétele mellett történt, de a kivetett járulék lelkenkénti összege megynként változott, figyelembe véve az egyházmegye anyagi erejét.

Ami a kérelmet illeti, annak teljesítése számszéknek nem áll módjában, mivel a kultuszminisztérium átirata szerint megynként 300 forint dologi államsegély utalandó át.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a kecskeméti egyházmegye kérelmét a számszék által felhozott indok alapján nem teljesíti.

199. jkvsz

A Kaszay-hagyaték kalocsai vagyonának kezelője volt 7 esztendeig Nagy László jelenlegi ordasi lelkész. A múlt évi közgyűlés elé kérelmet terjesztett be, hogy a hagyatéktól járó elmaradt 2 évi segélye címén 2.000 Ft utaltassék ki részére. Egyházkerületi közgyűlés a kérelemre 1.000 forint összeg kiutalását rendelte el. Jelen kérésében hivatkozik, hogy hadifogságból hazatérve családját a legnagyobb nyomorban találta. Nyáron gyermekei betegek voltak és más családi bajai miatt adósságot adósságra kellett halmoznia. Ordasi lelkészi állásra is azért pályázott, hogy családjának élelmezése könnyebb legyen, de a katasztrofális rossz termés miatt mindenre ráfizetett.

A felhozott indokok alapján tisztelettel javaslom, hogy Nagy László ordasi lelképásztor részére 500 Ft az elmaradt Kaszay-alap segélye címén kiutaltassék.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a javaslatot határozattá emeli s 500 Ft-ot a Kaszay-alap terhére kiutal.

200. jkvsz

A missziói bizottság javaslatára az egyházkerületi közgyűlés jelen ülésének (?) számú határozatában jóváhagyta a budapesti egyházmegyének a meglévő egyetemi missziói lelkészi állás mellett még 2 új lelkészi állás betöltését azzal, hogy a két állás anyagi terheit a budapesti egyházmegye, az egyetemes konvent és a dunamelléki egyházkerület egyenlő 1/3-os arányban viseli.

Egyházkerületi számszék a két lelkészi javadalom 1/3-ad részének anyagi fedezetét az 1948. évi költségvetésbe beállította 3.552 forint összegben.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a két egyetemi missziói lelkészi állás anyagi terheinek a költségvetésbe történő beállítását tudomásul veszi és jóváhagyja.

201. jkvsz

Számszék előterjeszti a Dunamelléki Egyházkerületi Közpénztár és Theologiai Akadémia számláinak zárszámadását az 1946 évről:

Közpénztár-számla

Bevételek:	
Államsegély illetményekre	18.170,-
Közigazgatási államsegély	8.970,-
Missziói államsegély	27.090,-
Tankönyvjárlék	7.780,20
Zsoltár jutalék	2.219,80
Középfokú iskolák közp. járuléka	2.874,-
Folyószámlakamat	137,74
Összesen:	67.241,74

Kiadások	
Személyi járandóságok	20.967,42
Dologi kiadások:	
Püspöki és ker. iroda	4.054,34
Nyomtatványok	3.787,48
Fűtés, világítás, karbantartás	13.282,48
Középfokú iskolák felügy.	70,-
Birtokok után kiadás	869,67
Autó fenntartási költség	2.039,10
Segély egyeseknek	398,50
Összesen	45.468,99

Theológia Akadémia-számla

Bevétel	
Államsegély alkalm. fizetésére	15.224,50
Tanulóktól tandíj, beiratási díj stb.	1.968,-
Összesen	17.192,50
Kiadások	
Személyi járandóság	15.449,-
Dologi kiadások	6.826,51
Összesen	22.275,51

A Dunamelléki Ref. Egyházkerület számláinak 1946. évi záró összesítése:

	Bevétel	Kiadás	Maradvány	Hiány
Közpénztár számla	67.241,74	45.468,99	21.772,75	
Theol. Akadémia szla	17.192,50	22.275,51		5.083,-
Kaszay I. hagy. szla	2.450,-		2.450,-	

Kőbányai Ház szla	3.893,25	4.043,80		150,55
Építési tart. alap szla	2.109,64		2.109,64	
Idegen és átmenő szla	112.830,20	101.738,75	11.091,64	
Kézipénztár forg. szla	145.183,30	155.315,84		10.132,54
Egyenleg, mint követelés az Országos Szöv. Hitelint-nél		22.057,74		22.057,74
	350.900.63	350.900.63	37.423.84	37.423.84

A benyújtott zárszámadás 1946. augusztus 1-től december 31-ig terjedő időre szól. Költségvetés nem volt előirányozva s így összehasonlító táblázatot nem lehetett készíteni. a Közpénztár számlánál az állam által folyósított illetménynél több a ténylegesen kifizetett illetmény a kifizetett kereseti adóval. A Theologia Akadémiánál a dologi kiadások fedezetére csak a tanulóktól beszedett díjak szolgáltak, amely azonban kevés volt. A záró összesítésben felsorolt számlák között a Kőbányai Ház számlánál a tetőzet teljes rendbehozása miatt mutatkozik 150.55 Ft. hiány. a zárszámadásból is kitűnik, hogy Theol. Akadémiánk fenntartása csakis a hívők áldozatkészségével tartható fenn. Az értékpapírok állományában változás nem történt.

(H) Közgyűlés a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

202. jkvsz

Az egyházmegyeiek által beterjesztett 1946. évi zárszámadások és 1948. évi költségvetésekre vonatkozólag számszék jelenti, hogy a 9 egyházmegye közül csak a solti egyházmegye 1946. évi zárszámadása és az 1948. évi költségvetése javasolható jóváhagyásra. A budapesti egyházmegye nem terjesztette fel az 1946. évi zárszámadást, az 1948. évi költségvetés fedezeti oldaláról hiányzik a közigazgatási államsegély, míg a szükségleti oldalon nincs beállítva a parochiális könyvtárjárulék. - A felsőbaranyai egyházmegye 1946. évi zárszámadása rendben van, míg az 1948. évi költségvetésben a parochiális könyvtárjárulékot nem vette figyelembe. - A kecskeméti egyházmegye az 1946. évi zárszámadást nem küldte fel jóváhagyásra. Az 1948. évi költségvetés fedezeti oldalán nincs feltüntetve a közigazgatási államsegély, míg a szükséglet oldalon hiányzik a parochiális könyvtárjárulék beállítása. A kerületi költségvetési hiány helyett csak a kerületi költséghozzájárulás van beállítva, mely már a folyó évben sem szerepelt. - A külsősomogyi egyházmegye zárszámadása helyes az 1948. évi költségvetés fedezeti oldaláról hiányzik azonban a közigazgatási államsegély összege. - A pesti egyházmegye zárszámadása rendben van, a költségvetésből hiányzik a parochiális könyvtárjárulék. - A pestkörnyéki egyházmegye zárszámadása helyes, a költségvetésből azonban hiányzik úgy az egyházkerületi költségvetési hiány járulék, mint a parochiális könyvtárjárulék beállítása. - Tolnai egyházmegye zárszámadása rendben van, a költségvetésben azonban hiányzik a fedezeti oldalon a közigazgatási államsegély. - A vértessaljai egyházmegye zárszámadása helyes, míg az 1948. évi költségvetés fedezeti oldalán nincs beállítva a közigazgatási államsegély, a szükségleti oldalon pedig a parochiális könyvtárjárulék.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a solti egyházmegye 1946. évi zárszámadását és az 1948. évi költségvetését jóváhagyja. Az előterjesztésben felsorolt egyházmegyéket pedig felhívja, hogy a be nem küldött zárszámadásokat küldjék soronkívül fel, míg a költségvetésekben hiányzó tételek beállításáról intézkedjenek. Ezek megtörténtéről az egyházkerületnek jelentést tegyenek.

203. jkvsz

Számszék előterjeszti az 1948. évre szóló alábbi költségvetését:

I. Közpénztár

Szükséglet:

1. Személyi járandóság		
a) alkalmazottak illetménye= az állam által térített összeg		
b) kereseti adó, MABI stb.	10.200,-	
c) tiszteletdíjak:		
pénztárosok tiszteletdíja	600,-	
lelk. főjegyző tiszteletdíja	600,-	
három lelk. jegyző tiszteletdíja	900,-	
népisk. előadó tiszteletdíja	300,-	
levéltáros tiszteletdíja	300,-	
d) úti számlák	1.400,-	14.300,-
2. Dologi kiadás		
a) Püspöki és kerületi iroda:		
Irodai felsz. és apró kiad.	600,-	
Irodai portó és távirat	5.000,-	
Nyomda szla	1.200,-	
Telefon-távirat	4.800,-	
Autótartás költsége	18.000,-	
Leltár beszerzés	500,-	
Újévi ajándékok	150,-	30.250,-
b) Ker. hiv. lap és kgyi jkv		
Hivatalos lap (nem jelenik meg)	-	
Ker. jegyzőkönyv	2.500,-	2.500,-
c) Fűtés, világítás, tatarozás:		
Fűtés	8.000,-	
Villany-gáz	6.000,-	
Vízdíj	1.000,-	
Csatornázási illeték	1.000,-	
Szemétfuvarozás	300,-	
Takarítás és eszközök	700,-	
Székház fent. költs. és ker. hozzáj.	6.000,-	23.000,-
3. Iskolafenntartás		
Nagykőrösi tanítóképző társfenntart. hozzáj.	4.500,-	
Nagykőrösi gimn. vallástanár fenntartói hozzájárulás 15 %	860,-	
VIII. és VII. fizetési osztály között különbözet	720,-	
Középfokú iskolákkal kapcsolatos kiadások	2.400,-	8.480,-
4. Segélyek		
Közigazgatási államsegély egyházmegyéknek	32.400,-	
Missziói célra	66.000,-	
Egyeseknek elnökség útján	3.000,-	101.400,-
5. Vegyes		
15.000 Ft kölcsön 1/3-os tőke törl.	5.000,-	
15.000 Ft kölcsön kamata	1.032,-	6.032
Előre nem látott kiadás		2.047,57

Fedezet	Összesen	188.009,57
Államsegély alkalmazottak fizetésére= az állam által térített összeg		
Közigazgatási államsegély		92.400,-
Missziói segély		66.216,-
Kerületi jegyzőkönyv költségeihez hozzájárulás		2.500,-
Középfokú iskolák közp. jár.		8.200,-
Zsoltárjárulék		6.000,-
Tankönyvjárulék		4.000,-
Egyházmegyék járuléka a kerület költségeihez		8.283,57
Vegyes		410,-
	Összesen	188.009,57

II. Kőbányai ház

Szükséglet:		
Adó	4.552,-	
Épületjav. hozzájárulás	432,-	
Vízdíj	968,-	
Csatornázási illeték	968,-	
Villany	250,-	
Kéményseprés	186,-	
Tűzbiztosítás	40,-	
OTI járulék	243,60	
Bélyegilleték	48,60	7.688,20
Felszerelés és javítás		462,20
1947. évi tatarozás Ft 9.219,- törlesztése?!		1.500,-
	Összesen	9.650,40
Fedezet		
18 bérlőtől	összesen	9.650,40

III. Madas Károly alap

Szükséglet:		
1947. évi tatarozás 12.931,65 Ft-ból fennálló		5.040,-
9.186,65 Ft törlesztése		
Fedezet:		
70 q rozs haszonbér á 72,-		5.040,-

A benyújtott költségvetések szerint a Közpénztár-számlának 8.283.57 forintos hiánya van. Ehhez számítandó még a Theologiai Akadémia 59.260.-- forintos költségvetési hiánya. Összesen tehát az egyházkerületi költségvetési hiány 67.543.57 Ft.

Az esperesi és gondnoki értekezlet javasolja a 67.543.57 Ft-os költségvetési hiány szétosztását az egyházmegyék között a következő módon:

Budapesti egyházmegye	157.935 lélek után	20.531.55 Ft.	(13 fill.)
Felsőbaranyai egyházmegye	29.608 lélek után	2.072.56 Ft.	(7 fill.)
Kecskeméti egyházmegye	98.912 lélek után	12.858.56 Ft.	(13 fill.)
Külsősomogyi egyházmegye	23.882 lélek után	1.671.74 Ft.	(7 fill.)
Pesti egyházmegye	57.778 lélek után	6.933.36 Ft.	(12 fill.)
Pestkörnyéki egyházmegye	77.251 lélek után	9.270.12 Ft.	(12 fill.)
Solti egyházmegye	58.970 lélek után	7.666.10 Ft.	(13 fill.)
Tolnai egyházmegye	32.914 lélek után	2.962.26 Ft.	(9 fill.)
Vértessaljai egyházmegye	39.748 lélek után	3.577.32 Ft.	(9 fill.)

(H) Egyházkerületi közgyűlés a benyújtott költségvetéseket jóváhagyja. Az egyházkerületi költségvetési hiányként mutatkozó 67.543.57 Ft-ot az esperesi és gondnoki értekezlet által javasolt összegekben állapítja meg az egyházmegyék terhére. Elrendeli, hogy a kivetett összegeket az egyházkerület haladéktalanul közölje az egyházmegyékkel. A kivetett járulékok havi előleges részletekben fizetendők az egyházkerület pénztárába. Késedelmes fizetés esetén havi 1% késedelmi kamat fizetendő. Mivel a budapesti egyházmegye lélekszámának pontos megállapítását kéri 1941-re a budapesti esperes, közgyűlés felkéri az elnökséget annak hivatalos elintézésére.

204. jkvsz

Vagyonkezelői jelentés.

Az egyházkerületi és a kezelése alatt álló ingatlanokról vagyonkezelő az alábbiakat jelenti:

Sári birtok. (Madas Károly-alap) Az ingatlan területe: 50 kat. hold. Bérbe adatott 1947. április 1-től 1957. szeptember 30-ig kat. holdanként 140 kg rozs haszonbért. Adót és közterheket bérlő: Mráz Ágoston és tsa fizetik. A bérletért kezességet vállaltak nevezett szülei mintegy 50 kat. hold földjükkel. Haszonbér fejében befolyt a folyó évben 3.745 Ft. Adót bérlők befizették. Az ingatlanon az épületek a háborús és egyéb károk további megszüntetése miatt a körülményeknek megfelelően rendbe hozattak 12.931,65 Ft értékben. A birtok mérnöki kiméretett. A térkép megvan.

Seregélyes birtok. (Theol. Akadémia) Régi bérlője Mudrony Dezső, szerződése a 100 hold földre 1951. évben jár le. Évi haszonbér 120 kg búza, adók és közterhek. Épületekből csak a lakóház maradt meg némileg, ami kölcsönseréppel ugyan, de használható állapotban van. Szükséges volt istálló, amely 7.000 Ft értékben elkészült. Az ingatlan felmért, térkép elkészült. Haszonbér előre ki van fizetve.

Roboz Károly-alap: Iváncsa. Visszahagyott 3 drb. 100 hold ingatlan. A lehető legrosszabb része volt a birtoknak. Fellebbezés megtörtént, de eredménytelenül, csakis a 100 holdból hiányzó 1 és 1/4 hold terület megadására utasították a vármegyei földhivatalt. Ügy folyamatban. Bérbe adatott 40 kg búzáért kat. holdanként és közterhekért.

Baracska. 50 kat. hold hagyatott vissza. Bérbe adva kat. holdanként 100 kg búzáért és közterhekért. Roboz-ház hasznosítása ez ideig nem sikerült.

Mezőszilas. (Irtápuszta) Püspöki javadalmi birtok, 100 kat. hold. Bérlő: Medgyasszay Lajos, bérlet 1959. szept. 30-án jár le. Haszonbér kat. holdanként 1947/48. évre 100 kg búza és közterhek. Birtok kiméretett a dunántúli egyházkerület hasonló célú 100 kat. hold földjével együtt. Térkép megvan. A két javadalmas külön-külön szerződéssel ugyanazon feltételek mellett adta bérbe a bérlőnek. Az ingatlan természetben való megosztása a két egyházkerület között nem történt meg.

Kőbányai ház renováltatott 9.219 Ft összegért. A házbér pontosan befolyik, adók stb. fizettetnek. Tiszta jövedelme, míg ezen renoválási költség meg nem térül, nem lesz.

Kaszay-hagyaték vagyonára vonatkozólag jelenti a számvevő külön tárgysorozat alatt a változást. Jövedelem a házak után nem volt, a közszolgáltatások és apróbb javítások felemésztették, mint azt a kalocsai lelkész jelentette.

A seregélyesi, iváncsai, baracscai ingatlanok kezelését átadta a számvevő iratokkal együtt a theol. akadémia gazdasági felügyelő tanárának.

(H) egyházkerületi közgyűlés a jelentést jóváhagyólag veszi tudomásul.

205. jkvsz

Délpestvármegyei Földhivatal 13455/1947. sz. határozatában értesítette az egyházkerületet, hogy a 600/1945. ME sz. rendelettel igénybevett Kaszay-hagyaték páhi 175 kat. hold 147 n.öl és a bócsai 68

kat. hold 428 n.öl ingatlana helyett csere ingatlanként a hildpusztai 1 sz. tkvi betétben levő 995. számú 64 kat. hold szántót és cca 14 kat hold szőlőt utalta ki. Ezen ingatlanokat az egyházkerület a hajósi lelkipásztor útján birtokba vette. Az ingatlan hasznosítása tekintetében még nem érkezett be a kalocsai egyházközség javaslata.

A tolnai egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti az alapi egyházközség mint vevő és Bodóki István és felesége mint eladók között 1947. évi május hó 23-án létrejött ingatlan-adásvételi szerződést.

Vételár: 1.500 forint. Kiterjedés: 423 n.öl beltelek.

(H) Közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

206. jkvsz

Kaszay-hagyaték dunapataji ingatlanán levő ún. présház átépítésére a múlt évi közgyűlés engedélyt adott ki. Ezen engedély alapján a régi mintegy 18 méteres rongált épület helyett az előírt 8 méter hosszú 5 méter széles lakóépület felépült. Az épület a vállalkozótól Nagy László és Benedek Tamás lelkipásztorok jegyzőkönyv alapján rendben átvették.

(H) Közgyűlés a bejelentést tudomásul veszi.

207. jkvsz

Püspök úr záróimádsága és a 263. dicséret 1., 3. és 4. versének eléneklése után püspök az egyházkerületi közgyűlést bezárja.

Kmf.

egyházkerületi főgondnok

püspök

egyházkerületi főjegyző
